

MA - HO

I. Szakképzés - Oktatás

Ma - Holnap Konferencia

Fejlődés és partnerség

2019. november 20-21.

ABSZTRAKTKÖTET

A MAGYAR
TUDOMÁNY
ÜNNEPE

A konferencia szervezője:
BUDAPESTI MŰSZAKI ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Műszaki Pedagógia Tanszék
www.mpt.bme.hu

A konferencia honlapja:
<http://www.mpt.bme.hu/konf.2019/>

Szervezőbizottság

Prof. Dr. Tóth Péter (elnök)

Prof. Dr. Benedek András

Dr. habil. Kálmán Anikó

Dr. habil. Szűts Zoltán

Szalóki Tiborné (titkár)

Mike Gabriella

Duchon Jenő

A konferencia helyszínei:

Megnyitó: BME, 1111 Budapest, Egrý József u. 20-22. A. épület földszinti nagyelőadó

Szekcióülések: BME, 1111 Budapest, Egrý József u. 1. E. épület 8. és 11. emelet

Fogadás: BME, 1117 Budapest, Magyar Tudósok körútja 2. Q. épület, A. szárny, 1. emelet

Időpont:

2019. november 20-21.

A konferencia hivatalos nyelve:

angol és magyar

ISBN 978-963-421-796-1

PROGRAM

Időpont: 2019. november 20. (szerda)

Helyszín: 1111 Budapest, Egry József utca 20-21. BME A. épület földszinti nagyelőadó*

- 9:00-10:00 Regisztráció
- 10:00-10:10 Kotán Attila, a BME kancellárjának köszöntője
- 10:10-10:40 Pölöskei Gáborné, helyettes államtitkár: Szakképzés 4.0 stratégia – A szakképzési rendszer fejlesztésére tett intézkedések
- 10:40-11:10 Pletl Rita, egyetemi tanár: Az anyanyelvű szakképzés nyelvmegőrző szerepe a kisebbségi oktatásban
- 11:10-11:40 Nyíri Kristóf, akadémikus: "Tudásfolytonosság"
- 11:40-11:50 Tóth Péter, egyetemi tanár, a SZB elnökének köszöntője
- 12:00-13:00 Szendvicsebéd
- 13:15-15:15 I-II-III-IV. Szimpózium
Helyszín: 1111 Budapest, Egry József utca 1. E épület 8. és 11. emelet*
- 15:30-17:30 V-VI. Szimpózium és 1-2. Szekció
Helyszín: 1111 Budapest, Egry József utca 1. E épület 8. és 11. emelet*
- 15:00-17:30 Poszter szekció
Helyszín: 1117 Bp. Magyar tudósok körútja 2. Q épület, A. szárny, 1. em.*
- 15:30-17:30 7-8. Szekció
Helyszín: 1117 Bp. Magyar tudósok körútja 2. Q épület, A. szárny, 1. emelet*
- 18:00-18:45 Sturcz Quartet előadása
**Helyszín: 1117 Bp. Magyar tudósok körútja 2. Q épület, A. szárny, 3. emelet
Heller Farkas nagyelőadó***
- 19:00-20:00 Állófogadás
Helyszín: 1117 Bp. Magyar tudósok körútja 2. Q épület, A. szárny, 1. emelet*

Időpont: 2019. november 21. (csütörtök)

Helyszín: 1111 Budapest, Egry József utca 1. E épület 8. és 11. emelet*

- 8:30- 10:30 VII-VIII-IX-X. Szimpózium
- 10:45-12:45 XI-XII. Szimpózium és 3-4. Szekció
- 12:45-13:30 Szendvicsebéd
- 13:30-15:30 XIII-XIV. Szimpózium és 5-6. és 9. Szekció
- 15:30-16:00 Konferencia zárása. **Helyszín: 1111 Bp., Egry József u. 1. E ép. 8. em. 3. előadó**

*Az egyes helyszínekről a programfüzet legvégén található térkép alapján lehet tájékozódni.

SZIMPÓZIUMOK

I. Szimpózium

A szakképzés, szakmai tanárképzés fejlődése – Tendenciák és kiemelkedő epizódok

Időpont: 2019. november 20. szerda 13:15-15:15

Helyszín: E épület 8. emelet 3.

Elnök: Benedek András, egyetemi tanár

1. Sturcz Zoltán

BME GTK, Műszaki Pedagógia Tanszék

Út a műegyetemi reáliskolai tanárképző alapításához (1848-1869)

2. Lükő István

PTE KPVK

*A szakképzés-fejlődés a legutóbbi évtizedben – Technológiai váltások,
digitális pedagógia és hatásai a fejlődésben/fejlesztésben*

3. Szabóné Berki Éva

BME GTK, Műszaki Pedagógia Tanszék

A közgazdász tanárképzés a kezdetektől napjainkig

4. Hassan Elsayed

Óbudai Egyetem, TMPK

*Prof. Dr. Biszterszky Elemér szerepe a magyar-egyiptomi mérnökstanár képzés és a szakképzés
fejlesztésében*

5. Zarka Dénes

BME, Mérnöktovábbképző Intézet

*Szakképzés és mérnöktovábbképzés - Új perspektívák az innovatív oktatási technológiák
támogatásával.*

6. Benedek András

BME GTK, Műszaki Pedagógia Tanszék

*Szakképzés-fejlődési tendenciák, avagy a ma szakképzésének a jövőben is érvényes válaszokra
van szüksége*

II. Szimpózium

Complexity as new normality. Diversity in Engineer Education in SEFI

Időpont: 2019. november 20. szerda 13:15-15:15

Helyszín: E épület 11. emelet 1.

Elnök: Kálmán Anikó, egyetemi docens

1. Zilahy Gyula, Ágnes Zsóka

Budapest University of Technology and Economics, Corvinus University of Budapest

Innovative methods of teaching sustainable development

2. Füzesi Adrienn

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Internationalization process in Central-Eastern European countries' higher educational institutions

3. Berezvai, Szabolcs (1), Pálya, Zsófia (2), Hives, Áron (3), Horváth, Dániel (3), Szilágyi, Brigitta (3)

(1) Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Műszaki Mechanikai Tanszék, (2) Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Geometria Tanszék, (3) Edubase Online Kft.

Innovative monitoring of study time and performance and its efficiency in first-semester Calculus course for engineers

4. Forrai Benedek, Sipos Bence, Szilágyi Brigitta

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Motivating STEM students in their Mathematics Studies

5. Nagy Krisztina

BME GTK, Üzleti Jog Tanszék

Critical media literacy in the Education of Engineers. How can we tackle the social risks posed by algorithms?

6. Pluzsik Anikó, Tarján Gabriella

BME, Szilárdságtani és Tartószerkezeti Tanszék, BME Hidak és Szerkezetek Tanszék

21. századi pedagógiai módszerek alkalmazása a mérnökképzés pedagógiai gyakorlatában

7. Soltész Petra

BME GTK, Környezetgazdaságtan Tanszék

A SEFI konferencia PhD Workshopjának tanulságai

8. Nyéki Emőke

BME, Műszaki Pedagógia Tanszék

Munkaerőpiac által preferált kompetenciák a felsőoktatási hallgatók elképzeléseinek tükrében

III. Szimpózium

Érdekegyeztetés és együttműködés lehetőségei a közoktatás és tanárképzés között

Időpont: 2019. november 20. szerda 13:15-15:15

Helyszín: E épület 11. emelet 2.

Elnök: Pletl Rita, egyetemi tanár

1. Pletl Rita

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Marosvásárhely, Románia

Kapcsolódási pontok a középiskolai oktatás és tanárképzés között

2. Pletl Rita

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Marosvásárhely, Románia

A kulturális eszköztudás színvonalának oktatást befolyásoló hatása

3. Harangus Katalin, Kátai Zoltán

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Marosvásárhely, Románia

A problémamegoldó képesség vizsgálata a középiskolások és hallgatók körében

4. Horváth Zsófia-Irén

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Marosvásárhely, Románia

Oktatók és diákok fókuszban: Hogyan tanítunk és tanulunk?

5. Harangus Katalin

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Marosvásárhely, Románia

Info-kommunikációs eszközök hasznosulása az oktatásban

6. Szentés Erzsébet

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Marosvásárhely, Románia

A pályaválasztási döntések támogatásának fontossága

IV. Szimpózium

Esélyegyenlőség és segítségnyújtás a közoktatásban és a pedagógusképzésben

Időpont: 2019. november 20. szerda 13:15-15:15

Helyszín: Helyszín: E épület 11. emelet 4.

Elnök: Horváth Kinga, egyetemi docens, dékán

1. Kanczné Nagy Katalin, Agata Csehiova

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Komárno, Szlovákia

Pedagógus hallgatók körében végzett Élménykeresés Foka vizsgálat eredményei

2. Török Tamás

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Komárno, Szlovákia

Lehetőségek és megoldások a pedagógushallgatók szakmai gyakorlatában

3. Lőrincz Gábor

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Komárno, Szlovákia

A két- és kettősnyelvűség vonatkozásainak megjelenése a kisebbségi pedagógusképzésben

4. Tálos-Nezdei Adrienn

PTE, Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola

Egymásnak segítő tanárok - kooperatív tanulásszervezés egy kaposvári középiskolában

5. Tóth Adrienn Anita, Szekeres Ágota

ELTE PPK, Neveléstudományi Doktori Iskola, ELTE BGGYK Atipikus Viselkedés és Kogníció
Gyógypedagógiai Intézet

Inklúzió, a közös esélyünk

6. Vida Gergő

PTE BTK, Neveléstudományi Intézet

SNI tanulók a középiskolában – Hol és miért ott tanul az SNI diák?

V. Szimpózium

Kompetenciák és attitűdök tanulóknál és munkavállalóknál

Időpont: 2019. november 20. szerda 15:30-17:30

Helyszín: E épület 8. emelet 3.

Elnök: Nagy Melinda, egyetemi docens

1. Nagy Melinda

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Komárno, Szlovákia

A biológia szakos diákok kompetenciáinak és elvárásainak vizsgálata a tananyagok és tankönyvek fejlesztése szempontjából

2. Darvai Sarolta, Nagy Melinda, Tóth Tar Éva, Balázs Pál

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Biológia Tanszék, Komárno, Szlovákia

ELTE Eötvös Lóránd Tudományegyetem Tanító-és Óvóképző Kar, Természettudományi Tanszék

Környezeti attitűdvizsgálat a Selye János Egyetem pedagógus hallgatói körében

3. Tóth Tar Éva

Selye János Egyetem, Komárno, Szlovákia

Az elsősegélynyújtás jelentősége az alap- és középiskolások oktatásában

4. Tóth Péter

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, GTK, Műszaki Pedagógia Tanszék

Megfigyelőképesség fejlesztése szakrajz órán

5. Csepcsényi Lajos Lászlóné Balogh Melinda - Bredács Alice

PTE "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola, PTE MK

Szakköznevelési tanulók kreatív gondolkodásának originalitás-vizsgálata

6. Bátfai Norbert, Szabó József

Debreceni Egyetem

Esport alapú kompetenciafejlesztés

VI. Szimpózium

A természettudományos oktatás helyzete, módszertani megújítása

Időpont: 2019. november 20. szerda 15:30-17:30

Helyszín: E épület 11. emelet 1.

Elnök: Juhász György, egyetemi docens, rektor

1. Szarka Katarína, Juhász György

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Kémia Tanszék, Komárno, Szlovákia

A fejlesztő értékelés szerepe és gyakorlata a tanárképzésben

2. Juhász György, Szarka Katarína

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Kémia Tanszék, Komárno, Szlovákia

Természettudományi kompetenciák határok nélkül

3. Tóth Péter, Horváth Kinga

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Komárno, Szlovákia

Egyetemi hallgatók induktív gondolkodási képességének vizsgálata

4. Jaruska Ladislav

Selye János Egyetem, Komárno, Szlovákia

Természettudományos gondolkodást felmérő feladatsorok előzetes tesztelésének eredményei I.

5. Fehér Zoltán

Selye János Egyetem, Matematika és Informatika Tanszék, Komárno, Szlovákia

Természettudományos gondolkodást felmérő feladatsorok előzetes tesztelésének eredményei II.

6. Végh Ladislav, Gubo Štefan

Selye János Egyetem, Komárno, Szlovákia

Informatika szakos hallgatók algoritmikus és logikus gondolkodásának felmérése a révkomáromi Selye János Egyetemen

VII. Szimpózium

Módszertani innovációk a szakképzésben

Időpont: 2019. november 21. csütörtök 8:30-10:30

Helyszín: E épület 8. emelet 3.

Elnök: Tóth Péter, egyetemi tanár

1. Duchon Jenő

NAV KEKI

Gamifikáció a "Kutatásmódszertani alapok - kérdőív szerkesztése és adatok kezelése" elektronikus kurzusban

2. Horváth Réka

Pécsi Tudományegyetem, "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola

OKJ-s képzéseken szerzett tanítási tapasztalatok a módszertani aspektusok kiemelésével

3. Kollár Csaba

Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola

A biztonság tudatosság oktatása a mesterséges intelligencia fókuszában

4. Manojlovic Heléna

ELTE – PPK, Neveléstudományi Doktori Iskola

A kollaboratív problémamegoldó gondolkodás fogalma, elméleti keretrendszerei

5. Pogátsnik Mónika

Óbudai Egyetem, Alba Regia Műszaki Kar

Milyen generikus készségeket vár el a 21. századi munkahely a munkaerőpiacra belépő mérnököktől?

6. Kulcsár Nárcisz, Feketéné Szakos Éva

Széchenyi István, Egyetem Matematika és Számítástudomány Tanszék; Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem GTK, Műszaki Pedagógia Tanszék

Mérnökhallgatók matematika tanulásának támogatása vizualizációval

VIII. Szimpózium

A BME Műszaki Pedagógia Tanszék tevékenységéhez kapcsolódó doktori kutatások

Időpont: 2019. november 21. csütörtök 8:30-10:30

Helyszín: E épület 11. emelet 1.

Elnök: Benedek András, egyetemi tanár

1. Nagy Katalin

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A hazai pedagógus-továbbképzés történelmi előzményei, napjaink jellemzői és kihívásai

2. Vereckei Judit

Tatabányai Tankerületi Központ

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Műszaki Pedagógiai Tanszék

Szakképzés és vezetőképzés kapcsolódása az elmúlt évtizedekben. A Műszaki Pedagógia Tanszék tevékenységéhez kapcsolódó doktori kutatások.

3. Orosz Beáta

META - Don Bosco Szakgimnázium, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A tanár-diák kollaboráció elmélete és gyakorlati tapasztalatai empirikus vizsgálatok tükrében

4. Sós Tamás

KONTIKI Szakképző Zrt.

Szakképzési és a kompetenciaalapú humánerőforrás-fejlesztés, az észak-magyarországi régió példája

5. Horváth Cz. János

BME Műszaki Pedagógia Tanszék

A tartalomfeltárás hálózati lehetőségei a felnőttképzésben – A Műszaki Pedagógia Tanszék tevékenységéhez kapcsolódó doktori kutatások

6. Sik Dávid

MTA-BME Nyitott Tananyagfejlesztés Kutatócsoport

Mobil alkalmazások a nyitott tananyagfejlesztésben

7. Szűts-Novák Rita

Eszterházy Károly Egyetem, Országos Széchényi Könyvtár

A pedagógia reformja? Imre Sándor (1877–1945) gondolatai a reformpedagógiáról

IX. Szimpózium

A szakképzés aktorai

Időpont: 2019. november 21. csütörtök 8:30-10:30

Helyszín: E épület 11. emelet 2.

Elnök: Fehérvári Anikó, egyetemi docens

1. Fehérvári Anikó

ELTE PPK Neveléstudományi Intézet

Szakképzésben tanulók aspirációi

2. Bükki Eszter

ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola

Pedagógus folyamatos szakmai fejlődés a szakképzés sajátos kontextusában

3. Hörich Balázs

Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola

Út a szakképzésbe

4. Györgyi Zoltán

oktatókutató

Válságjelek a szakképzésben

5. Horváth Ágoston, Makó Ágnes, Széll Krisztián

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (MKIK GVI)

Karrierút-mintázatok a szakképzés után

6. Széll Krisztián

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (MKIK GVI)

Középiskolás tanulók iskola- és pályaválasztási motivációi

Symposium X

Digital Pedagogy - Challenges of Today and Opportunities of Tomorrow

Date & Time: Thursday, November 21, 2019, 8:30-10:30

Venue: „E” building , 11th floor, No. 1.

Chair: Zoltán Szűts, associate professor

1. György Molnár

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdaság-és Társadalomtudományi Kar, Műszaki Pedagógia Tanszék

Application options of modern ICT-based interactive components in our digitalized, collaborative and cloud-based methodological and technology-oriented learning environments

2. Tibor Koltay

Eszterházy Károly University

Some viewpoints on teaching information and data literacy in higher education

3. Vilmos Vass

Budapest Metropolitan Egyetem

The transformative role of innovation and competency development in higher education

4. Előd Gógh, Attila Kóvári

Eszterházy Károly University; University of Dunaújváros

Investigation of self-regulated learning among students of technical secondary schools in Budapest

5. Krisztina Szabó

Department of Philosophy and History of Science/Faculty of Economic and Social Sciences/Budapest University of Technology and Economics (BUTE)

What's Missing from PISA? Writing Skills and Reading Fluency in the OECD/PISA Reading Literacy Assessments' Framework

6. Zoltán Szűts

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdaság-és Társadalomtudományi Kar, Műszaki Pedagógia Tanszék

A Critical Approach to Digital Pedagogy – The Search for an Organic Methodology in the Information Society

Symposium XI

Empirical research in education in developing countries

Date & Time: Thursday, November 21, 2019, 10:45-12:45

Venue: „E” building , 8th floor, No. 3.

Chair: Péter Tóth, professor

1. Moses Njenga

Eötvös Loránd University, Faculty of Education and Psychology, Doctoral School of Education

Negative views towards TVET: The role of colonial and post-colonial TVET policies in Kenya.

2. Aye Aye Myint Lay

Eötvös Loránd University, Faculty of Education and Psychology, Doctoral School of Education

Pre-implementation testing of the Teacher Competency Standards Framework (TCSF) in Myanmar

3. Khin Khin Thant Sin

Eötvös Loránd University, Faculty of Education and Psychology, Doctoral School of Education

An Innovative Perspective of Initial Teacher Training in Myanmar: An investigation into the Current School-University Partnership Practices

4. Sounantha Phavadee

Eötvös Loránd University, Faculty of Education and Psychology, Doctoral School of Education

Review of the Effectiveness of Learning Styles on the Learning Satisfaction of students

5. Yin Mar Win, James Elikana Mmari

Eötvös Loránd University, Faculty of Education and Psychology, Doctoral School of Education

Comparative Study: Practices of Lesson Study in Asian Context and European Context

6. Khin Khin Thant Sin

Eötvös Loránd University, Faculty of Education and Psychology, Doctoral School of Education

Crossing Boundaries between Universities and Schools: A Case Study in Two Teacher Training Universities in Myanmar

7. Abderrahim Mamad

Doctoral School of Education, University of Szeged

The Role of Written Corrective Feedback in EFL Writing

XII. Szimpózium

A felsőoktatási lemorzsolódás társadalmi és intézményi összefüggésrendszere

Időpont: 2019. november 21. csütörtök 10:45-12:45

Helyszín: E épület 11. emelet 1.

Elnök: Pusztai Gabriella egyetemi tanár, Szemerszki Marianna, egyetemi docens

1. Csók Cintia, Hrabéczy Anett, Győri Krisztina

Debreceni Egyetem

A lemorzsolódott hallgatók középiskolai és továbbtanulási jellemzői

2. Ceglédi Tímea, Kovács Edina, Tóth Dorina Anna, Zolnai Erika

Debreceni Egyetem

A társas tőketípusok hatása a lemorzsolódási kockázatra

3. Kocsis Zsófia, Markos Valéria

Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola, Nevelés-és Művelődéstudományi Program

A tanulmányok melletti önkéntes és fizetett munkavállalás háttere és hatása a lemorzsolódásra

4. Godó Katalin, Balogh Jenifer, Ceglédi Tímea

Debreceni Egyetem

Két reziliens jó gyakorlat a hátrányos helyzetű tanulók lemorzsolódásának megelőzésére

5. Szigeti Fruzsina

DE BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program

A PhD-hallgatók lemorzsolódásának prediktorai

6. Orgován Vivien, Hajdu Eszter

Debreceni Egyetem

A költségtérítések lemorzsolódási kockázata a családi háttér tükrében

XIII. Szimpózium**

Összehasonlító pedagógia

Időpont: 2019. november 21. csütörtök 14:00-16:00

Helyszín: E épület 8. emelet 3.

Elnök: Gordon Győri János, egyetemi docens

1. Kozma Tamás

Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Felsőoktatás-kutató és fejlesztő Központ

A komparatív oktatáskutatás paradigmái

2. Endrődy Orsolya

Eötvös Loránd Tudományegyetem

A Zen gyermekképe Japánban és hatása a világ más régióira

3. Gordon Győri János

ELTE PPK Interkulturális Pszichológiai és Pedagógiai Intézet

Az egyszerűsítő leírásoktól az oktatás kultúrájának finomabb elemeiben történő megragadásáig: az összehasonlító pedagógia kutatásmódszertani buktatói és eredményei az árnyékotatás kutatásának terén

4. El Phyo Maung

Doctoral School of Education, Faculty of Education and Psychology, Eötvös Loránd University, Budapest

The demands of teacher education programs in Myanmar and USA

5. Casas Jennyfer, Mohammed Peshawa, Saleh Sanaa

University of Debrecen

Students' motivations to study abroad:

The case of International students at Debrecen University

** A Magyar Pedagógiai Társaság Összehasonlító Pedagógiai Szakosztály üléséhez kapcsolódóan.

XIV. Szimpózium

Történelemdidaktikai kutatások a Selye János Egyetem Tanárképző Karán

Időpont: 2019. november 21. csütörtök 14:00-16:00

Helyszín: E épület 11. emelet 1.

Elnök: Vajda Barnabás, egyetemi docens

1. Vajda Barnabás

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Észak-Komárom, Szlovákia

A történelemdidaktikai gondolkodás jelenlegi állásáról

2. Horváth Kinga

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Komárno, Szlovákia

A közoktatás demokratikusabbá válása: összehasonlító elemzés a magyarországi és a szlovákiai közoktatás viszonylatában

3. Tóth Péter

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Komárno, Szlovákia

A hazai rajzoktatás kezdetei - Sárvári Pál és Beregszászi Pál munkássága

4. Bese László

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Komárno, Szlovákia

Az ellenségképek kialakulásának elméletei és lehetséges kutatási irányai a 20. századi történelemtanításban

5. Nagy Tibor

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Komárno, Szlovákia

A prezentáció mint az interaktív digitális történelemtananyag alternatív lehetősége

6. Szepessyné Judik Dorottya

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Komárno, Szlovákia; MNL Nógrád Megyei Levéltára

"Magyar Siketnéma Oktatás" (1901-1918) Példa egy analitikus jellegű kutatás forráselemzéséhez

SZEKCIÓK

1. Szekció

Innováció a képzésben és az oktatásban I.

Időpont: 2019. november 20. szerda 15:30-17:30

Helyszín: E épület 11. emelet 2.

Elnök: Köpeczi-Bócz Tamás, egyetemi docens

1. Köpeczi-Bócz Tamás

Budapesti Corvinus Egyetem

Portfólió szerepe a felsőoktatás-pedagógiában

2. Csillik Olga

Budapesti Corvinus Egyetem

Blended képzések a Budapest Corvinus Egyetemen

3. Daruka Magdolna

Budapesti Corvinus Egyetem

A tanulási eredmény alapú képzés – és kurzusfejlesztések eredményei, hatásai egyetemünkön

4. Pálvölgyi Krisztián

Budapesti Corvinus Egyetem

Gazdaságtudományi duális képzések fejlesztése a Budapesti Corvinus Egyetemen

5. Jármái Erzsébet, Végh Ágnes, Töröcsvári Zsolt

Budapesti Gazdasági Egyetem

Humán tényezők és hatékony tanulás – a tanár-diák kapcsolat egy empirikus kutatás mentén

6. Serfőző Mónika, Sándor Mónika, Bajzáth Angéla, Böddi Zsófia

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar Neveléstudományi Tanszék

Pályakép és motiváció – Belépés a felsőoktatásba

7. Fenyő Imre

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar

A jövő mérnökei ma még óvodások – Lego robotok programozásának oktatása a Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Karán

2. Szekció

Oktatáskutatás I.

Időpont: 2019. november 20. szerda 15:30-17:30

Helyszín: E épület 11. emelet 4.

Elnök: Kadocsa László, professor emeritus

1. Gubán Gyula, Kadocsa László

Dunaújvárosi Egyetem, Tanárképző Központ

Szakképzés: Múlt, jelen és jövő?

2. Sass Judit, Bodnár Éva

Budapesti Corvinus Egyetem Tanárképző és Digitális Tanulási Központ

Képzés- és kompetenciafejlesztés a hallgatói kompetenciaelvárások nyomán

3. Mezeiné Rumpf Anita

PTE BTK "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola

Az Iskolai Szemle gyermekképe és gyermekvilága

4. Rucska Andrea

Miskolci Egyetem Egészségügyi Kar

Szakköznevelési agresszió körkép, avagy az agresszió jelenléte a Borsod megyei szakköznevelésben

5. Csillei Béla

Szolnoki Tankerület Szolnok Városi Kollégium

Pedagógusok empátiája és affinitása a hátrányos helyzetű roma és nem roma fiatalok szakképzésben történő továbbtanulási esélyeinek növelésére?

6. Ludikné Horváth Éva

PTE Neveléstudományi Doktori Iskola

Iskola- és szakmaválasztási döntés beválásának vizsgálata szakköznevelésben

7. Erdei Gábor

Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet Művelődéstudományi és Humán Tanulmányok Tanszék

A szakképzés és az andragógia keresztmetszete - Iskolarendszerű felnőttoktatás, egy empirikus kutatás főbb eredményei

3. Szekció

New Endeavors

Időpont: 2019. november 21. csütörtök 10:45-12:45

Helyszín: E épület 11. emelet 2.

Elnök: Csilla Marianna Szabó, associate professor

1. Csilla Marianna Szabó, Orsolya Bartal

University of Dunaújváros

The Approach of Engineering Students to Their Future Profession Assessed in University Education

2. Balázs Czékmán

Kispesti Puskás Ferenc primary school

A Tablet Research: Changes in Teachers' General Digital Competences and Mobile-usage Competences

3. Gabriella Horváth-Csikós

Szent István Egyetem

How place attachment contributes to education

4. Hajnalka Izsák

Pécsi Tudományegyetem, „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola

An empirical study on the public perception of correctional education carried out in juvenile detention centers and public attitudes towards former juvenile detainees

5. Éva Thun

Pannon Egyetem MFTK Neveléstudományi Intézet/Institute of Education Faculty of Modern Philology and Social Sciences University of Pannonia

A Comparative Analysis of the Concepts of 'Collective Capacity Building' and 'Consciousness/Awareness Raising' in Teaching and Learning

6. Zoltan Zakota

Partium Christian University

Actual Trends in the Development of the MOOCs Industry

7. Tímea Krisztina Ardelean

University of Pécs

How about Learning English through Social Media? An Empirical study among Students at the Partium Christian University

4. Szekció

Fejlődési tendenciák az oktatásban

Időpont: 2019. november 21. csütörtök 10:45-12:45

Helyszín: E épület 11. emelet 4.

Elnök: Kozma Tamás, professor emeritus

1. Zaien Samir

Szent István Egyetem

A stratégiai tervezés szerepe a fejlődő országok felsőoktatási szektorainak fejlődésében, trendjeinek és politikáinak meghatározásában

2. Máté-Szabó Barbara

Debreceni Egyetem, Neveléstudományi Tanszék

Kiket vonz a pálya? A szakmai tanárképzés hallgatói hazánkban

3. Borsodi Csilla Noémi

Eszterházy Károly Egyetem

Tanári és tanulói vélekedések, pozitív és negatív elvárások a középiskolai közismereti tárgyakat oktató tanári szereppel szemben

4. Szőke-Milinte Enikő

PPKE VJTK

Tanulási környezetek a 21. századi iskolában

5. Vörös Katalin

PTE BTK Neveléstudományi Intézet

„[A]z iskola embere [...] az iskolai közélet munkása”. Adalékok a dualizmus kori középfokú iparoktatás szaktanári professziójának történetéhez

6. Ádám Anetta

Miskolci Egyetem BTK Tanárképző Intézet

A tanárképzés módszertani útkeresése egy hátrányos helyzetű közoktatási környezetben

5. Szekció

New Trends in Teacher Training

Időpont: 2019. november 21. csütörtök 14:00-16:00

Helyszín: E épület 11. emelet 2.

Elnök: Ollé János, egyetemi docens

1. Csilla Marianna Szabó

University of Dunaújváros

Prepare Students for Digital Literacy – Are Teachers Able to Do?

2. Ei Phyu Chaw, Erika Kopp

Eotvos Lorand University

Challenges of Beginning teachers in their first year teaching and their coping strategies

3. Aranka Varga, Kitti Deli

University of Pécs

The University of Pecs is on the path to inclusive excellence

4. Balázs Brigitta

Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

Digitális tanteremben rejő új módszertani lehetőségek a 21. században

5. Lénárth Ádám

Balassi Bálint Nyolcévfolyamos Gimnázium

A játékosítás lehetőségei az oktatásban (Egy gamifikációs pedagógiai rendszer kísérlete)

6. Ollé János

Pannon Egyetem, Neveléstudományi Intézet

A bevonódás és az interaktivitás problematikája a különböző digitális tananyagfejlesztési modellekben

6. Szekció

Innováció a képzésben és az oktatásban II.

Időpont: 2019. november 21. csütörtök 14:00-16:00

Helyszín: E épület 11. emelet 4.

Elnök: Nyéki Lajos, egyetemi docens

1. Nyéki Lajos

Széchenyi István Egyetem

A pedagógiai kutatás módszertana tantárgy oktatása Excel és PSPP szoftverek használatával

2. Nagy Tamás

Széchenyi István Egyetem

Pedagógiai értékelés tantárgy támogatása az R statisztika szoftver modellezési megoldásaival

3. Mészáros Attila

Széchenyi István Egyetem

Pedagógus hallgatók megküzdési stratégiáinak vizsgálata és fejlesztése

4. Karlowits-Juhász Orchidea

Miskolci Egyetem Tanárképző Intézet

A Közösségi pedagógiai gyakorlat módszertani innovációja a szakmai tanárképzésben

5. Kovács Péter

MTA-BME Informatikai Rendszerek Kutatócsoport, BME Matematika Intézet Analízis Tanszék, A Matematika Összeköt Egyesület

The Medvematek Project and the Smart Trails application

6. Bajusz Klára, Cserné Adermann Gizella

Pécsi Tudományegyetem BTK

Speciális célcsoport a képzésben: szenior akadémisták és a munka világa. Módszertani kihívások előadóknak, oktatóknak

7. Kovácsné Duró Andrea

Miskolci Egyetem BTK Tanárképző Intézet

Egészségügyi tanár szakos hallgatók tehetségfejlesztő projektjei

7. Szekció

Oktatásinnováció

Időpont: 2019. november 20. szerda 15:30-17:30

Helyszín: Q épület A szárny 1. emelet 128.

Elnök: Sipos Imre, főigazgató

1. Bredács Alice Mária

Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar

A pozitív pedagógia és a művészeti nevelés hatása a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentésére

2. Lubinszki Mária

Miskolci Egyetem Tanárképző Intézet

A komplex kiégés prevenció lehetőségei a szakmatanárképzésben

3. Farkas Anett

Eszterházy Károly Egyetem

A történetmesélés helye a konstruktív pedagógiában

4. Makrai Kata

Miskolci Egyetem Tanárképző Intézet; PTE-Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola

"Más meg azért panaszkodik, mert nem kérdezzük"-Szexeducáció kurzus a Miskolci Egyetemen

5. Nagy Róbert

Eszterházy Károly Egyetem

A digitális pedagógia feltételrendszerének vizsgálata az egri Gyakorló Általános Iskola tanulási ökoszisztémájában

6. Sipos Imre

Eszterházy Károly Egyetem Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet

A pedagógia mérés-értékelés eredményeinek szerepe az intézményfejlesztésben

7. Varga-Csikász Csenge

EKE-NTDI

A drámapedagógia szerepének alakulása közoktatási rendszerben

8. Szekció

Oktatáskutatás II.

Időpont: 2019. november 20. szerda 15:30-17:30

Helyszín: Q épület A szárny 1. emelet 127.

Elnök: Kálmán Anikó, egyetemi docens

1. Kisváriné Kelemen Ágnes

Zuglói Benedek Elek Óvoda, Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

A gyakornok pedagógusok és mentoraik tapasztalatai a gyakornoki időszakról

2. Fináncz Judit, Martin László, Klinger Csilla, Csima Melinda

Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar

Pályaidentitás vizsgálata pedagógusképzésben résztvevő hallgatók körében

3. Bacsa-Bán Anetta

Dunaújvárosi Egyetem

„Járt és járatlan utak” – a szakmai pedagógusok hiányának leküzdésére

4. Ullmann Dóra, Gelencsérné Bakó Márta

Kaposvári Egyetem

A kutyás terápia hatása a szociális és érzelmi területek fejlődésére iskoláskorú tanulásban akadályozott gyermekeknél

5. Lőrincz Éva Anna

BME GTK Műszaki Pedagógia Tanszék

Képzési elégedettség az érzelmi jóllét vonatkozásában

9. Szekció

Digitális pedagógia

Időpont: 2019. november 21. csütörtök 10:45-12:45

Helyszín: E épület 8. emelet 3.

Elnök: Námesztovszki Zsolt, egyetemi docens

1. Námesztovszki Zsolt

Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

Online kurzusok Vajdaságban

2. Duchon Jenő

NAV KEKI

*A NAV munkatársainak információbiztonsággal kapcsolatos attitűdjének összevetése magán
illetve munkahelyi környezetben a generációk tükrében*

3. Habos Dorottya

Eszterházy Károly Egyetem

*A médiatudatosságra nevelés és a digitális kompetencia fejlesztésének lehetőségei a gimnáziumi
történelemórán*

4. Kovács Cintia, Urbán Dorottya

Eszterházy Károly Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola, Eger

Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

Online platformok többszemponú elemzése

5. Boros Orsolya

Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar

Az oktatóvideók elkészítése

Poszter szekció

Időpont: 2019. november 20. szerda 15:00-17:30

Helyszín: Q épület A szárny 1. emelet 127. terem, majd folyosó

Elnök: Szűts Zoltán, egyetemi docens

1. Almási Brigitta

Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

Felzárkóztatás és tehetséggondozás a Cegléd melletti Örkényi úti tanyai iskolában

2. Beregi Erika

Miskolci Egyetem Egészségügyi Kar

Az iskolai stresszkezelés lehetőségei

3. Chira Csongor

Eszterházy Károly Egyetem

A köznevelés digitális átállásának mérőkövei Magyarországon

4. Mihalik Judit

SzEEDSM Doctoral School, PhD student

Agile in Higher Education. A collaborative research project report.

5. Erdei Edina-Timea

Babeş-Bolyai University

Teaching the Romanian Language for Minorities: Teacher Attitudes and Implementational Strategies in Textbook Use

6. Gergely Bence, T. Kárász Judit, Takács Szabolcs

Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet, T. Kárász Judit: ELTE, PPK, Neveléstudományi Doktori Iskola/Oktatási Hivatal

Különböző mérési modellek az országos kompetenciamérésben – mi állhat a hibák hátterében?

7. Kamp Alfréd

Eszterházy Károly Egyetem Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet Neveléstudományi Doktori Iskola

Az Okostankönyvek tantermi használatának módszertani lehetőségei a tanítási-tanulási folyamatban

8. Koltói Lilla, Harsányi Szabolcs Gergő, Kovács Dóra, Kövesdi Andrea, Nagybányai-Nagy Olivér, Nyitrai Erika, Simon Gabriella, Smohai Máté, Takács Nándor, Takács Szabolcs

Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet

Tudja-e az iskola csökkenteni a szociokulturális háttérből származó hátrányokat? – Az iskolai teljesítmény és az észlelt társadalmi helyzet összefüggése

9. Kövesdi Andrea, Kovács Dóra, Harsányi Szabolcs Gergő, Koltói Lilla, Nagybányai-Nagy Olivér, Nyitrai Erika, Simon Gabriella, Smohai Máté, Takács Nándor, Takács Szabolcs

Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet

2018 évi kompetencia felmérés eredményei Magyarországon- Az SNI és BTM-el diagnosztizált 6, 8, 10-ik évfolyamos gyermekek körében

10. Mácsár Gábor és Bodnár József

1. Eszterházy Károly Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola, levelező hallgató, Eger

2. Eszterházy Károly Egyetem, Sporttudományi Intézet, Eger

Elsőéves rendészeti hallgatók pályacéljai és kondicionális állapota

11. Marcell Nagy, Roland Molontay

Budapest University of Technology and Economics

Machine learning algorithms for predicting academic performance and identifying the contributing factors

12. Nagyné Kricsfalussy Anna

Debreceni Szakképzési Centrum

A pedagógus kiégés vizsgálata a szakképzésben, valamint megelőzésének és kezelésének lehetőségei

13. Nyitrai Erika, Koltói Lilla, Harsányi Szabolcs Gergő, Kovács Dóra, Kövesdi Andrea, Nagybányai-Nagy Olivér, Simon Gabriella, Smohai Máté, Takács Nándor, Takács Szabolcs

Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet

Szülői bevonódás és az iskolai teljesítmény összefüggései az Országos kompetenciamérés 2017-es adatainak tükrében

14. Pálvölgyi Dániel

Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar

A magyar rendőrtisztképzés módszertani és szervezeti sajátosságai

15. Perge Anna

Miskolci Egyetem Egészségügyi Kar

A speciális gondozás és ellátás témaköre napjainkban, különös tekintettel a gyermekekre

16. Pintér Zoltán

Eszterházy Károly Neveléstudományi Doktori Iskola

A tanulói motiváció feltérképezése a nyelvvizsgarendszerek kiválasztására vonatkozóan az alkalmazott feladattípusok tükrében

17. Rácz Edit

Debreceni Egyetem

Angol nyelvkönyvek és a környezeti nevelés

18. Sipos Szandra

Nemzeti Közzolgálati Egyetem

Az osztályfőnöki rendszer a rendészeti felsőoktatásban

19. Szládovics Bálint

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

A szakmai tanárok tanítási módszereinek bemutatása – Melyiket válassza a pedagógus? Melyik az elterjedt a gyakorlatban? Melyiket oktatják a tanárképzésben?

20. Sztojev-Angelov Ilona

Miskolci Egyetem Egészségügyi Kar

Hátrányos helyzetű diákok tanórai fejlesztése szociális ágazati képzésű szakközépiskolában

21. Smohai Máté, Harsányi Szabolcs Gergő, Kövesdi Andrea, Kovács Dóra, Koltói Lilla, Nagybányai-Nagy Olivér, Nyitrai Erika, Simon Gabriella, Takács Nándor, Takács Szabolcs

Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet

Az Országos Kompetencia Mérés során felvett szabadidős sporttevékenységre irányuló adatok (2018) elemzése standardjainak első eredményei

22. T. Kárász Judit, Takács Szabolcs

Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet; ELTE, PPK, Neveléstudományi Doktori Iskola/Oktatási Hivatal

Nyílt és zárt végű itemek közötti kapcsolatok az Országos kompetenciamérés (2017-es) adatainak elemzése nyomán

23. T. Kárász Judit, Takács Szabolcs

Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet, T. Kárász Judit esetében: ELTE, PPK, Neveléstudományi Doktori Iskola/Oktatási Hivatal

Kevert mérési területek pilot vizsgálata meredekségi és nehézségi paraméterek elemzésével az Országos kompetenciamérés 2017-es adatai alapján

ÖSSZEFOGLALÓK

Abderrahim Mamad

Doctoral School of Education, University of Szeged

The Role of Written Corrective Feedback in EFL Writing

There is a great body of literature that indicates that writing is the most difficult language skill in language learning. Students often find it challenging to write a coherent, well thought and well accurate piece of writing because of the various aspects (organization, content, grammar, syntax, word choice ...) they need to satisfy while writing. For teachers of writing, what matters is not students' mastery of all these aspects at once, but their ability to write a good piece of writing. This aim is really disregarded once the produced paper receives little or no feedback on students' writing. Therefore, the proposed paper aims at outlining the different strategies and types of written corrective feedback that EFL teachers employ to respond to students' writings, focusing on the definitions, characteristics, advantages and limitations of each strategy and type. Suggestive dimensions of feedback provision and useful tips on implementing good feedback are also addressed.

Ádám Anetta

Miskolci Egyetem BTK Tanárképző Intézet

A tanárképzés módszertani útkeresése egy hátrányos helyzetű közoktatási környezetben

Ma a társadalmi különbségek kezelésének képessége domináns mutatója a sikeres és kevésbé sikeres társadalmak oktatáspolitikájának. A társadalmi heterogenitás felerősödésével szinte minden modern oktatási rendszernek szembe kell néznie. Jelenleg Magyarországon bizonyos régiók fokozottabban érintettek ebben a problémában. Számos tanulmány (Varga:2005, Papanek:2001, Horváth:1999) hívja fel a figyelmet arra, hogy az adott régió sajátosságai hogyan hatnak a térség felsőoktatására, illetve hogy az adott felsőoktatási intézmény hogyan hathat a térségben lezajló innovációs folyamatokra, hiszen az adott felsőoktatási intézmény nem légtüres térben működik, körülveszi egy sajátos gazdasági és társadalmi tér.

Előadásunkban megvizsgáljuk, milyen szerepet vállalhat és kell vállalnia egy tanárképzést folytató felsőoktatási intézménynek, melyet súlyos hátrányokkal küzdő közoktatási környezet vesz körül. Bemutatjuk és értelmezzük azt a folyamatot, mely egy hátrányos helyzetű régióban működő tanárképzés tartalmi fókuszát az utóbbi másfél évtizedben a hátrányos helyzet felé tolta. A tanárképzés tartalmi fókuszának ez irányú változását a szakmapolitika és a szakmai közbeszéd is támogatja, ugyanakkor a gyakorlatban számos akadálya van a valódi elmozdulásnak. Keressük, és elemizzük a buktatóit, nehézségeit egy ilyenfajta, sajátos felsőoktatási innovációnak, átalakuló tanárképzési programnak. Keressük azokat az általánosan érvényes kritériumokat, melyeket egy társadalmi igényekre válaszoló felsőoktatási/tanárképzési program kialakításakor érdemes figyelembe venni.

Saját gyakorlatunk, módszertani kísérleteink elemzése segítségével azt kívánjuk szemléltetni, hogy a tanárképzés és a valóságos társadalmi környezet hatékony közelítése alapjaiban kell, hogy megváltoztassa a felsőoktatás módszertanát is. Bemutatjuk, milyen szerepet tölt be az aktív tanulás, ami a hallgató reflexiós képességének fejlődését és saját tanulásában való egyre hatékonyabb felelősségvállalását szolgálja. Egy ilyen folyamatban a tanítás egyre inkább tanuló-centrikussá válik, ahol az egyetemi oktató mint organizátor és facilitátor jelenik meg. Érvelni fogunk amellet, hogy ezekre a szemléleti, módszertani elmozdulásokra szükség van ebben az esetben, mert olyan távoli életvilágokat, tapasztalatokat, kommunikációs módokat kell összehangolni, hogy a tudásátadás klasszikus, felsőoktatásban használatos technikái önmagukban már nem alkalmasak a hallgatók valódi tudáskonstruálásának segítésére.

Almási Brigitta

Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

Felzárkóztatás és tehetséggondozás a Cegléd melletti Örkényi úti tanyai iskolában

A Cegléd környéki tanyavilágban még mindig megtalálhatók a tanyai iskolák nyomai. Jelenleg két külterületi intézmény látja el nevelés-oktatási feladatokat. Ezek közül az intézmények közül egyik a Budai úti, másik pedig az Örkényi úti, régebbi nevén az Ugyeri iskola, amely a városközponttól 7 km-re található. amely a 20. század elején, 1910-ben alakult meg.

Az intézmény infrastrukturális fejlesztését 2003-ban nyújtotta be Cegléd Város Önkormányzata a Pályázat Előkészítő Alaphoz. A koncepció kidolgozására 2004-ben került sor, majd ezt követően a Nemzeti Fejlesztési Terv kiírására 2005-ben adták meg. 2006-ban kezdődött el az iskola épületének fejlesztése, majd az új iskolaszárnyat 2007 szeptemberében adták át. Jelen tanulmányban arra vállalkoztam, hogy a pedagógiai kutatás módszereivel megvizsgáljam, miként jelennek meg a Várkonyi István Általános Iskola Örkényi úti tagintézményében a tehetséggondozás és a felzárkóztatás megvalósulási formái.

Az iskola fontos küldetésének tartja a roma szármású tanulók továbbtanulásban való támogatását, így 2018-ban csatlakozott az iskola a Komplex Alapprogramhoz. Kutatásom során az intézmény helyi dokumentumait felhasználva, valamint az iskola vezetésével végzett strukturált interjú módszerével szeretnék rávilágítani az iskolában történő fejlesztő munkára. A kutatás azért is aktuális, mert a környéken nagy számban élnek roma családok, akiknek gyermekei az Örkényi úti tagintézményben tanulnak. A tanulók között vannak tehetséges diákok is, viszont a továbbtanulás területén kevesen nyernek felvételt középiskolába.

Aranka Varga, Kitti Deli

University of Pécs

The University of Pecs is on the path to inclusive excellence

The research explored the inclusive process in higher education from a scientific perspective. Our research examined the different programmes of each faculty at the University of Pecs that focus on the target groups of inclusion. Our questionnaire and deep-interview research was extended to all faculties of the University, examining inclusive programmes and fields that need improvement. We found out that three student groups were primarily supported (i.e. foreign, disabled and disadvantaged/Roma/Gypsy students). Examining the organizational side, we have discovered that the individual and community support of the students in need of inclusion is more characteristic at the University of Pecs, and there is a smaller number of programmes that involve or affect their entire educational environment. The leadership's dedication towards inclusion can be detected because cooperation and knowledge sharing takes place between the programmes. However, there is a need for increasing diversity in the curriculum and the sensitivity of university students, faculty and staff. In summary, the signs of becoming inclusive can already be detected at the University of Pecs – however, adequate development of this process in the future requires further steps in many respects. Besides equitable support programmes, a general strategy of the university based on the advantages of diversity could enhance the development of an inclusive environment in order to achieve inclusive excellence.

Aye Aye Myint Lay

Eötvös Loránd University

Pre-implementation testing of the Teacher Competency Standards Framework(TCSF) in Myanmar

Pre-implementation testing of the Teacher Competency Standards Framework (TCSF) in Myanmar

“To develop quality teachers” is the main challenge of today education. Teachers are the leaders and trainers for developing wisdom, skill and attitude of youths who are the future leader of a country. Since last two decades, Myanmar has been undertaken education reforms, following the commitment to the “Education for All” world declaration in 1990, which is focused, among other things, on ensuring quality teaching by competent teachers.

This presentation will present some of the results of the national project developing Teacher Competency Standards Framework (TCSF). This project is a part of UNESCO through the Strengthening Pre-Service Teacher Education in Myanmar (STEM) project funded by the Governments of Australia and Finland. It aims to establish an agreed set of teacher competency standards to support improvement in the quality of teachers in Myanmar. A group of national teacher education specialists have been collaborating with international teacher education technical advisers and experts from UNESCO. The aim of the TCSF framework is to increase the capacity of teachers to Know, Think, Feel and Act, so that their skills enable effective teaching and learning. Within the Framework, teacher competency standards are organized under four broad domains: professional knowledge and understanding; professional skills and practices; professional values and dispositions, and professional growth and development. Each domain has competency standards and minimum requirements for teachers’ professional development. To ensure that the frame is useful for Myanmar’s education system, the draft of the framework was field-tested. As research tools, classroom observation, teacher self-appraisal, and interviews were used for the field-testing. A sample of 76 schools was included in this field testing. The presentation will focus on the qualitative part of the research, based on focus group discussion, key informant interview. Interviewees include school principals, teachers, student teachers and teacher educators. The analysis of interviews has revealed that the current version uses too much technical language and needs to be simplified. As the framework is to be implemented for use as a professional developmental tool, broader consultation and discussion should be conducted.

Bajusz Klára és Cserné Adermann Gizella

Pécsi Tudományegyetem BTK

Speciális célcsoport a képzésben: szenior akadémisták és a munka világa. Módszertani kihívások előadóknak, oktatóknak

Az idősödő társadalom és a munkaerőhiány komoly kihívás elé állítja a gazdaságot. Az idősekkel való foglalkozás, de méginkább az arra alkalmas szeniorok foglalkoztatása csökkenti a társadalom és az egyén terheit, hozzásegítheti a nyugdíjasokat az aktív időskor és a saját jóllét megéléséhez.

Pécsen 2014-ben kezdte tevékenységét a Szenior Akadémia, először a PTE keretein belül, ma az Aktív Időskorért Alapítvány fenntartásában. Több, mint 700 beiratkozott szeniorhoz jut el az Akadémia minden kezdeményezése. Kezdetben kizárólag az időskorúak számára tartott előadásokra koncentráltunk, a későbbiekben azonban az akadémistákból különböző tevékenységekre is szerveződtek csoportok, pl. túrázás, sport, örömtánc.

Manapság egyre több olyan törekvéssel találkozunk hazai és nemzetközi viszonylatban, ami az időskorúak meglévő potenciáljára épít, társadalmilag hasznos és egyénileg eredményes elfoglaltságokat kínál

számukra. Egy jó példa erre a Birminghami Egyetem 150 Elders projektje, ami olyan helyi közösség- és egészségfejlesztő program, melynek célja az aktív és egészséges idősödés helyi szintű támogatása, mind a helyi politika, az egyetem, a szociális szolgáltatások, a civil szervezetek, egyházak. stb. részvételével, önként jelentkező idősödő emberek számára. 2019. októberében a projekt részeként a PTE-n tartott Art of Ageing konferencián is hangsúlyt kapott a foglalkoztatás, elsősorban az önkéntesség oldaláról. Ugyanezen rendezvény alkalmából az Aktív Időskorért Alapítvány és a Déli Szomszédok Közérdekű Nyugdíjas Szövetkezet együttműködési megállapodást kötött, amelynek célja nemcsak munkalehetőség felajánlása az arra vállalkozók számára, hanem teljes körű támogatás a munka világába való visszatéréshez, a XXI. századi munkahelyek kihívásaihoz.

A szeniorok önkéntes tevékenységének motiválásában és a munkaerő piacra való visszavezetésében nagy szerepet kap a célcsoporttal (aktív nyugdíjasok) való találkozás a pécsi Szenior Akadémia előadásain. (Megjegyezzük, hogy a szenior önkéntesség kapcsán végzett kutatásunkról beszámoltunk a Mellearn 2019-es konferenciáján.)

Módszertani szempontból feltétlenül figyelembe kell venni a célcsoport jellemzőit és elvárásait. Jelen kutatásunkban abból indultunk ki, hogy akár a felnőttképzésben általánosságban, akár a felnőttek szakmai képzésében sikerrel munkálkodók amikor szembesülnek az idősödő, netán idős emberek csoportjával, csak úgy tudják eredményesen megszólítani őket, ha ismerik élethelyzetüket, motivációikat, az érdeklődésüket és nem utolsósorban az előadással, előadókkal kapcsolatos igényeiket. Az előadásban bemutatandó, a szenior akadémisták körében végzett kérdőíves kikérdezés eredményeit szándékozunk felhasználni a jövőbeni szakmai előadók módszertani érzékenyítésében, ezáltal a Szenior Akadémia és a munkavállalás közötti átjárás megkönnyítésében.

Balázs Brigitta

Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

Digitális tanteremben rejli új módszertani lehetőségek a 21. században

A XXI. században a digitális készségek, kompetenciák elengedhetetlen feltételek a munka világában, így az iskolapadból kilépő diákoknak, - amellett, hogy ez a tevékenység már mindennapi készségintéjű-, tudatosan kell alkalmazni ezeket. A tanároknak nagy felelősségük, hogy a digitális kompetenciákat fejlesszék, lépést tartsanak a virtuális világgal.

A mai digitális korban csak a tankönyv alapú oktatás nem felel meg az elvárásoknak, olyan szintre emelkedett az információs és kommunikációs technológia fejlődése, hogy az az oktatás elengedhetetlen része kellene, hogy legyen. A diákok nagy része rendelkezik okostelefonnal, internet-szolgáltatással, hisz ennek a generációnak a folytonos online kapcsolat nélkülözhetetlen, így az oktatás is rákényszerül, hogy reagáljon a változásokra. Digitális környezetben új megvilágításban jelennek meg a didaktikai alapelvek és feladatok, amelyek segítik tanulóközpontú tanítást. A diákok szemszögéből mértem fel, hogy mennyire nyitottak és hajlandók digitális eszközöket használni.

A Google által létrehozott felület a Classroom alkalmazás volt az, amin keresztül vizsgáltam, hogy a digitális eszközök többek között segítik-e, rendszeresebbé teszik-e a tanulást, alkalmasak-e a visszajelzésekre, az együttműködésre, valamint hogy ajánlanák-e a diákok egymásnak otthoni tanuláshoz.

Ez a digitális tanterem egy olyan oktatást segítő eszköz, melyben a tanár a diákokkal teljes mértékben elektronikusan kommunikál és jelez vissza a diákok teljesítményeire. A feladatok és tananyagok személyre szabottak is lehetnek, segítve ezzel a differenciált oktatást. Ennek a módszernek a hatásait, pozitív és negatív hatásait vizsgáltam. Tényleg segíti-e a diákok motiválását, érünk-e el vele eredményt a tananyag

elsajátításában, a tanítás-tanulás folyamatában vagy inkább zavarja a gyerekeket a folyamatos kapcsolattartás a tanár és diák között?

Balázs Czékmán

Kispesti Puskás Ferenc Primary School

A Tablet Research: Changes in Teachers' General Digital Competences and Mobile-usage Competences

The emerge of the mobile technologies in education is confirmed by both international (Clarke et al., 2014; Fabian–Maclean, 2013; Marés, 2012) and Hungarian researches (Abonyi-Toth – Turcsanyi-Szabo, 2015; Kis-Toth – Borbas – Karpati, 2014; Racsko – Herzog, 2015). Accordingly more and more tablets – which supports one-to-one (1:1) computing – can be found in Hungarian schools thanks to initiatives of different multinational companies and governmental IT tenders (see KK Szakmai Tanévnyitó, 2018). It is no use of mentioning that teachers have a key role in the application of mobile technology and tablets. As ChanLin (2017) mentions, the teachers' pedagogical and technological knowledge and attitude of tablet usage is a dynamic process which is influenced by many conditions. The emerge of tablets in education will be mainly based on the teachers' experiences whether they see advantages of the devices or not (Churchill, Fox & King, 2012).

Our research took place in one of the school districts of Budapest (Hungary), where we measured the general digital competences and the mobile-usage competences of the teachers (N=29, nine primary schools) with DigComp framework and with our self-developed online questionnaire. In the research PPC research design was used with an experimental (tablet-user) group and a control (non-tablet-user) group. We hypothesized that after the four-month-long research period both (H1) the general digital competences and also (H2) the mobile-usage competences of the teachers would change. After processing the data, the results are the following: in the case of teachers' general digital competences we did not find any statistically significant changes between the results of the pre-test and post-test. However, we found positive changes in the mobile-usage competence but only within the experimental group. Paired t-test shows development in "general device usage" (M: from 3,41 to 3,84; $t(17)=-2,45$, $p=0,025$), „file and folder management" (M: from 3,1 to 3,57; $t(17)=-3,3$, $p=0,004$), „multimedia" (M: from 2,48 to 2,95; $t(17)=-3,4$, $p=0,003$), together with „educational usage" (M: from 1,62 to 1,83; $t(17)=-3,43$, $p=0,03$).

Bátfai Norbert, Szabó József

Debreceni Egyetem

Esport alapú kompetenciafejlesztés

Az oktatás, a kompetencia fejlesztés szempontjából kiemelt fontosságú, hogy megfelelő ismeretek álljanak rendelkezésre a munkaerő piac igényeiről. A média világa, ide értve a klasszikus média mellett a mai modern közösségi média eszközöket is, az egyik leggyorsabban változó terület. Ezekre a változásokra viszont az iskola nem készíti fel a diákokat, legtöbbször az információk hiánya miatt maguk a pedagógusok sem ismerik a legújabb trendeket.

A játékok egyre nagyobb teret nyernek a fiatalok között. Életük részévé válva meghatározó szerepet játszanak az informális kapcsolatok kialakításában, a társas viselkedésükben és az iskolai tanulásban. A többszereplős szerepjátékok (MMORPG) nem játékok, hanem közösségek. A játékosokban komoly érzelmi kötődés alakul ki a világ és társaik iránt. Az esetek egy részében a valós világban kötött kapcsolat folytatódik tovább a virtuális világban, máskor pedig a virtuális térben kialakult kapcsolat válik valós világbelivé.

Kutatásunk első része a játékhasználatot és a játékok során megszerzett kompetenciákat vizsgálta. A második rész a Deac-Hackers esport szakosztály esportolóinak kompetenciáit elemezte. Kitért arra, hogy mit is jelent a játékosoknak a szakosztály működése, milyen fejlődési lehetőségek láthatók, illetve a szakosztály vezetése hogyan segíti a játékosokat az esport sikerek elérésében. A mára már 151 tagot felvonultató szervezet országosan is elismert, és egyetemi keretek közötti működése egyedülálló. Fontos kutatási és nevelési feladatokat lát el, összefogja a gamerek helyi közösségeit. Az eredmények segítenek abban, hogy az iskolák, a tanárok is felkészüljenek az új kihívásokra, a játékokat kapcsolják be az ismeretátadási folyamatba.

A DEAC-Hackers Szakosztály a megalakulása során megfogalmazott céloknak megfelelően felvállalta a fiatalok szervezett felkészítését részben az esport küzdelmekre, részben pedig a ma már elvárt kompetenciák fejlesztésére, illetve folyamatos tovább fejlesztésére. Az új irány a kreatív szoftver használat, az új látásmód, és ehhez kapcsolódva a közös tevékenység. Erre készíthet fel a gaming bevezetése és irányított alkalmazása az iskolákban, illetve az egyes területek kapcsolatának alakítása többek között a mesterséges intelligenciai kutatási programokhoz. A játékok használatát és a programozási ismereteket legtöbbször önálló tanulással sajátítják el a fiatalok. Érdemes átgondolni azoknak a megoldásoknak a létjogosultságát, ahol kevésbé formalizált módon járulnak hozzá többnyire a kisebb és a gyors és aktív innovációt lebonyolító cégek a szakember utánpótlás felkészítéséhez. Ennek egyik példája a Kratochwill Károly Honvéd Középsiskolával és Kollégiummal kialakított együttműködés, aminek keretében a DEAC Hackers esport szakosztály speciális felkészítést biztosít a diákoknak szakköri foglalkozások keretében. Az órák a Debreceni Egyetem könyvtárában voltak, ahol a játékok mellett, programozással is foglalkoztak.

Benedek András

BME GTK Műszaki Pedagógia Tanszék

Szakképzés-fejlődési tendenciák, avagy a ma szakképzésének a jövőben is érvényes válaszokra van szüksége

A magyar szakképzés fejlődéstörténetének ismerete és tudományos igényű feldolgozása meglehetősen részleges. Ha a legutóbbi másfél évszázad szakképzés-fejlődéstörténetére tekintünk vissza, akkor csupán néhány olyan elemzésre utalhatunk (Győriványi Sándor: A szakképzés története Magyarországon,

Nemzeti Tankönyvkiadó, 2000.; Benedek András: Változó szakképzés, A magyar szakképzés szerkezetének változásai a XX. század utolsó negyedében, Okker, Budapest, 2003.), melyek eltérő részletességgel, azonban az adott időszak fejlődésének komplex összefüggéseit feltáró szándékkal készültek. Bár a legátfogóbb elemzés a XIX. század utolsó negyedéről egy rendkívül alapos munka jóvoltából rendelkezésünkre áll (Vig Albert: Magyarország iparoktatásának története az utolsó száz évben, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1932), viszonylag keveset tudunk a Millenniumot követő gazdaság és társadalom fejlődés szempontjából is rendkívül gazdag, az első világháborúig, s az azt követő évtizedekről.

Jelentős felívelő korszaknak tekinthető, és ez a gazdasági

(közgazdasági) tanárképzés története által jól szemléltethető a múlt század 30-as éveiben kibontakozó szakképzés-modernizációs törekvés, melynek hatására a hagyományos műszaki irányultságú szakképzés a közgazdasági szakmák differenciált és dinamikus fejlődését indította el.

Annak ellenére, hogy az ideológiai indíttatású neveléstudomány jelentős impulzusokat kapott a szovjet fejlődési mintát követni szándékozó hazai oktatáspolitikától, az 1950-es és 1960-as évek szakképzés fejlesztése mai szemmel erőltetettnek és a tényleges pedagógiai gyakorlat által szerényen támogatottnak tekinthető. A hazai szakképzés kritikai elemzése és konstruktív innovációs kísérletekhez kapcsolódó átalakítása csupán a rendszerváltás közvetlenül megelőzően kapott teret. A neveléstudományi kutatási tematikában sajátos módon éppen az MTA Pedagógiai Kutatócsoportja, majd az Országos Pedagógiai Intézet kereteiben között formálódtak az első kutatócsoportok, melyek a nemzetközi összehasonlításra alapozva, kezdeményeztek szemléletváltást az irányításban és fejlesztésben. Az elmúlt fél évszázadra visszatekintve a szakképzés problematikája egyre erőteljesebben a gazdaság és társadalom fejlesztés témájával foglalkozó kutatásokban megjelent, sőt az irányításban és oktatási rendszerfejlesztésben is egyre nagyobb hangsúlyt kapott.

Az előadás az elmúlt másfél évszázados fejlődéstörténet főbb szakaszainak kijelölésére tesz egy kísérletet, mely szakaszok mélyebb elemzését a további kutatások számára megfontolásra javasol. Bár a jelenlegi innovációs fejlesztési folyamatok, és az ahhoz kapcsolódó intenzív korszerűsítési törekvések a szakképzés témáját prioritással tették, mégis indokolt felhívni a figyelmet azokra a tendenciákra, melyek megismerése, elemző-kutató feltárása feltételezhetően a jelenünk szakmai döntéseit is megalapozottabbá és hosszabb távra érvényesíthetővé teheti.

Beregi Erika

Miskolci Egyetem Egészségügyi Kar

Az iskolai stresszkezelés lehetőségei

Az elmúlt több mint egy évtizedes oktatási, tanítási tapasztalatom jelenős részére a köznevelési rendszer intézményeinek részét képző szakközépiskolában / szakgimnáziumban tettem szert. Elnevezésében és formájában többször módosított ugyanazon középiskolában. Munkám során egy dolgot éreztem állandónak, az oktatási rendszer folyamatos átalakulását. A felgyorsult világ, amelyben élünk fokozódó teljesítménybeli elvárást támaszt elénk, és szükségessé teszi a változó körülményekhez való rugalmas alkalmazkodást. Az újabb és újabb kihívások pozitív hatásként is megmutatkozhatnak, de mint minden változás, feszültség és stressz kiváltójaként is jelentkezhetnek.

Munkám során egyre szembetűnőbb volt számomra a tanulók és a tanár kollégák fokozódó mértékű megterhelése. A középiskolások megnövekedett napi óraszám, a bővülő tananyagtartalom, a pedagógusok egyre több feladata megfigyelhetővé vált, feszültséget okozva a mindennapi életük során. A túl sok teher, a kilátástalanság, a feladatokkal való megbirkózás képtelenségnek érzete, testi- lelki

megbetegedésekhez, kiegészéshez vezethet. Célkitűzésem volt, hogy beazonosítsam és bemutassam a tanulókat és tanárokat érintő leggyakoribb stresszforrásokat.

A változásokhoz való hatékony alkalmazkodás, csak jelentős tudás, felkészültség birtokában érhető el, mely nem nélkülözheti a stresszről való széleskörű ismereteket.

Véleményem szerint a pedagógiai munka eredményessége jelentősen növelhető, ha tisztában vagyunk a stressznek, mint jelenségnek a természetével, élettanával és fel vagyunk készülve a hatékony feszültségkezelési technikák alkalmazására.

Fontos feladatnak tartom az iskolai stressz csökkentését, mely hatásossága érdekében, rávilágítok a lehetséges megelőzési, feszültségkezelési módszerekre, a szakirodalom ajánlása, megfigyelésem és kutatómunkám eredményei alapján.

Jó lenne, ha az iskola valóban az a hely lenne, ahol a diákok megtanulnak tanulni, ahol felébred a tudásvágyuk, ahol megismerhetik a jól végzett munka örömét, megízlelhetik az alkotás izgalmát. Ahogyan ezt Szent- Györgyi Albert megfogalmazta. Mindezt nyugodtan, feszültségektől mentes kiegyensúlyozott környezetben megvalósítva.

Berezvai, Szabolcs (1); Pálya, Zsófia (2) ; Hives, Áron (3) ;Horváth, Dániel (3) ; Szilágyi, Brigitta (3)

(1) Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Műszaki Mechanikai Tanszék, (2) Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Geometria Tanszék, (3) Edubase Online Kft.

Innovative monitoring of study time and performance and its efficiency in first-semester Calculus course for engineers

Calculus is the most important undergraduate mathematics course in engineering programmes at Budapest University of Technology and Economics, in which continuous study is essential for deep knowledge acquisition. However, it is common among students to study in a campaign-like way, so that they can succeed in the course without acquiring profound knowledge. The changing learning environment of the 21st century enables us to teach through methods utilising the technical tools of the age and integrating them into the learning process. In 2012, Institute of Mathematics at BME launched a new project aimed at teaching Calculus with an innovative method combining test-effect and online education that provides continuous practice for students with heterogeneous level of knowledge and learning strategy. Our goal was to examine practising behaviour of students during the semester and its effect on the midterm-test results. Using EduBase Online Educational Platform, from September 2018, we continuously monitored the practising of 115 first-year mechatronics and energy engineering students, their practising performance and time spent on weekly issued tests. The recorded learning patterns show that as the end of the semester approaches and duties increase, students are spending less time on practicing and focusing rather on topics not studied before. Additionally, statistical analysis proved that students who spread their total learning time out for several weeks were significantly more successful than their counterparts studying campaign-like. Moreover, we have established the learning-map for the group and introduced an efficiency function indicating the necessary level of practising to complete Calculus with profound knowledge.

Bese László

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar

Az ellenségképek kialakulásának elméletei és lehetséges kutatási irányjai a 20. századi történelemtanításban

Egy társadalmi csoport önmeghatározása sohasem önmagában áll, hanem másokhoz viszonyítva különíti el önmagát. E folyamatban a csoporton kívül állókat nevezik idegeneknek, amelyek lehetnek barátok vagy ellenségek. Ellenségek is lehetnek azonban többfélék: Reinhardt Koselleck német történész kutatásai során ún. aszimmetrikus ellenfogalmakat határozott meg, melyeknek 3 féle archetípusát nevezte meg. A hellén-barbár, a keresztény-pogány, ill. a übermensch-untermensch kapcsolatok az ellentétpárokat elválasztó különböző dimenziókat határozzák meg. Jelen előadás témája – Koselleck és mások nyomán – összegezni az ellenségképek elméletét, illetve kijelölni azokat a kutatási irányokat, melyek mentén haladva feltárhatjuk az ellenségképek folyamatainak lenyomatát a 20. századi történelemtanításban, különös tekintettel a szlovák-magyar viszonyra.

Boros Orsolya

Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar

Az oktatóvideók elkészítése

Tapasztalatok és az empirikus kutatások szerint is az online oktatás akkor a leghatékonyabb, ha videók segítségével valósul meg, hiszen a multimédiás és az interaktív tartalmak egyszerre több érzékszervünkre hatnak.

Ennek a háttérben a technikáért felelős szakmai csapat, valamint az oktatók együttes munkája áll. A technikai rész alatt nem csak a megfelelő minőségű eszközök érthetők, amelyek a felvételek elkészítéséért felelnek, hanem a további utómunka is, amely a fájlok összevágásában, a videók szerkesztésében és az exportálásában merül ki. Az oktatóvideók a kép- és a hangminőség mellett tartalmi aspektussal is rendelkeznek, amely többnyire az előadók felkészültségére vonatkozik. Az interneten számos olyan felmérés és tanulmány található meg, amelyek szabályokat fektetnek le, illetve tanácsokat nyújtanak annak érdekében, hogy az oktatóvideók minél nagyobb nézettséggel rendelkezzenek, ezáltal elősegítve a tanulás eredményességét az online oktatáson belül. Ide tartozik például az időterjedelem, az előadó részéről az interakció kiépítése és fenntartása a célközönséggel, a hitelesség, de akár a megfelelő szoftver kiválasztása is.

Borsodi Csilla Noémi

Eszterházy Károly Egyetem

Tanári és tanulói vélekedések, pozitív és negatív elvárások a középiskolai közismereti tárgyakat oktató tanári szereppel szemben

Bár a pedagógusi eredményesség meghatározása egyre többet vizsgált terület, azonban az ezzel kapcsolatos tanári és tanulói elvárások feltárása mégsem tekinthető teljes mértékben közismertnek, holott valamennyi életpálya vonatkozásában lényeges lehet az egyes „résztvevők” (jelen esetben az „iskolahasználók”) elvárásainak ismerete ahhoz, hogy eredményesen végezhessük munkánkat. Az iskola vonatkozásában köztudott, hogy a szülők, tanárok, diákok, munkaerő-piac, jogszabályi környezet, intézményvezetés elvárásainak való megfelelést értjük eredményes munkavégzésre való törekvés alatt, azonban azt, hogy a pedagógus valóban úgy észlelje, hogy „jól” végzi a munkáját, elsősorban az

befolyásolja, hogy milyen „belső értékelő rendszer” (Zeichner-Liston, 1996; Falus, 2003) segítségével dolgozza fel és szelektálja az egyes aktoroktól érkező ingereket. Mindez azon múlik, hogy ő maga mit ért eredményesség alatt, milyen célok vezérik, milyen jelentőséget tulajdonít a személyére vagy tantárgyára vonatkozó kedveltségnek, melyeket a pedagógusi „sikeresség” jeleként értelmezhetünk (Suplicz, 2007, 2012; Fűzi, 2007, 2012)

Szakképzésben dolgozó közismereti tantárgyakat oktató tanárként megélt tapasztalataim, kollegiális valamint tanulói visszajelzések által felfigyeltem egy általam „negatív szerepelvárás” névvel ellátott jelenségre, nevezetesen, hogy a tanulóknál szinte megmerevedett az „óraleadó” tanárszerepre vonatkozó elvárás (miközben félnek is attól) és a nem frontális jellegű foglalkozásoktól idegenkedtek akkor is, ha az érintett pedagógusok személyes kedveltséget élveztek körükben. Ecsetelték, hogy „ez azért mégis csak egy iskola”, ahol „tanulni” kell. Kifejtették, hogy a „tanulás” illetve „tanítás” alatt egyértelműen a frontális munkát értik, ahol a tanár „aktív és kommunikatív”. Ennek során fogalmazódott meg bennem a vizsgálat koncepciója, mely során nem csupán az egyes középiskolátípusok közismereti tantárgyait oktató tanárainak önmagukra, hanem tanulóik rájuk vonatkozó elvárásait valamint azok teljesülésének általuk azonosított főbb gátjait vizsgálom. Munkám során mind kvantitatív, mind kvalitatív (egyéni és fókuszcsoporthoz interjúk formájában lefolytatott) kutatási fázist megvalósítottam valamennyi célcsoport körében.

Mind a válaszadó pedagógusok, mind a tanulók a képzés jellegétől függő adaptivitást biztosítását várják el a közismereti tantárgyakat oktató pedagógusi szerep megvalósításától. Ez jellemzően szakképzés esetén a tanulók érettségi megszerzésére, szakmai tantárgyak tanulásának segítésére vonatkozó elvárásokat jelent, melyet figyelemfelkeltő órák során realizál a tanár, míg a gimnáziumi tanulók esetében inkább a tartalmi többlet és a kellemes hangulat együttes megjelenése a fő elvárás.

Hasonlóan feleltek a pedagógusok is, miközben munkájuk gátjaként diákjaik motivációhiányát nevezték meg, akik annak okaként az érzékelhető fejlesztő hatást nélkülöző, gyakorlatba nem adaptálható unalmas, egysíkú óravezetést, tanári következetlenséget azonosították

Bükki Eszter

ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola

Pedagógus folyamatos szakmai fejlődés a szakképzés sajátos kontextusában

Az előadás egy fővárosi szakképzési centrum pedagógusai körében végzett online kérdőíves adatfelvétel (N=303) első eredményeit mutatja be. A felmérés fókuszában a hazai iskolai rendszerű szakképzésben dolgozó pedagógusok (a közismereti és szakmai tanárok mellett a szakoktatókat is ideértve) szakmai fejlődése, tanulása sajátosságainak és az ezekre ható egyéni és szervezeti tényezőknek a feltárása áll.

A kutatás indokoltságát a folyamatos szakmai fejlődésnek a pedagógus munka minőségének fejlesztésében és ezen keresztül a tanulói teljesítmények javításában feltételezett meghatározó szerepe adja (Barber & Mourshed, 2007; Darling-Hammond, 2017). A munkahelyi tanulás (Tynjälä, 2008) és a tanári folyamatos szakmai fejlődés (FSZF) empirikus kutatásának eredményei (Kwakman, 2003; Geijssels et al., 2009; Thoonen et al., 2011; Hodgkinson & Hodgkinson, 2004) szerint a dolgozó felnőtt, így a pedagógusok szakmai tanulását, ennek intenzitását, illetve tanulási formák és tartalmak tekintetében jelentkező mintázatait alapvetően egyéni szintű tényezők (motiváció, énhatékonyság, egyéni diszpozíciók és múltbeli tapasztalatok stb.) határozzák meg. Ugyanakkor jelentős és az egyéni tényezőkben is látens változóként megjelenő faktorok e tanulás lehetőségeit, ösztönzőit és egyúttal akadályait jelentő szervezeti és egyéb mezoszintű tényezők, így a vezetés jellemzői, az iskolai klíma, az iskolán belüli és azon túli szakmai együttműködések és gyakorlatközösségek, valamint a tágabb kontextust jelentő, a különböző

rendszerszintű FSZF modelleket megtestesítő nemzeti pedagógus képzési és minősítési rendszerek. A szakképzésben dolgozó pedagógusok szakmai tanulásában a közismereti oktatásban dolgozó pedagógusokéhoz képest jelentős sajátosságok, eltérések jelentkezhetnek a pedagóguspopuláció jelentős heterogenitásából, valamint a szakképzés-specifikus strukturális és egyéb szervezeti tényezők hatásából fakadóan.

Eredményeink alapján az FSZF tevékenységek tekintetében a szakmai pedagógusokra jellemzőbb a szakmai (nem pedagógiai) képzés, illetve szakmai közösségi tanulás, a szaktárgyra/szakmára vonatkozó szakirodalom olvasása. Az FSZF igények tekintetében is a közismereti tanárokhoz viszonyítva nagyobb szükségét érzik a saját szaktárgyra vonatkozó tanulásnak, a közismereti tanárokra viszont nagyobb mértékben jellemző az önreflexió (saját pedagógiai gyakorlat és tanulók teljesítményének elemzése), valamint a kollégák órájának látogatása tapasztalatszerzés céljából. A szakmai tanárok ugyanakkor elégedetlenebbek az iskolavezetés által a szakmai fejlődésükhöz nyújtott támogatással.

Casas Jennyfer, Mohammed Peshawa, Saleh Sanaa

University of Debrecen

Students' motivations to study abroad:

The case of International students at Debrecen University

Today there is a growing demand among international students to study in Hungary, more specifically with the launching of Stipendium Hungaricum program in 2013. The number of international scholarship holders increases each year, but till now we have no significant research results about their study motivations. They focus only on institutional perspectives (Kasza Georgina 2018, Teperics, Kovats G). The motivation of students is an important research field in higher education, particularly when we investigate their academic performance and the effect of studies on their future professional lives. There could be varied factors to motivate students studying abroad. The motives can be categorized as intrinsic and extrinsic.

The question of our research is what are the main intrinsic and extrinsic motivational factors that encourage students to study in Hungary? We performed 15 qualitative interviews among international scholarship holders from postgraduate levels. We gathered semi-structured interviews with the help of an interview scheme with five main questions, but during the interviews we expanded conversations according to verbalisation of their thought processes. The investigated dimensions include the following: 1. introduction and context of interviewees 2. Reasons of leaving the country of origin 3. Reasons of country choice 4. Preliminary knowledge about Hungary 5. Personal expectations. After the data collection, we analysed texts with open coding process. Then we were able to form typology of motivations.

Ceglédi Tímea, Kovács Edina, Tóth Dorina Anna, Zolnai Erika

Debreceni Egyetem

A társas tőketípusok hatása a lemorzsolódási kockázatra

A hallgatói lemorzsolódásról szóló szakirodalom egyik fő megállapítása, hogy a társas támogatás csökkenti a lemorzsolódás kockázatát. A társas támogató kapcsolatok különböző formáiról, például a diákokkal való intézményi kapcsolat (informális és formális oktatói odafigyelés, professzionális tanácsadás), a család, valamint a stressz csökkentését segítő kortárs kapcsolatok irányuktól és intenzitásuktól függően

járulhatnak hozzá a felsőoktatásban való bent maradáshoz (Cohen és Wills 1985, Cohen 1988, Coyne et al. 1988, Pusztai 2011, Kovács et al. 2019, Tinto 2006). Előadásunkban egy magas lemorzsolódási kockázatnak kitett, mégis kitartó hallgatótípust, az önköltséges képzésben tanulók társas támogatási mintázatait vetjük össze a már lemorzsolódott hallgatókéival. A társas támogatás számos lehetséges dimenzió mentén megragadható. Ezekből az intézményen belüli és kívüli, az erős vagy gyenge kötés jellegűek, az együttélésen és nem azon alapuló, valamint a természetes/laikus és professzionális tanácsadás dimenzióit vizsgáljuk kiemelten (Granovetter 1973, Pusztai 2011, Kovács et al. 2019). Kérdésünk, hogy mely társas támogatási formák hogyan képesek erősíteni a perzisztenciát.

Kutatásunkban a Departure from Higher Education kérdőíves adatbázist használjuk, melyben - a vizsgált alapsokaság elérhetetlensége miatt - hólabda módszerrel kerestünk fel országsszerte lemorzsolódott hallgatókat, a korábbi kutatásokhoz képest tetemesebb létszámban (DEPART, 2018, N=605). Az önköltséges hallgatókkal félig strukturált interjút készítettünk, akik kiválasztása a vizsgált csoport sajátosságai miatt szintén hólabda módszerrel történt (2019, N=26). A kvantitatív adatbázisban klaszterelemzést, faktoranalízist, valamint keresztábra elemzést végzünk a társas támogatás dimenzióinak és azok lemorzsolódásra gyakorolt hatásának megragadására. A kvalitatív adatok tartalomelemzése során a társas támogatás természetét tárjuk fel.

Kutatásunk elemzési szakasza folyamatban van, ezért jelen pillanatban várható eredményekről beszélhetünk. Azt feltételezzük, hogy a gyenge intézményi társas támogatás hiányát az intézményen kívüli társas támogatás pótolja. Ugyanakkor ez veszélyt rejt magában, ugyanis a felsőoktatástól kifelé húzó erőként (PULL - Kovács et al. 2019) is felléphet például olyan esetekben, amikor a család kulturális tőkéje hiányos a hallgatóévek tartalmas és hatékony kiaknázását illetően, vagy amikor a külső baráti kapcsolatok vagy formális csoporttagságok a diplomától eltávolító értékeket közvetítenek. Ezt ellensúlyozhatják a szimbolikus tőketípusok (Quinn 2005, Ivana 2017)

Kutatásunk gyakorlati jelentősége, hogy eredményeink hozzájárulhatnak a lemorzsolódás csökkentését célzó egyetemi stratégiák kidolgozásához. Többek között olyan intézkedések fejlesztéséhez, amelyek a hallgatók intézményen belüli társas támogatását erősítik.

Chira Csongor

Eszterházy Károly Egyetem

A köznevelés digitális átállásának mérföldkövei Magyarországon

Chira Csongor

A digitális átállás a gazdaság, az ipar, a közigazgatás és az élet minden területén mára szükségszerűséggé vált, az egyes szereplők több-kevesebb sikerrel felzárkóztak a digitális technológia kihívásaihoz és lehetőségeihez. Az egyes európai országokban nem azonos ütemben történik a digitális átállás, vannak élenjáró régiók és vannak akik lemaradtak a digitális átálláshoz szükséges tárgyi és szellemi infrastruktúra megteremtésében. Különösen nagyok a különbségek az egyes országok közt az oktatás és a köznevelés terén, és eltérés mutatkozik egy-egy ország esetében a tárgyi és a szellemi infrastruktúra kialakításában is.

A digitális átállás, azaz a digitális kultúra kialakítása jelenti tehát a hozzáférést, vagyis a digitális kultúra eléréséhez szükséges technológiai eszközök rendelkezésre állását. Jelenti továbbá, a digitális kompetencia kialakítását, a digitális kultúra értékteremtő alkalmazásának képességét. Végül, a digitális kultúra jelenti a technológiát, azaz a digitalizálás technikai és az ennek eredményeképpen létrejövő kulturális elemeket (Rab, 2007. 183.).

Digitális átálláson azt a folyamatot értjük, amely során az IKT-műveltség kiteljesedése valósul meg a humán teljesítménytámogató technológia eszközrendszerének alkalmazásával, az információs társadalom technológiáinak (IKT-eszközök) elterjesztése és integrálása révén (Racsko, 2016).

Az oktatás kontextusában 2016-ban jelent meg a fogalom digitális transzformációként, többek között a Microsoft Innovatív Iskola programjában az iskolaigazgatók stratégiai menedzsment képzése kapcsán, amelynek célja az iskolák digitális transzformációjának elősegítése.

A technológia oktatási alkalmazása mai napig bizonytalanságot okoz (Koltay, 2010, 306). Ennek kiküszöbölésére „erős szakmai támogatás és nagy érzékenységgel végrehajtott fejlesztés szükséges, [...] hogy túllépjünk azokon a tantervi konstrukciókon és pedagógiai hagyományokon, amelyek leszűkítik arra vonatkozó elképzeléseinket, hogy milyen legyen a digitális környezetben folyó tanulás” (Merchant 2009, idézi Koltay, 2010. 306).

Magyarországon több olyan intézkedés is napvilágot látott, mely a digitális átállás szabályozását és koordinálását hivatott megvalósítani, ezek elemző bemutatásával kívánja az előadás a digitális átállás magyarországi folyamatát ismertetni.

Csepcsényi Lajos Lászlóné Balogh Melinda, Bredács Alice

PTE "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola, PTE MK

Szakköznevelési tanulók kreatív gondolkodásának originalitás-vizsgálata

A mérnöki problémák megoldása összetett folyamat, mely során a problémamegoldó előzetes ismereteire és tapasztalataira támaszkodik, de folyamatosan alkalmazkodnia kell a változó munkakörülményekhez. A műszaki problémák megoldásához a kreatív gondolkodás elengedhetetlen.

A kreativitás egy igen komplex és nehezen behatárolható fogalom. A kreativitás megfogható a kreatív emberek személyiségjegyeivel (Sternberg, 1985; Fodor, én.; Torrance, 1990; Tóth – Király, 2006, Harsányi – Szántó, 2018). környezeti tényezőkkel (Amabile, 1983; Csíkszentmihályi, 1999; Gyarmati, 2011; Péter-Szarka, 2014; Fazekasné, 2013; Beghetto, én.; Beghetto – Kaufmann, 2014). értelmezhető folyamatként (Wallas, 1926; Rhodes, 1961; Mumford, 2003) és a megszokottól eltérő gondolkodásmódként (Guilford, 1950; Vincze – Márton, 2004; De Bono 2007).

A kreativitást leggyakrabban, mint képességet mérik (Guilford 1967, Torrance 1974, Kárpáti 1905, Pásztor 1915, Tóth – Király, 2006). Jelen kutatásunkban a kreativitást gondolkodási képességként fogjuk fel, szakköznevelési 11. évfolyamos és felnőttoktatásban részt vevő tanulók részvételével vizsgáljuk. Célunk annak megállapítása, hogy van-e különbség a kevés szakmai tapasztalattal rendelkező 11. évfolyamos és a szakmában dolgozó felnőttoktatásban résztvevők között. Vizsgáljuk, hogy az originalitásra hatással van-e a szakmai képzés.

Hipotézisek: 1. A kreativitást fel lehet bontani egymástól jól elkülöníthető komponensekre. 2. A fiatal tanulók originalitása nagyobb mértékű, mint a felnőtt tanulóké. 3. A probléma alapú tanulás szakköznevelési modelljével tanulók originalitása nagyobb mértékű, mint a hagyományos módszerekkel tanulóké.

Az adatgyűjtéshez a Guilford (1959), Torrance (1966) és Wallach – Kogan (1965) tesztjei alapján készített feladatlapokat használtunk, mely vizsgálja a stratégia-kidolgozást, a képi kreatív gondolkodást, a vizuális hasonlóság felismerését, fogalmi hasonlóságot és a problémamegoldást. A feladatsor megbízhatósága Cronbach a: 0,792. Az adatok feldolgozásához a tanulói válaszok tartalomelemzését végeztük el, leíró statisztikai mutatókat számítottunk, az összefüggések és különbségek vizsgálata matematikai

statisztikai módszerekkel történt. Az originalitás vizsgálatára a Barkóczi – Klein (1968) féle módszert használtuk.

Eredmények: az építőipar ágazati tanulók kivételével a vizsgált csoportok átlagos originalitás értéke egy szinten mozog (átlagos érték 0,14 – 0,23). A varianciaanalízis alapján kijelenthető, hogy nincsen különbség a 11. évfolyamos és a felnőttoktatásban résztvevő, szakma tapasztalattal rendelkező tanulók originalitása között. A csoportokat jellemzi, hogy a szakmai problémamegoldás feladatra többnyire szakmailag eredetinek tekinthető válaszokat adtak, de előfordultak a bemérés alapján nem szakmai megoldásnak tekinthető válaszok is – vagyis a problémamegoldáshoz más ismereteiket is felhasználják.

Csilla Marianna Szabó

University of Dunaújváros

Prepare Students for Digital Literacy – Are Teachers Able to Do?

At present, the pace of technological progress is outstripping the ability of society to comprehend changes and elaborate social agreement on their use. Today young generation's social interactions take place in virtual environment. According to data, today adolescent population started to use the Internet at the age of 10. Both young adult (19-29) and adolescents (16-18) live their lives online and spend 6-8 hours a day on the Internet. (<http://nmhh.hu>) Continuous presence in social media is usual behaviour of adolescents expected by the peers. However, being continuously in online relationships has bad consequences: young people cannot properly handle separation anxiety disorder (Tari, 2015). Moreover, it is proved that using smart devices and browsing the Internet causes addiction. According to experts, among the risks that are caused by the Internet and social media, the most significant ones are Internet addiction, cyber bullying, involvement into illegal activities, and stimulation for antisocial or self-destructive behaviour (Patrakov et.al.).

An international research examined teachers' view on adolescents' behaviour in real life situations and in social media. The Hungarian research was conducted in February 2019 in 8 different secondary schools; the sample contains 143 elements. Experts wanted to see whether teachers see any differences between students' behaviour 4-5 years ago and now. According to the results, teachers realize a change in adolescents' behaviour even in such a short period: all risk behaviours (such as acquaintances in social media are considered friends, cannot concentrate for long time, speak about school situations with difficulty) have become more frequent in the last few years. There are significant positive correlations between behaviour directly connected to school (spend time on the Internet instead of studying) and attitude to other people and the community (indifferent towards social events: $r=0,376$; openly express belonging to specific groups: $r=0,438$; take sexually coquetting photos: $r=0,395$). Based on the results, it seems obvious that teachers and teacher trainees should be trained on digital literacy – regardless their speciality – so that they could educate digital citizens for the future.

Having examined the standard curricula of Hungarian universities, we could state that nearly all teacher-training programs contain one or more subjects discussing ICT (Digital Pedagogy, ICT in Pedagogy). However, these subjects refer to only the teaching-learning process. Subjects that help future teachers how to influence students' behaviour and communication (Pedagogical Communication and Conflict Management, Education and Teaching in Changing Society) refer to general problems, and it is not clear to what extent issues like digital etiquette or law are involved. Based on the research results, teachers must deal with Internet-related behavioural problems too. The question is: how much are they prepared for this?

Csilla Marianna Szabó, Orsolya Bartal

University of Dunaújváros

The Approach of Engineering Students to Their Future Profession Assessed in University Education

In the era of robotics, 3D-printing and tailor-made world the question occurs: what kind of competencies the future generation will need in the world of work. According to the report of World Economic Forum (www.weforum.org) the preferred competencies of the labour market are constantly changing: a prognosis from 2018 says that the five most important skills will be analytical thinking, innovation, active learning, creativity and critical thinking in 2022. Now this date is not so far from our everyday life. Parallel to this it is also a fact that the traditional methods are not suitable enough to teach the Z generation or even to make them more attentive or motivated. The diverse methods of information technology have already spread into the university education and a pedagogical paradigm shift can be perceived (Prievara, 2018). The latest methods, like project method, e-learning, BYOD, gamification, MOOC, are available in higher education as well, although it is a question how much the teachers apply these methods in their teaching process. The new techniques not only make the students more motivated but also (Lin, et.al., 2017) they enhance them with those sorts of skills that are indispensable to be successful in the field of labour.

The research was aimed to find answers how much the engineer students are satisfied with the training they are given in accordance with their future profession, what kind of attitude they have towards their prospective occupation. The international research was carried out amongst engineer students in four countries in the spring of 2019. In the Hungarian pilot survey, 65 students (mechanical engineers and computer science engineers) were involved studying on the third and fourth grade.

The most important factors to choose the university are: after taking the degree it is easy to find a job (73%), interests in technology (67%), the costs of studies (64%) – while the prestige of the university was not among the most important aspects (45%). Regarding the quality of the training, students find significant the factors that are closely connected to their future jobs (gain good work experience during the internship (77%), connection between university training and real professional knowledge (73%), access to modern technology in the university (78%). However, up-to-date factors, such as access to MOOC (41%), access to Erasmus programs (41%), and participation in dual training (53%), have less importance for students. More than 70% of students do not regret at all their choice to become an engineer. Evaluating their future career priorities, students consider the most important to practice their learned job (work in their profession (78%), have chances to use their skills and talent (76%), financial reward (high wages (76%), and good work environment (friendly atmosphere (86%), work-life balance (83%).

Csillik Olga

Budapesti Corvinus Egyetem

Blended képzések a Budapest Corvinus Egyetemen

A szakirodalom és saját tapasztalataink is azt mutatják, hogy a hagyományos tanítás-tanulás nem tud lépést tartani a megváltozott társadalmi, gazdasági, technológiai környezettel és az átalakult hallgatói jellemzőkkel, igényekkel. Míg korábban a tanulók jellemzően tanultak valamiről, manapság egyre inkább az a cél, hogy állandóan megújulhassanak, alkalmazkodhassanak a megváltozott környezethez (Thomas, Brown, 2009). Ennek a tanulási igénynek kielégítésére több, innovatív forma létezik a felsőoktatásban. Egyike a blended learning (hibrid tanulás).

A blended learning egy olyan, tanulás- és oktatásméleti, módszertani alapokon nyugvó oktatási stratégia, amely ötvözi a hagyományos tantermi, szemtől szembe történő oktatást és az online oktatást, kihasználva mindkettőben rejlő lehetőségeket, megteremtve így egy rendkívül hatékony tanulási formát.

A gyakorlatban a blended learning sokféle formája alakulhat ki. Jellemző módon a hagyományos kurzusokat az innovatív oktatók kiegészítik olyan online elérhető tanulási elemekkel, amelyek elősegítik a hallgatók közötti interakciók kialakulását és gyakorivá válását, támogatják a tanár-tanuló és tanuló-tanuló kommunikációt, magasabb motiváltságot és mélyebb, tartósabb tudást eredményeznek. A tanulás a társak, a tanár, és az egyéni kognitív erőfeszítéseinek interakciójából jön létre, amelynek egyik elengedhetetlen feltétele az innovációk iránti nyitottság.

A Budapesti Corvinus Egyetemen az elmúlt 2 évben az „EFOP-3.4.3-16 Felsőoktatási intézményi fejlesztések a felsőfokú oktatás minőségének és hozzáférhetőségének együttes javítása érdekében” projekt keretében módszertani paradigmaváltás történt, amelyhez kapcsolódóan 19 kurzus alakult át blended-learning formájúvá. Előadásunkban e 19 kurzus fejlesztésének tapasztalatairól számolunk be. Bemutatjuk a fejlesztés folyamatát, kapcsolatát a tanulási eredményalapú tervezéssel. Ismertetjük a módszertani innovációk eredményeként megszületett blended-típusú kurzusokat, kitérve az online és offline részben kidolgozott módszerek sokszínűségére. Célunk az, hogy képet alkossunk arról, milyen feltételei vannak annak, hogy egy ilyen nagy volumenű innovációs folyamat megvalósulhasson egy felsőoktatási intézményben.

Csók Cintia, Hrabéczy Anett, Győri Krisztina

Debreceni Egyetem

A lemorzsolódott hallgatók középiskolai és továbbtanulási jellemzői

A Debreceni Egyetem Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ NKFI-kutatásának keretében, a lemorzsolódott hallgatók körében végzett kérdőíves kutatás adatbázisát (DEPART 2018) felhasználva végeztük elemzéseinket. A Kutatócsoport a lemorzsolódott hallgatók négy csoportját alakította ki, s ezek mentén vizsgáltuk a felsőoktatásba belépést megelőző időszakot. A középiskolai tanulmányok elemzése mellett feltártuk, hogy azok a lemorzsolódott hallgatók, akik nem közvetlenül érettségi után kezdték meg felsőfokú tanulmányaikat, mit csináltak a középiskola befejezését követően. Továbbá vizsgáltuk a továbbtanulási aspirációkat és a felvételi során igénybe vett többletpontokat. Eredményeink segítséget jelenthetnek a felsőoktatásba érkező hallgatók hatékonyabb lemorzsolódás elleni védelmének kialakításában, mind a köz- és felsőoktatási intézmények, mind a pályorientáció szempontjából.

„Az előadás az 123847 számú projekt keretében készült, ami a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a K-17 pályázati program finanszírozásában valósult meg.”

Daruka Magdolna

Budapesti Corvinus Egyetem

A tanulási eredmény alapú képzés – és kurzusfejlesztések eredményei, hatásai egyetemünkön

A XXI. század erőteljes környezeti változásaiból fakadó kihívások szükségessé teszik az egyetemi funkciók bővülését, a felsőoktatás minőségének, hatékonyságának újraértelmezését. Ebben a környezetben egyre határozottabbá válik az az igény, hogy a tradicionális bemenet- és oktatóorientált tanulási környezetet felváltsa a kimeneti eredményekre, az oda vezető folyamatra, a hallgatói aktivitásra építő szemlélet. A Budapesti Corvinus Egyetem képzés- és kurzusfejlesztései során az elmúlt években egyre szélesebb körben jelenik meg a tanulási eredmény (LeO) alapú logika alkalmazása, amely intenzív tanulási folyamatot feltételez a képzésfelelősök, oktatók számára. Mára már az eddigi tapasztalatok összegezhetőek. Az „EFOP-3.4.3-16 Felsőoktatási intézményi fejlesztések a felsőfokú oktatás minőségének és hozzáférhetőségének együttes javítása érdekében” projekt keretében 12 képzés korszerűsítési folyamata zajlott le. Tanulmányomban azt vizsgálom meg, hogy a korszerű, tanulási eredmény alapú képzés- és kurzusfejlesztési folyamat hatására hogyan változik meg a fejlesztésben részt vevő oktatók vélekedése magáról a tanulásról, a tanulási környezetről, az oktatói szerepről, a tanítási-tanulási folyamatban alkalmazandó módszerekről, az értékelés funkciójáról, módjairól, az oktatók képzési igényeiről. Fejlesztési eredményeink hatása megjelenik a hallgatói és az oktatói oldalon egyaránt. A képzések újrastrukturálása, az egyes tantárgyak képzésben betöltött szerepének, időbeli megjelenésének összehangoltsága, a belső koherencia megteremtése, a gyakorlatorientált, tevékenység- és élményalapú tanulást támogató korszerű oktatási módszerek és eszközök integrálása növeli a képzések minőségét, hatékonyságát. Áttekinthetőbbé, összehasonlíthatóbbá válnak valamennyi érintett számára, amely intézményi szinten versenyelőnyé kovácsolódhat.

Darvay Sarolta, Nagy Melinda, Tóth Tar Éva, Balázs Pál

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Biológia Tanszék, Komárom, Szlovákia

ELTE Eötvös Lóránd Tudományegyetem Tanító-és Óvóképző Kar, Természettudományi Tanszék,
Budapest, Magyarország

Környezeti attitűdvizsgálat a Selye János Egyetem pedagógus hallgatói körében

A környezeti problémák ökológiai, társadalmi és gazdasági következményeinek ismerete, a fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettség egyik fontos eleme.

Az egészség- és környezettudatos magatartás, valamint a környezeti problémákat felismerő, azokra érzékeny és megoldásukban felelősséggel, aktívan résztvevő magatartás formálása a pedagógusképzés fő feladata.

Az attitűdvizsgálat módszere kérdőíves felmérés, mely a 15 tételes, ötfokú Likert-skálán alapuló NEP (New Environmental Paradigm) alapján készült (Van Liere et al., 2000). A NEP teszt öt állítás-csoportot tartalmaz. A Föld eltartóképessége, környezetünk egyensúlyi állapota, az ember bioszférában betöltött szerepe, a természet átalakításához fűződő viszonyunk, valamint az ökológiai válság érzékelése szerepel a kérdéskörök között. A vizsgálat kiegészült saját szerkesztésű környezettudatosságot értékelő kérdéssorral.

2019 októberében 224 nappali tagozatos pedagógushallgató (130 óvodapedagógus, 30 tanító, 64 biológia szakos tanár) vett részt a keresztmetszeti vizsgálatban. A feldolgozás IBM SPSS v21 programmal történt.

A megkérdezett hallgatók jelentős része helyesen értelmezi az emberiség felelősségét a Föld állapotáért, a természet értékeiért. Az ökológiai krízis elkerüléséhez a jóléti társadalmak fogyasztási szintjének jelentős csökkenésének szükségessége azonban nem minden hallgató számára elfogadható álláspont. A Föld eltartóképességére vonatkozó állításokkal kapcsolatban közel 50%-os volt a bizonytalanok aránya.

A hallgatók harmada vallja, hogy egészség- és környezettudatos magatartás jellemzi a mindennapjait, kétharmaduk csak részben tartja magát tudatosnak. A hallgatók mindössze 8%-a tartja példaértékűnek életmódját.

Mostani vizsgálatunk pilot jellegű. A jövőben a pedagógusképzésben részt vevő hallgatók többszöri kikérdezése tűnik célszerűnek. A képzés elején és végén történő vizsgálat eredményeinek összehasonlítása adhat számunkra adekvát választ arra, hogy milyen hatékonysággal történik a szemléletváltás és magatartásformálás a hallgatók körében az egyetemi évek alatt.

Bacsa-Bán Anetta

Dunaújvárosi Egyetem

„Járt és járatlan utak” – a szakmai pedagógusok hiányának leküzdésére

A magyar köznevelési rendszer jelentős pedagógushiánnyal küzd, e hiányt már az 1990-es években prognosztizálták a kutatók; a 2010-es évek közepére, ehhez erőteljesen hozzájárult az a tényező, hogy a felősktatásba belépő – pedagógusképzést választók köre jelentősen csökkent az eltelt évtizedekben. Mindezekhez társul a pedagógustársadalom öregedési tendenciája is. S e strukturális pedagógushiány a szakképzésben dolgozókat még inkább sújtja.

A pedagógushiány általában azonban nem magyar jelenség, számos európai ország is küzd a problémával. A hiányok leküzdésére a legtöbb ország alternatív utakat, belépési lehetőségeket dolgozott ki, a szakmába való belépés megkönnyítése érdekében azok számára, akik korábban nem az oktatás területén szereztek szakmai kvalifikációjukat és/vagy munkatapasztalatukat. Előadásomban ezen utakat szeretném felvillantani és lehetőségeket mutatni a magyar szakképzés pedagógushiányának leküzdésére.

Bredács Alice Mária

Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar

A pozitív pedagógia és a művészeti nevelés hatása a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentésére

A pozitív pedagógia egyik fő területe a megküzdési kompetencia, nagyban befolyásolja a tanuló célkitűzésit, problémamegoldását, stresszkezelését, tanulási attitűdjeit, optimizmusát, a jóllétérzéshez való viszonyát. A megküzdési kompetencia szintjének megemelése a tanulói lemorzsolódás, kimaradás ellen hat. A témával kapcsolatos minden eddigi vizsgálati eredményem (2008-2015) azt mutatja ki, hogy a (7., 9. osztályos) tanulók érzelmi intelligenciája és a pszichológiai immunkompetencia érzelmi kontrollja kritikusan alacsony. Empirikus kutatásokkal igazolható eredmény az is, hogy a tanulók társas képességei gyengébbek, mint a személyes képességei. E képességterületeket – a tanulási eredmények növelése miatt – kiemelten kell kezelni, sőt egész életen át gyarapítani kell. Ezek a fejlesztésre szoruló tanulói eredmények inspiráltak arra, hogy 2016-tól a képzőművész-tanár és a design- és vizuálművészet tanár szakos hallgatók csoportjaiban egy sajátélményű feladatmegoldásokra és önreflexiókra épülő módszertani kutatást indítsak el. 2018-tól a köznevelés módszertani megújítása a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése céljából indított munkában veszek részt, a tanulók komplex fejlesztése a

művészeti neveléssel területén. A kutatás célja megkeresni a vizuális művészeti területeken jól alkalmazható, az érzelmi intelligenciát, az optimizmust és a társas kapcsolati tényezőket növelő feladatokat és módszereket, s ezekből egy gyűjteményes tanári segédkönyvet készítünk. A hallgatók a szakterületükhöz illeszkedő óratervet készítettek, amely a fenti képességterületek fejlesztését szolgálja, majd hallgatói csoportban mikrotanítást végeztek. Ezt a csoportszintű (ön)reflektálás és ezek rögzítése követte.

Azt feltételeztem, hogy a hallgatók egyéni és frontális módszerekkel fognak dolgozni és az értékelése is hagyományos (osztályzatra épülő) lesz. A hallgatók használhattak vizuális-kultúra e-diás feladatbankokat. Ezekben található feladatok általában az egyéni tudást és képességeket fejlesztik vagy vizsgálják.

A kutatás eredménye, hogy a hallgatók nem a rendelkezésükre álló feladatbankokból választottak témát és módszert, hanem élményszerű, részben nyitott, alternatívákat is elfogadó kooperatív vagy kollaboratív feladatot készített és keresztntantervi megoldásokat használtak. A hallgatói reflexiók úgy összegezhetőek, hogy a kooperatív és a kollaboratív rajzos-vizuális feladatok olyan társas technikákat fejlesztenek ki, amelyek lehetővé teszik a gyors munkamegosztást, az „érintettség” érzésének kialakulását, mások gondolkodásába, érzéseibe való belehelyezkedést, amely nem csak a vizuális kódolást – dekódolást jelenti, hanem a társakkal való megértetés, gondolat- és érzésátvitel igényét is magával hozza. A tanulási folyamat üteme, a feladatok lépésekre való felosztása így nem egyénhez, hanem az együttműködők tempójához és feladatmegoldásához igazodhat. Az értékelés nem normatív, vagy megszabott kritériumoknak való megfelelés, hanem az egyéni, vagy a csoport reflexió.

Csillei Béla

Szolnoki Tankerület Szolnok Városi Kollégium

Pedagógusok empátiája és affinitása a hátrányos helyzetű roma és nem roma fiatalok szakképzésben történő továbbtanulási esélyeinek növelésére?

Szakképzéstanuló az lesz, akit a társadalmi determinánsok erre a területre sodornak. Az általános iskolában kudarcélményekkel gazdagon rendelkező, elégséggel átbukdácsoló keresik a szakképző intézeteket. Értéorientációjukat, értékválasztásukat jelentős mértékben befolyásolja ez az indulás-indíttatás. Ismert, hogy az iskolai/kollégiumi nevelés fontos része a tanórán kívüli nevelés, a szabadidős programok, kulturális foglalkozások. Bár a tanulók képesek megszervezni saját szabadidejüket, a pedagógusok feladata felkelteni bennük a szabadidő értelmes eltöltése iránti igényt. A kollégisták túlnyomó többsége a szakképző intézményekben tanul, napi időbeosztásukat még az elméleti és gyakorlati foglalkozások egyenetlensége is befolyásolja. Jelenleg a „Helyzetfeltárás és programjavaslat a hátrányos helyzetű, kollégista fiatalok csoportfoglalkozáson kívüli nevelésére” című kutatásomon dolgozom. Ez a kérdőív, a helyszíni felmérés és a személyes interjúk következtében helyzetelemzést, javaslatot, zárótanulmányt és a tanórán/csoportfoglalkozáson kívüli nevelés kidolgozott programcsomagját tartalmazza majd a hátrányos helyzetű fiatalok számára. Cél a társadalmi esélyteremtés megvalósítása, a tanulás segítése, a felzárkózás megkönnyítése, a továbbtanulási igény felkeltése, a szabadidő hasznos eltöltése, a csoportfoglalkozáson kívüli nevelés programjainak és eszközrendszerének eredményes felhasználása. A kutatás során vizsgálom a pedagógusok és a kollégiumi nevelők hozzáállását, felkészültségét, empátiáját a célcsoport továbbtanulási szándékának felkeltéséhez, affinitását a valóra váltás érdekében végzett kultúraátadó tevékenységével kapcsolatban. A cél az, hogy ismereteket szerezzünk a programokban résztvevő diákok elképzeléseiről, a tanulással, az önképzéssel, a szabadidő hasznos eltöltésével kapcsolatban. Közben ugyanezekre a kérdésekre választ keresek az őket nevelő-oktató pedagógusoktól is. A nevelőknek a célcsoport számára kell olyan elfoglaltságot találni, amely lehetővé teszi, hogy a szabadidő hasznos eltöltése motivációja, a

tanulás/továbbtanulás folytatása, a pályaválasztás megtervezése és megvalósítása megerősítést kapjon. A kérdés, hogy felkészültek-e erre a nevelők, ugyanis a nevelés olyan speciális területéről van szó, ahol a kollégistának autonóm joga eldönteni, hogy kíván-e élni a részére biztosított lehetőségekkel, azaz az indíték–szándék–lehetőség hármasság feltételével, melynek vizsgálata kihagyhatatlan. A begyűjtött információk összegzése, az erre épülő tanulmány szerkesztése ennek érdekében valósul meg. A tanulmány a társadalmi környezetet értékelve erősítheti a megfelelő kapcsolatok kialakítását a helyi társadalom, a civil szervezetek, a tanórán kívüli nevelést felvállaló és annak megvalósítását célul kitűzők, valamint a kollégiumok között. Javaslatokat kér majd a megvalósítására, értéknek tekintve a belső tartalmak feltárását, az innovációt és az együttműködést, melyeken keresztül az együttműködés megvalósítható.

Endrődy Orsolya

Eötvös Loránd Tudományegyetem

A Zen gyermekképe Japánban és hatása a világ más régióira

A hazánktól eltérő családi és nevelési hagyományokkal rendelkező Japánban élesen különbözik az intézményes és otthoni nevelésről vallott felfogás. Általános japán felfogás szerint ugyanis mivel ugyanis, hogy a gyerek a közoktatási intézményekben „keményen” dolgozik, otthon lazítás jár neki (Endrődy, 2007). Az „Otthon mindent szabad!” megközelítésnek az anya leginkább szenvedő alanyává változik, az apa pedig egyszerűen csak egy „trambulin-apává” (Endrődy, 2007). Miután az édesapa fáradtan hazaér, - jó esetben este 9-10 óra körül - megengedi, hogy kislánya, vagy fiacskája ugráljon a hátán, fején, vagy ahol éri.

Az előadás kitér a japán családi és intézményes nevelés egy lehetséges gyermekképi narratívájára. A gyermekkép háttérének bemutatásakor különös figyelmet fordít a kelet-ázsiai ország (sintó-buddhista-konfucianus) világképének leképzésére egyes vizuális dokumentumokban (ukiyo-e fametszet, fotó, film, anime). A bemutatott kutatás a vizuális antropológiát használja módszerként, felhasznált és elemzett forrásanyaga a Meiji-kortól napjainkig vezeti a hallgatóságot.

A kutatás központi kérdése, hogy az előadásban bemutatott zen gyermekkép mely elemei lennének hasznosak, illetve érhetőek tetten jelenleg is a hazai családi és intézményes nevelésben, mint például a gyermekiesség, a hagyománytisztelet, a közösségi takarítás, vagy az iskolai ebédeltetés rendjének megszervezése. Az előadás a kutatás hazai előzményeinek, kapcsolódó japanológiai kutatások (Fülöp 1998, 2008, Győri 2006, Hidasi 1999, 2006, Endrődy-Nagy, 2014, 2016, Somodi, 2019) elemzésével mutat rá arra is, hogy az eddig elértéken túl miért lehet hasznos a hazai kutatók számára a kelet-ázsiai térség országainak gyermekképét elmélyültebben tanulmányozni.

Erdei Gábor

Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet Művelődéstudományi és Humán
Tanulmányok Tanszék

A szakképzés és az andragógia keresztmetszete - Iskolarendszerű felnőttoktatás, egy empirikus kutatás főbb eredményei

A szakképzés és az andragógia keresztmetszete - Iskolarendszerű felnőttoktatás, egy empirikus kutatás főbb eredményei

Az elmúlt időszak meglehetősen dinamikus, turbulens, strukturális változásokat hozó oktatáspolitikájának egyik karakteres mozzanata a szakképzési centrumok létrehozása, valamint az ezekben már korábban is meglévő felnőttoktatási tevékenységek erőteljes pozicionálás volt.

A munkaerőpiacon aktív foglalkoztatottakra irányuló felnőttoktatás új impulzusokat kapott 2015-től. Azt is mondhatjuk, hogy a szakképzés új zászlóshajója a felnőttoktatás lett, de igaz ez az andragógia szemszögéből is, hiszen a szakképzési centrumok tagintézményeiben folyó felnőttoktatás érinti mind a szakképzést, mind az andragógiát.

A 2017 év elején megvalósult megyei kutatás (Hajdú-Bihar megye) 1041 válaszadója a megyei felnőttoktatásban résztvevő felnőtt, akik online módszerrel töltötték ki a kérdőívet, amelyben a kutatás körbejárta a legfontosabb részvételt magyarázó okokat, összefüggéseket, egyben értékelés adott felnőttoktatásról is.

A kutatás döntően pozitív képet rajzol a felnőtt tanulók szemszögéből. Sokan a korábbi – akár évtizedekben mérhető - terveiket tudták megvalósítani („nem akartam munkanélküli lenni csak azért, hogy a munkaügyi központ által támogatva, a felnőttképzésben szerezzem meg ezt a szakmát, sajt forrásom nem lett volna erre), mások a jelenlegi munkájuk (szakmájuk) mellett más terület irányába is érdeklődést mutattak („mindig is érdekelt ez a szakma”), míg megint mások az andragógiában, mint önmegvalósító tanulási motivációval tanultak („nyugdíjas időszak felé közeledve nem a munkaerő-piaci, hanem önkitaljesedő tanulásba vágtam [bőrdíszműves szakma]).

A megjelenő nehézségek részben szervezési jellegűek, részben pedig a gyakorlatokhoz kapcsolható területeken jelentkeztek.

A szakképzési rendszer felnőttoktatási tevékenységének masszív elindítása az egész felnőttoktatási (és ehhez kapcsolódóan a felnőttképzési) rendszer jelentős átalakítását eredményezi, mint ahogyan erőteljes hatást gyakorol a szakképzésre, ennek intézményrendszerére is.

Tekintettel arra, hogy a kutatás óta eltelt több mint két év, illetve a jelen felnőttoktatási rendszer bevezetése óta négy év, ezért aktuálisnak tűnik egy a kapcsolódó munkaerőpiacra, illetve az érintett szakképzés intézményrendszerére irányuló vizsgálatok elvégzése is.

Fenyő Imre

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógynevelési Kar

A jövő mérnökei ma még óvodások

Lego robotok programozásának oktatása a Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógynevelési Karán

Előadásunkban be kívánjuk mutatni azt az együttműködést, mely a DE GYGYK és a debreceni National Instruments között jött létre, és amely jól illeszkedik a multinacionális vállalat társadalmi szerepvállalási

programjának ahhoz az eleméhez, mellyel emelni kívánja a természettudományos tárgyak kedveltségét a közoktatásban és elő kívánja segíteni a mérnöki pályák választását.

A fenti attitűd kialakítása azonban korántsem csak iskolás korban kezdhető el, sőt elképzelhető, hogy az már késői időszak is. Programunk álláspontja szerint az óvodai nevelésben részt kaphatnak olyan elemek, melyek a természettudományos jelenségek iránti természetes gyermeki érdeklődést fenntartják, sőt fokozzák – megalapozva ezzel az iskolai pozitív viszonyulásokat is.

Jelen előadásunkban két aspektus megvilágítására törekszünk:

Egyrészt igyekszünk bemutatni azt a képzést, melyet azért indítottunk, hogy az óvodapedagógus-jelölteket felkészítsük a Lego robot készletek (Lego WeDo, Lego Mindstorms) óvodai alkalmazására, betekintést nyújtva számukra a kisgyermekkorai robotprogramozás elméletébe és gyakorlatába, a komplexebb gyermekrobotikai készletek felhasználásába. Ehhez elmélyítjük nevelésméleti jártasságukat, mindenekelőtt a robotika kisgyermekkorai alkalmazásának pedagógiai aspektusai irányában, kitérve különösen a konstruktivista pedagógia kontextusára. Értelmezzük a robotika és az óvodai nevelés kapcsolatainak lehetséges pontjait az eddigi kísérletek eredményeinek bemutatásával, megismertetve a robotikai projektek, témahetek tanulságait az intézményes nevelési környezetben. Igyekszünk megfelelő módszertani ismereteket nyújtani, melyek lehetővé teszik a gyermekek egyéni és életkori sajátosságainak figyelembe vételét a komplex készletek alkalmazása során, így lehetővé téve, hogy a robotikai elemek beépíthetővé váljanak a kisgyermeknevelési folyamatokba.

Másrészt szeretnénk bemutatni a kurzust elvégző első évfolyam visszajelzéseit képzésünk eredményességével kapcsolatban. Ezt a felmérést a következő évfolyamokban is el kívánjuk végezni, természetesen a kapott eredmények alapján folyamatosan finomítva a kurzus formai és tartalmi elemeit. Ezek az eredmények már csak azért is tanulságosak, mert hallgatóink nem tipikusan a programozás iránt vonzalmat mutató személyek, azonban fontosnak tartják az informatikai és robotikai kompetenciák játékos megalapozását kisgyermekkorban, átérzik ennek pedagógiai és társadalmi jelentőségét.

Az előadást megalapozó kutatás módszerei a fentieknek megfelelően egyfelől elméleti jellegű megközelítéssel jellemezhetőek, másrészt empirikus adatok gyűjtésén alapuló, kérdőíves kikérdezéssel létrejött adatbázis elemzésének eredményein alapulók.

Gubán Gyula, Kadocsa László

Dunaújvárosi Egyetem, Tanárképző Központ

Szakképzés: Múlt, jelen és jövő?

Bizonyos, hogy minden nagy ipari változásra, ha különböző mértékben és intenzitással is, de reagált az oktatás, a szakképzés. Ezek a reakciók legtöbb esetben nem tudtak maradéktalanul eleget tenni a fejlődés kihívásainak, de mindenképpen szükségesek voltak az előrehaladáshoz. Szinte minden szakképzés fejlesztésben már ott volt a kétség, vajon helyes-e a megoldás és kielégíti-e a felvetődő szakmai igényeket. De minden kétség ellenére szükség volt ezekre a válaszokra, mert ez volt a lendítőerő, ez mozdította tovább az ipar, a technológia, a tudomány lendkerékét. Az elmúlt száz - százötven évben a szakmai elemzések tucatja látott napvilágot, amelyek igyekeztek megvilágítani a gazdasági fejlődés elvárásai és az oktatás közötti kapcsolatot, ugyanakkor kevesebb figyelem fordult az ipari fejlődés és a szakmai képzés tartalma, az oktatást segítő tantervi, az ipari haladás és a szakmai tanárok képzése közötti kapcsolatra, jóllehet ez utóbbi véleményünk a továbblépés kulcs eleme. Az oktatás, képzés kapcsolatának vizsgálata legtöbb esetben az oktatás szerkezeti átalakítására koncentrált. Napjainkban azonban a tudományok, az ipari tudományok változása olyan gyorsasággal jelentkeznek, amelyek azon túl, hogy szinte megoldhatatlan feladat elé állítják a szakembereket, azt is előrevetítik, hogy nem kerülhetjük meg a

kérdés egészként kezelésének vizsgálatát, beleértve a szerkezeti átalakítást, az ipari fejlődés és szakmai tartalom valamint a szaktanárképzés közötti összefüggéseknek a vizsgálatát, elemzését. Folytatni kell tehát a szakmai kutatásokat az oktatás, képzés jobbítása érdekében, a mit, hogyan, milyen módon oktatáselméleti, módszertani területeken.

Előadásunkban ennek a szerteágazó kérdéskörnek a szakképzéshez, szaktanárképzéshez kapcsolható néhány elemét villantjuk fel. Véleményünk szerint, talán nem hiábavaló áttekinteni az ipari fejlődés múltjának, jelenének korszakokat nyitó, meghatározó szakaszait, az elmúlt másfél évszázadban bekövetkezett tudományos-technikai, ipari forradalmak kihívásait és az erre adott szakpolitikai megoldásokat, különösen tekintettel a szakképzésre a szaktanárképzésre. Reméljük sikerül olyan gondolatokat ébreszteni, amelyeket tovább kutatva eljutunk olyan megvalósítható javaslatokhoz, amelyek a múlt tapasztalatai alapján útmutatást nyújthatnak a szakmai képzés, a szakmai tanárképzés módszertani megújításához, a jövő kihívásainak megválaszolásához.

Köpeczi-Bócz Tamás

Budapesti Corvinus Egyetem

Portfólió szerepe a felsőoktatás-pedagógiában

Kulcsszavak: hallgatói értékelések, e-fólió, digitális portfólió, web alapú portfólió, online portfólió, e-portfólió, tanulási portfólió

A portfóliók használatát hagyományosan a képzőművészeti képzések során alkalmazzák, mint olyan eszközt, amely segítségével az egyén bemutathatja eddigi munkáját. Az utóbbi években pedagógiai és értékelő eszközként is alkalmazzuk az oktatás és képzés rendszerének minden szintjén (Bryant és Chittum, 2013; Jafari & Kaufmann, 2006; Lombardi, 2008; Struyven, Blicek és DeRoock, 2014). A szakirodalomban a „portfólió” kifejezésnek az oktatási gyakorlatban használt különféle meghatározásai ismertek az egyik legátfogóbb Cooper és Love (2007) megfogalmazása:

„A portfólió egy szervezett összeállítás, amely bemutatja a tudást, készségeket, értékeket és / vagy eredményeket, és magában foglalja azokat a reflexiókat, amelyek megmutatják a bemutatott tárgyak relevanciáját, hitelességét és jelentőségét.”

A portfóliók elterjedése nem értékelési szándékú volt, sokkal inkább vezethető vissza az elektronikus eszközök elterjedésére így alakult ki az e-portfólió kifejezés. Az e-portfóliókra különféle hivatkozásokat találhatunk: e-fólió, digitális portfólió, web alapú portfólió, online portfólió. Megnevezéstől és alkalmazott technológiai támogatástól függetlenül a portfólió elsődleges célja, hogy példákat mutat be az elvégzett munkák és/vagy az elért eredmények tekintetében.

A Budapesti Corvinus Egyetemen a szakmai tanárképzésben 3. éve alkalmazunk portfólió alapú értékelést és azt tapasztaltuk, hogy a portfólió kifejezetten alkalmas összefoglaló és értékelési célra. A reflexiók, a folyamatos formáló értékelés és a visszajelzés a tanulási folyamat szerves részévé vált (Klenowski, Askew & Carnell, 2006).

A portfólió segítségével a tanárképzésben és a hallgatói csoport diagnosztizálásával számos készségszintet tudunk értékelni. A portfólió jó áttekintést nyújt a hallgatók teljesítményéről, és előkészíti a tanári értékelést.

Előzetesen elkészítettünk egy pontozási rendszert, amelyen keresztül a hallgatói csoportok maguk is értékelhetik az oktatási kompetenciáikban bekövetkező fejlődést. Az elkészülő portfóliók koherens eredménygyűjtésként szerepelnek a záróvizsgákon. A hallgatók a záróvizsgákon nem használják fel valamennyi meglévő tanulási anyagukat. Amikor a kiválasztják az egyes elemeket, akkor azokat másokkal

megvitatják és választásuk személyes érveit is írásban becsatolják. Így a portfólió módszer alkalmazásával növelni tudjuk a hallgatók öntudatosságát. A hallgatóknak össze kell gyűjteniük és tükrözniük kell a szeminárium kulcsfogalmaihoz vezető legfontosabb anyagokat és gyakorlatokat. Ez nem csupán értékelési módszer, hanem egy új tanulási környezet. Segítségével, lépésről lépésre megfigyelhetjük a tudás növekedésének folyamatát.

A tanulmányi portfólió a felsőoktatás didaktikájában és szakmódszertanában egy új folyamatértékelési eszközzé vált.

Kanczné Nagy Katalin, Csehiova Agata

Selye János Egyetem

Pedagógus hallgatók körében végzett Élménykeresés Foka vizsgálat eredményei

Vizsgálatunk egy két éve zajló, a Selye János Egyetem Tanárképző Kar hallgatóinak körében végzett kutatás része, melynek fókuszában az egyetemi lemorzsolódás okainak, hátterének felderítése áll. Az adatgyűjtés részben saját fejlesztésű, részben standardizált tesztek, kérdőívek segítségével történik. A hallgatók egyetemi élettel kapcsolatos félelmeire és elvárásaira vonatkozó kutatási eredményeink alapján arra a következtetésre jutottunk, hogy pedagógus-jelöltjeinknek nem csak az akadémiai tudás megszerzésére, hanem olyan hatásokra is szükségük van, melyek erősítik önbecsülésüket, a jövőjükbe vetett optimizmusukat, növelik a szakmai életútjuk nehézségeivel való sikeres megküzdés képességét, s végső soron formálják a pedagógus-pálya iránti teljes elköteleződésüket. Az élménypedagógia felsőoktatásban való alkalmazása lehetőséget nyújt az említett hatások érvényesítésére. A gyakorlati megvalósítás érdekében eddig létrehoztunk egy speciális fejlesztő kurzust, melyen a művészetpedagógia, a pedagógia és a pszichológia eszközeivel személyiségfejlesztő foglalkozásokat tartunk, illetve folyamatosan növeljük azoknak az alkalmaknak (kirándulások, művészeti élmények, csoportos és egyéni beszélgetések, stb.) számát, ahol hallgatóink élményekben részesülhetnek. A 2019/2020-as akadémiai évben mérőeszközeink közé vettük az Élménykeresés Foka Kérdőívet, melytől azt várjuk, hogy további információkkal szolgáljon a hallgatók szükségleteinek, elvárásainak, értékrendjének megismerésében. Vizsgálatunkat nappali (n=117) és levelező (n=44) tagozatos hallgatók körében végeztük, akik között óvodapedagógus (n=109), köznevelés (n=17) és tanár szakos (n=35) jelöltek voltak. A kérdőív 4 dimenzióban elemzi a hallgatói véleményeket: 1) Izgalom és kaland – a gyors és veszélyes sportok, aktivitások keresése, 2) Élménykeresés – az új, az érdekeket vagy az elmét izgató élmények iránti nyitottság, utazás, non-konform életmód utáni vágyakozás, 3) Gátlástalanság – amelyben a legerősebb faktor a drog- és szex kalandokba merülés, és 4) Unalomtűrés – az ismétlés, a rutin és a tompa emberek kerülése, a változatlanság feszültségének elviselhetetlensége. Jelen munkánkban az eredmények bemutatása történik.

Lubinszki Mária

Miskolci Egyetem Tanárképző Intézet

A komplex kiégés prevenció lehetőségei a szakmatanárképzésben

A Miskolci Egyetem Tanárképző Intézetében az elmúlt években egyre jobban előtérbe került a képzések és az egyes tantárgyak fő üzenetének a megfogalmazása és összehangolása. A leendő szakmatanároknak egyre összetettebb kihívásokkal kell megküzdenie, folyamatosan azon dolgozva, hogy a diákokat a lehető legjobban felkészítsük az iskola és a munkaerőpiac közötti átmenet konstruktív kezelésére. A Tanárképző Intézet spirális tantervében 9 szempont alapján elemezzük és újítjuk meg a tantárgyi tematikákat: Az oktatás társadalmi meghatározottsága, Egyenlőtlenségek és szegénység, Cél-eszköz relációban való gondolkodás, A tanulók megismerése, Motiváció, Közösség, Szakmai önismeret, Reflexió, Kudarckezelés. Felismerve a holisztikus és interdiszciplináris szemlélet szükségességét, már nem elég a felsorolt kérdések megválaszolására egy- egy tantárgy vagy diszciplína. Előadásomban a kiégés témakörének szükségességére szeretném felhívni a figyelmet és bemutatni, hogyan illeszkedik mindez a szakmai tanárképzés pszichológiai moduljaihoz. Régióinkban régóta elhúzódó probléma a pedagógusok kiégése. Fontosnak tartom a kiégés innovatív értelmezését és prevenciók lehetőségeit minden tantárgyon átívelő kompetencia- és ismeret készletként megjeleníteni. Innovatív értelmezés alatt - a kiégés hagyományos ismeretanyagát megtartva-, az egzisztenciális pszichoterápiák értelmezési horizontját értjük. Kemény munkával sem tudjuk a szakmai pályafutás során elkerülni a veszteségeket, elakadásokat és a szenvedést, elkerülhetetlenül bejelentkeznek életünkbe a krízisek. A kiégés egzisztenciális értelemben a létlehetőségek olyan radikális beszűkülése, amelyben a belső erőforrásokhoz való hozzáférést felülírja a szorongás és az értelem elvesztése. A meg nem élt hétköznapiak az önfelejtés, létfelejtés és értékvesztés észrevétlen útvesztőivé válhatnak. Előadásomban bemutatom a kiégés egzisztenciális értelmezését és módszertani lehetőségeit a prevenció szolgálatában.

Mészáros Attila

Széchenyi István Egyetem

Pedagógus hallgatók megküzdési stratégiáinak vizsgálata és fejlesztése

A pedagógusoknak, akik a mindennapjaikat a tanulók integratív szemléletű fejlesztésével töltik kifejezetten fontos a személyes, mind a szakmai fejlődésük szempontjából, hogy megfelelő megküzdési stratégiákkal rendelkezzenek. A helyes megküzdés a munkahelyen közvetlenül befolyásolja a tanár teljesítményét, mint a sikeres oktatás értékelésének egyik jele.

Fontos kérdés az, hogy az érzelmi intelligencia és ezen belül a megküzdési stratégiák fejleszthetőek-e. Di Fabio és Kenny (2011) közelmúltbeli bizonyítékai azt sugallják, hogy a speciális képzés jelentős előnyökkel járhat. A kutatások azt sugallták, hogy egyesek sikeresebbek a karrierjükben, mint mások, még akkor is, ha egyenlő oktatási és tapasztalati lehetőségeik vannak (Scheusner, 2002). Ezen eltérések egyik magyarázata az értelmi intelligencia (IQ) és az érzelmi intelligencia (EQ) közötti különbségekhez vezethet. Bár mindkettő képzéssel javítható és idővel meg is változhat, az EQ különbözik az IQ-tól abban az értelemben, hogy képes az érzelmeket a környezeti ingerekre reagálni.

A pszichológusok munkájának eredménye, hogy a 19. században elkezdtek összekapcsolni az érzelmeket a gondolatokkal, ami további kutatásokat eredményezett az érzelmekek és a gondolat viszonyáról, és az érzelmi intelligencia fogalma hivatalosan is létrejött. Wechsler kifejlesztette a nem-kognitív intelligencia fogalmát, amely szerint az élet sikeréhez nélkülözhetetlen, és az intelligencia nem teljes, amíg nem tudjuk meghatározni a nem kognitív aspektusait. (Dhani & Tanu, 2016)

Ha az érzelmi intelligencia és ezen belül a megküzdési stratégiák arra utalnak, hogy valaki képes azonosítani és kezelni saját érzelmeit, valamint mások érzelmeit, akkor ennek a kutatása és fejlesztése a pedagógusok körében elsődleges.

A kutatásomban kísérletet tettem arra, hogy a felsőoktatásban lévő pedagógus hallgatók (zenetanár, gyógypedagógus) megküzdési stratégiáit összehasonlítsam a gyakorló pedagógusokéval. A kutatásból adódik, hogy ez a terület fejlesztése a felsőoktatásban nem tudatosan valósul meg. A megvalósításának hatékonysága hagyományos módszerekkel korlátozott. Az integrált megközelítés viszont fejlesztő lehet. A kutatásokra épülő új tananyag készült el 2019-ben. Ennek a bemutatása történik meg a konferencián.

Az érzelmi intelligencia és a személyes megküzdési stratégiák tanulhatóak. Ezért fontos lenne a pedagógusképző intézményekben és a tanár-továbbképzéseken nagyobb hangsúlyt fektetni az érzelmi intelligencia fejlesztésére. A fejlesztés két ok miatt is szükséges. Egyfelől, kutatásunkban is rámutattunk, a pályán eltöltött idővel arányosan növekszik azok száma, akik érzelmileg erősen megkopnak, mellyel saját és a tanítványaik mentális egészségét egyaránt veszélyeztetik. Másfelől, kapcsolati készségeik alapján a pedagógusok többsége alkalmas a hatékony interperszonális kapcsolatra, hiszen jóhiszeműek, szívesen törődnek másokkal, és még az erős megfelelési vágyuk hátterében is a jó szociális kapcsolat megőrzése áll. (Baracsi, 2011)

Mihalik Judit

SzEEDSM Doctoral School, PhD student

Agile in Higher Education. A collaborative research project report.

This presentation uses a case study approach to show how future oriented skills can be developed in a higher education subject areas. Demonstrating on a student collaboration project process, it looks at agile in education and explains how a mix of methods and tools have used to facilitate this sort of active learning.

The agile approach is perfectly suitable for skill development in the given educational settings since there are no strict rules but it provides useful pragmatic principles.

The methods and practices have implemented the course period were a combination of facilitation tools, online and offline collaboration tasks and individual workloads. Participants benefited in the pair- team- and self-contained research as well.

Their individually submitted studies, as the fruits of the cooperation, made students engaged in work during the course and encouraged them to experience different learning strategies.

Nagy Tamás

Széchenyi István Egyetem

Pedagógiai értékelés tantárgy támogatása az R statisztika szoftver modellezési megoldásaival

A hatékony tanulás, a megértés, a pozitív tanulási attitűd erősen függ a tanár módszertani „kultúrájától”. A módszertani megoldások közül a számítógépes modellezés különösen hatékony lehet olyan esetekben, amikor időben és térben változó folyamatokat (CABRI, DERIVE), nagy tömegű adatok elemzését (R studio) kell kezelni. A modellezés során egy adott probléma / feladat értelmezését, képletek, összefüggések és paraméterek, adatok felhasználásával gyorsan, ismétlődő módon, vizualizált formában valósítjuk meg.

A mérnöktechnárképzés pedagógiai értékelés és kutatásmódszertan tantárgya nagyon sok olyan szabályt, összefüggést, képletet, algoritmust tartalmaz, amelyek egyrészt szükségesek a mérési eredmények feldolgozásához, értelmezéséhez; másrészt a tanulási folyamat során itt nem elegendő az egyszerű lexikális tudás megszerzése.

Például: miért nevezik várható értéknek az átlagot; mit jelent, milyen következményei vannak a populációból történő mintavételnek; milyen tulajdonságai vannak a normális, F-, t-eloszlásoknak; milyen kapcsolatban áll a sűrűség- és az eloszlás függvény; mit jelent és milyen következményei vannak az egy- illetve kétoldali próba kiválasztásának; milyen adatokat tartalmaz, és hogyan kell felhasználni a statisztikai táblázatokat; mikor, milyen vizualizációt célszerű alkalmazni egy-egy mérés adatainak a feldolgozása során, stb.?

A mérnöktechnárképzés pedagógiai értékelés tantárgyában a felsorolt és még sok más tartalmat a szabad felhasználású R studio program statisztikai moduljai segítségével dolgoztuk fel.

Ebben a tanulmányban bemutatjuk azokat a szoftvermegoldásokat, példákat, amelyekkel a hallgatók „értelmes” tanulása hatékonyan támogatható. A felhasznált algoritmusok, programok alkalmazása elképzelhető direkt formában, de jól használhatók önálló vagy csoportmunka esetében is. Az R statisztikai programmal feldolgozott adatok és vizualizált eredmények beépíthetőek: egy könyv, segédlet képanyagoként, e-learning / blended learning tartalmak ábráiként, Power Point bemutatókba, valamint segítik a hallgatói feladatok tömeges szerkesztését, ellenőrzését és javítását.

A tanulmányban alkalmazott algoritmusok, modellek TDK dolgozatokba és diplomamunkákba is beépítésre kerültek, ahol a kismintás kipróbálások jelezték a gyakorlati példák pozitív hatásait.

Nyéki Lajos

Széchenyi István Egyetem

A pedagógiai kutatás módszertana tantárgy oktatása Excel és PSPP szoftverek használatával

A Pedagógiai kutatás módszertana tantárgyat 1990-től oktatjuk választható tárgyként a műszaki tanár szakos hallgatóknak. A 2007-ben indult egyetemi szintű mérnöktechnár (MA) képzésben már kötelező tantárgy.

Az előadás bemutatja a tantárgy tematikáját és a tárgyhoz írt jegyzet felépítését. Az előadás ismerteti a félévközi, a hallgatók által megoldott és beadott feladatok típusait.

Az előadás áttekinti a tantermi gyakorlatokon számítógéppel megoldott gyakorló feladatokat. Ezeket a feladatokat a hallgatók az oktatóval együtt, a magukkal hozott hordozható számítógépükkel oldják meg az Excel és a PSPP szoftverek felhasználásával.

Az előadás összegzi a tantárgy oktatása során eddig felhalmozódott gyakorlati tapasztalatokat.

Pálvölgyi Krisztián

Budapesti Corvinus Egyetem

Gazdaságtudományi duális képzések fejlesztése a Budapesti Corvinus Egyetemen

A duális képzés alapvető sajátossága, hogy a hallgató az egyetem és a duális partner által egy egyeztetett módon a képzési idő meghatározott részét a duális partnernél tölti el szakmai feladatokat végezve. A Budapesti Corvinus Egyetem hallgatóinak a 2015-2016-os akadémiai évtől kezdődően nyílt módjuk duális képzési formát választani. Jelenleg a BCE három alapképzése és három mesterképzése kapcsán kínálja fel ezt a különleges tanulási formát és évről évre egyre több hallgató él ezzel a lehetőséggel.

A BCE duális képzéseiben meghatározó szerepet játszik a Székesfehérvári Campus. Két kivételtől eltekintve az összes duális képzés ehhez az új campushoz kötődik. Az egyetem célja, hogy a Székesfehérvári Campus arculatát a gyakorlatiasság, a munkaerő-piaci relevancia, a vállalatokkal való közvetlen kapcsolat, a jó elhelyezkedési lehetőségek, a gyorsabb karrierút jegyében alakítsa ki.

A duális képzések fejlesztésének meghatározó keretét jelenti a tanulási eredmény alapú képzésfejlesztési paradigma. A duális képzések pilotként funkcionálnak ezen a területen, így a székesfehérvári képzések egyfajta kísérleti laborként is működnek, ahol új képzéstervezési és tanulásszervezési megoldások próbálhatók ki, melyek eredményeit később az egyetem más képzéseiben is alkalmazni, adaptálni lehet.

Az BCE duális partneri hálózata két adottság mentén jellemezhető. Egyfelől meghatározó a partnerek összetételének heterogenitása iparág és méret szempontjából. A BCE így a duális képzéseinek szervezésekor nagyszámú partnerrel működik együtt, akik viszont egyenként viszonylag kevés hallgatót foglalkoztatnak. Másfelől – a gazdaságtudományi terület természetéből adódóan – a BCE duális képzéseiben nagy szerep jut a soft skill-ek fejlesztésének. E két sajátosságnak komoly következményei vannak a gazdaságtudományi duális képzési programok tervezése és menedzselése kapcsán. A gazdaságtudomány területén így egy olyan sajátos duális tanulási-tanítási környezet jön létre, ami jelentősen eltér például az autópárhoz kötődő duális képzési megoldásoktól. Az autópári duális képzések esetébe tipikusan partner-vezérelt képzési kultúra azonosítható, a partner által erősen definiált, jól meghatározott képzési tartalommal. Gazdaságtudományi területen viszont nincs olyan domináns duális partner, akihez a képzést igazítani lehetne.

Hogy a BCE kezelni tudja ezt a heterogenitást és komplexitást, aktív és proaktív szerepet kell játszania a duális képzési keretek és tartalmak formálásában. Ez komplex kommunikációt és kooperációt feltételez a duális partnerekkel, ahol tisztává válnak a partnerek, a hallgatók és az egyetem közötti háromoldalú együttműködés formái, illetve ahol kialakul egy közös értelmezési keret a gazdaságtudományi duális képzések céljával, kultúrájával és a benne zajló tanulási-tanítási folyamatok természetével kapcsolatban. Az előadás ebbe a komplex szervezeti tanulási folyamatba enged betekintést.

Sass Judit, Bodnár Éva

Budapesti Corvinus Egyetem Tanárképző és Digitális Tanulási Központ

Képzés- és kompetenciafejlesztés a hallgatói kompetenciaelvárások nyomán

Az EU 2020 stratégia a versenyképesség és hatékonyság fontos feltételeként a pályaépítés, karriermenedzsment tudatosságának fokozását és a kezdeményezőkézség erősítését nevesíti. Ezért kiemelkedően fontos, hogy a felsőoktatásból kikerülő hallgatók reálisan fel tudják mérni képességeiket és készségeiket, amelyek megmutatják milyen feladat elvégzésére alkalmasak. A munkaerő-piacon ahogyan az élet minden területén a változások gyorsan követik egymást. Ezekhez történő alkalmazkodás, a rugalmasság kulcsfontosságú tulajdonság a munkavállalókkal szemben, hogy megfelelhessenek

munkaköröknek. (Emery,2022) Számos kutatás mutatja, hogy a kompetencia keresleti és kínálati oldalának listája nem teljesen fedi egymást. A felsőoktatási intézmények hatékony munkaerőt szeretnének képezni, azért gyakorlatorientált képzést igyekeznek biztosítani, amely fókuszában a kompetenciafejlesztésnek kell állnia, azzal a céllal, hogy a munkavállaló a társadalom és a közösség érdekeit is szolgálja tudja. A felsőoktatás intézményeinek figyelemmel kell kísérniük a változásokat és rugalmasnak kell lenni az azokra történő reagálásban. Fel kell ismerniük, hogy mi az, ami a munkaerőpiacon valóban szükséges, mire van kereslet hosszú és rövid távon egyaránt. Többek között erre a kérdésre is kerestük a választ a felmérésünkben, hogy hogyan alakult át a kompetenciák, hogyan értékelődött át a szerepük, és melyek azok a készségek, képességek, amelyek a hallgatóink véleménye szerint szükségesek a sikerhez a munkaerőpiacon, valamint melyek azok a készségek és képességek, amelyek fejlesztését nem érezték megfelelőnek az egyetemi tanulmányaik során.

Az 1861 megkérdezett hallgató által megítélt és jelzett kompetenciákat az alábbi csoportokba soroltuk, mely csoportosítás Kádek (2012) munkájával cseng össze:

- Szervezés és tervezés: prioritizálás, időmenedzsment
- Kommunikáció: tárgyalástechnika, idegen nyelvek használata, gondolatok közlése
- Professzionizmus: felelősségvállalás, kitartás, minőségi munkára való törekvés
- Csapatmunka: csoportos gondolkodás, kompromisszumkészség
- Problémamegoldás: elemző képesség, logikus gondolkodás, proaktivitás, lényeglátás

Lippman és munkatársai (2015) a munkaerőpiaci sikeresség kritikus tényezőiként azonosítják a soft skilleket a magasabb szintű gondolkodási készségek mellett. Emellett a felsőoktatás a diákok megváltozott igényeivel is szembesül, akik igénylik az aktív, interaktív, együttműködést és technológiahasználatot lehetővé tevő tanulóközpontú oktatást (Bates, Almekdash & Gilchrest-Dunnam, 2017 id Bodnár et al, 2017). Mindez meghatározza a fejlesztések irányát, előtérbe kerül a tanulói felelősség és aktivitás, az egyéni kognitív, tapasztalati, érzelmi tényezők elfogadása és annak figyelembe vétele, hogy az egyén fejlődése támogató, alternatívákat adó társas környezetben lehetséges. Ezen egyszerűsített kompetenciastruktúra segítséget jelenthet a képzések, tréningek eredményesebbé tételében, relevánsan felhasználható az oktatásban is.

Sturcz Zoltán

BME GTK Műszaki Pedagógia Tanszék

Út a műegyetemi reáliskolai tanárképző alapításához (1848-1869)

Eötvös József már első minisztersége idején, 1848-ban az egyetemi reformok keretében rövid tervet készített a tanárképzés szervezetének és szakmai rendszerének kialakításához. A történelmi események nem tették lehetővé, hogy gondolatai megvalósuljanak. Az abszolutizmus éveiben újra visszaállt az a rend, ami gyakorlatilag császári, azaz osztrák monopóliummá tette az ún. tanárvizsgáló bizottságok munkáját. Az abszolutizmus némi enyhülése során 1862-ben jöhetett létre a hazai tanárvizsgáló bizottság. Igazából a magyar pedagógiai társadalom ekkor került szembe azzal a problémával, hogy milyen súlyos képzési, szervezeti és minőségi kérdések merülnek fel a tanárvizsgálat során. Eötvös József az általa 1865-1866 között szerkesztett Politikai Hetilap hasábjain munkatársaival a későbbi fejleményeket előrevetítő polémiát folytat a felsőoktatás, ezen belül a tanárság kérdéseivel kapcsolatosan. 1867-ben a kiegyezés az alkotmányosságnak, az oktatásügy önállóságának és a tanszabadságnak a helyreállításával megnyitotta az utat a tanárképzés rendezése előtt is. Eötvös második minisztersége során ismét, de immár megvalósítható tervet készített a tanárképzés rendszerére. A Műegyetemet 1869. március 1-jén keltezett miniszteri levelével szólítja fel a reáltanárjelöltek kiképzésére alkalmas, az akkori szóhasználat

szerint képezde, illetve pedagógium felállítására, továbbá a képezde berendezésének és költségeinek felbecsülésére. Így elindultak azok a szellemi, jogi, adminisztratív, szervezési munkálatok, amelyek a hazai szakmai tanárképzés kezdetét jelentő intézmény megnyitásához vezettek. Ezzel párhuzamosan a miniszter felkérte a műegyetemi igazgatóságot, hogy vegyen részt a reáliskolák új tantervének kialakításában. Erre a feladatra az igazgatóság külön bizottságot alapított.

Zaien Samir

Szent István Egyetem

A stratégiai tervezés szerepe a fejlődő országok felsőoktatási szektorainak fejlődésében, trendjeinek és politikáinak meghatározásában

Absztrakt:

A tanulmány célja, hogy bemutassa, hogy milyen szerepet játszik a stratégiai tervezés a felsőoktatási szektor fejlesztésében, valamint a jövőbeli irány és szakpolitika megtervezésében a fejlődő országokban, különösen a közel-keleti országokban, ahol ez az ágazat - a globalizáció, valamint az információs és kommunikációs forradalom következtében - a fenntartható fejlődés és a tudásalapú gazdaság nélkülözhetetlen eleme.

A tanulmány felvázolja a stratégiai tervezés koncepcionális hátterét, releváns, elemeit és jellemzőit, ismerteti a felsőoktatási szektor előtt álló kihívásokat és a szükséges megszorításokat, és stratégiai terveket ajánl e kihívások kezelésére, valamint a források és lehetőségek felhasználására. Az e területen szerzett ismeretek terjesztése érdekében a tanulmány a 2000 utáni, felsőoktatásra és a tudományos kutatásra vonatkozó nemzeti stratégiai tervekre összpontosít. Ezekben szerepel a stratégiai tervek alapja, a teljesítménymutatók, a jövőkép, a küldetés, a stratégiai célok és az operatív terv a célkitűzések részletes ismertetésével.

Hassan Elsayed

Óbudai Egyetem, TMPK

Prof. Dr. Biszterszky Elemér szerepe a magyar-egyiptomi mérnök tanár képzés és a szakképzés fejlesztésében

1970-ben jöttem Magyarországra a tovább tanulás céljából a Mérnök tanár szakra, sok mindent megtanultam a kiváló magyar tanáraimtól.

Azóta figyelemmel kísérem a magyar szakképzés helyzetét és a fejlesztését.

Sok kiváló szakember foglalkozott a témával, néhányat megemlítek :

Prof. Dr. Fekete József, Prof. Dr. Biszterszky Elemér, Prof. Dr. Benedek András, dr. Szenes György. Ezek közül szeretném kiemelni Prof. Dr. Biszterszky Elmér egyetemi tanár szerepét a magyar és az egyiptomi szakképzés fejlesztésében.

Prof. Dr. Biszterszky Elemér olyan alkotó egyéniség volt, aki jelentős sikereket ért el az oktatás és a kutatás különböző területein, és a legfontosabb célja, hogy a korszerű műszaki tudás folyamatos megújításának szükségességét, sok fontos könyvet írt a szakképzés területén, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Műszaki Pedagógia Tanszék vezetője volt, fontos szerepet játszott a műszaki pedagógiai doktori iskola létrehozásában. Szakmai munkája mellett jutott ideje a társadalmi tevékenységekre is: a HunDidac Szövetség alapító tagja és örökös tiszteletbeli elnöke, a Magyar Szakképzési Társaság alapító tagja és tiszteletbeli elnöke volt. Közigazgatási államtitkárként számos nemzetközi kapcsolatot alakított ki a magyar szakképzés és a felsőoktatás hasznára.

Az egyik sikeres kapcsolata az én szemszögemből az egyiptomi kapcsolata volt. Rajtam kívül sok Egyiptomi ismerőse volt. Kiváló személyiségének, intellektuális kapacitása, humanizmusa és erkölcsi tartása is jelentős volt és ezeknek köszönhető, hogy a kapcsolatok létre tudtak jönni. Nagyon hasznos volt, mert a Professzor Úr segítségével létre hozták Egyiptomban az első Mérnök tanár képzési fakultást a Suez Canal Egyetemen. Segített a Tantervekben, a tanítási és tanulási módszerekkel. Meghívására tanárok látogattak el a Műszaki Pedagógia Tanszékre , a Kandó Mérnök tanár képző intézetbe és továbbá a Bolyai szakközép Iskola és a Híradástechnika Szakközép Iskolába is. A Suez Canal egyetem DÍSZ Doktori címet adományozott részére 1996-ban, és mind a mai napig hálásak a Prof. Úrnak.

Duchon Jenő

NAV KEKI

A NAV munkatársainak információbiztonsággal kapcsolatos attitűdjének összevetése magán illetve munkahelyi környezetben a generációk tükrében

Doktorandusz hallgatóként a kutatási témám a NAV munkatársainak információbiztonság-tudatosságának vizsgálata. Az idei év elején kérdőíves formában részletesen vizsgálatnak vettem alá az információbiztonsággal kapcsolatos attitűdjüket otthoni, illetve munkahelyi környezetben. A kérdőívet 928 kolléga töltötte ki a NAV teljes állományából. Jelen előadásban részletesen bemutatom a kérdőív kapcsolódó kérdéseit, illetve az összehasonlító elemzések eredményeit, kiemelt hangsúlyt helyezve az eltérő generációk adta válaszokra.

Duchon Jenő

NAV KEKI

Gamifikáció a "Kutatásmódszertani alapok - kérdőív szerkesztése és adatok kezelése" elektronikus kurzusban

Az idei évben pilot jelleggel lezajlott a "Kutatásmódszertani alapok - kérdőív szerkesztése és adatok kezelése" képzés a NAV belső képzései között. A képzési alapvetően e-learning alapú, melyet egy egynapos jelenléti konzultáció egészít ki. A képzésben résztvevők megismerkedhetnek kérdőív összeállítási technikákkal illetve a kérdőív adatok feldolgozásával. A képzés bár távoktatásos formában történik, mégis gyakorlatorientált, melynek keretében a képzésben résztvevők csoportmunkában felállítanak hipotéziseket, összeállítanak egy kérdőívet, melyen aztán elvégzik aadatfelvételt, végül a beérkezett adatokon a PSPP program segítségével elemzéseket végeznek. Az elektronikus kurzus a NAV Moodle rendszerében zajlott. A kurzus kialakítása gamifikációs elvek mentén történt a Moodle által biztosított alap illetve kiegészítő modulok felhasználásával. Jelen előadásomban szeretném bemutatni a gamifikált kurzus felépítését, az alkalmazott eszközöket és a pilot képzés tapasztalatait.

El Phyo Maung

Doctoral School of Education, Faculty of Education and Psychology, Eötvös Loránd University, Budapest

The demands of teacher education programs in Myanmar and USA

Being effective and highly qualified teacher is one of the most important human resources in any education system from all over the world. Teachers are regarded as the most professional agent in delivering knowledge to students and the most responsible person in teaching learning process. Zeichner (2014) mentions that currently, there is an intense debate that is taking place in many parts of the world about the kind of teaching and teacher education that should define education in the twenty-first century. Therefore, the role of teacher education programs has become a vital role to support quality teaching which means teaching excellence and produce quality teachers for students' achievement since a few decades ago.

Myanmar teacher education programs, like any other teacher education programs all over the world, is questionable to some extent that we are encountering a situation whereby our education systems unfortunately fail to produce excellent learners. Therefore, it is essential to update and upgrade teacher education system and its programs in order to fulfill the demands of the twenty-first century.

This presentation examines a comparative view on the demands of teacher education programs currently going on across the country in Myanmar and USA. Although these two countries are very different in size,

culture, economic development and many other aspects, Myanmar has some similar trends, for example, in reforming K12 and curriculum development in teacher education programs. In the presentation I will examine the fundamental different approaches to strengthen the current teacher education programs of Myanmar and USA, reform strategies, strengths and weaknesses of those teacher preparation programs and current trends, including technical and vocational training, as well as future directions.

Keywords: qualified teacher, professional agent, quality teaching, excellent learners, teacher education program

Ei Phyu Chaw, Erika Kopp

Eotvos Lorand University

Challenges of Beginning teachers in their first year teaching and their coping strategies

Ei Phyu Chaw 1; eiphyuchaw05@gmail.com

Erika Kopp 2 (PhD); kopp.erika@ppk.elte.hu

1 second year doctoral student, Faculty of Education and Psychology, Eotvos Lorand University

2 Associate Professor, Faculty of Education and Psychology, Eotvos Lorand University

My research focuses on the role of practicum in Myanmar teacher education. The purpose of the presentation is to provide an overview of the challenges that beginning teachers face in their first-year teaching and the strategies that they use to address these challenges. In most countries, teacher education programs face the difficulties of finding the right role and form for practice. However, to the author's best knowledge, very few publications are available in the literature that address the issue of problems of beginning teachers in their teaching and how do they cope their problems in Myanmar. In this presentation, I will use my pilot study results on beginning teachers' challenges in their first-year teaching. During the pilot study I used mixed method research approach and data were collected through interviews, questionnaires and document analysis. Nineteen beginning teachers participated in answering questionnaire with 18 closed items and two focused group interviews were discussed with one group from seven beginning teachers from the graduates in one University of Education and four beginning teachers who finished their studies from Education college. According to findings, beginning teachers reported some challenges in first year teaching such as classroom management, teaching difficulties, and lack of teaching resources. Some differences were found in responses of questionnaire and recording notes from focused group discussion. From the results of pilot study, I can consider the consequences that can affect the whole study.

Előd Gógh, Attila Kóvári

Eszterházy Károly University; University of Dunaújváros

Investigation of self-regulated learning among students of technical secondary schools in Budapest

It is easily to recognize the connection between self-regulated learning and lifelong learning, namely through self-directed acquisition of knowledge. After school-based learning, people have to manage their own learning by themselves. The own organised, autodidactic learning comes to the focus, along with all its factors. Consequently, the effectiveness of the acquisition of knowledge plays a very important role in the concept of self-regulated learning, and point out that it is an interesting area of research in itself and in relation to lifelong learning, too.

Our related study focusing on self-regulated learning was conducted among students from one of the member institutions of a vocational training center in Budapest (N = 1273). The study highlighted on the analysis of factors related to self-regulated learning are present for students of examined vocational institutions. By processing the survey results we can specify what factors need to be improved, and what are the existing strengths. The results show which competences should be developed by teachers in their pedagogical work to establish effective self-directed learning and thereby prepare students for successful lifelong learning.

Erdei Edina-Timea

Babeş-Bolyai University

Teaching the Romanian Language for Minorities: Teacher Attitudes and Implementational Strategies in Textbook Use

The present paper evaluates the new Romanian language textbook for minority education in second grade elementary education. Before 2013 the Romanian language was thought in minority education according to the same curriculum and the same standards as for native Romanian children. The new curriculum, developed for ISCD 1-2 levels, teaches Romanian as a second language (L2) and emphasize the development of communicative skills in minority education.

Using interviews and observational techniques we have analyzed the attitudes of teachers toward the new textbook, and the way in which they implemented the new functional approach of the textbook regarding the development of communicational skills. A special focus was given to the use of textbook exercises.

Results showed that teachers have a positive attitude toward the new functional approach to L2 teaching emphasized by the textbook. Unfortunately, the textbook lacks adequate amount of communicational exercises, teachers often designed their own exercises to complement the textbook.

Farkas Anett

Eszterházy Károly Egyetem

A történetmesélés helye a konstruktív pedagógiában

Az írás megjelenése előtt a történetmesélés volt az egyetlen mód, hogy a közösségek megoszthassák és megőrizhessék hagyományaikat, tapasztalatikat. A történetek biztosították generációról generációra az információk átadását, vagyis a civilizációk fennmaradását (Abrahamson, 1998). A történetmesélés tehát a

legősibb pedagógiai stratégia. Alapvető forma, amelyben a világot értelmezzük és megtapasztaljuk (Egan, 1998). Alkalmazása ugyanolyan természetes, mint a szóbeli nyelv (Livo és Rietz, 1986).

Oktatási módszerként alkalmazva hozzájárulhat a problémamegoldó tanuláshoz is, mely a konstruktivista pedagógia alapelvein alapul. A gondolkodási képességek fejlesztésén túl a kreativitásra és az együttműködésre épül, mely élményalapú ismeretsajátítást tesz lehetővé a diákok számára.

A tanulók akkor teljesítenek a legjobban, amikor aktív részesei az oktatási tevékenységnek: együttműködnek társaikkal, ötleteket osztanak meg egymással, visszajelzéseket adnak, munkájukat folyamatosan értékelik, belső motivációjuk van, és autentikus, kihívást jelentő cselekvésekben vesznek részt (Vrasidas és Glass, 2004). A történetmesélést alkalmazó pedagógusok tanulásszervezési eljárásaikban szintén megjelenik a csoportmunka, a diákok közötti kooperáció.

A konstruktivista tanuláselmélet megalkotta az újraakartozás fogalmát, ami a megszokott értelmezések elhagyását és új tudás, új látásmód, új vonatkoztatási rendszer kialakulását jelenti (Monoriné, 2009). A történetmesélés szintén egy új, speciális nézőpontból alakítja a tudás megszerzését. Egyrészt visszanyúl a régi hagyományokhoz, az orális ismeretátadásra és a kreativitásra helyezve a hangsúlyt, másrészt felhasználhatja a frontálistól eltérő munkaformákat, digitális eszközöket is.

A konstruktivista tanuláselmélet elemei között megtalálható az asszociációs pszichológia szövegtanulással kapcsolatos felismerései és a színvonalas szemléltetés is. Továbbá alapvető szerepet kap a cselekvés, hiszen a belső képek, modellek valósággal történő ütköztetése egy aktív folyamat, amelyben a tanuló ember öntevékenységének jut a legnagyobb szerep. A tanulás végeredményeként az alkalmazható tudást, a személyiség fejlődését jelenti (Nahalka, 1998).

A kutatás áttekinti a történetmesélés elméleti keretét, ismerteti a jelentősebb elméleti munkákat és eredményeket a témában. Az előadás célja a történetmesélés eszközrendszerének bemutatása a konstruktivista pedagógia elméleti megközelítéséből, feltárva a közös vonatkozásokat, hasonlóságokat. A konstruktivizmus téziseiből kiindulva, gyakorlati példákon keresztül adaptálható eljárási utakat jár körül a történetmesélés módszertanából. Arra keresi a választ, hogy hogyan lehet élményalapú, új tanulásszervezési eljárással hatékonyan feldolgozni az iskolai tananyagot. Illetve, hogy az általános iskolás korosztályn kívül alkalmazható-e a közép-és felsőoktatásban tanulók számára?

Fehérvári Anikó

ELTE PPK Neveléstudományi Intézet

Szakképzésben tanulók aspirációi

Az elmúlt két évtizedben az oktatási expanzió révén az oktatásban való részvétel a 19 év alattiak körében csaknem teljes körű vált, és a 20-24 éves korosztálynak is csaknem fele vesz részt képzésben. Az expanzió háttérében a gazdasági, foglalkoztatási összefüggések mellett megjelent az a tényező is, hogy az oktatás fogyasztási cikké vált.

Az előadás a képzésben résztvevők egy speciális csoportját vizsgálja, a szakképzésben tanulókat. A vizsgálat alapját három kutatás képezi: egy 2010-es és egy 2014-es országos képzéstípusra, regionális jellemzőkre reprezentatív vizsgálat, valamint egy 2019-ben zajlott területi szintű kutatás, amelyben egy szakképző centrum valamennyi tagintézménye, diákja részt vett. Az előadás ezeket az adatbázisokat elemzi a következő szempontok alapján: milyen jelentkezési tendenciák jellemzik a szakképzést, hogyan változott a szakképzésben tanulók rekrutációja, valamint milyen ambíciók, tanulási/munkavállalási tervek és motivációk, mobilitási szándékok jellemzik ezt a csoportot. Az előadás kitér a szakgimnazisták és szakközépiskolások jellemzőinek különbségeire is, mind hátterüket, mind aspirációikat tekintve.

Az előadás által prezentált kutatási eredmények hozzájárulhatnak a szakpolitika formálásához, döntéselőkészítő elemzések készítéséhez.

Fináncz Judit, Martin László, Klinger Csilla, Csim Melinda

Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar (mindegyik szerző esetén)

Pályaidentitás vizsgálata pedagógusképzésben résztvevő hallgatók körében

Az utóbbi években a pedagóguspályával kapcsolatos kérdések - az életpályamodell bevezetése, a pedagógustársadalom elöregedése, valamint az ennek következtében kialakuló és folyamatosan növekvő pedagógushiány miatt - egyre erőteljesebben jelennek meg a társadalmi közbeszédben. A pedagógusképzésből kikerülő fiatalok pusztán létszáma sem elegendő a rekrutációhoz, emellett a végzetek egy része nem lép be a pedagóguspályára vagy korán pályaelhagyóvá válik. Mindezekből kifolyólag alapvető fontosságú, hogy a fiatalok számára vonzóvá váljon a pedagóguspálya, illetve kiemelt jelentőségű, hogy a pedagógusképzésbe felvételt nyert hallgatók pályaelköteleződése a képzés során erősödjön.

A pedagóguspálya kedvezőtlen megítélését számos hazai vizsgálat megerősíti. Ez a tendencia érvényesül a pedagógusképzésben résztvevő hallgatók körében is: mind az anyagi, mind a társadalmi megbecsültség tekintetében a pedagóguspálya jelentősen alulmarad más szakmákkal összevetve (Kocsis 2002, Polónyi 2004, Köcséné 2009, Fónai – Dusa 2014, Jancsák 2014, Veroszta 2015).

Az „Intelligens szakosodási program a Kaposvári Egyetemen” EFOP-3.6.1-16-2016-00007-es azonosítószámú pályázat keretében a 2017 szeptemberétől végzett, három félévet felölelő longitudinális vizsgálatunk célja a csecsemő- és kisgyermeknevelő, az óvodapedagógus valamint a tanító szakos hallgatók pályaidentitásának, az azt befolyásoló tényezőknek, valamint az ehhez kapcsolódó változásoknak a feltárása volt.

A vizsgálatban résztvevő hallgatók (n=481) többsége első generációs értelmiségi, ennek megfelelően a családi minta szerepe kevésbé dominál a pályaválasztás során. A szakválasztás folyamatában jelentős eltérések mutatkoztak a nappali és a levelező tagozatra jelentkező hallgatók között (p=0,011): a levelező tagozatos hallgatók döntő többsége első helyen jelölte meg a választott szakot, melynek hátterében állhat az is, hogy számottevő arányban már szereztek munkatapasztalatot az adott szakhoz kapcsolódó munkakörben. A szakonkénti eltérések vonatkozásában megállapítható, hogy az óvodapedagógus hallgatók körében jellemző leginkább, a csecsemő-és kisgyermeknevelő szakos hallgatók esetében pedig a legkevésbé a választott szak első helyen történő megjelölése (p=0,028).

Figyelemre méltó eredmény, hogy a csecsemő-és kisgyermeknevelők körében a pálya iránti elköteleződés a képzésben eltöltött idővel párhuzamosan erősödik (p<0,05). Az óvodapedagógusok esetén ez a folyamat nem lineáris, azonban a képzés megkezdéséhez képest magasabb szintű a 3. félévben. A tanítók esetében a pályaelköteleződés az első félév során emelkedő, majd a második félévet követően csökkenő tendenciát mutat, olyannyira, hogy a kezdeti érték alá esik. A pályaelköteleződés egyéni motivációinak megismerése érdekében egy SWOT-modellhez illeszkedő elemzést végeztünk, mely során szakonként és tagozatonként is összevetettük az elköteleződést erősítő és gyengítő tényezőket.

Forrai Benedek, Sipos Bence, Szilágyi Brigitta

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Motivating STEM students in their Mathematics Studies

For STEM students, gaining an intuitive and deep understanding of mathematics is critical, because only then will they be able to successfully integrate it into their own field of study. The main obstacles of this are lack of motivation to learn mathematics, and students not being used to apply the gained knowledge. To discover solutions to overcome the presented difficulties, we developed a new program as a non-mandatory part of the Mechatronics and Energetics BSc courses at [our institute]. Our aim is to augment the Calculus II. course in a way that accelerates the ability of application and motivates the students in gaining better understanding of mathematics. In the new course, we follow the fields taught in Calculus II., and help the students in understanding the most important concepts by looking at them from new, graphical perspectives. We also encourage them by discussing applications related to their field of interest – for example robot kinematics or neural nets. We test their knowledge by mini-quizzes, three homework assignments and one group project. The innovative course is of a great popularity – while being non-mandatory, 53 students applied, and the attendance rating is exceptional. Students complete assignments on time and are eager to work on their projects. In our concept paper, we will discuss the methodology and outcome of the course. In our experience, applying this concept would be very beneficial for all STEM students, so we are planning to develop the equivalent of the course to augment Calculus III. as well.

Füzesi Adrienn

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Internationalization process in Central-Eastern European Countries' higher educational institutions

The main topic of this paper is to know the change capacity of the Hungarian governmental higher educational institutions (HEIs) compared to that of the other Central-Eastern European Countries (CEECs). According to our survey, it turned out that—besides the fact that CEECs started their internationalization processes nearly 20 years→ ago—there have been some developments but only a few institutions have been internationalized to a great extent. However, internationalization is an important way for all HEIs to be competitive, and to survive.

There have been many articles and studies confirming that, and also clarifying the targets of the internationalization of HEIs: gaining profit and reputation, raising the competitiveness of the institution, and the number of foreign students coming to study here, and improving their industrial relations. From the point of view of the institutions, of course, it could give the opportunity for them mainly to improve the quality of the educational system, and that of research.

From these literatures, we can learn about the obstacles, which stop these processes.

Recognising it, we were to study the present CEEC governmental higher educational institutions' change capacities from the point of view of the internationalization. We used a modified version of a questionnaire by Kerber and Buono (2010) for this purpose. Their method examines the organizations' change capacity on three levels: organizational members, structure and culture. This survey originally was developed mainly for companies but we made some changes in it to make it appropriate for studying HEIs. By the outcomes it can be stated that nearly never can be characterized the studied sector by good changing capacity, the main reasons for it can be the followings: lack of resources, organisational structure, bound to the legal specifications and the difficulties of the decision making process.

Gergely Bence, T. Kárász Judit, Takács Szabolcs

Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet, T. Kárász Judit: ELTE, PPK, Neveléstudományi Doktori Iskola/Oktatási Hivatal

Különböző mérési modellek az Országos Kompetenciamérésben – Mi állhat a hibák hátterében?

A kompetencia mérése több szempontból igen nehéz feladat, mivel az a definíciójából fakadóan többdimenziós jelenség, és ezek a dimenziók legtöbb esetben adott feladatban egyszerre jelennek meg. Látható, hogy ez a probléma jelenik meg az Országos Kompetenciamérésben is, hiszen például a matematika feladatok szöveges voltából fakadóan nem csupán a matematikai eszköztudást mérik, hanem a szövegértési képességet is.

Jelen kutatás fő célja, hogy megvizsgáljuk, hogy mi történik abban az esetben, ha egy tanuló helytelen választ ad egy feladatra. Megállapítható-e, hogy egy matematikai feladat esetén magát a matematikai problémát nem tudja megoldani a tanuló, vagy a szöveg értelmezésével és a benne rejlő információk feldolgozásával van probléma? Ezért megvizsgáltuk, hogy különböző mérési modellek hogyan illeszkednek az OKM adatállományára, és ezek hogyan orvosolják e problémát.

A kutatást során az OKM 2017/2018-as év 10. osztályos tanulóinak item-szintű adatbázisát használtuk (N=76622). Erre különböző egy- és többdimenziós IRT modelleket állítottunk fel, és azt vizsgáltuk, hogy melyik illeszkedik a legjobban a mintára és tartalmazza a legtöbb információt. Az eredmények azt mutatták, hogy minden tesztelt modell kiválóan illeszkedik, és megfelelően ragadja meg az elméleti konstruktumot. Azonban látható, hogy a különböző modellek más problémákra jelentenek megoldást. A fent említett kérdésre megfelelő választ ad egy olyan többdimenziós IRT modell, amely képes arra, hogy megragadja az itemen belüli multidimenzionalitást, mind a matematika, mind a szövegértés területén. Azonban fontos látni, hogy egyik modell sem egyértelműen jobb a másinál, azonban kiegészíthetik egymást ez által könnyítve meg a kompetencia mérést.

Godó Katalin, Balogh Jenifer, Ceglédi Tímea

Debreceni Egyetem

Két reziliens jó gyakorlat a hátrányos helyzetű tanulók lemorzsolódásának megelőzésére

A Coleman-jelentés 50. évfordulóját követően reneszánszát éli a nemzetközi vita arról, hogy az iskola milyen kapcsolatban áll a társadalmi egyenlőtlenségekkel (Downey & Condron 2016). A vita nem dönthető el, ha nem bontjuk dimenzióira a kérdést (Downey & Condron 2016). Az iskola ugyanis képes csökkenteni az egyenlőtlenségeket, de csak bizonyos dimenzióit, és csak bizonyos körülmények között. S erre csak akkor képes, ha a diák valóban jelen van az iskolában, azaz nem morzsolódik le. Számos kutatás utal arra, hogy a kedvezőtlen társadalmi háttér magasabb lemorzsolódási kockázatot valószínűsít (pl. Altbach, 2010; Vukasovic & Sarrico, 2010; Polónyi, 2018; Arató & Varga, 2018; Alexeeva et al., 2017; Ceglédi, 2017).

Előadásunkban túllépünk a problémák feltárásán, és a reziliencia szemlélete jegyében (Ceglédi, 2018) a megoldásokra fókuszálunk. Két jó gyakorlatot mutatunk be, amelyek olyan diákokat képesek az oktatási rendszerben tartani és sikerekhez juttatni, akik közül – a kutatások tanúsága szerint – sokan lemorzsolódnának más körülmények között.

Az egyik ilyen jó gyakorlat a Kedves Ház. Ez egy olyan hiánypótló kezdeményezés, amely összetett és mindenre kiterjedő pedagógiai módszertanának köszönhetően kulcsszerepet játszhat a hátrányos helyzetű és/vagy roma gyerekek iskolai lemorzsolódásának csökkentésében.

A másik a Wáli István Református Cigány Szakkollégium, amely kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a hátrányos helyzetből érkező diákok is diplomához juthassanak, segíti, támogatja őket céljaik megvalósításában (kézségfejlesztés, tehetségfejlesztés, hátránycsökkentés, ösztöndíj révén stb.).

Kutatásunkban többféle módszertant alkalmazunk. A WISZ esetében a végzett hallgatók körében felvett életút interjúkat elemezzük. A félig strukturált interjúk 2018-ban készültek 17 alumnussal, akiket hólabda módszerrel választottunk ki. A Kedves Ház vizsgálata során az alapító, a vezető, a dolgozók és a gyerekek körében vettünk fel félig strukturált interjúkat, amelyeket szülői kérdőívekkel (N=20) egészítettünk ki. Az interjúszövegek tartalomelemzését az elmélet alapján megfogalmazott kódok, illetve az interjúkban felkínálkozó émikus kódok alapján végezzük el. Elemzésünk dimenziói: Megtartó személyek, megtartó közösségi jellemzők, megtartó intézményi feltételek.

A kutatás jelenleg elemzési fázisban van, ezért csak hipotézisekről beszélhetünk, amelyek szerint a hasonló háttérből érkezőkkel alkotott sorsközösség (Pusztai, 2011; Ceglédi et al., 2018) mellett fontos az olyan személyek jelenléte, akik új célokat képesek mutatni (akár példakép, akár a célokat megmutató, az azokra rávezető személy formájában). Az intézményi feltételek között a stabilitás a legfontosabb. A közösségek kialakulásának és megtartó erejüknek kedvez, ha adottak a zavartalan működést biztosító keretfeltételek és a közösség reziliens fejlődéséhez biztosított időbeli folytonosság.

Gordon Győri János

ELTE PPK Interkulturális Pszichológiai és Pedagógiai Intézet

Az egyszerűsítő leírásoktól az oktatás kultúrájának finomabb elemeiben történő megragadásáig: az összehasonlító pedagógia kutatómódszertani buktatói és eredményei az árnyékoktatás kutatásának terén

Néhány korai leírástól (Marimutu et al, 1991; Stevenson & Baker, 1992) eltekintve az árnyékoktatás csak az 1990-es évek második felében került a pedagógiai kutatások, azon belül pedig kitüntetetten az összehasonlító pedagógia látkörébe (Bray, 1999), nem függetlenül a TIMSS, majd később a PISA nagy volumenű tanulói eredményességekutatásaitól. A kezdeti kutatások földrajzi, illetve kutatómódszertani lehatároltsága az összehasonlító pedagógiai kutatások legkorábbi periódusait idézte vissza a 20. század végén. Így bár az oktatásügyi szakemberek előtt az oktatás egy teljesen új, gazdag és ígéretes feltáratlan világa nyílt meg az árnyékoktatási kutatásokkal, a kezdeti módszertani jellemzők miatt a témáról kibontakozó kép és a belőlük levonható következtetések nem ritkán egyoldalúak és hiányosak voltak, s mindezekből következően olykor félrevezetőek is. A 2000-es évek első két évtizedében azonban globálissá és komplexszé váltak az árnyékoktatási kutatások többféle vonatkozásban is: földrajzilag és tematikusan is egyre több területet ölelnek fel ezek a kutatások, amelyek módszertanilag is igen változatosak és korszerűvé váltak (Bray, Kwo & Jokić, 2015), és az oktatás más részterületeivel is egyre több összefüggés feltárására váltak alkalmassá.

Előadásomban egyrészt az árnyékoktatás kezdeti tematizálásának és korai kutatómódszertanának kritikai áttekintését végzem el, majd bemutatom, hogy 1999-et követően hogyan vált egyre tagoltabbá a jelenségvilág kutatása a lefedett témák és a kutatások módszertana szempontjából egyaránt. A terület mai állapota alapján összefoglalom mindennek összehasonlító és általánosabb neveléstudományi konzekvenciáit, majd megvilágítom, miért válnak kiemelt jelentőségűvé az ismertett szakmai fejlemények az oktatásismeret jövője szempontjából az oktatás globalizálódó környezetében, milyen új utakat nyithatnak meg az egyének, társadalmi csoportok és társadalmak oktatási aktivitásának megismerése, megértése, illetve tervezett befolyásolási lehetőségei terén.

Györgyi Zoltán

Oktatókutató

Válságjelek a szakképzésben

Az előadás a szakpolitikai célkitűzéseken és beavatkozásokon keresztül elemzi a hazai szakképzés elmúlt tizenöt évének folyamatait, külön hangsúlyt adva a decentralizált, illetve a centralizált irányítási rendszer időszakának. Rámutat arra, hogy a középfokú szakképzés folyamatai sokszor felülírták a szakpolitikai célokat. 2010 előtt a korai iskolaelhagyás csökkentésében és a tanulószereződés keretében szakmai gyakorlatot folytató szakiskolai tanulók számának emelkedésében volt előrelépés. Az ezt követő időszak szakpolitikája a szakképzés megújítását ígérve elsősorban a gazdaság igényeihez kívánt igazodni, de nem vette figyelembe a társadalmi elvárásokat, így a tanulók elpártoltak mindkét középfokú szakképzési programtól.

Habos Dorottya

Eszterházy Károly Egyetem

A médiatudatosságra nevelés és a digitális kompetencia fejlesztésének lehetőségei a gimnáziumi történelemórán

A médiatudatosságra nevelés a tudatos médiahasználatot, a médiáról való megfontolt, több szempontot is figyelembe vevő gondolkodásra ösztönzést jelenti pedagógusi és tanulói oldalról. A média sokrétű fogalmi jelentése több területen is értelmezhető: egyszerre eszköz, termék, közeg, amelyet az emberek használnak, fogyasztanak és amelyben mozognak, ki-ki a saját igényeinek megfelelő mértékben.

Ahogy a fizikai térben megtanulják a gyerekek, hogy hogyan kell létezni, tájékozódni, melyek a biztos pontok és a veszélyek, hol kell megállni és körbenézni, mit jelentenek a KRESZ-táblák vagy éppen mit kell tenniük, ha idegenek szólítják meg őket, úgy a digitális térben sem elhanyagolható ez a fajta nevelés. Mit jelentenek a különböző jelzések, hogyan kommunikáljanak szóban, írásban, verbálisan és más jelekkel, hogyan fejezhetik ki véleményüket, érzéseiket, melyek a digitális csoportnormák vagy mit tegyenek, ha „eltévedtek”. A fizikai lábnyom egy ideig visszakövethető, a digitális térben hagyott lenyomatok részben rejthetőek, de szinte eltörölhetetlenek. Kamaszként – akár felnőttként is – az online felületen hagyott egy-egy beszélgetés, poszt, fotó vagy reakció a későbbiekben is vissza-visszaköszönhet, mosolyt, büszkeséget vagy épp kínos pillanatokat okozva, ha esetleg adott esetben már kevésbé tudunk a tartalmával, stílusával, módjával azonosulni.

A médiatudatosságra neveléshez elengedhetetlen bizonyos fokú médiaműveltség megléte, amely kapcsolódik a digitális írástudáshoz és az információs műveltséghez. Vagyis a célzott fejlesztés előtt fel kell mérni, hogy milyen szintű a tanulók médiaműveltsége: ismeret szintjén tisztában vannak-e az alapvető médiafogalmakkal, ismerik, fogyasztják-e és ha igen, milyen gyakran a különböző médiatermékeket; készség szintjén képesek-e dekódolni a médiaüzeneteket, képesek-e használni a különböző digitális eszközöket; jártasak-e a különböző médiaszövegek előállításában, attitűdjük szerint a passzív felhasználáson túl érdeklődnek-e a média iránt, hogyan reagálnak a folyamatos változásokra, maguk is újítanak-e benne, szeretnék-e fejlődni, kreatívan állnak-e hozzá? stb.

A médiatudatosságra nevelés, a médiaműveltség, az információs műveltség és a digitális kompetencia összetartozó fogalmak, amelyek az egyén életében is megjelennek. A média változásával a fogyasztási szokások is alakulnak, amellyel nem elvárható lépést tartani, de hasznos kritikusan szemlélni és alkalmazkodni. A kapcsolódó készségek és kompetenciák fejlesztésének megvalósulására a különböző tantárgyakba ékelődve számtalan lehetőség kínálkozna, azonban ehhez elengedhetetlen, hogy a

pedagógusok is rendelkezzenek a megfelelő szintű digitális kompetenciával és médiaműveltségi, információs műveltségi szinttel. Kellő nyitottsággal, kreativitással és az élethosszig tartó tanulás igényével át lehet hidalni az esetleges hiányosságokat. Előadásomban ennek megvalósulási lehetőségeire mutatok rá a gimnáziumi történelemórán a Nemzeti alaptanterv és a Kerettanterv alapján.

Harangus Katalin

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

Info-kommunikációs eszközök hasznosulása az oktatásban

A digitális technológiák látványos és szüntelen fejlődésével a tanulási tevékenység folyamatossá vált. Mindazok, akik nem sajátítják el az információs és kommunikációs technológiák, eszközök és szolgáltatások használatát, nem használják ki a bennük rejlő lehetőségeket, illetve nem fejlesztik tudásukat az információk értelmezésében és feldolgozásában, digitálisan analfabéták maradnak.

Kutatásunknak kettős célja volt. Egyrészt arra vállalkoztunk, hogy felmérjük a tanárképzős hallgatók különböző multimédiás eszközök használatában való jártasságát, másrészt arra törekedtünk, hogy feltérképezzük a jövő tanáraival szemben támasztott elvárásokat. Kérdőíves vizsgálatunkban külön kérdéssorral mértük, hogy a hallgatóknak milyen elvárásaik vannak a középiskolai tanárok számítógéphasználatát illetően, valamint milyen tapasztalataik vannak az oktatás során használt IKT-s eszközök hasznosságáról. A mintát a Sapientia – EMTE marosvásárhelyi Műszaki és Humántudományok Karának azon tanárképzős hallgatói képezték, akik a technológia szakterülethez tartozó szakképzésen tanulnak.

A hallgatók véleménye, hogy az elektronikus eszközök alkalmazása az oktatás terén hasznos, a tanárok nagyobb mértékben kell ezeket az eszközöket használják a hatékony és optimális ismeretátadási folyamatban, ugyanakkor nem tartják fontosnak, hogy a XXI. század tanára jártas legyen a számítógéphasználati módokban. Az elektronikus eszközök középiskolai oktatásban való hasznosulása nem mutat jó arányokat, a hallgatóknak majdnem egyötöde nem találkozott ezen eszközök tantermi használatával. Az egyetemi oktatásban minden oktató használ valamilyen IKT eszközt az óráin, az előadók jelentős része digitális anyagok, módszerek, technológiák alkalmazásával teszi követhetőbbé, érthetőbbé az előadást.

A tanárképző intézet feladata, hogy hallgatói megismerjék az oktatásban használt IKT eszközöket, képesek legyenek az interaktív tananyagokat kiválasztására, a megfelelő multimédiás anyagok elkészítésére, illetve, hogy elsajátítsák azon webes alkalmazások használatát, amelyek alkalmazhatók a mindennapi oktatás során.

Harangus Katalin, Kátai Zoltán

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

A problémamegoldó képesség vizsgálata a középiskolások és hallgatók körében

A problémamegoldó gondolkodás mérése nem újkeletű, az utóbbi két évtized az egyik legtöbbet vizsgált gondolkodási képességei közé tartozik. Fejlesztése számos oktatási program része lett és szerepel a legjelentősebb nemzetközi tanulói teljesítménymérésekkel foglalkozó kutatásokban is.

Előadásunkban két kulcsfontosságú terület találkozik: általános problémamegoldás és számítógépes gondolkodás. Azt vizsgáltuk, hogy a magyar tannyelvű oktatásban résztvevő középiskolás diákok, valamint a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem I. éves tanárképzős hallgatói milyen szinten birtokolják a digitális világunk igényelte komplex probléma-megoldási képesség e két alapvető tényezőjét. A feladatokat a Bebras nemzetközi verseny magyarországi képviselőjének (HÓDítsd meg a biteket) web-

oldaláról válogattuk, mivel a Bebras-közösség célkitűzése is éppen az, hogy „segítsék az oktatásban résztvevőket minél színesebb, érdekesebb, motiválóbb informatikai gondolkodást segítő feladatokkal, lehetőségekkel” (e-HOD, 2019).

A középiskolások eredményadatai arra hívják fel a figyelmet, hogy szükség lenne egy sokkal céltudatosabb odafigyelésre, ami a számítógépes gondolkodás fejlesztését illeti, úgy középiskolai, mint gimnáziumi, sőt már elemi oktatási szintjén is.

A hallgatói adatok arra mutatnak rá, hogy a tanárképző intézeteknek feladatuk a kompetencia fejlesztése. Megfelelő szakmai képzés kialakításával úgy fejlessze az egyetemi hallgatók problémamegoldó képességét, hogy leendő pedagógusként a közoktatásban a tanulókat önálló tudásszerzésre, gondolkodásra és önszabályozó tanulásra késztessek.

Horváth Cz. János

BME Műszaki Pedagógia Tanszék

A tartalomfeltárás hálózati lehetőségei a felnőttképzésben – Műszaki Pedagógia Tanszék tevékenységéhez kapcsolódó doktori kutatások

A Barabási és munkatársai által folytatott hálózatok kutatás a pedagógiai területeken való alkalmazásával az oktatás világában eddig fel nem derített vagy kevésbé elemzett hálózatok feltárására és felmérésére törekszem. Amennyiben sikerül megragadni a későbbiekben megnevezett hálózatokat, úgy a hálózatelméleti megfontolások alapján következtethetünk létrejöttük, működésük és felbomlásuk folyamatára, illetve hibatűró képességük mértékére is. A BME Közoktatási vezető és pedagógus szakvizsga szakirányú továbbképzési szak keretén belül a következő színtereken vizsgálom a szakirodalomban meghatározott hálózati sajátosságok meglétét: a képzés földrajzi hálózatai; személyek és csoportok kapcsolatrendszerei a képzésben; szociometriai felmérés; hagyományos tananyagok tartalmi elemeinek formális hivatkozási hálózata; a tananyagok mikrotartalmi megközelítésének lehetőségei.

Napjainkban közvetlen szemtanúi lehetünk annak a folyamatnak, ahogy a mindenki számára elérhető infokommunikációs technológiák (IKT) eszközei szokatlanul gyorsan megváltoztatják ismeretgyűjtő szokásainkat, valamint az ismeretek tárolt minőségét. A kutatásom során alapvetően BME Műszaki Pedagógia Tanszéken meghirdetett Közoktatási vezető és pedagógus szakvizsga szakirányú továbbképzési szakot támogató Moodle rendszerre támaszkodom, ahol az eddigi 10 éves működése során több mint 10000 hallgató vette igénybe a szolgáltatásait, értékes digitális nyomokat hagyva maguk után. Ezen túl az MTA-BME OCD kutatócsoport keretében fejlesztés alatt álló mikrotartalom-kezelő rendszerrel kialakítható személyes tanulási és oktatási környezet lehetőségeiről is beszámolok.

Horváth Kinga

Selye János Egyetem

A közoktatás demokratikusabbá válása: összehasonlító elemzés a magyarországi és a szlovákiai közoktatás viszonylatában

A tanulmány fő célja, komparatív viszonylatban bemutatni Magyarország és Szlovákia közigazgatási rendszereiben végbement demokratizációs folyamatok jelenkori jellemzőit, adottságait. A tanulmány elméleti jellegű, főleg elméleti kutatási módszerek alkalmazásával készült. Legfontosabb módszere a dokumentumelemzés, elemeztük a releváns szakmai irodalmat, és nagymértékben a két ország ide illő törvényi rendelkezéseit. Az összehasonlítási keretet az egyes irányítási szinteken történő demokratizáció

elveit segítő intézmények, szervezetek szolgáltatták. A tanulmány három egységre strukturálódik: miniszteri szintű társadalmi kapcsolatok és civil szervezetek létezésének komparációja, területi és helyi szintű önkormányzati szervek komparációja, intézményi szintű önkormányzati szervek komparációja.

Horváth Réka

Pécsi Tudományegyetem "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola

OKJ-s képzéseken szerzett tanítási tapasztalatok a módszertani aspektusok kiemelésével

A Pedagógia alapképzés elvégzése után pedagógiatanár – tantervfejlesztő tanár végzettséget szereztem. Ezzel párhuzamosan egy mentálhigiénés szakirányú továbbképzésen is részt vettem. Pályakezdként immár másfél éve tanítók különféle OKJ-s képzéseken (pl.: Pedagógiai- és családsegítő munkatárs, Kisgyermekgondozó, -nevelő, Gyógypedagógiai segítő munkatárs, Szociális gondozó és ápoló). Végzettségemből adódóan pedagógiával, pszichológiával, szociológiával és mentálhigiénével kapcsolatos témaköröket oktatok (nevelési alapismeretek, lélektani ismeretek, nevelésszociológia, egészségnevelés, szakmai készségfejlesztés és kommunikációs gyakorlat stb.). Továbbá részt veszek a számonkérésnél. Feladatom, hogy az írásbeli és szóbeli vizsgákon ellenőrizzem, illetve értékeljem az elsajátított ismeretek minőségét. Kollégáim már több alkalommal rám bízta a modulzáró dolgozatok megíratását és kijavítását. Emellett felkértek vizsgabizottsági tagságra is, mivel az egyes képzések lezárásaként, a bizonyítvány megszerzéséhez szóbeli vizsgán kell a diákoknak számot adniuk tudásukról.

Előadásom a másfél év során szerzett tanítási gyakorlat tapasztalatait foglalja össze. A bevezetőben ismertetem a csoportok összetételét, létszámát. Kitérek arra, hogy általában mi motiválja a tanulókat a választott képzés elvégzésére. Ezenkívül beszámolok a tanórák helyszínéül szolgáló intézmények, tantermek felszereltségéről, különös tekintettel arra, hogy mennyire biztosított a helyiségekben az IKT-eszközök használata, valamint megvalósítható-e bennük a kooperatív tanulásszervezés. Ahogy a címben is szerepel, a prezentációm fókuszában a módszertan áll. Tanulmányaim során a szakirodalmat és a kutatási eredményeket alapul véve egyértelművé vált számomra, hogy a hatékony ismeretszerzés érdekében fontos, hogy a hagyományos, frontális tanítás kiegészüljön egyéb módszerekkel, hiszen ezáltal lesz változatos, illetve kreatív a tanítás-tanulás folyamata. Ennek a felismerésnek a hatására döntöttem úgy, hogy sajátélményű, interaktív tanulási technikák alkalmazásával teszem sokszínűvé és érdekessé az óráimat. Kiemelem néhány általam alkalmazott módszert, továbbá ismertetem azok célkitűzéseit, kivitelezésük főbb lépéseit, pl.: TTM-technika, gondolattérkép, INSERT módszer, Venn-diagram technika, utolsó szó joga technika, „legek” listája. Áttekintem azokat a képességeket, készségeket és személyiségjegyeket, amelyek fejleszthetők a felsorolt módszerek által: önismeret, kreativitás, együttműködés, problémamegoldás stb. Érdeemes hangsúlyozni, hogy a tanártól és a csoporttársaktól kapott pozitív visszajelzések pedig a tanulók önbizalmát is erősítik.

A diákoktól kapott megerősítés hatására a későbbiekben is ennek megfelelően fogom végezni a munkámat. Céлом, hogy saját készítésű programcsomagok, segédanyagok gyártásával eredményesebbé tegyem a nevelő-oktató tevékenységet. Remélem, a saját példámon keresztül motiválni tudom a pedagógusokat, hogy megújítsák tanítási gyakorlatukat.

Horváth Zsófia-Irén

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Marosvásárhelyi Kar

Oktatók és diákok fókuszban: Hogyan tanítunk és tanulunk?

Előadásomban összefoglalom azon kutatási tapasztalataimat, amelyeket a 2013-2018-as időszakban gyűjtöttem, a több évre kiterjedő országos empirikus vizsgálatok kapcsán (Pletl, 2016, 2017, 2018). A bemutató két fő részt tartalmaz: a vizsgálatok első szakaszában a romániai magyar szakoktatásban dolgozó pedagógusok tanítási körülményeiről, tanítási terheiről alkottunk képet. A második szakaszban a magyar nyelvű oktatásban résztvevő középiskolások tanulási körülményeit, a tanulás családi támogatottságát kutattuk.

A szakiskolai és szaklíceumi tanárokkal végzett felmérésből kitűnik, hogy a pedagógusok jelentős része a tanári normán felüli óraszámban végzi a tevékenységét, 8-9 tantárgyat oktatnak, és az iskolák szakmai felszereltsége sem megfelelő.

A szülők iskolai végzettsége, a családban előforduló problémák, a tanulás érzelmi és motivációs tényezői, valamint a szülőkkel való pozitív kapcsolat hatással vannak a tizenéves diákok tanulási tevékenységére. A jelenlegi romániai iskolai rendszerben, ha egy diák nem alakítja ki már a tanulmányi évek kezdetén a megfelelő attitűdöt a tanulás iránt, idővel olyan hiányosságokat halmoz fel, hogy szinte lehetetlen behozni a lemaradást. Ez a jelenség több vonatkozásban is az oktatási rendszer működéséből, sajátosságaiból ered, de a következmény az egyes személyé, vagyis a diáké. Átlagos vagy ennél jobb eredmény csak rendszeres és következetes tanulásba fektetett munkával érhető el. A gyengén teljesítő tanulók nem csak az iskolai élettől és közösségtől szigetelődnek el, hanem a barátaiktól is.

A vizsgálati eredmények arra is felhívják a figyelmünket, hogy annak ellenére, hogy naponta több órát töltenek együtt az iskolák intézményeiben, kölcsönösen függnek egymástól, a középiskolás diákok nem bíznak a pedagógusokban, és a tanár-diák kapcsolat formális.

A kisebbségi anyanyelvi oktatásban különös hangsúlyt kell fektetnünk azon erőforrások mozgósítására, amelyek segítik a tanulók iskolai előmenetelét. Ilyen például a szülők támogató magatartásának aktivizálása, a gyerekeiknek nyújtott személyes bátorítása, és a szülők és a pedagógusok közötti együttműködés kialakítása. Fontos feladatként fogalmazódik meg az, hogy a tanárokat hogyan lehetne segíteni abban, hogy kialakítsák a megfelelő kapcsolatot diákjaikkal.

Gabriella Horváth-Csikós

Szent István Egyetem

How place attachment contributes to education

Abstract

The present paper deals with the concept of place attachment, what we mean by the phrase and what ties and bonds university students develop at the university and how strong place attachment can contribute to the education and to the wellbeing of the students. The paper describes the results of a research carried out in 2018 with 146 international students studying at different faculties of Szent István University. The research was carried out after a so-called Happiness-Sorrowness Map was elaborated about students' place identity to examine the environmental values of their habitat. This approach means the introduction of a new environmental-conscious education, where subjective views also appear in the choice of happy and sad points. The aim of the research was to examine how satisfied the international students are with their studying at the university and with some other factors affecting their social wellbeing in Hungary. After presenting the specifications and the parameters of the research questions and answers, the research results are displayed. In the conclusion a summary is given about the problems international students have encountered so far or are still facing, therefore suggestions are given for the possible solutions of the mentioned challenges.

Hörich Balázs

Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola

Út a szakképzésbe

Az előadásban a közoktatásban résztvevő tanulók tanulási útjait mutatom be két tipizálási logika mentén. Egyrészt a tovább haladás folytonosságát, másrészt a teljesítmény és a társadalmi háttér alapján kialakított tanulócsoportok pályautját követem 6. évfolyamtól a 10. évfolyamig. A vizsgált tanulócsoportok markánsan különböznek egymástól intézményi háttér, teljesítmény, szociális háttér, tanulási nehézségek és származási jellemzők szerint. Az egyes csoportok között a középfokú tovább haladás irányait tekintve is nagy eltérések láthatók, ráadásul ezeket inkább a társadalmi háttérre, mintsem a teljesítményre lehet visszavezetni. Az előadás fókuszában az áll, vajon milyen társadalmi háttérű, milyen tanulmányi előéletű diákok vesznek részt a középfokú szakképzésben, és ennek milyen területi és szakmaszerkezeti sajátosságai figyelhetők meg. Az elemzés alapját az Országos Kompetenciamérés 2011-2017. éves felméréseinek összefűzött tanulói adatbázisa adja.

Hajnalka Izsák

Pécsi Tudományegyetem, „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola

An empirical study on the public perception of correctional education carried out in juvenile detention centers and public attitudes towards former juvenile detainees

Remarkably little is known about the public's views of correctional education, as there is little publicity of these institutions. Thus, people rarely have the chance to hear about them and when they do, there is little chance that they hear positive things such as a successful theatre performance given by or community work done by detainees. Nevertheless, research shows that it is important to develop a strategy for involving marginalised and vulnerable groups in the community. Dealing with and raising

public awareness of issues connected with correctional education is important to dispel negative perceptions of prison education and of former detainees.

My research raises questions about public perceptions of correctional education carried out in juvenile detention centers, as well as attitudes towards former juvenile detainees.

I have used the virtual snowball sampling method, which allowed me to reach a large population in a reasonable time frame. I designed a questionnaire and shared it via Facebook. The majority of the respondents agree that detainees need special education and that they should definitely be given a chance to become useful members of the society, however a great number are sceptical about their successful reintegration.

Jármai Erzsébet - Végh Ágnes - Töröcsvári Zsolt

Budapesti Gazdasági Egyetem

Humán tényezők és hatékony tanulás – a tanár-diák kapcsolat egy empirikus kutatás mentén

A tudományos szakirodalomban régóta elfogadott nézet – amely egyébként tapasztalatokon alapul –, hogy a tanár-diák kapcsolat minősége meghatározó befolyást gyakorol a diákok motivációjára, tanulásuk eredményességére. Feltételezésünk szerint nincs ez másként a felsőoktatásban sem, ahol a hallgatók sokkal nagyobb önállósággal tanulnak, mint a közoktatás diákjai. Az autonóm tanulás felelősségének súlya alatt azonban ők is igénylik a szociális kapcsolatból, jelesül a tanár személyéhez köthető pozitív érzelmi impulzusokat. Vizsgálatainkból kiderül, hogy tantárgyi preferenciáikat befolyásolja az oktató személye, viselkedése, attitűdje, és még sorolhatnánk. Nem meglepő, hogy mind hallgatói, mind oktatói oldalról természetes igényként merül fel a személyes kapcsolat jelenléte a tanulási folyamatban. Ez bizonyos ellentmondásban van azzal, hogy a nagy létszámú évfolyamok, teljesen esetlegesen összeverődő szemináriumi csoportok, illetve a tömeges felsőoktatás milyen keretet teremtenek, engednek meg.

Kutatásunkat több gazdasági/gazdaságtudományi kar oktatóinak és hallgatóinak megkérdezésével végeztük az Innovatív megoldásokkal Zala megye K+F+I tevékenysége hatékonyságának növeléséért EFOP-3.6.1-16-2016-00012 sz. projekt keretében. Közel 60 oktatóval készítettünk mélyinterjút, és emellett 210 oktató és 1135 hallgató töltött ki kérdőívet, hasonló kérdésekre válaszolva. Előadásunkban a félig irányított beszélgetések és a főként zárt végű kérdésekből álló kérdőívek elemzésének a tanár-diák kapcsolatokra vonatkozó részeredményeivel foglalkozunk. Az adatgyűjtés 2017-től 2019 szeptemberéig tartott, az adatok feldolgozása jelenleg is zajlik.

Úgy gondoljuk, hogy a felsőoktatás-pedagógia szakirodalmához értékes tapasztalatokkal sikerül hozzájárulnunk azáltal, hogy empirikus kutatásunk eredményei jól tükrözik a hazai gazdasági felsőoktatás mai szereplőinek nézeteit, elképzeléseit a meglehetősen széles skálát felölelő kérdésekre adott válaszaikkal.

Fehér Zoltán

Selye János Egyetem, Matematika és Informatika Tanszék

Természettudományos gondolkodást felmérő feladatsorok előzetes tesztelésének eredményei I.

Az iskolai oktatásban a fizika, kémia és biológia tantárgyak együttesen járulnak hozzá a tanulók természettudományos gondolkodásának és műveltségének fejlődéséhez. A tantárgyak oktatása során jelentős hangsúlyt kap a jelenségek megfigyelése és kísérletek elvégzése során szerzett tapasztalatok. Tanulmányunk célja az egyetemünk diákjainak részvételével elvégzett, a természettudományos gondolkodást felmérő feladatsorok előzetes tesztelésén szerzett eredményeinek elemzése. Az elemzés során rámutatunk a diákok számára nehézséget okozó feladatokra.

Jaruska Ladislav II.

Selye János Egyetem, Komárom

Természettudományos gondolkodást felmérő feladatsorok előzetes tesztelésének eredményei

Az iskolai oktatásban a fizika, kémia és biológia tantárgyak együttesen járulnak hozzá a tanulók természettudományos gondolkodásának és műveltségének fejlődéséhez. A tantárgyak oktatása során jelentős hangsúlyt kap a jelenségek megfigyelése és kísérletek elvégzése során szerzett tapasztalatok. Tanulmányunk célja az egyetemünk diákjainak részvételével elvégzett, a természettudományos gondolkodást felmérő feladatsorok előzetes tesztelésén szerzett eredményeinek elemzése. Az elemzés során rámutatunk a diákok számára nehézséget okozó feladatokra.

Juhász György, Szarka Katarína

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Kémia Tanszék

Természettudományi kompetenciák határok nélkül /Competence in Science without borders

Az Európai Unió Tanácsa 2018-as az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról szóló ajánlása szerint a természettudományi kompetencia azt a képességet és hajlandóságot jelenti, hogy a természeti világ magyarázatához felhasználjuk a rendelkezésre álló ismereteket és módszereket annak érdekében, hogy felismerjük a problémákat és bizonyítékokra alapozott következtetéseket vonjunk le. Külön foglalkozik a matematikai kompetenciával, amely különböző mértékben foglalja magában a matematikai gondolkodásmód és megjelenítés (képletek, táblázatok) alkalmazásának képességét és az erre irányuló hajlandóságot [EÚ Hivatalos Lapja]. Szlovákiai magyarokként ismerve a szlovákiai és a magyarországi közoktatási közeget elmondhatjuk, hogy ezen két kulcskompetenciával egyre kevésbé rendelkeznek a középiskolai oktatásban résztvevő és azt elvégző diákok. Megmutatkozik ez az egyetemünkre jelentkező és felvételt nyerő hallgatók esetében is, de erről tanúskodnak a három évente végzett PISA felmérés eredményei is. Mi azonban a valós helyzet? Vajon van-e különbség a természettudományi tárgyak és a matematika oktatási keretei, formái és tartalma között a két ország között? Mi a helyzet a magyar tanítási nyelvű iskolákkal Szlovákiában, amelyek specifikus helyzetűek, és az egyes természettudományi tárgyak, de a matematika és az informatika oktatásánál is lehetőség van a magyarországi tapasztalatok és a jó gyakorlatok beillesztésére az oktatásba? Megmutatkozik ez a tudásszint és az idevágó kompetenciák minőségi változásában? Van-e korreláció a szlovákiai magyar iskolák és szlovák iskolák, de a magyarországi iskolák diákjainak problémamegoldó képességei és egyéb természettudományos kompetenciái között? Ezekre és hasonló kérdésekre várjuk a választ azon VEGA

tudományos projekt keretén belül, amelyet a természettudományi tárgyak a matematika és az informatika terén valósítunk meg.

Tanulmányunkban bemutatjuk azokat az empirikus mérőeszközöket és online diagnosztikai felmérőket, amelyeket a kutatás során alkalmazni kívánunk az egyes kompetenciák mérésére, amelyekbe belefoglaljuk a diákokra és a tanárookra irányuló attitűdvizsgálatot is. Külön figyelmet szentelünk a kutatási készségek vizsgálatára, amelyek fontos szerepet játszanak a természettudományos ismeretek elsajátításában és további alkalmazásában. Mivel szakterületünk a kémia és a kémia oktatásának módszertana, így konkrét feladatokat mutatunk be az egyes kutatási készségek felmérésére.

Kamp Alfréd

Eszterházi Károly Egyetem Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet Neveléstudományi Doktori Iskola

Az Okostankönyvek tantermi használatának módszertani lehetőségei a tanítási-tanulási folyamatban

Az Okostankönyvek tantermi használatának módszertani lehetőségei a tanítási-tanulási folyamatban

A nemzetközi szakirodalom szerint az oktatásban végbemenő digitális átállás során négy jelentős tényező befolyásolja az átalakulási folyamatot: az infrastruktúra (IKT), a pedagógusok képzettsége, az iskolavezetés (menedzsment) támogató tevékenysége, valamint a digitális tananyag (curriculum) rendelkezésre állása. A négy közül az első három feltételnek a kialakítása érdekében jelentős lépések történtek az utóbbi években Magyarországon (technológiai fejlesztések, pedagógus-, valamint vezetőképzés, komplex pályázatok). Ugyanakkor az átalakuláshoz nélkülözhetetlen ellenőrzött és szabadon elérhető digitális tananyag hiánya akadályozza az iskolák digitális transzformációját.

Ezt a hiányt töltheti be az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézetben kifejlesztett, és 2019-től elérhetővé váló online Okostankönyv, amely illeszkedik a hatályos tartalmi szabályozókhoz (Nat, kerettanterv). Az Okostankönyv az Újgenerációs tankönyvek elektronikus változata, egy rezponzív megjelenésű, böngészőben futtatható, SCORM-csomagként közzétett HTML-könyv. Az új digitális tananyagcsomag alkalmas arra, hogy a jelentős kompetencia hiánnyal küzdő magyar pedagógusok csekély energia befektetéssel kialakíthassák a digitális pedagógia alkalmazásához szükséges alapkészségeket.

Kutatásomban a történelem tanárok digitális pedagógiával kapcsolatos nézeteit, valamint az Okostankönyvek tantermi felhasználásának lehetőségeit és a tanítási folyamat résztvevőire – a tanárookra, valamint a tanulókra – gyakorolt hatásait igyekszem feltárni, azaz az új fejlesztésű digitális taneszköz tantárgyspecifikus kipróbálására vállalkozom, mivel a taneszköz bevérvizsgálatának egyelőre nincs kidolgozott módszertana. A kutatásban elsősorban arra keresek választ, hogy milyen attitűddel rendelkeznek a pedagógusok az oktatás digitális átállásával kapcsolatban, amelynek diagnosztizálásához több modellt is felhasználok (TPACK: a tanárok tartalmi-technológiai-pedagógiai tudásának viszonyrendszere; SAMR: technológiai eszközök használatának fokozatai).

Az új köznevelési portált a tanárok három felhasználási szinten vehetik majd igénybe. Kezdő szinten lehetőség van a kész tartalmakat használni a tanórákon, és ezáltal megismerni az eszközökben rejlő lehetőségeket. Középhaladó szinten a tanár a kész tartalmak módosításával kiegészítheti akár a tankönyv leckéit, akár az okosfeladatokat. A komplex rendszer lehetőségeit az a haladó felhasználó tudja a legjobban kihasználni majd, aki saját tartalmat állít elő a rendelkezésére álló eszközökkel. Az Okostankönyv és az új NKP jelentősen hozzájárulhat a pedagógiai gyakorlat átalakulásához.

Miskolci Egyetem Tanárképző Intézet

A Közösségi pedagógiai gyakorlat módszertani innovációja a szakmai tanárképzésben

Az előadás célja a (szakmai) tanárképzésben megvalósuló közösségi pedagógiai gyakorlat törvényi kereteinek, alapelveinek, tartalmának és módszertanának vizsgálata, illetve egy modellértékű program bemutatása, fókuszba helyezve a szakmai tanárképzést.

Előadásom a következőképpen épül fel:

I) Az érintett törvényi tartalmakra, a vonatkozó hivatalos értelmezésekre, illetve a nemzetközi és hazai szakirodalmi forrásokra támaszkodva megvizsgálom a pedagógiai céllal szervezett közösségi szolgálati (azaz service learning típusú) tevékenységek elméletét és gyakorlatát.

II) Bemutatom a közösségi pedagógiai gyakorlat egy modelljét, amelyet a Miskolci Egyetem Tanárképző Intézetében dolgoztunk ki. Modellünk négyes célrendszerét mint elemzési, reflexiós keretet használok fel. E négy fő cél a következő:

- 1) érdemi segítségnyújtás, társadalmi felelősségvállalás;
- 2) felelős értelmiségivé válás elősegítése (ismeret- és tapasztalatszerzés fontos társadalmi kérdésekről, köztük a szegénység és a társadalmi kirekesztés dimenzióiról, továbbá a társadalmi részvétel, nyitottság, empátia, szociális érzékenység, illetve önkéntes motivációk erősítése);
- 3) a pedagógusi pályára mint segítő hivatásra való praktikus felkészítés;
- 4) felkészítés a közoktatásban megvalósuló különböző service learning típusú tevékenységek szervezésére és megvalósítására (függetlenül attól, hogy kötelezi-e az aktuális köznevelési törvény az iskolákat erre, vagy sem).

III) Egy, a közgazdásztanár-képzésben megvalósuló jó gyakorlat rövid ismertetése.

Munkám gyakorlatai, elméleti jelentőségét és eredetiségét az adja, hogy egyrészt kutatási és fejlesztési tapasztalatokra épülő, problémacentrikus iránymutatással szolgál a közösségi pedagógiai gyakorlat érdemi értelmezéséhez, másrészt praktikus javaslatokat fogalmaz meg e gyakorlati forma hatékony, pedagógiai reflexióval (valódi tanulással) kísért megvalósításához, illetve általában véve a társadalmi felelősségvállalásra és szolidaritásra nevelés mikéntjéhez.

Khin Khin Thant Sin

Eötvös Loránd University, Faculty of Education and Psychology, Doctoral School of Education

An Innovative Perspective of Initial Teacher Training in Myanmar: An investigation into the Current School-University Partnership Practices

While there are a lot of rapid changes in knowledge-based society, it is not sufficient to acquire expertise and essential knowledge within the scope of one's profession (Tsui & Law, 2007). Since there has been a gap in theory and practice of education, globally, learning and working alone are not enough for the preparation of teachers, especially in teacher training, (Botha, n.d.). Therefore, collaboration and networking between universities and schools are essential elements to support teacher education in this 21st century. This article investigated into the current practices of school-university partnership (SUP) in the preparation of prospective teachers, focusing on two teacher training institutes in Myanmar. The aim of the article is to get in depth understanding of current collaboration practices between university, college and schools and to highlight the need of establishing a strong and successful partnership between schools and teacher training institutes throughout the country. Qualitative method was conducted in this

study. Ten participants were interviewed through focus group, formal and informal interviews. Teacher educators' teaching practices and student teachers' peer group teaching (PGT) were observed by the researcher to see the actual collaboration practices between partners.

The interview results revealed that there is a weak partnership between partners; schools and institutions are collaborating in a traditional way, focusing on administrative procedures, not for training of student teachers. Observation showed that there will be more effective in teacher training if the school teachers and teacher educators are working together to support student teachers' teaching and evaluation during their practicum. Even though peer group teaching (PGT) by student teachers is a valuable method for preparation of student teachers, the feedback of teacher educators are not supportive enough. Interestingly, according to interviews, student teachers compared their University practicum experiences to college practicum experiences, unconsciously.

Khin Khin Thant Sin

Faculty of Education and Psychology, Eötvös Loránd University

Crossing Boundaries between Universities and Schools: A Case Study in Two Teacher Training Universities in Myanmar

Crossing boundaries offer the opportunities for innovation and renewal in education by forcing each individuals to take a look around their surroundings from different perspectives as a source of deep learning (Tsui & Law, 2007). This case study examines the nature of collaboration between schools and universities, seeing education and learning in initial teacher training as the important sectors which are in need of boundary crossing. The partnership between the teacher training universities and the schools, under the Ministry of Education in Myanmar, within the specific context of student teacher training, are considered as the scope of the case study. There are two teacher training universities in Myanmar and both of them are investigated in this case study. This case study aims to have a deep understanding of the formal partnership between teacher training universities and schools in the area of pre-service teacher training. Three teacher educators from these universities and two school teachers (mentor teachers) are interviewed through informal interviews. This case study concludes the emerging status of school-university partnership in Myanmar, recommending the urgent need to collaborate between partners for improving the quality of teacher education.

Kisváriné Kelemen Ágnes

Zuglói Benedek Elek Óvoda, Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény.
Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

A gyakor nok pedagógusok és mentoraik tapasztalatai a gyakor nok i időszakról

A pedagógusképzés átalakulása, majd a 2013-ban bevezetésre kerülő pedagógus életpályamodell új feladatok elé állította a tantestületeket és a pedagógusokat egyaránt. A gyakor nokok mentorálásának már voltak néhány évre visszatekintő hagyományai a közoktatásban, de a gyakor nok i időszak végét lezáró gyakor nok i vizsga mégis új kihívást jelent a gyakor nok és a mentor számára is. A gyakor nok ebben az új rendszerben nagyobb figyelmet kap. A gyakor nok i időszak kutatásának nemzetközi vonatkozásban jelentős szakirodalma van és a hazai kutatások első tapasztalatai is publikálásra kerültek. A kutatásokban vizsgált pedagógus csoportok számára nagy kihívást jelentett a pedagógus életpálya modell keretében bevezetésre kerülő új gyakor nok i rendszer. A gyakor nok-mentor kapcsolatnak bár voltak előzményei, a minősítésre való felkészítés keretében végzett közös munka mégis teljesen más típusú volt. A minősítés

során a kezdő pedagógus kompetenciáit vizsgálják, de tulajdonképpen a mentortanár és a gyakornokot körülvevő pedagógus közösség munkája is a vizsgálat tárgyát képezi. Beigazolódott a gyakornokok mentorálásának fontossága, amely elengedhetetlen a pályaszocializáció, a gyakornoki minősítő vizsgára való felkészülés, a reális szakmai énkép kialakulása szempontjából. A diagnosztikus értékelés, a reális fejlődési terv, a konstruktív visszacsatolás pedagógiai munkát segítő szerepe szembeűnő a mentorálási folyamatban. Az eddig elvégzett kutatások eredményei alátámasztották azt is, hogy a folyamat katalizálásához feltétlenül képzett mentorokra van szükség.

Kocsis Zsófia, Markos Valéria

Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola, Nevelés-és Művelődéstudományi Program

A tanulmányok melletti önkéntes és fizetett munkavállalás háttere és hatása a lemorzsolódásra

A felsőoktatási lemorzsolódás jelentős oktatáspolitikai kérdés, amelynek hátterében számos befolyásoló faktor állhat. A lemorzsolódást előidéző tényezők egyike a tanulmányok melletti munkavégzés. A gazdasági életet és ezzel együtt a munkaerő-piaci folyamatokat érintő változásokkal is magyarázható, hogy az egyetemisták elkezdtek munkát vállalni a tanulmányaik során. Akár fizetett, akár önkéntes munkáról beszélünk, ezeknek a tevékenységeknek számos előnye van a jövőbeli megtérülés szempontjából, a fiatalok különböző készségekre, kompetenciákra tehetnek szert. Ennek ellenére a munkába állás szándéka, a munkaerőpiac vonzása az OECD 2012-es anyagában a lemorzsolódás kiemelt okai között szerepel. A korábbi vizsgálatok arra hívták fel a figyelmet, hogy a felsőoktatási hallgatók körében az önkéntes és fizetett munkavállalását növekvő tendencia jellemzi (Markos 2018, Pusztai & Kocsis, 2019), azonban az említett munkaformák eredményességre gyakorolt hatásával kapcsolatban ambivalens eredmények születtek (Hámori et al., 2018; Riggert et. al., 2006; Roshchin & Rudakov, 2015). Mivel Magyarországon nagymértékű a hallgatói lemorzsolódás, felmerül a gyanú, hogy az intenzív hallgatói munkavállalás előbb-utóbb lemorzsolódáshoz vezet.

Jelen kutatásunkban kvantitatív adatokra támaszkodva vizsgáljuk a lemorzsolódott hallgatók önkéntes és fizetett munkavégzés során szerzett tapasztalatait. Vizsgálatunk fő kérdése, hogy a hallgatók hajlandóak-e feladni a felsőoktatási tanulmányaikat azért, hogy bekapcsolódjanak bizonyos jellegű munkaerőpiaci folyamatokba. Kutatásunkban a lemorzsolódás kérdéskörét kutatva egyéni, intézményi és szociodemográfiai tényezőket vizsgáltuk a DEPART (N=605) adatbázisán keresztül. A vizsgálatok során klaszterelemzéssel négy lemorzsolódási ok-típus rajzolódott ki: az anyagi és munkavállalási okok miatt lemorzsolódók, a tanulmányi és intézményi okok miatt lemorzsolódók, a többféle ok miatt lemorzsolódók és kiábrándulók, motivációvesztők csoportja.

Az eredményeink szerint a megkérdezettek negyedét érintette a rendszeres munkavállalás, kimondottan jellemző volt az anyagi okok miatt történő munkavégzés. Az olyan jellegű indítékok, mint a kapcsolatépítés, új ismeretek szerzése, amelyek a munkavállalást magasabb értékdimenzióba emelnék, kevésbé jelenik meg motivációként. Az önkéntesség tekintetében az adataink azt mutatják, hogy a lemorzsolódott hallgatók kisebb arányban önkénteskedtek tanulmányaik alatt, mint a felsőoktatási hallgatók. Az önkéntesség motivációi esetében elmondhatjuk, hogy a többféle okot megnevezők számára volt legfontosabb önkéntességi motiváció a munkatapasztalat szerzés, melyet a tanulmányi okok miatt lemorzsolódók, az anyagi és munka miatti lemorzsolódók, és a kiábrándulók követnek.

A 123847 számú projekt a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a K_17 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

Kollár Csaba

Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola

A biztonságtudatosság oktatása a mesterséges intelligencia fókuszában

A mesterséges intelligencia és a hozzá kapcsolódó technológiák és megoldások az élet egyre több területén jelentek meg, ez alól az oktatás sem kivétel. Az előadás – elsősorban – a felnőtt, nem iskolai, hanem munkahelyi oktatás/képzés és a mesterséges intelligencia, valamint a kapcsolódó technológiák együttműködésének lehetőségeiről szól, a biztonságtudatosság oktatásának és fejlesztésének a fókuszában. Szó esik a mesterséges intelligencia tanulási lehetőségeiről (gépi tanulás ember által meghatározott környezetben), majd ennek az emberi környezet változására, s így a biztonságtudatosság fejlesztésére gyakorolt hatásáról is. Az előadás kitér a mesterséges intelligencia és a kapcsolódó technológiák által felépített tanulórendszerek információbiztonsági kockázataira, illetve javaslatokat fogalmaz meg ezek mérséklésére.

Koltói Lilla, Harsányi Szabolcs Gergő, Kovács Dóra, Kövesdi Andrea, Nagybányai-Nagy Olivér, Nyitrai Erika, Simon Gabriella, Smohai Máté, Takács Nándor, Takács Szabolcs

Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet

Tudja-e az iskola csökkenteni a szociokulturális háttérből származó hátrányokat? – Az iskolai teljesítmény és az észlelt társadalmi helyzet összefüggése

A meritokratikus társadalmi képnek megfelelően elvárás az iskoláktól a társadalmi hátrányokból eredő különbségek csökkentése, a tanulók egyéni érdemei szerinti előmenetel támogatása (Autin és mtsai, 2019). Az erre vonatkozó kutatási eredmények ellentmondásosak, ezért fontos vizsgálni az iskolai teljesítményt a társadalmi háttértényezők tükrében. Kutatásunkban az Országos Kompetenciamérés 2018-as adatait másodelemeztük a szocioökonómiai státusz két észlelt változójának: a család és a lakókörnyezet tanulók által észlelt anyagi helyzete segítségével. Elemzésünkben a 8. és 10. évfolyam matematika és olvasás eredményeit vizsgáltuk meg a két szubjektív változóval való összefüggésükben. Az eredmények alapján az mondható, hogy a teljesítménybeli különbségek leginkább a képzéstípusok alapján tapasztalhatók mindkét évfolyamon mindkét nemnél mindkét mérési területen. A hat-, illetve nyolcosztályos gimnáziumba járó diákok teljesítenek a legjobban, míg a hagyományos általános iskolába járók, valamint a szakközépiskolába járók a legrosszabbul. Azt is ki kell emelni, hogy a nyolcadikosoknál kisebb teljesítménybeli különbséget látunk, mint a tizedikeseknél képzéstípusok szerint. Az észlelt társadalmi helyzet hatását az eredmények mediánjában inkább az általános iskolások és szakközépiskolába járó diákok mintáján fedezhetjük fel kis mértékben (a jobb társadalmi helyzet minimálisan jobb eredménnyel jár együtt), míg a hat-, illetve nyolcosztályos gimnáziumba járók esetében a konfidencia-intervallumok szélességében, a standard hibák nagyságában. Összességében az mondható, hogy az alacsonyabb státuszú diákok egy kicsivel rosszabbul teljesítenek, mint a jobb helyzetű társaik az azonos képzéstípusokban, de a nagyon szegény vagy szegény származású gyerekek nem jelennek meg a hat- és nyolcosztályos gimnáziumi képzésben.

Kovács Cintia, Urbán Dorottya

Eszterházy Károly Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola, Eger

Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

Online platformok többszemponú elemzése

A XXI. századi oktatásban már megkérdőjelezhetetlen az IKT eszközök szerepe és létjogosultsága. A mindenhol okostelefonok, laptopok és táblagépek segítségével kommunikáló diákok, felnőttek körében mindinkább nagyobb igény mutatkozik az online oktatásra. Ma már igazán szűknek bizonyul az eddig biztosságot és tudást jelképező tanterem négy fala, a frontális, osztálytermi oktatás és mindezt a világháló nyújtotta lehetőségekkel igyekszünk kiszélesíteni.

Az e-learning megjelenése új lehetőségek kapuját nyitotta meg a tanulás és tanítás világába. Az előadás az online tér azon pontjaival foglalkozik, melyek hatására a mindennapi digitális környezet „tanulóközegé” válik/válhat.

Az előadás során négy online oktatási környezetet hasonlítunk össze. Megvizsgáljuk, milyen különbségek és hasonlóságok vannak a Moodle, a Webuni, az Easygenerator és a Schoology platformok között. Kitérünk a kezelőfelület nyelvére, a vizuális megjelenésre, hozzáférési lehetőségekre, a platform által nyújtott interaktivitás mértékére, a felület reszponzivitására és egyéb szempontokra.

Péter Kovács

MTA-BME Informatikai Rendszerek Kutatócsoport, BME Matematika Intézet Analízis Tanszék, A Matematika Összeköt Egyesület

The Medvematek Project and the Smart Trails application

In our modern times there are a couple of core skills, namely problem solving skills, capability for teamwork, adaptability etc., which every engineer needs throughout their life. Some of these skills have to be nurtured from a young age, especially since the necessity of complex and scientific thinking scares many teenagers away from an engineering career. The prejudice against school subjects that develop logical and solution-based thinking (such as mathematics) poses a real problem, as it limits the number of capable students, even against the goals of the industry and the actors of higher education, who seek to train ever more professionals in these fields.

The Medvematek Project aims to address these issues by a comprehensive program that gets children involved as early as the age of 10, and follows their development into their university studies. Through innovative tools we engage teenagers with outside the school activities that build upon positive experiences, thus catching their interest and raising the likeliness that they will later choose a path in higher education related to mathematics, engineering or similar fields. At the same time we nurture their core skills and develop a community among them, which can form the basis of a professional network in the future. The Medvematek Project reaches around 15000 students annually at its innovative community-building events, the most successful of which are outdoor problem-solving competitions, during which teams compete against each other, while trying to navigate a map at the same time. These take place in public parks, where we set up a set of stations. Each team is given a starting station, where they need to solve a puzzle and depending on the outcome (i.e. whether the solution is correct), they are sent to a next station. Once they solve enough problems correctly, they complete the track. However incorrect solutions lead to penalties, increasing both the distance needed to walk and the number of problems needed to solve. These rules, combined with the fact that good solutions lead to rewards along the way, keep the teenagers engaged and apply the pedagogical mindset of gamification to build a fun activity.

The Smart Trails application is a mobile app developed by the same team, which was designed to provide an experience in the same mold as the outdoors competitions. The application replicates the playful activity of completing tracks by problem-solving for the students or the teams of students using it, without

the necessity of volunteers manning the stations along the way. The talk will introduce both the project and the application in detail.

Kovácsné Duró Andrea

Miskolci Egyetem BTK Tanárképző Intézet

Egészségügyi tanár szakos hallgatók tehetségfejlesztő projektjei

A tehetséges tanulók fejlesztése egyre komplexebb célok mentén valósítható meg. Ezzel összefüggésben a diákok erős és gyenge oldalainak fejlesztése, feltöltődésének biztosítása és a megfelelő légkör kialakítása egyaránt fontos feladat. Iskolai keretek között azonban nem mindig állnak rendelkezésre a tehetségnevelést hatékonyabbá tevő szervezeti formák (mint a fakultáció, tagozat, speciális osztály), ezért a pedagógusok mindenképp a tanórákon és a szakkörökön, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával igyekeznek az átlagosnál magasabb szintű teljesítményre képes tanulóik kibontakozását segíteni; főként alkalmazóképes tudásuk, magasabb szintű gondolkodásuk fejlesztése vonatkozásában. Mindez hogyan valósítható meg a hazai oktatásban-nevelésben még viszonylag ritkán használt projektmódszerrel? Ezt vizsgáltuk egy kismintás empirikus kutatás keretében, az egészségügyi tanár szakos hallgatók (N=43) által készített tehetségfejlesztő projektervek segítségével.

A projektek tanulmányozása alapján megállapítható, hogy számos egészségügyi tantárgy alkalmas a választott probléma interdiszciplináris megközelítésére. Különösen az egészségtan és az elsősegélynyújtás tárgyak élveztek elsőbbséget; ezeken belül is az egészséges táplálkozás és az újraélesztés témakörök. A tárgyak jellegéből adódóan a projektek célcsoportja a középiskolás és egyetemista korosztály volt; hiszen a hallgatók jó része gyakorló pedagógus, akik már több esetben ki is próbálták ezt a módszert. A belső és külső helyszínek változatossága lehetővé tette a valóságos élethelyzetek szimulálását, az alkalmazott módszerek és munkaformák pedig erőteljesen építettek a tanulók aktivitására, önálló tevékenységére. A projektek mintegy felében három vagy négy munkaforma szerepelt; a csoportmunka abszolút prioritást élvezett, hiszen egy kivétellel valamennyi projektben megjelent ez a szervezési mód. A tervezett produktumok szintén megfeleltek a követelményeknek: nemcsak materiális és szellemi termékeket neveztek meg a hallgatók, hanem a tanulók képességeiben megnyilvánuló eredményekről is írtak. Az értékelési funkciók szempontjából a szummatív értékelés fordult elő a legtöbbször (30 esetben); alapvetően a szóbeli értékelés élvezett prioritást (25 esetben); az értékelő személyét illetően pedig tanári dominancia érvényesült (17 esetben). A tervezés legproblematisabb eleme az idő meghatározása volt; amelynél többen nem vették figyelembe, hogy egy projekt hosszabb időtartamot ölel fel. Ezen kívül a tanulók döntési lehetőségei szorultak némiképp hátrébe, hiszen jellegzetesen a pedagógus szervezte, irányította a tevékenységeket. A kapott eredmények alapján ezért valójában projektszerű munkákról beszélhetünk, amelyek ugyanakkor igen gazdag tevékenységrendszert öleltek fel, s elsődlegesen a diákok alkalmazóképes tudásának fejlesztésére nyújtottak lehetőséget.

Kozma Tamás

Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Felsőoktatás-kutató és fejlesztő Központ

A komparatív oktatáskutatás paradigmái

Kulcsszavak: összehasonlító pedagógia, nemzetközi szervezetek, Kelet-Közép Európa, határon túli oktatás
A komparatív oktatáskutatások ("összehasonlító pedagógia") kezdetei M A Jullien (1775-1848) nevéhez fűződnek (Kovács 1997). Jullien tevékenysége jól tükrözi a komparatív oktatáskutatás egyik paradigmáját: megismerni a kolonizált (meghódított, megszállt) területek oktatását azért, hogy változtatni lehessen

rajtuk (Van Daele 2001). A francia komparatiztikában ez különösen fontos volt az egységes oktatási rendszer kiépítése céljából Franciaország "tengeren túli területein". Az egykori gyarmattartó országok általában ezt a paradigmát követték, természetesen aszerint változtatva rajta, hogy mennyire tekintették fontosnak gyarmati tevékenységük közben az oktatást (Kozma 2006). A másik paradigma a nem gyarmattartó országoké, pl. Németország. Itt a komparatiztikát elsősorban mint diszciplínát művelték, amely "ablakot nyit" a nagyvilágra (Allemann-Ghionda 2004). Ezt a paradigmát követték a közép-kelet-európai országok (Bajkó 1978). A II. világháború után a komparatiztika elsősorban a nemzetközi szervezetek tevékenységében jelent meg, és hangsúlya fokozatosan áttevődött az oktatásügy nemzetközi menedzselésére (Bábosik, Kárpáti 2002, Nagy 1997). Mindez tükröződik a komparatiztika tudományos szervezeteinek történetében (CESE, WCCES) (Bray et al, 2007). A hazai komparatiztika a fordulat (1989/90) előtt elsősorban külföldi információszerzésre koncentrált (pl. iskolarendszerek összehasonlítása) (Kömlösi 1965, Koczka 1970). A fordulat óta azonban új feladattal gazdagodott: a szomszéd országok oktatási rendszereinek és oktatáspolitikájának megismerése a határon túli magyarok helyzetének jobb megértése és e segítése végett (Kozma, Sike 2004)

Kövesdi Andrea, Kovács Dóra, Harsányi Szabolcs Gergő, Koltói Lilla, Nagybányai-Nagy Olivér, Nyitrai Erika, Simon Gabriella, Smohai Máté, Takács Nándor, Takács Szabolcs

Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet

2018 évi kompetencia felmérés eredményei Magyarországon- Az SNI és BTM-el diagnosztizált 6, 8, 10-ik évfolyamos gyermekek körében

A poszter célja a 2018-es országos kompetencia mérés eredményeinek specifikus ismertetése, a beilleszkedési tanulási és magatartás zavaros (BTM) tanulók és a sajátos nevelésű tanulók (SNI) egy csoportjának szempontjából. A szerzők említik a 2017-es eredményeket (mint mérési alapunkat). Bemutatják a 2018-as mintában az előfordulási arányokat, és ezen gyermekek teljesítményét az országos kompetenciateszten. Az eredmények ismertetése korosztályok, nemek és iskolatípusok szerint történik. Ebben az évben is, mint 2017-ben világosan látható, az iskolatípusok közötti eltérés, vagyis minél erősebb a tanulmányi elvárás az adott iskolatípusban, annál nagyobb az SNI-s és BTM-s gyerekek lemaradása. Az SNI-s és BTM-s gyerekekkel való külön foglalkozásokhoz ajánlást is teszünk – szakirodalmi hivatkozás formájában.

Krisztina Szabó

Department of Philosophy and History of Science/Faculty of Economic and Social Sciences/Budapest University of Technology and Economics (BUTE)

What's Missing from PISA? Writing Skills and Reading Fluency in the OECD/PISA Reading Literacy Assessments' Framework

The OECD/PISA Reading Literacy Assessments (RLA) are the most accepted but controversial measurements, which generate significant debates about its validity. In this paper, I claim that (1) the PISA RLA's conceptual background didn't make allowance for the significant role of writing in reading, nor the tasks and answer sheets. (2) PISA took reading fluency among 15-year-old students for granted, and this was in contradiction within their own theoretical background. (3) These are significant theoretical mistakes with huge effects on the assessments' results. Thus (4) the results of the OECD/PISA RLA before 2018 should be re-evaluated involving proper inclusion of writing skills and reading fluency. (5) Without this, we have strong grounds to criticise all the reading assessments before 2018. (6) PISA2018 discussed

writing and reading fluency, however the opposing claims of the framework leads to an inner conceptual anomaly, and it is unclear how the survey considers fluency in the evaluation process.

Kulcsár Nárcisz, Feketéné Szakos Éva

Széchenyi István Egyetem Matematika és Számítástudomány Tanszék; Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem GTK Műszaki Pedagógia Tanszék

Mérnökhallgatók matematika tanulásának támogatása vizualizációval

A 21. században a munkaerőpiac egy mérnöktől nemcsak a kreativitás és innovatív gondolkodás képességét várja el, hanem a problémaérzékenységet és a jó problémamegoldó képességet is. Az előadásban példákat látunk a mérnöki problémák egyre növekvő összetettségére és a megoldásukhoz szükséges, egyre komplexebb tudásra és képességekre, amelyek mély matematikai alapokon nyugszanak. A tapasztalatok mégis azt mutatják, hogy a mostani felnövekvő mérnök generáció tömeges méretekben jelentkező nehézségekkel küzd a matematika tanulása terén, amely gyakran párosul alulmotiváltsággal.

Digitális korunk egyre inkább a vizualizációt részesíti előnyben, szemben a szöveges megjelenítéssel, mivel a netgeneráció a vizuális kultúrára szocializálódik. Mayer multimédiás tanulás kognitív elmélete felhívja a figyelmet, hogy a szóbeli és képi magyarázat együttesen nagyobb hatást fejt ki, mint a kizárólagos szöveges magyarázat. A természettudományokban – köztük a matematika területén is – ez még hangsúlyosabban jelenik meg, mivel a természettudományok gyakran használnak elvont fogalmakat, melyeknek nincs az életben kézzelfogható példája. Éppen ezért a hatékony tanuláshoz vezető úton a vizuális elemek támaszt nyújtanak a valódi megértésben.

Kutatásunk elméleti elemzéseinek másik része a matematika tanulásával kapcsolatos, mentális reprezentációkat vizsgálta a transzformatív tanulás (Mezirow) és más tanuláselméletek alkalmazásával, amelyek közelebb vihetnek a tanulási sikertelenségek megértéséhez.

A mérnökképzésben a matematika oktatás minőségének javítása érdekében a tankönyvkutatások eredményeit figyelembe véve végeztünk elemző vizsgálatokat a hazai felsőoktatási matematika tankönyvek körében. Kutatásunk a különböző matematikai vizualizációs típusokra irányult (Guzman tipológiáját felhasználva,) a mérnök hallgatók számára írott tankönyveken keresztül. A tankönyvek elemzését három szinten folytattuk: általános szerkezet, szöveges és vizuális tartalmak. A vizualizációs szempontokat előtérbe állító vizsgálatunkba tíz hazai nyomtatott, illetve online elérhető tankönyvet (köztük a Széchenyi István Egyetemen újonnan írott „Matematika 1” jegyzetet) vontuk be. A „Matematika 1” tantárgy jelenlegi, tanulási eredmény alapú tantervét szintén vizuális szempontból elemeztük.

Vizsgálatunk eredményei azt mutatják, hogy a vizualizáció szélesebb körű, diverzifikáltabb és tudatosabb alkalmazására van szükség. Eredményeink hasznosak lehetnek új oktatási anyagok kidolgozásakor, valamint használatban lévő tananyagok fejlesztése során, hogy hallgatóink tanulási problémái csökkenjenek a természettudományok területén.

Lénárth Ádám

Balassi Bálint Nyolcévfolyamos Gimnázium

A játékosítás lehetőségei az oktatásban (Egy gamifikációs pedagógiai rendszer kísérlete)

A kutatási és fejlesztési folyamat során arra kerestem a választ, hogy az oktatásban milyen lehetőségei és szerepe lehet a játékosításnak, van-e pozitív hozadéka használatának, és ha igen, azok milyen területeken mutatkozhatnak meg.

A gamification sokat emlegetett, de nem túl ismert fogalom, ezért vizsgáltam annak elméleti hátterét, különös tekintettel a fogalmi sajátosságaira. A Yu-Kai Chou által megalkotott Octalysis ezen belül egy módszertan a játékmechanizmusok használatára, erre épült a saját fejlesztési és kutatási tevékenységem is. A közoktatásban a jelenlegi osztályzás hiányosságai, a motivációs technikák eredménytelensége és a jövőre való felkészítés szempontjából szükséges foglalkozni a játékosítással.

Kifejlesztettem egy gamifikált pedagógiai rendszert, amelynél a motiváció, az együttműködés, az IKT-eszközök használata és önszabályozás területén vártam hatást a beépített játékmechanizmusoknak köszönhetően, ugyanakkor törekedtem rá, hogy a rendszer egyszerű, univerzális, igazságos és objektív legyen. Mérési eszközeim az online és offline tanulói kérdőív, illetve a megfigyelés volt.

A kísérlet gyakorlati megvalósítása sikerrel zárult, természetesen az időközben bekövetkezett változtatások tükrében lehetséges összesíteni tapasztalataimat. Megállapítható, hogy az általam kifejlesztett pedagógiai rendszernek az osztályra nézve pozitív hatása volt. Az önfejlesztés és az autonómia fejlesztésével kapcsolatos mérésnél ugyan nem születtek egyértelmű eredmények, viszont kimutathatóan nőtt a motiváció, a kooperáció területén is fejlődésről számoltak be, valamint az IKT-eszközök használata terén is előrelépés történt.

Kijelenthető, hogy a játékosítás eszközeivel sikerült egy egyszerű, igazságos és objektív pedagógiai rendszert létrehozni, amelynek az osztályra nézve pozitív hatása van. A kutatás nem lezárt, annak folytatása többek között az időtartam és a korosztály változtatásával történik majd, valamint az eddigi területek bővítésével a diákok hatékonyabb fejlesztése érdekében. A jelen kutatás ugyan a történelem tantárgy keretein belül valósult meg, de a rendszer elég univerzális ahhoz, hogy egyes elemek beépítésével és átalakításával csoportra és akár személyre is szabható legyen.

Lőrincz Éva Anna

BME GTK Műszaki Pedagógia Tanszék

Képzési elégedettség az érzelmi jóllét vonatkozásában

Alapvető oktatói igény, és egyben kötelező felsőoktatási adminisztratív feladat egy adott képzés, szak oktatói hallgatói véleményezésének elkészítése. Az intézményekben korábbi tapasztalaton és jelentős szakmai alapokon nyugvó mérési módszert alkalmaznak. Tudjuk, hogy mikor kell mérni, és megvannak a megfelelő kiértékelési módszereink. Nagy szórás lehet egy oktató és tantárgya keretében mért hallgatói elégedettségmérés során. Ugyanaz az oktató, ugyanaz a tantárgy, ugyanaz az oktatói stílus, mégis jelentős kilengés tapasztalható pozitív, negatív irányban. Ha az oktató a maximumot nyújtja, várhatóan magasabb értékelést is fog kapni, de előfordulhat, hogy minden igyekezet kevés. Egy kötelező tárgy keretében, ahol a hallgatók többsége esetleg alulmotivált, hiába az oktatói igyekezet, ez az értékelésnél is meg fog mutatkozni. Hogy lehetne az oktatók hallgatói véleményezését a szubjektivitásból az objektivitás irányába fordítani? Ez az, ami engem kutatóként érdekel, a doktori kutatásom keretében egy a gyakorlatban is alkalmazható modell felállítása, az objektív képzési elégedettségmérés eléréséhez. A modell felállításához egy pedagógus - továbbképzési szak hallgatóit veszem górcső alá. A vizsgált két éves képzéssel párhuzamosan a hallgatók aktívan dolgoznak, ha a képzés jó minőségét sikerül megőrizni, vagy akár javítani, akkor a nagyfokú képzési elégedettség okán számíthatunk egy adott oktatási intézményből újabb pedagógus kollégák felvételi jelentkezésére. Amennyiben nem ismerjük a hallgatókat személyesen, akik az értékelést adják, honnan tudjuk, hogy maximális jóindulattal felvértezve, valamint annak tudatában válaszolnak a kérdésekre, hogy az oktatói munkánkat tekintve jelentős befolyásolási hatással bír a hallgatói véleményezés. Egyes képzések esetében akár az oktatói bérezést is befolyásolja. Továbbá a képzési elégedettség mérés anonim. Lehetetlen küldetésnek tűnik, hogy nagy előadások közepette megismerjük a hallgatóinkat, és ismerve pozitív vagy negatív érzelmi beállítódásukat, személyiségüket kapjunk valós képet az értékelésükről. A doktori kutatásomban kísérletet teszek a lehetetlen küldetés megcáfolására, és elindulok egy úton, mely a hallgatók érzelmi jólléte felől közelíti meg a képzési elégedettségmérést.

Lőrincz Gábor

Selye János Egyetem

A két- és kettősnyelvűség vonatkozásainak megjelenése a kisebbségi pedagógusképzésben

Előadásomban annak bemutatására törekszem, hogy miért fontos a kisebbségi pedagógusképzésben a különböző nyelvváltozatok sajátosságainak megismertetése, a hozzájuk való pozitív viszony kialakítása. Igaz ugyan, hogy az oktatás minden szintjén (az óvodától az egyetemig) a sztenderd nyelvváltozat elsajátíttatása (lenne) a cél, az azonban egyáltalán nem mindegy, hogy a tanár (tantárgytól függetlenül, de leginkább az anyanyelvi órákon) hogyan reagál a gyerekek otthonról hozott nyelvhasználati jellegzetességeire. A megfelelő oktatói hozzáállás megléte már az óvodában is fontos lenne, hiszen ott dől el, hogy a gyerekek hogyan fognak viszonyulni saját, szűkebb, illetve tágabb környezetük nyelvhasználatához. A nyelvváltozatokhoz való óvodai és iskolai viszonyulás (tanáré és diáké egyaránt) többségi környezetben is problematikus lehet, kisebbségi környezetben pedig még inkább az, hiszen utóbbi esetben nemcsak a nyelvjárásiassággal, hanem a többségi nyelv hatásával is számolni kell. Az anyanyelvoktatás céljai között tehát szerepelnie kellene annak, hogy a felnövekvő generációk olyan tudatos szituatív két- és kettős nyelvűekké váljanak, akik kiterjedt nyelvi kompetenciájuknak köszönhetően a kommunikációs folyamat függvényében ki tudják választani és használni is tudják a helyzetnek leginkább megfelelő nyelvváltozatot.

Ludikné Horváth Éva

PTE Neveléstudományi Doktori Iskola

A korai iskolaválasztás lemorzsolódásban betöltött szerepének vizsgálata egy szakgimnáziumban

A lemorzsolódás évtizedek óta központi szerepet tölt be az oktatásszociológiai és a hivatalos oktatásügyi szakirodalomban (Benczúr 2018.). Sokan sokféleképpen (Mártonfi 2014.; Fehérvári 2015.) használják a fogalmat, és jelentése kontextustól függően változik. Jelenleg leginkább a korai iskolaelhagyás, illetve végzettség nélküli iskolaelhagyás szinonímájaként használatos.

Mivel a foglalkoztathatósági adatok (Nahalka 2009.) szoros összefüggést mutatnak az érintett potenciális munkavállalók iskolai végzettségének szintjével, a megszerzett képesítésekkel, már régóta folynak vizsgálatok hazánkban (Ercsei 2015., Fehérvári 2008.), és más országokban (Imre 2014.) is az iskolai lemorzsolódással kapcsolatban.

A hazai kutatások szerint a lemorzsolódás leginkább a szakképzésben tanulókat érinti, és (a vizsgálatok idején még) szakközépiskolai képzésben ugyanúgy jelen van, mint a szakiskolaiban. Szintén hazai kutatások alapján (Fehérvári 2015.) mondható, hogy a lemorzsolódó fiatalok legfontosabb egyéni és családi jellemzői között az iskolai kudarcok (rossz bizonyítvány, bukás stb.), hiányzás, motivációhiány mellett a pályaválasztási kényszer (nem szakiskolába jelentkezett vagy más szakmát szeretett volna tanulni) is megtalálható.

Mind a korábbi, mind a most folyó vizsgálatok a lemorzsolódással kapcsolatban a tudásbeli hiányosságokat, a tanulmányi eredményeket, a hiányzást, illetve a szociális háttérrel vizsgálják.

Felmerül azonban a kérdés: vajon hány olyan tanuló van, akik a téves pályaválasztás miatt váltanak, akiknél ebből ered a motiváció hiánya és a rossz tanulmányi eredmény? Mekkora az ő arányuk a rossz tanulmányi eredmény miatt lemorzsolódók között? Mi volt a téves választás oka? Szülői hatás, tanulói bizonytalanság, korábbi tanulmányi eredmények? Mikor következik be ez a lemorzsolódás? Mikorra ismeri fel a tanuló a szakmája iránti érdektelenségét?

Kutatásom célja a korai szakmaválasztás lemorzsolódásban betöltött szerepének feltárása, ennek megvalósításához mérőrendszer kidolgozása, annak validálása, és bevalásának vizsgálata szakgimnázium 9. évfolyamán. Az előadás bemutatja az első 9-es évfolyamnál használt kérdőívet, a mérés tapasztalatait, és az ez alapján készült módosított kérdőívet.

Lükő István

PTE KPVK

A szakképzés-fejlődés a legutóbbi évtizedben – Technológiai váltások, digitális pedagógia és hatásai a fejlődésben/fejlesztésben

1, Az előadás célja:

A III. és a IV. ipari forradalom korszakában a technológiai váltások jellegzetességei és a szakképzés(beleértve a felsőoktatást is) kapcsolatát mutatom be. Kiemelem a digitális pedagógia szakképzésben érvényes „kettősségét”, vagyis a termelés és a pedagógiai tevékenység technológiáját, amely két különböző aspektusú és tartalmú technológiát takar.

2, Problémafelvetések, kérdések:

Azt érzékeltetem, hogy a tendenciák, mint pl. az újra automatizálás és a robotizálás foglalkoztatottságra, szakmai tevékenységekre gyakorolt hatását hogyan követi a szakképzés? Milyen szerepe van a digitális pedagógiának a termelés és az oktatás technológiájában?

3, Alkalmazott módszerek:

Saját empirikus kutatás a mérnökképzés szakrendszerének nemzetközi vizsgálatáról, az automatizálás és robotizálás munkaerőpiaci hatásainak, a vállalkozások innovációinak és a rendszerszemléletű megközelítéseknek a feltárása szakirodalmak, tanulmányok elemzésével. Szakképzés makro és mezo szintű(megyei) fejlesztések koncepcióinak elemzése, a digitális pedagógia fejlesztő műhelyének (BME MPT Szakmódszertani Kutatócsoport) tanulmányozása.

A témához kapcsolódó elvi-elméleti háttér publikációk elemzése, a tudomány és innováció, tudomány és oktatás, a multilaterális együttműködés és a XXI. század kihívásai, a digitális pedagógia definíciója, fejlődésben/fejlesztésben betöltött szerepe témakörökben. Saját kutató-fejlesztő tevékenységem a digitális kompetencia keretrendszer kialakításában.

4, Eredmények, következtetések:

A mérnökképzésben megjelennek a technológiai fejlődés, a környezeti kihívásokra választ adó szakok, új, modern, a digitális tanulási környezetben történő tanulás elemeivel. Kitapintható az elmúlt tíz évben a hazai technológiai szint „megkésettsége” a fejlettebb termelési kultúrájú országokhoz viszonyítva, de az utóbbi két-három évben ez a különbség látványosan csökken. A hazai szakképzés fejlesztési stratégiái igazodnak a technológiai fejlődés kihívásaihoz, a jelentősen átalakuló munkaerőpiac elvárásaihoz. Megfigyelhető és kimutatható a technológiai váltás és a szakképzés fejlesztési modellek közötti „követő” rendszer illetve szoros kapcsolat. Felgyorsult a szakképzés fejlesztési stratégiájának kidolgozása, bevezetése, megvalósítása, ami az iskolarendszerű szakképzés esetében negatív hatásokkal (is) jár.

Mácsár Gábor és Bodnár József

1. Eszterházy Károly Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola, levelező hallgató, Eger

2. Eszterházy Károly Egyetem, Sporttudományi Intézet, Eger

Elsőéves rendészeti hallgatók pályacéljai és kondicionális állapota

Annak érdekében, hogy megfelelő személyek vehessenek részt a rendészeti egyetemi képzésben, a jelentkezőknek szigorú felvételi követelményeknek kell megfelelni. Ez egy rendkívül összetett feladat a rendvédelemben, hiszen épp annyira fontos a motoros képességek magas szintje mellett a célorientáltság, a megfelelő motiváció, a fegyelemhez való idomulás és logikus, következetes gondolkodás/tervezés.

Az Nemzeti Közzolgálati Egyetem 2018-as első évfolyamára felvételt nyert valamennyi hallgató kitöltötte a Crumbaugh és Mahllick-féle életcél kérdőívet, emellett a 7 állomásból álló motoros alkalmassági tesztek eredményeit rögzítettük. A minta 153 főből állt, melyből 66,7%-a férfi és 33,3 %-a nő volt. Az életcél 20 kérdésének kérdőív összpontszáma 20-140 pont között lehetett, 1-7 fokozatú likert skálán kellett a választ megadni. A motoros képességekben a tesztek eredményei alapján összesen 125 pontot szerezhettek a hallgatók (Törzsizmok, Karizmok, Hajlított karú függés, Láberő, Fekvenyomás, Gyorsaság és Állóképesség). Az elemzéseket az SPSS 20.0 statisztikai programcsomaggal végeztük

A hallgatók életcél kérdőív eredményének átlaga 90,91, a szórás 5,54. Nem találtunk különbséget a férfi (90,79±5,65) és a női (91,09±5,38) eredményei között. Az értékek a fiatal felnőttek eredményeit alapul véve magasnak mondhatók. A kétmintás T-próba alapján, a nők jobban teljesítettek a helyből távolugrás, az ingafutás, a hajlított karú függés és a fekvenyomás motoros tesztekben. A nők eredménye az alacsonyabb motoros teljesítményre adható, ezzel magasabb pontszámot érő értékek a nőknek kedveznek, vagyis a nők nem erősebbek, mint a férfiak, hanem a jelenlegi pontrendszer számukra előnyösebb. Így a tesztek mérési skálái korrekcióra szorulnak, a 18-29 év közötti első korcsoport táblázatának teljesítési szintjeiben közel azonos pontszám elérése lenne sportszakmailag indokolt. A jelenlegi táblázat szerint könnyebb teljesíteni a bejutáshoz szükséges felmérési szinteket a nők esetében, ami hátrányba hozza a férfiakat.

Az életcél és a motoros képességek közötti kapcsolat közepesen erősnek mondható ($R=,599$ és $R^2=,359$), a becslés standard hibája alacsony ($SSE=,393$). Ennek alapján érdemes az életcélok következetesebb és többszemponotú vizsgálata.

Mivel a lemorzsolódás igazi természetét pontosan nem ismerjük, érdemes a lemorzsolódási rizikófaktorainak pontosabb megismerésére törekedni.

Makrai Kata

ME-BTK-Tanárképző Intézet, PTE-Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola

"Más meg azért panaszkodik, mert nem kérdezzük"-Szexedukáció kurzus a Miskolci Egyetemen

A Miskolci Egyetem Tanárképző Intézete a 2019/2020-as tanév őszi szemeszterében először indította el "Szexedukáció" kurzusát, mely oktatói feladatait én látom el. Az elmúlt években számos előadással hívtam fel arra a figyelmet, hogy akár a nemzetközi irányelveket, akár a jelen közoktatási gyakorlat hiányosságait tekintve nélkülözhetetlen, hogy tanárjelölteinket e pedagógiai területtel kapcsolatos ismeretekkel felvértezve engedjük ki a munka világába. Jelen előadás keretében első tapasztalataimat kívánom megosztani más tanárképző intézetek oktatóival. Igyekszem bemutatni azt, hogy hat e kurzus oktatására az, hogy a hallgatók általános és középiskolai szexuális nevelése hiányos volt, milyen jelentős űrököt kell a rendelkezésre álló 14 hét alatt betölteni, illetve hogy lehet a hagyományos, a szexualitást tabuként kezelő szemléletből, egy korszerű oktatói-nevelői attitűdöt felépíteni. Mindezekén túl, vázolom a kurzus tematikáját, annak összeállítási szempontrendszerét, azt a módszertani palettát, mellyel az órák során dolgozom, valamint a teljesítés feltételeit, a követelményrendszer funkcióit. Célom továbbá az is, hogy ismertessem, hogyan illeszkedik e kurzus tanárképzésünk szerkezetében, milyen tantárgyközi kapcsolatok jelennek meg, illetve, hogy milyen módon kapcsolom össze a hallgatók által választott diszciplínákat a szexuális nevelési feladatokkal.

Manojlovic Heléna

ELTE - PPK Neveléstudományi Doktori Iskola

A kollaboratív problémamegoldó gondolkodás fogalma, elméleti keretrendszerei

A változó globális gazdasági és társadalmi realitások, valamint a gyors technológiai átalakulások, úgy alakítják át az életet és a munkát, hogy újradefiniálják és újraértelmezik a készségeket és képességeket, amelyek a munkavállalók és az állampolgárok sikeréhez szükségesek.

A felsőoktatás célja a hallgatók számára a felsőbbrendű gondolkodás és tanulás képességének biztosítása. Ezeknek a képességeknek a fejlesztése megköveteli a fontos információk megkülönböztetését az irreleváns információtól, az információk integrálását és értelmezését, a kritikus gondolkodást és a problémamegoldást, valamint az idő- és erőfeszítések kezelését. Lewis és Smith (1993) szerint ez magában foglalja a kritikai gondolkodást, a problémamegoldást, a döntéshozatalt és a kreatív gondolkodást.

Az elmúlt két évtizedben egyre inkább azt láttuk, hogy a vállalatok nagyobb hangsúlyt helyeznek az új szervezeti struktúrára, amelyek ösztönzik és megkönnyítik a csapat alapú munkát. A munka elvégzésének jellege miatt rugalmas és együttműködő, komplex kognitív képességekkel rendelkező egyénekből álló munkaerőre van szükség (American Management Association, 2010).

A 21. század nélkülözhetetlen képességei a kollaboráció és a kollaboráción alapuló problémamegoldás (Casner-Lotto és Barrington, 2006; National Academy, 2012; Wildman et al., 2012). A legtöbb készségeket és képességeket bemutató modell az együttműködést kulcsfontosságúnak tartja (pl. Trilling és Fadel, 2009; Griffin, McGaw és Care, 2012; Pellegrino és Hilton, 2012; OECD, 2013).

E tanulmány célja a meglévő kollaboratív problémamegoldó meghatározások, fogalmi keretek, taxonómiák, valamint az eddig elvégzett mérési erőfeszítések áttekintése.

A második cél az, hogy megvitassuk a kollaboratív problémamegoldás eddigi haladását, és segítséget nyújtsunk a kollaboratív problémamegoldással kapcsolatos jövőbeli kutatások létrehozásához az oktatás és a munka sikere szempontjából.

Máté-Szabó Barbara

Nevelés-és Művelődéstudományi Intézet, Neveléstudományi Tanszék, Debreceni Egyetem

Kiket vonz a pálya? A szakmai tanárképzés hallgatói hazánkban.

A szakképzés kérdésköre állandóan jelentkező probléma Magyarországon. Egyre többet halljuk, hogy kevés hallgató tanul a szakképzésben. Azonban maga a tanárképzés és ezen belül a szakmai tanárképzés, tehát a jövő szakembereit, szakmunkásait képző tanárok helyzete is nehezebb, hiszen a pályán levő szakmai tanárok korfája egyre öregedő, kevés fiatal választja a szakmai tanárképzést. A képzés rendszere is változásokon megy keresztül, illetve a pálya presztízs értéke sem mondható magasnak jelenleg.

Az egyetemi hagyományokra épülő szakmai tanárképzés hazánkban közel 150 éves múltra tekint vissza, de ennek ellenére kevés alkalommal kerülnek a vizsgálatok célkeresztjébe a szakmai tanárképzéssel foglalkozó kutatások. A képzések formálódásának, fejlődésének történetét több hazai kutató is vizsgálta (Ballér, 1981; Pfister 2011; Németh 2015), valamint a képzés módszertani, tartalmi vizsgálata is megjelenik, de a jelentkező hallgatók rekrutációs bázisának kutatásával szinte alig foglalkoztak. Legújabbban a szakképzés-pedagógiaikutatások kerültek előtérbe a módszertani megújulás mellett (Rádli, 2011; Tóth, 2012; Berki, 2015, Molnár, 2016), illetve az intézményi kutatások tapasztalatai (Bacsa-Bán, 2014; Tóth P., 2011;) jelentek meg a szakirodalmi munkákban.

A 169/2016. (VII. 1.) Korm. rendelet 18. §, 1. melléklete foglalja össze, hogy Magyarországon mi sorolható a szakmai tanárszakok közé. 12 szakmai területen, 15 tanárszakot és több mint 100 szakirányt találhatunk.

Előadásunkban kiemelten 4 szakmai területtel foglalkozunk: műszaki, közgazdasági, agrár, egészségügy terület.

Munkánk során a képzési rendszer bemutatásához és a hallgatói jelentkezések vizsgálatához az Oktatási Hivatal 2017., 2018. és 2019. évi általános felvételi eljárásához kapcsolódó jelentkezési adatait használtuk. Az adatokat SPSS program segítségével elemeztük. A szakmai tanárképzésben (agrármérnök tanár, közgazdász tanár- mérnök tanár, egészségügyitanár) 2017-2019 között nappali és levelező tagozatra felvettek adatait tekintjük át több szempont alapján (nem, kor, előtanulmányok, lakóhely, szakok stb). Feltérképezzük a hallgatók szociokulturális sajátosságait, mutatóit. A leíró bemutatás mellett igyekszünk összevetni az egyes szakmai területekre jelentkezőket. Feltárni milyen különbségek, hasonlóságok tapasztalhatók a hallgatók között. Az eredményekről egyértelműen látszik, hogy az utóbbi években kisebb mértékben nőtt a képzéseken tanulók aránya bár még mindig 500 hallgató körül mozog évente a felvett hallgatók létszáma. Az utóbbi évek egyik fontos változása volt a képzés megújítása mellett, hogy régi-új szereplők is megjelentek a képzők piacán.

A bemutatandó eredmények választ adhatnak azokra a kérdésekre, hogy kik a képzés hallgatói, honnan érkeznek, milyen háttérrel és előképzettségekkel rendelkeznek, mely szakok a legpreferáltabbak számukra a vizsgált szakmai területeken. Munkánk hozzájárulhat a szakmai tanárképzést folytató intézmények képzéstervezési, -szervezési munkájához.

AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-19-3. KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Marcell Nagy, Roland Molontay

Budapest University of Technology and Economics

Machine learning algorithms for predicting academic performance and identifying the contributing factors

Data-driven approaches have received a lot of attention recently from higher education researchers and policy-makers as well. At Budapest University of Technology and Economics in fruitful cooperation with an industrial partner who developed the unified educational administrative system, an extract insights from big data stored in the administrative system have been done. Among many other questions, there has been a study curriculum prerequisite networks with a student flow approach, the effect of mathematical remediation, the impact of living on-campus on academic achievement, the connection between grade inflation and student evaluation of teaching and efficient visualization of student flows. However, one of the most burning problems in higher STEM education all over the world is dropping out. A predictive analytical approach for early detection of students at risk of academic failure is shown. Relatively high accuracy has been achieved, compared to the results of related works. A web application that is able to identify at-risk students mainly based on their high school results and matura results using machine learning algorithms (neural networks and gradient boosting trees) has been developed. The application can also be used to recommend tutoring sessions and remedial courses for at-risk students. The application is also capable of making suggestions for students which skills to improve in order to succeed in their university studies.

Mezeiné Rumpf Anita

PTE BTK "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola

Az Iskolai Szemle gyermekképe és gyermekvilága

Kulcsszavak: dualizmus, oktatási közlöny, gyermekkép, nevelés, viták

Az Iskolai Szemle írásainak elemzésével egy rendkívül gazdag gyermekkép és gyermekvilág tárható fel az 1880-as évek Magyarországról. A kisdedhalandóság még rendkívül magas volt, de a társadalom felismerte, hogy ezt a szörnyű folyamatot meg kell állítani. A kormányzati intézkedések mellett, a kívánatos gyermekgondozási alapelvek és táplálási elvek is terjesztésre kerültek különböző nyomtatott formákban. A gyermeknevelés új dimenziókat nyitott; a hajlam, az „én” szeretete, az önbecsülés, a szokás, a szoktatás, a példamutatás mind kulcsfogalmakká váltak.

A pedagógiai témájú lapok rendszeresen cikkezni kezdtek a család, nevelésben betöltött szerepéről, feladatairól. A szülő-gyermek kapcsolat átstrukturálódott.

Az Iskolai Szemle a nők, leányok műveltségéről és neveléséről 16 évnyi megjelenése alatt közel két tucat írást közölt a témában. A lap hasábjain az 1880-as évek elejétől valóságos „csata” indult el a polgári leányiskolák mellett és ellen. Az évtized végére eldőlt a vita és kimondásra került, hogy a polgári leányiskola léte, működése szükséges és hasznos. A műveltség és a "háziasszonyág" nem egymást kizáró fogalmak a nő nevelésében.

Az évtized elején a népiskolában gyakori fenytési mód volt a körmös, a bezárás, a vesszőzés vagy a bottal verés. Néhány év elteltével a tanítóegyletek és közigazgatási hivatalok felhívták a tanítók figyelmét a mértékletes testi fenytésre, a bottal való verés tilalmára. Felismerték, hogy a gyermeket nem kemény veréssel kell nevelni, hanem erkölcsös viselkedéssel, példamutatással, szeretettel.

A korabeli néptanítóknak véleményformáló szerepe volt a társadalomban. A 6-12 éves gyerekeket igyekeztek tanulóként beültetni a köztudatba. „ A tanuló számos jellemzőjét leírták, elvárásokká, normákká nemesítették. Kiviláglott tehát az is, hogy a 19. század második felében – más európai országokhoz hasonlóan – normatív módon vélekedtek a gyerekekről: a társadalmi elvárásoktól való eltérést az iskola pedagógiai eszközökkel (az iskolai idő- és térhasználat szabályainak megalkotása, fegyelmezés, testi fenytés) igyekezett kezelni.” (Szabolcs, 2011). Az Iskolai Szemle ezért páratlan forrás a kiegyezés utáni magyar oktatás-nevelés politikájáról, hű tükörképet mutat a korabeli gyermekkép felfogásáról.

György Molnár

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdaság-és Társadalomtudományi Kar, Műszaki Pedagógia Tanszék

Application options of modern ICT-based interactive components in our digitalized, collaborative and cloud-based methodological and technology-oriented learning environments

Recent radical developmental trends including the emergence of the Industry 3.0 and 4.0 and the concept of digitalization had a mostly significant impact on our society, economy, culture, and our custom systems as well. Consequently, not only our everyday life changed, but so did our views on learning and education giving rise to modern and flexible learning environments and methods based on digitalization, New Media, and ICT. International trends and tendencies including the recommendations of the European Union and UNESCO urging cooperative, problem solving methodological solutions along with emphasizing the use of own devices and experience based approaches provide additional legitimacy (DigComp 2.1). Consequently, not only our daily lives but the educational system has experienced fundamental changes reflecting the demands of the information society (Racsko 2017). Today's digital devices have become more and more integrated into the teaching and learning process (Molnár 2018, Benedek 2018) resulting in a didactics and perspective-based shift.

Relying on several decades of professional experience as an instructor, I explore integration options of new generation interactive methodological and technological solutions into traditional classroom based approaches. My inquiry extends to the college and university students' attitudes to digital competences, the use of related smart devices and services along with generational issues pertaining to age and attitudes, especially that of the digital generation.

Current theories suggest that the main point of reference or determining factor for the establishment of generations or allocation of persons into such categories should be attitudes related to technology and the actual trends instead of age.

Contemporary learning theories view teachers not as sole repositories of knowledge, but providers of new methodological solutions supporting algorithmic thinking facilitating knowledge acquisition and problem solving. The digital generation of today does not consider traditional or typical instruction forms effective in our continuously and progressively changing learning environments. The massive propagation of ICT devices had a tremendous impact on all learning processes including the respective formal and informal dimensions.

The relative slow renewal period of subject matter and educational materials available via educational and training systems and the accelerated technological development call for innovative solutions in the formation and delivery of training curricula and providing support for the learning process. The web 2.0 based services described in my article offer methodological solutions that can be adapted into current pedagogical practices. Furthermore, utilizing the results of a primary research effort, I will explore the efficiency of the use of own devices (BYOD) and cloud-based services along with that of the integration of various web-based applications in the learning process.

Moses Njenga

Eotvos Lorand University

Negative views towards TVET: The role of colonial and post-colonial TVET policies in Kenya.

While vital for the social and economic development of Kenya and Africa as whole, Vocational Education remains hampered by a negative parity of esteem. Individuals and households continue to view vocational education as a second option. This is in contrast with the views held by both pre-colonial and post colonial governments. Each successive government has attempted to provide vocational education and made policies to effect widespread provision. This article reviews the history of these policies and identifies the source of negative views towards vocational education on the one hand to discriminatory approaches by colonial governments and on the other hand to the burdening of technical education with the task of employment creation.

Nagy Katalin

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A hazai pedagógus-továbbképzés történelmi előzményei, napjaink jellemzői és kihívásai

A szakirodalmi források tanúsága szerint az oktatásirányítás által befolyásolható tényezők közül a pedagógusi munka minősége befolyásolhatja leginkább az oktatás eredményességét és hatékonyságát. A fejlett oktatási rendszerekben a minőség fokozását célzó oktatáspolitikai beavatkozások leginkább a pedagógus hivatás fejlesztésére irányulnak. (OECD 2005,2010, Barberés Mourshead 2007, Mourshead, Chijioke és Barber 2010, EC 2009, 2012) Darling és Hammund 1999,2005, Rockoff, J.E 2004, Széll és Sági

2014). Doktori disszertációm egyik fő kérdéskörént a pedagógusi munka minőségével és az abban rejlő humántőke felhasználásával foglalkozom. E kérdéskörhöz kapcsolódóan vizsgálom a pedagógus-továbbképzés történelmi előzményeit, a továbbképzés célját, tartalmát, a célcsoportokat. A témafeldolgozásban a korabeli publikációk szolgálnak alapként (Így pl: Bakonyi Pál: A pedagógusok átképzése és továbbképzése Nevelésügyünk húsz éve, 1945-1964. Bp.1965.; Nagy Sándor: A Pedagógiai Tudományos Intézet munkájáról Ped.Szle.1954.6.sz.; Szokolszky István: A Központi Pedagógustovábbképző Intézet munkájáról Tan.a nev.tud. köréből Bp.1958.; Süle Sándor-Lőrincz László: Fővárosi Pedagógiai Intézet Budapesti nevelő 1971.4.sz.; Bodó László: Az Országos Pedagógiai Intézet irányító és szervező munkája OPI 1962-1972. Bp.1972.; Országos Pedagógiai Intézet Bp. 1972.; Bodó László: A pedagógusképzés és továbbképzés fejlesztésének néhány problémája Ped.Szle. 1974.4.sz.; Horváth Márton: A népi demokrácia közoktatási rendszere 1945-1948. TK Bp.1975. 213-227.) Feltevésem, hogy a pedagógusok önképzése, továbbképzése nagyban befolyásolhatja a pedagógusi munka minőségét.

A magyarországi pedagógusképzés történetét vizsgálva kitűnik, hogy az 1900-as évek elejétől megjelent a célirányosan szervezett pedagógus továbbképzés, majd helyi szinten szervezett intézményi keretek között vált szélesebbkörűvé, a részvételben a személyes felelősséget is elvárva. A pedagógus-továbbképzések intézményesült formáinak kereteit az 1993. évi közoktatási törvény, majd az azt 1996-ban módosító közoktatási törvény és végül az 1997-ben megjelent továbbképzésről szóló kormányrendelet teremtette meg (277/1997. (XII. 22.) Korm.rendelet a pedagógusok rendszeres továbbképzéséről és szakvizsgájáról. Módosítva a 189/1999. (XII. 13.) Korm. rendelet). Napjainkra a pedagógus életpálya modell megvalósulása, a személyre szóló rendszeres időszaki minősítések előzményként elvárják a pedagógusoktól a továbbképzésekben való részvételt.

Előadásomban a hazai pedagógus-továbbképzés történelmi előzményeit szeretném bemutatni az 1900-as évektől napjainkig, kiemelve azokat a fordulópontokat, amelyek jellemzők erre az eltelt közel 120 éves időszakra. A történelmi előzmények bemutatása mellett kiemelten foglalkozom napjaink jellemző tendenciáival, kitérve saját intézményem, a BME szakirányú továbbképzéseinek alakulására.

Krisztina Nagy

BME GTK Üzleti Jog Tanszék

Critical media literacy in the Education of Engineers. How can we tackle the social risks posed by algorithms?

Digital technology has profoundly changed the information ecosystem and the way people access information. It is a new phenomenon of the online environment that the operation of online platforms contributes to putting online disinformation and fake news into a new dimension. The paper presents a higher education course which aims to structure the social, social psychological, economical and regulatory aspects and dimensions of the online disinformation phenomenon. The complexity of the information environment in the modern society is presented in this framework. The course focuses on the big internet intermediaries' operation and the impact of their operation. The objective of the course is to ensure that the training of engineers and software developers includes the relevant market, sociological, political scientific, social psychological, and legal/regulatory knowledge that will help foster a responsible attitude in the persons who are behind the creation of the relevant algorithms. The core message of the course is that developing an algorithm to organize the information flow is a kind of regulation, which influences the condition of the public debate and the freedom of expression.

A special pedagogical, methodological approach, based on cooperative learning and learning by doing techniques is presented in the paper. This approach prepares students for creating a policy paper against

online disinformation at the end of the course. Besides this, the main element of the methodological approach is that the students' skills to tackle disinformation and propaganda are improved as well. The course adds an interdisciplinary approach to the engineering education, making students understand all aspects which influence the impact that online platforms and algorithms have on the increase of online disinformation in the information environment

Nagy Melinda

Selye János Egyetem

A biológia szakos diákok kompetenciáinak és elvárásainak vizsgálata a tananyagok és tankönyvek fejlesztése szempontjából

Az Eperjesi Egyetem és a Selye János Egyetem együttműködve 2011 óta tananyagot és tankönyveket fejlesztenek. Eddig 7 kötet jelent meg (5 elméleti tankönyv, és 2 gyakorlati kézikönyv) a szlovákiai felsőoktatás számára az általános és alkalmazott biokémia, genetika és fiziológia témakörében. A tananyagokat és tankönyveket nemcsak tartalmi szempontból kell megítélni, de formai megvalósításukkal is szeretnénk eleget tenni a kor kihívásainak. Ezért felmértük, milyen médiumon érdemes tankönyvet kiadni a biológia képzésben résztvevő hallgatók számára. A biológia szakosok véleményét összevetettük más nem biológia szakos egyetemistákéval. A lemorzsolódás csökkentése érdekében vizsgáltuk a hallgatók kompetenciáit, a legmodernebb segédeszközök, információs és kommunikációs technológiák használatával az oktatási folyamatban pedig igyekszünk hozzájárulni az egyetemek hatékonyságának javításához, fejlesztéséhez és nemzetközivé tételéhez.

A munkát a Szlovák Köztársaság Oktatási, Tudományos, Kutatási és Sportminisztériumának O18PU-4/2018-as számú projekt támogatta.

Nagy Róbert

Eszterházy Károly Egyetem

A digitális pedagógia feltételrendszerének vizsgálata az egri Gyakorló Általános Iskola tanulási ökoszisztémájában

A digitális pedagógia feltétel- és hatásrendszerére vonatkozó, többpólusú elméleti megközelítések gyakorlati méréssel történő visszaigazolási igénye is megjelent a végzettség nélküli iskolaelhagyás mérséklésének célját szolgáló Komplex Alaprogram (EFOP-3.1.2-16-2016-00001) Digitális pedagógiai alprogramjának mérési szempontjai között. Az alprogram az intézmények digitális átállásának folyamatát segíti elő, figyelembe véve a tanulási ökoszisztéma tanulói, tanári, intézményi és szülői aspektusát is.

A Komplex Alaprogram Mérés, Értékelés Munkacsoportja a program pilot tanévének időszakában 48 intézményben tárta fel a program alkalmazásának hatásmechanizmusait. Az előadás az egri Gyakorló Általános Iskolában történt adatfelvétel eredményeinek vizsgálatával ad képet a digitális pedagógia intézményi és annak környezeti feltételrendszeréről.

A diákok tanulási attitűdjének mérése papíralapú, önkitöltős kérdőívvel történt a tanév elején és a végén, a szülői háttérrel szintén kérdőíves formában mértük 2018 szeptemberében.

A vezetői interjúk és a pedagógus fókuszcsoportos vizsgálatok elsősorban az iskola társadalmi környezetéről, szülői háttéréről, a tanulók iskolai elkötelezettségéről, továbbtanulási aspirációiról, a szervezet működéséről gyűjtöttek adatokat, emellett azonban a Komplex Alaprogram bevezetéséhez

kapcsolódó válaszok alapján kirajzolódottak azok a mintázatok, amelyek a program kipróbálási fázisába bevont intézmény digitális pedagógiai kultúrájáról mutatnak képet.

Nagy Tibor

Selye János Egyetem

A prezentáció mint az interaktív digitális történelemtananyag alternatív lehetősége

A prezentáció szó hallatán elsőre nem a tananyag szó jutna eszünkbe. Számtalan területen, így az oktatás világában is alkalmazzák a pedagógusok és a tanulók is a prezentálást, mint módszert és eszközt. A gyakorlat viszont azt mutatja, hogy közel sincs kiaknázva minden lehetőség. Alapvető pedagógia szemléletváltásra van szükség ahhoz, hogy a prezentációból korszerű eszközt alkossunk. Egy olyan alternatíva lehet, amely kiküszöböli a legtöbb digitális tananyag technika és módszertani hátrányát. Az egyszerű tanulói aktivitás növelésétől eljuthatunk a történelmi oktatóprogramhoz, mint célhoz, ha megfontoltan használjuk, kihasználva minden benne rejlő lehetőséget. A történelemtanítás olyan médiumává válhat a prezentáció, amely elősegíti a korszerű iskolai történelmi tudás elsajátítását, amely a közoktatásban az egyik végleges történelemdidaktikai és történelemmetodikai cél.

Nagyné Kricsfalussy Anna

Debreceni Szakképzési Centrum

A pedagógus kiegészítő vizsgálata a szakképzésben, valamint megelőzésének és kezelésének lehetőségei

Napjainkban számos változás érintette, érinti a szakképzés egészét, ami kihatással van a rendszerben dolgozó pedagógusokra is. Kutatásomban érdekelt, hogy a személyiségvonások (pl. empátia, kötelességtudat, nyitottság, elhivatottság), amelyek a pedagógusi pályára alkalmas (abb) a tesznek valakit, mennyiben játszanak szerepet a kiegészítő szintjét tekintve. Kérdőívcsomagomat 300, a szakképzésben dolgozó pedagógus kollégám töltötte ki, mind a 44 szakképzési centrum érintve lett.

Előadásomban bemutatom a kiegészítő (burnout) szindrómát, ezen belül a pedagógus kiegészítő jelenségét, majd pedig a vizsgálataimat és eredményeimet összegzem. Kutatásom hipotéziseinek eredményeit és a statisztikai mutatóit összevetem a korábbi eredményekkel, majd pedig a pedagógus burnout megelőzésének lehetőségeit, és a lehetséges megoldási utakat veszem számba.

Előadásomban kiemelem azokat a pontokat ahonnan még visszafordítható a kiegészítő folyamata, és bemutatom a preventív stresszmenedzsment modelljén keresztül több intervenciósi módszert.

Námesztovszki Zsolt

Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

Online kurzusok Vajdaságban

Tanulmányunk az online oktatás előzményeit és a fejlődési/fejlesztési lehetőségeit vizsgálja Vajdaságban, Szerbiában, kisebbségi környezetben. A Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karon megalakult kutató- és fejlesztő csapat számos MOOC típusú online kurzust dolgozott ki, valamint e-learning szakértőként is részt vettek több projektben. A felhalmozott empirikus adatok elemzésével több szabályszerűséget és az online tanulás szempontjából kulcsfontosságú tényezőt sikerült meghatározni. Az így kialakított módszertan segítségével elérhető a lemorzsolódás csökkentése az online tanulási

környezetekben, valamint a tudás átadásának hatékonyságának növelése. Az előadásban kitérünk az utóbbi időben egyre népszerűbb LXP platformokra, amely segítségével a tömegességét az egyéni tanulási utak és a teljesen testreszabott tanulási környezet váltja fel.

Nyéki Emőke

BME Műszaki Pedagógia Tanszék

Munkaerőpiac által preferált kompetenciák a felsőoktatási hallgatók elképzeléseinek tükrében

A tudomány és a technológia huszadik századi fejlődése a 21. században tovább fokozódott, megerősítve az innováció és a technológiai fejlődés szerepét mind egyéni, mind szervezeti szinten. A kreativitás, a komplexitás és az innováció új módszereket, innovatív vagy eltérő gondolkodási módszereket eredményezhet, ugyanakkor a különböző iparágakban szereplők kénytelenek együttműködni bizonyos fejlesztési területeken.

Kíváncsiak voltunk, hogy ezeknek a technikai-technológiai elvárásoknak a tükrében a magyar egyetemisták mit gondolnak arról, hogy milyen kompetenciákra van szüksége egy pályakezdőnek, és milyen kompetenciákat tartanak feltétlenül fejlesztendőnek. A felsőoktatási hallgatók elvárásait összevetettük a munkaadók preferenciáival. A felmérést a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Karán indítottuk és 21 magyar egyetem 177 hallgatójának választát dolgoztuk fel SPSS módszertannal.

Hipotézisünk az volt, hogy a hallgatók nem tudják pontosan, mit vár el tőlük a munkaerőpiac, és ezért tanulmányaik tervezésekor, a szabadon választható tantárgyak választásakor nem tudatos döntéseik eredményeként fejlesztik készségeiket, azonban hipotézisünk nem igazolódott.

A munkaadók illetve a jövő potenciális és a már megkérdezett munkavállalók elképzelései, a munkaerőpiaci elvárásokról nem áll távol egymástól, azonban a megfogalmazott elvárások pontosítása szükséges mindkét fél részéről.

Nyitrai Erika, Koltói Lilla, Harsányi Szabolcs Gergő, Kovács Dóra, Kövesdi Andrea, Nagybányai-Nagy Olivér, Simon Gabriella, Smohai Máté, Takács Nándor, Takács Szabolcs

Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet

Szülői bevonódás és az iskolai teljesítmény összefüggései az Országos kompetenciamérés 2017-es adatainak tükrében

A szülői bevonódás fogalma különbözőképpen definiált a szakirodalomban. Szűkebb értelemben a szülők részvétele az iskolához kapcsolódó tevékenységekben, valamint a gyermek otthoni támogatása a tanulásban. Tágabb értelemben számos viselkedési formát és szülői gyakorlatot sorolunk ebbe a fogalmi körbe, pl.: szülői aspirációk, elvárások, attitűdök, vélekedések, stb. (Henderson & Mapp, 2002). A szülői bevonódás iskolai teljesítményére gyakorolt pozitív hatását számos kutatás támasztja alá (Fan & Chen, 2001; Jeynes, 2003; Jordan és mtsai, 2001), ugyanakkor vannak olyan eredmények, amelyek megkérdőjelezzik ezt a kapcsolatot, pl.: Cooper és mtsai, 2000, vagy arra engednek következtetni, hogy a szülői bevonódás nem minden formája áll szignifikáns pozitív kapcsolatban a teljesítménnyel (Jeynes, 2011). Kutatásunkban a 2017-es Országos kompetenciamérés matematika és szövegértés eredményeit elemeztük az otthoni és iskolai szülői bevonódás változói vonatkozásában 6., 8. és 10. évfolyamon. Az eredmények szerint általában minél kevesebb időt tanulnak együtt otthon a szülők a gyermekkel, annál jobb a teljesítmény. Ez alól kivétel a 10. évfolyam hat- és nyolcosztályos gimnáziumi képzésbe járó tanulók, akik matematikából szignifikánsan jobban teljesítettek, amikor a szülők napi rendszerességgel tanultak velük. Lányok esetében ez a trend a szövegértésénél is tapasztalható volt. A szülők képzéssel szemben támasztott elvárásai és az iskolával való kapcsolattartásuk intenzitásának kérdésében ugyanaz a mintázat figyelhető meg: az elvárások, illetve az intenzív kapcsolatot tartó szülők arányával enyhén nő a teljesítmény. Az elemzésünkben a tanulók és az iskolaigazgatók percepcióin keresztül vizsgáltuk a szülői bevonódás és a teljesítmény kapcsolatát, és az eredményeink alapján pozitív együttjárás van e két tényező között.

Ollé János

Pannon Egyetem, Neveléstudományi Intézet

A bevonódás és az interaktivitás problematikája a különböző digitális tananyagfejlesztési modellekben

Online tanulási környezetben az eredményes tanulási egyik fontos feltétele a tanulók információs folyamatba való bevonódásának biztosítása (Arshavskiy, M. 2017. és Reigeltuh, C.M. - Beatty, B.J. - Myers, R.D 2017). A digitális technológia tanulásban történő felhasználásának egyik legnagyobb kihívása, hogy a tanulók számára "az információs zajjal telített" információs környezetben olyan tanulási környezetet és tanulási folyamatot biztosítson, ami a tanuláshoz szükséges koncentrációt, komplexebb tanulási feladatok megoldását is lehetővé teszi. A tanulók aktivitásának kialakítása és fenntartható szabályozása digitális tananyagok esetében kizárólag a képernyő megjelenő információk és az általuk szabályozott tanulói tevékenységeken keresztül valósítható meg. A modern és korszerű tananyagfejlesztésben a bevonódásnak már nem csak a kognitív, hanem a tevékenységre vonatkozó, az érzelmi és a társas dimenzióit is figyelembe veszik a tartalomtervezésnél (Trowler, V. 2010, és Seal, N.M. et.al. 2017).

A digitális tananyagipar számos megoldással próbálja a tanulók tevékenységét közvetetten szabályozni. A módszertani, technológiai megoldások mellett (játékosítás, online társas tanulás, látványosan újszerű környezetek, interaktív könyvek, microlearning, döntésekre építő elágazásos kerettörténetek, mesterséges intelligenciával támogatott automatikus interaktivitás) megjelent a tanulási tevékenységek adatelemzésére építhető optimalizálása, ami különösen a szakmódszertanok számára fogalmaz meg újabb

kihívásokat (személyre szabott és adaptív tananyagok). A digitális tananyagfejlesztésben az elmúlt években megfigyelhető egy paradigmaváltás, vagy legalábbis tervezési hangsúlyeltolódás: az oktatástervezést néhány tananyagnál már felváltja a tanulásélmény és a felhasználói élmény tervezésének nézőpontja (Hokanson, B. - Clinton, G. Tracey, M. 2015. és Kapros, E. - Koutsombogera, M. 2018 és Reiser, R.A.- Dempsey, J.V. 2018. és Montebello, M. 2018).

A bevonódás növelésének költséghatékony és a gyártási folyamat számára is reális feladatot jelentő megoldásai között leginkább a tartalom strukturálásának egyre fejlettebb módszertanaival, az interaktivitás középpontba állító vizuális kultúra modellekkel találkozhatunk, amelyek alapján a digitális tananyagok kutatás-fejlesztésének középpontjában újra a forgatókönyvek tevékenységtervezési irányelvei kerülnek. Előtérbe kerülnek a kerettörténetekre építő tananyagok, a célközpontú tanulási szituációk, a szerepekhez és szereplőkhöz igazított és strukturáját tekintve jelentősen átalakított oktatási tartalmak. Megfigyelhető a tartalomcentrikus gondolkodás háttérbe szorulása és a különböző tananyagokban az online tanulási környezetekből vagy akár teljesítménymérések aktivitástípusaiból származó és a tananyagba importált tevékenységek elterjedése is.

Orgován Vivien, Hajdu Eszter

Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola, Nevelés-és Művelődéstudományi Program

A költségtérítések lemorzsolódási kockázata a családi háttér tükrében

A lemorzsolódás háttérében többnyire egyéni, társadalmi és az oktatási rendszerben gyökeredző okok összessége húzódik meg. A felsőoktatási lemorzsolódás nyomon követése és a lemorzsolódási rizikót növelő tényezők azonosítása kiemelten fontos vizsgálati területnek számít. A lemorzsolódás okainak feltárásával lehetőségünk van javítani és ezzel csökkenteni a lemorzsolódás arányát. Pusztai és Szigeti (2018) szerint korábbi kutatások azt mutatják, hogy a lemorzsolódási esély az első évben a legmagasabb. Fónai (2018) szerint a költségtérítéssel finanszírozási formában tanuló diákok közül háromszor annyi hallgató morzsolódik le, mint az államilag támogatott hallgatók közül. Az adatokból az is kimutatható volt, hogy azokban az intézményekben, ahol a tudományos teljesítmény az átlagosnál magasabb szintű, a hallgatók lemorzsolódása magasabb lehet, ami arra utal, hogy az oktatási és a kutatási tevékenység nem minden esetben segíti egymást, ugyanakkor a hallgató/oktató arány és a lemorzsolódás között nem mutatkozott összefüggés (Kim & Kim 2018). A jelenlegi kutatás során kvalitatív módszereket alkalmaztunk. A Debreceni Egyetem Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ NKFI kutatásának keretében interjúkat készítettünk olyan hallgatókkal, akik állami ösztöndíjas képzésből átkerültek önköltséges finanszírozásba vagy önköltséges finanszírozásban kezdték el egyetemi tanulmányaikat (n=30). Kíváncsiak voltunk, hogy a hallgatóknak milyen a családi, szociokulturális háttérük, valamint hogyan kezelte a család a költségtérítéssel járó többletterheket. Felmerült-e a lemorzsolódás kockázata. Fontos törésvonalnak bizonyult a család értékrendje, hogy milyen elvek alapján nevelik gyerekeiket. Vizsgálatainkban kiderült, hogy akik önköltséges képzésben folytatják a tanulmányaikat diákhitelből finanszírozzák tandíjaikat. Többen diákmunkát vállalnak a megélhetésük érdekében, ugyanis a családok többsége nem tudja teljes mértékben finanszírozni a gyermeke tanulmányait.

Orosz Beáta

META - Don Bosco Szakgimnázium, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A tanár-diák kollaboráció elmélete és gyakorlati tapasztalatai empirikus vizsgálatok tükrében

A Moore-törvény szerint (Brock 2006) a technika, és annak egyes részfolyamatainak fejlődési üteme exponenciális növekedést mutat, a digitális eszközök segítenek feldolgozni azt a rengeteg, információrobbanás következtében kialakult adatot, melyet hagyományos eszközökkel lehetetlen lenne kezelni (Balogh 2006). Nemcsak az élet, hanem az oktatási rendszer is átalakul az információs társadalmi igényeknek megfelelően (Racsko 2017). A digitális eszközök az oktatásba egyre inkább begyűrűznek (Molnár 2018), mely jelenség módszertani és szemléletbeli váltást is eredményez. A technológia integrálása határozott igényként jelenik meg a pedagógusokkal szemben (Bartha – Sáfrányné 2018), ez egyrészt kihívást jelent a módszertani repertoár folyamatos bővítése miatt, másrészt azonban megkerülhetetlen folyamat, hiszen az internet segítségével követhetők leginkább nyomon a folyamatos tantárgyi és tartalmi változások. A XXI. századi megváltozott tanulási jellemzők és gazdasági-társadalmi átalakulások miatt kiemelt jelentősége van a differenciálásnak és annak, hogy felkészítsük a tanulókat a folyamatos munkaerőpiaci változásokhoz való alkalmazkodásra, az információszerzés új módjaira (Balogh 2006; Braun 2018; Köpeczi-Bócz 2007). A tanulóközpontú és technológia-alapú tanítás (Hunya 2014) lehetővé teszi a tanár-diák közötti információáramlás hatékonyságának növelését (Benedek 2006) és a tanulók képességeihez való igazodást, így optimálisabb fejlődést (Köpeczi-Bócz 2007) és eredményesebb tudásszerzést (Kata 2006) eredményez. A szakképzésben az egyik legnagyobb nehézséget a tanulók csökkenő motivációja okozza (Fehérvári 2015), ez azonban tapasztalataink szerint, megfelelő módszerekkel javítható. A motiváció növelhető a tantárgy, téma, előadó személye iránti érdeklődés felkeltésével, vagy egy megfelelő tanulási cél megfogalmazásával (Zrinszky 1995), ezekhez viszont elengedhetetlen a tanulók személyiségének, igényeinek és szándékainak megismerése. E célokat szolgálták korábbi kutatásaink (Benedek – Dobozy – Orosz 2018, Molnár – Orosz 2019), melyek világossá tették, hogy a tanulók leginkább saját IKT eszközeiket szeretik használni a tanulás során, emellett nyitottak a nem hagyományos oktatási módszerekre és a pedagógusokkal való együttműködésre egyaránt, valamint bevonhatók a tanítási-tanulási folyamat tervezésébe is. Diák bekapcsolásával, együttműködésünkre és tapasztalatainkra alapozva megalkottuk a tanárképző-tanár-tanuló kooperációs modellt (Orosz – Novák 2019), melyben tisztán kirajzolódnak a résztvevők szerepei, feladatai, kapcsolatai. Előadásomban e modellre építve mutatom be a kollaboráció és közös tartalomfejlesztés eredményeit, hatásait a mindennapi tanítási munkára.

Pálvölgyi Dániel

Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar

A magyar rendőrtisztképzés módszertani és szervezeti sajátosságai

Az előadásomban egy olyan kutatás eredményeit mutatom be, amely a hazai rendőrtisztképzés pedagógiai és szervezeti sajátosságainak vizsgálatával foglalkozik a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán. A rendőrtisztképzés a felsőoktatás többi szegmensétől eltérő módon, eltérő feltételekkel működik. Különösen erős az interdiszciplinaritás a rendőrképzésekben, hiszen a gyakorlatban is több tudományterület tudását és eredményeit kell felhasználniuk a rendőröknek. A „hagyományos” rendőrségi tudományterületeken túl megjelenik a képzésben például a jog, a szociológia, a pszichológia, a pedagógia, a kommunikáció, a vezetéselmélet és más specializáltabb tudományterületek és a hozzájuk kapcsolódó tanszékek.

Az egyes tanszékek eltérő módon gondolkodnak tanulás-tanítási kérdésekről és más tudományterületek és tanszékek működéséről, képzésben betöltött szerepéről. A kutatás során öt diszciplínaterülethez (rendészet, jog, büntetés-végrehajtás, pénzügy, szaknyelv) tartozó tanszékeket vizsgáltam meg. A tanszékeken összesen 8 félig strukturált oktatói interjút készítettem, továbbá megvizsgáltam a képzéshez köthető dokumentumokat és fókuszcsoporthoz tartozó interjúkon keresztül a hallgatói tapasztalatokat is elemeztem. A kutatásban résztvevő tanszékek körében nagy volt az igény a gyakorlatközpontú oktatásra, azonban egyes területeken ezt kivitelezhetetlennek tartották. A legtöbb tanszék intenzív kapcsolatot tart fenn más külső szervezetekkel, azonban a tanszékek egymás közötti együttműködések gyakorisága és ezeknek a megítélése már igen széles skálán mozgott. Végezetül a kutatás során azt a különleges jelenséget is vizsgáltam, amikor hivatásos és civil oktatók dolgoznak együtt és hatással vannak egymás gondolkodására és oktatási gyakorlatára. A rendőrtisztképzés felsőoktatás-pedagógiai elemzése Magyarországon kevéssé vizsgált terület, így ez a kutatás ritka bepillantást enged ennek a speciális területnek az intézményi szintű képzési folyamataiba.

Perge Anna

Miskolci Egyetem Egészségügyi Kar

A speciális gondozás és ellátás témaköre napjainkban, különös tekintettel a gyermekekre

A speciális gondozás témaköre rendkívül tág - minden korosztályt érintő kérdés -, a veszélyeztetettség kapcsán akár a fogyatékkal élőkre vagy az eltérő fejlődésre gondolunk, akár a környezeti/ szociális szempontból veszélyeztetettek gondozására. Kiemelt figyelmet érdemelnek ezen a területen a gyermekek, hiszen a speciális ismeretek és készségek elsajátításával hozzájárulhatunk a különleges gondozást igénylő gyermekek testi, lelki, valamint szociális fejlődéséhez. Nélkülözhetetlen az érintett családok mindennapi életvitelének támogatása, a szülők gondozási és ápolási feladatokra való felkészítése, segítése. Mindamelllett, hogy meg kell ismernünk szükséges teendőinket a speciális gondozást és ellátást igénylő családokban, nagy hangsúlyt kell fektetnünk arra is, hogy milyen feladataink lehetnek a sérülések megelőzésében.

Különösen fontos szerepe van azoknak a személyeknek, akik közvetlenül érintkeznek az eltérő nevelési igényű gyermeket nevelő családokkal, mint a védőnőnek is, annak a személynek, aki hivatásából eredően otthonukban rendszeresen látogatja a családokat és összekötő kapocsként is megjelenik a rendszerben. Tanácsokkal és támogatással egyfajta kiutat kell mutatni, hiszen a szülőknél megannyi félelem és aggodalom van, amikor megtudják, hogy gyermekük speciális ellátást és gondozást igényel. Kiemelten fontos azokra a kérdésekre kitérni, amelyek a szülők, illetve az egész család további sorsát befolyásolhatják. A szülők többségének első kérdése, hogy vajon „Miért pont velünk történik ez meg?“, szinte rögtön megfogalmazódik bennük következő kérdésként, hogy „Lehet-e még egészséges gyermekünk?“, ahogyan az is, hogy „Mit fog tudni gyermekünk a jövőben?“, de aggodalmuk tárgya, hogy „Mi lesz gyermekünkkel, ha mi nem leszünk?“. Elengedhetetlen, hogy őszinte empátiával és szakszerűen képesek legyünk ezekre a kérdésekre válaszolni.

A gondozás része felkészíteni a családokat a lehetséges változásokra, krízishelyzetekre, mindezt a családok egészségének támogatása érdekében. A téma számos aspektusból történő megvilágítása is igazolja, hogy egy probléma észlelésekor a társszakmáknak együttműködve kell segíteni a gyermek sorsának alakulását, a lehető legjobb irányba terelését. Megnyilatkozásainkkal, magatartásunkkal minden esetben a különleges bánásmódot igénylőkkel szembeni előítélet megszüntetését kell támogatnunk.

Pintér Zoltán

Eszterházy Károly Neveléstudományi Doktori Iskola

A tanulói motiváció feltérképezése a nyelvvizsgarendszerek kiválasztására vonatkozóan az alkalmazott feladattípusok tükrében

Miután a 90-es évek elején Magyarországot sokként érte a tény, hogy az Európai Unió tagállamai közül az rangsor utolsó helyeinek egyikén kullog a lakosság nyelvtudásának tekintetében, a kormány komoly intézkedésekkel próbálta elérni a nyelvtanulás robbanásszerű fejlődését hazánkban. Azonban, egy sor próbálkozás ellenére, sem a nyelvi kompetenciákban, sem a nyelvvizsgák számában nem volt jelentős fejlődés eddig.

Jelen előadás az egyetemi korú magyar nyelvtanulók körében végzett vizsgálat eredményeit foglalja össze, melynek célja, hogy megértsük a nyelvtanulók motivációját arra nézve, hogy miért döntenek az adott nyelvvizsgarendszer kiválasztása mellett. Az attitűdvizsgálat során kérdőíves, valamint tartalomelemzéses adatgyűjtést alkalmaztunk, mely információt szolgáltat a tanulók nyelvvizsgákhoz való hozzáállásáról, valamint arról, hogy az mennyire rendelődik alá céljaiknak. Az előadás a magyarországi érettségi vizsgák és a legnépszerűbb nyelvvizsgák feladattípusainak analízise során feltárt adatokat is bemutatja.

Az összegyűjtött adatok segítenek megérteni, hogy mi rejlik a nyelvtanulók döntései mögött az egyes nyelvvizsgarendszerek kiválasztását illetően. Ezen felül, az érettségi vizsgák és a nyelvvizsgák feladattípusainak elemzése során feltárt adatok segíthetnek a nyelvtanároknak tanítási és nyelvvizsga felkészítési munkájuk hatékonyabbá tételében és a nyelvtanulóknak is a nyelvvizsgarendszerek könnyebb kiválasztásában.

Pletl Rita

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

A kulturális eszköztudás színvonalának oktatást befolyásoló hatása

Az írásbeliség használata a tudásszerzési tevékenységekben megkerülhetetlen, valamennyi tantárgyterület része. A szövegek megértése, az általuk szerzett ismeretek alkalmazása, továbbfejlesztése, újrafogalmazása, beépítése a már meglévő tudáskeretbe a tanulási folyamat része. A szövegértésnek mint kulcsfontosságú képességnek a szerepe abban ragadható meg, hogy képes egyrészt világ- és valóságismereti koherenciateremtőként, másrészt a tanulási tevékenységek egyik szervezőjeként működni. (Horváth 2009).

Előadásom témája a szövegértési képesség fejlettségi szintje és a problémamegoldó teszteken elért teljesítmények közötti kapcsolatok vizsgálata. A dokumentumanyag, amelyre a bemutatás alapoz, egy több szakaszos (2014-2015; 2016-2017; 2017-2018) empirikus kutatásból származik: A szakközépiskolások kulturális eszköztudásának színvonala, illetve A problémamegoldó képesség vizsgálata különböző műveltségi területeken (szövegértés, szövegalkotás, matematikai/ számítógépes gondolkodás).

A kutatás eredményei országos hatókörű mérésből, régiók, településtípusok, szakirányok szerint rétegzett reprezentatív mintából származnak, ezért eredményadatai alapján valós helyzet vázolható fel.

1. A szövegértési teszteken elért pontszámátlagok alacsonyak, a tanulói teljesítmények elmaradnak az elvárható szinttől. Az alacsony értékek mögött meghúzódó okok közül az egyik régiótól független: az egymásra épülő, az egyszerűtől az összetettebb gondolkodási szintek felé haladva szignifikánsan csökken a jól teljesítő tanulók aránya, a másik ok iskolatípustól függő: a szakközépiskolában szignifikánsan gyengébben teljesítenek a tanulók.

2. A mérések eredményadatai összefüggést mutatnak a szövegértési képesség színvonala és a problémamegoldó képesség fejlettsége között. Ez az összefüggés szorosabb a középiskolások eredményadatai között és gyengébb, de kimutatható az egyetemi hallgatók eredményei között is. A magyarországi mérések (Csapó 2001, Molnár 2002, 2003, Korom 1998) hasonló tapasztalatokról tanúskodnak: az olvasási képesség befolyásoló hatása jelentős a problémamegoldó képesség fejlődésére; a szakközépiskolások és gimnazisták teljesítménye között szignifikáns a különbség.

3. A szövegértés befolyásoló hatása a problémamegoldásban jelentős. Az információk kikeresése és a jelentéstulajdonítás szerepe annál hangsúlyosabb, minél inkább nehéznek (valójában az iskolai feladatoktól nagyobb mértékben eltérőnek) mutatkozik a feladat a tanulók számára.

4. Jelentős a feladatmegoldást elutasító diákok aránya, ez a feladat nehézségi fokától függően a 20%-tól a 60-70%-ig terjedhet. A feladatok megoldásával kísérletező és a szellemi erőfeszítést nem vállaló középiskolások közötti arányok nemcsak a feladatok nehézségi fokára utalnak, hanem arra is rávilágítanak, hogy milyen nagy az elutasítottsága az újszerű kontextushoz való alkalmazkodásnak. Az iskolai gyakorlatok mechanikus feladatmegoldásra szocializálják a tanulókat.

Pletl Rita

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

Kapcsolódási pontok a középiskolai oktatás és tanárképzés között

Előadásomban arra vállalkozom, hogy bemutassam a 2013 és 2018 között lebonyolított empirikus kutatássorozatnak az eredményei és tanulságai alapján a kapcsolódási pontokat középiskolai oktatás és tanárképzés között. A kutatás tervezésének kiindulópontja az a felismerés, hogy a tanárképzés „öngerjesztő: a színvonal vagy színvonaltalanság az egyik oldalon hasonlóan gerjeszt a másik oldalon.” (Péntek) A vizsgálatok középpontjában annak a kérdéskörnek az elemzése áll, hogy adott körülmények (a román oktatásügy rendszerösszefüggései) között a középiskolai oktatás szerteágazó tanítási-tanulási dilemmái és kudarcai figyelembevételével hogyan képezhetünk olyan pedagógusjelölteket, akik képesek szakterületük tudástartalmának közvetítésére, hatékony pedagógiai módszerek és eljárások alkalmazásával a tudásépítésre, a kulcskompetenciák fejlesztésére; akiknek köznevelési feladatokra való felkészültsége lehetővé teszi, hogy a kisebbségi oktatás sajátosságaiból fakadó problémák megoldására megfelelő megoldásokat találjanak.

A vizsgálat öt szakaszban valósult meg, minden szakasz a középiskolai oktatás különböző szegmensére irányult, ezért a közvetlen célok megjelölésében különböznek, de távlati célként minden esetben a középiskolai és a felsőoktatási szakasz közötti kapcsolatteremtést jelöltük meg. Minden szakaszban a középiskolai vizsgálatokkal párhuzamosan bontakozott ki a tanárképzős hallgatók körében végzett felmérés. Az első három szakasz a szakképzés helyzetének feltárására irányult. A következő két szakaszban (2017-2018) a kutatást kiterjesztettük több vonatkozásban is: a teljes középiskolás populációt (elméleti, szak- és felekezeti fenntartású középiskolák) reprezentáló mintában mértük a szövegértési és problémamegoldó képesség színvonalát; kiemelten kezeltük a problémamegoldó gondolkodást befolyásoló, affektív és kognitív tanulási tényezők szerepének vizsgálatát, illetve azoknak a háttértényezőknek (tanítási és tanulási stratégiák és módszerek) a feltárását, amelyek befolyásolják a tudástranszfer működését.

Kutatásunk feltárta a középfokú képzés jelenlegi állapotát, az utóbbi öt évben végbement változásokat, felszínre hozta a törvény nyújtotta lehetőségek és a megvalósulás közötti ellentmondásokat, feltérképezte azokat a lehetőségeket, amelyek növelhetik a kisebbségi középfokú képzés mozgásterét, a középfokú oktatásban jelentkező tendenciák elemzése rámutatott arra, hogy a tanárképzésnek milyen kihívásokra kell válaszolnia. Az elemzés alapján fogalmazhatók meg azok javaslatok, amelyek a tanárképzést a

középfokú képzés rendszeréhez való illeszkedését, a problémák kezelését és a tanítási-tanulási folyamat hatékonyságát célozzák. A javaslatok megfogalmazásában azokra a megoldásokra összpontosítottunk, amelyek a kisebbségi oktatás mozgásterét kihasználva, megvalósítható megoldásokat kínálnak sürgős és időszerű problémák megoldására.

Pluzsik Anikó és Tarján Gabriella

BME Szilárdságtani és Tartószerkezeti Tanszék, BME Hidak és Szerkezetek Tanszék

21. századi pedagógiai módszerek alkalmazása a mérnökképzés pedagógiai gyakorlatában

A 21 századi pedagógia kulcs szavai: interaktivitás, motiváció, játékosítás, csapatmunka, valós probléma megoldás. Vajon hogyan alkalmazhatjuk az új dimenziókat a mérnökképzésben? Hogy növelhetjük a kontaktóráink hatékonyságát úgy, hogy közben 21. századi mérnöki képességeket fejlesztünk? Melyik alkalmazható az új módszerek közül egy egyetemi előadáson akár több mint 100 hallgatóval is?

A modern pedagógiai irodalomban leírt számos új módszer és elmélet a legtöbb tárgyban közvetlenül alkalmazható, de még mindig nehéznek érezzük a matematikai és mechanikai alapok oktatását, aminek az elsajátítása a megértés mély szintjét, és rengeteg gyakorlást kíván. A tanárok információközlő szerepének változásával a felsőoktatásban is új kihívások jelentkeznek. Nem csak motiválnunk kell hallgatóinkat, de nagyszámú konzultációt kell párhuzamosan biztosítanunk, hogy betölthessük a támogató és segítő tanári szerepünket.

SEFI workshoo-unk célja az volt, hogy egyrészt bemutassuk saját módszertani ötleteinket, másrészt a résztvevőktől új, innovatív technikákat és a mérnökképzésben bevált módszereket gyűjtsünk a világ minden tájáról.

Saját tárgyainkban (BME Építésmérnöki Kar, Tartószerkezetek Modellezése, BME Építőmérnöki Kar, Tartószerkezetek Méretezésének Alapjai) bevezetett újításaink sikeresen vizsgáztak mind 30 fős gyakorlatokon, mind több mint 100 fős előadáson. Ezeket a módszertani ötleteinket sajátélményű gyakorlatban mutattuk be a workshop résztvevőinek. Az ő tapasztalataikat, módszereiket, visszajelzéseiket a tárgyainkban alkalmazott újszerű technikákkal gyűjtöttük össze. A workshop résztvevőit egy gamifikált csoportmunkára invitáltuk.

- Kitöltöttek egy interaktív jelenléti ívet. (Beállítódás változtatás)
- Megnéztek egy motivációs videót. (Motiváció)
- Bepillantottak az online szabadulósobás zárthelyi előkészítőnkbe. (Gamifikáció)
- Online diagramot rajzoltak közösen, közös táblázatot töltöttek ki. (Kollaboratív tanulás, csoportmunka)
- Online szavaztak. (Interaktív, folyamatos visszacsatolás)
- Egyedi számpéldát oldottak meg (Fordított osztályterem módszer, hibrid módszerek, differenciálás)
- Értékelési módszereket vitattak meg (Az ajándékozás pszichológiája)

Ezek alatt a tevékenységek alatt egymással is sok saját pedagógiai technikát és módszert osztottak meg a résztvevők, melyekkel oktatómunkánkat a műszaki felsőoktatásban mindannyian hatékonyabbá tehetjük.

Pogátsnik Mónika

Óbudai Egyetem Alba Regia Műszaki Kar

Milyen generikus készségeket vár el a 21. századi munkahely a munkaerőpiacra belépő mérnököktől?

A 21. századi munkaerőpiaci változások megkövetelik az egyvágányú, egyirányú életpálya modelltől való elmozdulást. Már nem elegendő a szakmai ismeretek birtokában lenni, kulcsszerepük van a transzverzális készségeknek a karrierépítésben, a megfelelő foglalkoztathatóságban.

Az irodalmi áttekintésünk számos olyan foglalkoztathatósági készséget tár fel, amelyek a friss diplomások számára szükségesek a munkaerőpiacra való belépéshez. A kommunikációs készségek, a problémamegoldó és a döntési képességek, valamint a csapatmunka képességei a legfontosabb foglalkoztathatósági képességek. A diplomásoktól elvárt személyes tulajdonságok között szerepel: az öntudat, az önbizalom, a függetlenség, az érzelmi intelligencia, a rugalmasság és az alkalmazkodóképesség, a stressztűrés, a kreativitás és a kezdeményező-készség, a tanulási hajlandóság, az önreflexió és az élethosszig tartó tanulás képessége.

Rácz Edit

Debreceni Egyetem

Angol nyelvkönyvek és a környezeti nevelés

Globalizálódott világunkban az emberiség jövőjével kapcsolatos egyik legégetőbb kérdéskör a természeti környezetünk állapotának romlása. A tudatos környezeti nevelés interdiszciplináris jellegű, nem korlátozódhat egyetlen tantárgy keretei közé. A nyelvtanulás célrendszerébe általánosságban véve is jól illeszthetőek olyan műveltségi területek, amelyek tantárgyakon átívelő témákkal foglalkoznak. Ilyen a környezeti nevelés is. A Nemzeti Alaptanterv (2012) a következőképpen fogalmazza meg a nyelvtanulás egyik célját: „a tanuló legyen képes a tantervben szereplő más műveltségterületek egy-egy érdekes és fontos problémáját a tanult idegen nyelven feldolgozni.” Hatványozottan érvényes mindez az angol nyelvre, mely globális közvetítő nyelvként a nemzetközi kommunikáció eszköze.

Kutatásunk célja annak feltárása, hogy a Magyarországon is széles körben használt, nemzetközi piacra szánt középszintű (B2) angol nyelvkönyvek mennyiben járulnak hozzá a nyelvtanulók környezettudatosságához. A kutatás keretrendszerét az Egyesült Nemzetek Szervezete első környezeti neveléssel foglalkozó dokumentuma, a Belgrádi Charta, nevelési céljai adják, melyek a következők: 1) a globális környezet, valamint az ahhoz kapcsolódó problémák iránti érzékenység és tudatosság kialakulásának segítése, 2) a környezetünk komplexitására és az emberiség felelős jelenlétére és szerepére vonatkozó ismeret átadása, 3) a környezetünkkel kapcsolatos társadalmi értékek és pozitív attitűd kialakításának elősegítése, 4) a környezetünkkel kapcsolatos problémák megoldására irányuló készségek kialakításának előmozdítása, 5) a környezettel kapcsolatos intézkedések és oktatási programok értékeléséhez szükséges képességek fejlesztése, 6) annak elősegítése, hogy kialakuljon az egyéneknél a környezeti problémák megoldására irányuló felelősségteljes részvétel iránti igény.

A kutatás kvalitatív jellegű, módszere tartalomelemzés. A kutatás során az alábbi kérdésekre kerestük a választ: 1) Tartalmaznak-e a vizsgált nyelvkönyvek környezeti neveléssel kapcsolatos feladatokat? Ha igen, mely környezeti problémák fordulnak elő? 2) A Charta hat nevelési célja milyen arányban jelenik meg a tankönyvekben?

Tóth Tar Éva

Selye János Egyetem, Komárom, Szlovákia

Az elsősegélynyújtás jelentősége az alap- és középiskolások oktatásában

Napjainkban a különböző balesetek, rosszullétek valamint az ezek okán bekövetkező elhalálozások jelentős társadalmi problémát jelentenek. Ennek egyik oka a laikusok helyes beavatkozásának alacsony aránya.

A hirtelen keringésleállás (SCA) az egyik leggyakoribb halálok a fejlett országokban (a 3. helyen áll a daganatos és egyéb szív- és érrendszeri megbetegedések mögött). Az esetek 60-80%-ában a keringésleállást egy laikus személy észleli elsőként, tehát az időben és szakszerűen megkezdett segítségnyújtás egy áthidaló megoldás lehetne a szaksegítség helyszínre érkezéséig.

A statisztikai adatok ellenére az elsősegélynyújtás, és ezen belül főképp az újraélesztés (CPR) megkezdése iránti hajlandóság világszerte alacsony. A legtöbb esetben a segítségnyújtás elmulasztásának fő oka az „ártani nem akarás”. Azon esetekben pedig, mikor a laikusok megkezdik a beteg ellátását, az esetek közel 84%-ában helytelen a beavatkozás.

Ezen esetek kiküszöbölésére fogalmazta meg több szervezet, hogy kötelezővé kell tenni a gyerekek számára az elsősegélynyújtás (leginkább az újraélesztés) oktatását. 2013-ban az Európai Parlament hagyta jóvá az „European Restart a Heart Day” elnevezésű programot, amely az újraélesztést népszerűsíti. A World Health Organisation (WHO) pedig jóváhagyta 2015-ben, hogy minden gyerekeknek 12 éves kortól kezdődően évente két óra időtartamban lenne javasolt újraélesztést tanulni.

Szlovákiában és Magyarországon is a Nemzeti Alaptanterv alapján, az általános iskola 7-8. osztályos korosztálya számára kötelező az elsősegélynyújtás oktatása, míg a középiskolás korosztály számára a tanterv alapján kötelező lenne az újraélesztés és az elsősegélynyújtás oktatása az egyes szervrendszerek alapján, mivel a lakosság legnagyobb része kizárólag a jogosítvány megszerzésekor vesz részt elsősegélynyújtással kapcsolatos képzésen.

A nevelés gyermekkorban történő elkezdését befolyásolhatja a szülők, valamint a gyermekekkel foglalkozó pedagógusok (óvónők, tanárok) hozzáállása, hiszen ez is meghatározó tényező lehet a segítségnyújtással kapcsolatos programok bevezetésében. Ilyen okokból keletkeztek Szlovákiában országszerte olyan bemutató és népszerűsítő programok, melyek már a gyermekkorban fejlesztik a gyermekek ismereteit és készségeit, valamint a segítségnyújtási hajlandóságot is növelik és az emocionális intelligencia készségét. A gyerekek az ismeretek megfelelő közvetítése után képesek a beavatkozást igénylő helyzeteket felismerni, mérlegelni és segítséget hívni. Ilyen kezdeményezés pl. a fiatal életmentők versenye több helyi Vöröskereszt Szervezet megrendezésében. Előadásom ennek bemutatására és jelentőségére szeretném felhívni a figyelmet.

Rucska Andrea

Miskolci Egyetem Egészségügyi Kar

Szakköznevelési agresszió körkép, avagy az agresszió jelenléte a Borsod megyei szakköznevelésben

Az iskolai csoportok egymásnak feszülése, „kakaskodások”, a hatalmi és hierarchiai harcok jelenléte átszövi a középiskolások életét. Hiszen az iskolai agresszió még mindig folyamatosan átszövi a középiskolások mindennapjait, és megkeseríti a szakköznevelési tanulók életét. Az agresszív viselkedés előfordulásának gyakoriságát az agresszív attitűd az adott szituáció jellemzői, a körülmények is befolyásolják. Az agresszív viselkedéshez nemcsak az emberi ösztönök és a nagyobb fokú frusztráció vezethet, hanem kellene még egyéb környezeti tényezők. Az intézményekben a csoporthierarchiák nem mindegy milyen tulajdonságok mentén szerveződnek, továbbá az sem elhanyagolható, hogy egy-egy csoportban a rangsor kialakítása

hogy milyen eszközökkel történik. Az iskolákban például ideális lenne a diákoknál az intellektualitás, szociális kompetenciák, kitartás, szorgalom rendezői elv, nem pedig agresszivitás vagy fizikai erő mértéke.

Kutatási célunk annak a feltérképezése, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén Megye szakgimnáziumaiban milyen arányban fordul elő agresszió. A jelenséget megvizsgáltuk agresszor és áldozat szemszögéből is. Megnéztük, hogy az agresszió milyen formáival lehet a leggyakrabban találkozni. Az agresszió jelenségét a társadalmi rétegződésben elfoglalt hely viszonylatában vizsgáltam.

Az agresszió jelenlétének méréséhez számtalan forma fordul elő a pszichológiai és szociológiai irodalomban. Jelen esetben demográfiai blokkal kibővített Gerevich- féle standard tesztet alkalmaztam, mely kitért a viktimizáció és agresszor szerepkörére is. Az online kérdőívet Borsod-Abaúj-Zemplén Megye területén szétszórta működő 14 év feletti szakgimnáziumi tanulók töltötték ki Miskolcon, Sátoraljaújhelyen, Tiszaújvárosban és Tokajban.

A kutatásban képet kapunk nemcsak arról, hogy milyen arányban jelenik meg az agresszió az iskolákban, hanem arra is, hogy a jelenség esetében milyen szerepe van a társadalmi státusznak, illetve milyen típusú agresszió jelenik meg ezekben az intézményekben.

A jelenség feltárását követően lehetőség nyílik a problémakezelés stratégiájának kidolgozására.

Serfőző Mónika, Sándor Mónika, Bajzáth Angéla, Böddi Zsófia

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar Neveléstudományi Tanszék

Pályakép és motiváció – Belépés a felsőoktatásba

A felsőoktatásban végzett hazai kutatások általános célkitűzése a felsőoktatás eredményességének monitorozása. Vannak vizsgálatok a bemeneti kompetenciákról (pl. Kocsis, 2015) a tanulási alkalmasság szempontjából (pl. Csapó és mtsai, 2018), a sikeres egyetemi tanulást támogató pszichológiai erőforrásokról (vö. Szabó és mtsai, 2018), a felsőoktatásban tanulók értékválasztásairól (pl. Pusztai, 2015; Bocsi, 2016), a bevonódás és motiváció szerepéről (pl. Czákó és Bolló, 2018).

Kutatásunk a koragyermekkorai nevelés leendő szakembereire (kisgyereknevelők, óvodapedagógusok, tanítók) fókuszál. A pályák társadalmi és anyagi megbecsültsége alacsony (pl. Paksi és mtsai, 2015), jellemző vélekedés, hogy a kisebb életkorú gyerekekkel foglalkozás könnyű és rövid idő alatt megtanulható.

Feltáró kutatásunk célja, hogy megismerjük a hallgatók (1) motivációját: a szakválasztás befolyásoló tényezőit; (2) pályaképét: előzetes elképzeléseiket a szakról és önmagukról; (3) középiskolai tanulási sikereit és kudarcait; (4) az egyetemi tanulmányok megkezdéséhez fűződő változásokat, várakozásaikat és aggodalmaikat. A képzés legelején zajló pályaszocializációs kurzuson készítettük felmérésünket, kérdőívünk zárt és nyitott kérdéseket tartalmazott. 381 nappali tagozatos hallgató (145 tanító, 163 óvodapedagógus, 73 kisgyereknevelő) töltötte ki.

Hallgatóinkra általában magas belső motivációval vágnak neki tanulmányaiknak. A szakválasztás motivációs hátterében azonosított mintázatok: érdeklődés, elhivatottság, jó választás, reális kompromisszum és ideális szakma.

Pályaképük szerint legfőbb feladatuk a gyerekek felkészítése az életre tudás átadásával és fejlesztéssel; ehhez biztonságos környezetet teremtenek, értékeket és normákat közvetítenek. Vonzó számukra, hogy végig kísérhetik a gyerekek fejlődését, önmegvalósításra alkalmas munkát végezhetnek változatos kihívásokkal. Személyes tulajdonságaik – a türelem, a kedvesség és a kreativitás –, családi hagyományaik és mintáik, a gyerekekhez való empátikus odafordulásuk segítheti őket a szakma eredményes

megtanulásában és művelésében. Meghatározónak vélik az érzelmi stabilitást, az én-hatékonyt, a motiváltságot, a pedagógiai érzéket, a jó szociális és kognitív készségeket.

Középiskolai tanulmányaikban inkább a humán tárgyak és a nyelvek jelentek meg erősségként, míg a matematika és az ezzel kapcsolatos reál tárgyak jelentették számukra a legnagyobb nehézséget.

Felsőoktatási tanulmányaik kezdetére irányuló várakozásaik alapvetően pozitívak. Úgy vélik, hasznos és érdekes dolgokat fognak tanulni szabadabb, rugalmasabb légkörben. Várják a szakmai gyakorlatot, a gyerekekkel való találkozást. Bizonytalanok abban, hogy hogyan fognak megfelelni az egyetemi követelményeknek az időbeosztás, a tanulás tervezése és az önálló felelősségvállalás tekintetében.

Az elemzések nyomán kiderült, hogy több pilléren nyugvó, differenciált támogató programot szükséges kialakítanunk a hallgatók sikeres egyetemi pályafutásának segítésére.

Sik Dávid

MTA-BME Nyitott Tananyagfejlesztés Kutatócsoport

Mobil alkalmazások a nyitott tananyagfejlesztésben. A Műszaki Pedagógia Tanszék tevékenységéhez kapcsolódó doktori kutatások

Napjainkra az okostelefonok fejlődésével és előretörésével egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a mobil alkalmazások, applikációk, szemben a tradicionális, számítógép alapú programokkal, programkörnyezetekkel.

Az elmúlt évekre az okostelefon operációs rendszerek piacának 99%-át a Google Android és az Apple iOS platformja fedte le. Az egyes platformokra történő natív fejlesztés külön-külön programozási nyelvek ismeretét és architekturális, valamint technológiai tudást igényel.

Mostanra egyre népszerűbbé vált a natív fejlesztés mellett az úgynevezett cross-platform fejlesztés is, ahol egy közös kódbázisból készül el az alkalmazás a különböző mobil operációs rendszerekre. Bár a natív fejlesztéshez képest, a cross-platform fejlesztés számos előnyt teremtett meg, az így létrejövő különböző lehetőségek is igényelnek még mélyebb informatikai és programozástechnikai ismereteket.

Így érkezünk el azokhoz az alkalmazásokhoz és szolgáltatásokhoz melyek segítségével – komplex programozási ismeretek nélkül – akár az egyes komponensek összekattintásával és beállításával egyszerűbb okostelefonos alkalmazások készíthetők.

Előadásomban is ezen a vonalon szeretnék végighaladni és konkrét példákkal és alkalmazási területekkel szemléltetni, hogy az egyes fejlesztési megközelítések milyen módon hasznosíthatók a nyitott tananyagfejlesztő képzés során és hogyan támogathatják a nyitott tananyagfejlesztés alapú oktatás folyamatát.

Sipos Imre

Eszterházy Károly Egyetem Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet

A pedagógia mérés-értékelés eredményeinek szerepe az intézményfejlesztésben

Az utóbbi évtizedekben számos (külföldi) elmélet és kutatás foglalkozott az eredményességkutatások két alapvető kérdésével, vagyis hogy (1) miként tehető sikeresebbé egy iskola, illetve hogy (2) miként tehető sikeresebbé még több iskola. Akár innen, akár onnan nézzük, mindkettő az oktatási rendszer eredményesebbé válásához vezet. Hogy eredményes-e az iskola (illetve az iskolákon keresztül az oktatási rendszer), s ha igen, mennyire, azt méréseken keresztül tudjuk megválaszolni. A kérdés az, hogy mit és

hogyan mérjük. Az egyik lehetőség, hogy az iskolák eredményeit a saját célkitűzéseikhez mérjük. Ez reális abból a szempontból, hogy minden iskola más és más helyzetben van, más a tanulói, más a szülői háttér, más a munkaerő-piac (ami a tanulói ambíciókat is befolyásolja), tehát az egyes iskolák eltérő célokat tűzhetnek ki. Az ezekhez viszonyított mérés módszertanilag nehéz: nehéz az egyes iskolák összehasonlítása, s egyes szempontok mérhetővé tétele. A másik lehetőség, vagyis hogy átfogó célkitűzések szerint mérünk. Ez megkönnyíti a mérést, az adott dimenzió(k) mentén könnyen összehasonlíthatóvá teszi az egyes intézményeket, ugyanakkor háttérbe szorít olyan tényezőket, amelyek bizonyos iskoláknál fontosak lehetnek. A gyakorlat az utóbbit részesíti előnyben, vagyis azonos szempontok szerint mérünk. Ez felveti azt a kérdést, hogy mely tényezők a legalapvetőbbek, legalkalmasabbak erre a funkcióra, vagyis hogy mitől tartjuk az iskolát jónak, eredményesnek, s ehhez igazodóan milyen tényezőket mérjük. Az alkalmazott eredményességi mutatókat meghatározza az is, hogy az eredményesség mérése a pedagógiai munka, az iskolák, illetve az oktatási rendszer értékelését, elszámoltathatóságát, vagy az oktatás- és iskolafejlesztési programcélok megvalósulásának monitorozását, a nyilvánosság tájékoztatását, vagy akár a tanulók iskolaválasztásának megkönnyítését szolgálja-e. Segíteni kell az iskolákat, iskolavezetőket és pedagógusokat a méréseken alapuló olyan cselekvési (fejlesztési, beavatkozási) tervek kidolgozásában, amelyek mögött valódi cselekvés húzódik meg. Ennek fontos eleme a kapott eredmények és alkalmazott gyakorlatok széles körű disszeminációja és implementálása, az iskolák egymás közötti tanulása, tudásmegosztása. Az előadás a pedagógiai mérés - értékelés területeit, a visszacsatolás és a fejlesztési beavatkozások lehetőségeit taglalja.

Sipos Szandra

Nemzeti Közzolgálati Egyetem

Az osztályfőnöki rendszer a rendészeti felsőoktatásban

A rendészeti felsőoktatás egyik fő funkciója a szakmai szocializáció, a sajátos szervezeti kultúra megismertetése, valamint a hierarchikus rendszerbe való beilleszkedés elősegítése. Ennek egyik eszköze az osztályfőnöki rendszer. Tanulmányomban ennek a specifikumait járom körül, hiszen ez a szerepkör a felsőoktatásban szokatlanul tekinthető. Az osztályfőnöki szerep értelmezésének sokszínűségét és a bennük rejlő lehetőségeket kívánom feltárni, azok lehetőségeivel és veszélyeivel. Mindezt elsősorban pszichológiai megközelítésben teszem, tekintettel a fejlődéslélektani jellegzetességekre és a hozzájuk tartozó kihívásokra. Mindezek áttekintése mellett fontosnak vélem körbejárni azon személyiségjegyeket, készségeket, ismereteket, amelyek szükségesek lehetnek azon oktatóknak, akik egyben osztályfőnöki szerepet is betöltenek.

Smohai Máté, Harsányi Szabolcs Gergő, Kövesdi Andrea, Kovács Dóra, Koltói Lilla, Nagybányai-Nagy Olivér, Nyitrai Erika, Simon Gabriella, Takács Nándor, Takács Szabolcs

Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet

Az Országos Kompetencia Mérés során felvett szabadidős sporttevékenységre irányuló adatok (2018) elemzése standardjainak első eredményei

Az Országos kompetenciamérés (OKM) évről évre felméri a Magyarországon iskolába járó 6., 8., és 10. osztályos diákok populációjának szövegértését és matematikai eszköztudását. Jelen poszter célja a 2018-es mérés sporttevékenységgel kapcsolatos néhány eredményének ismertetése. A szerzők ismertetik az iskolai és iskolán kívül, rendszeresen végzett szabadidős sportolási szokások egyes következményeit, kiemelve az alábbiakat: fiú tanulókról megállapítható, hogy a sportolók fölénye csak általános iskolába és

gimnáziumba járók körében rajzolódik ki. Szakközépiskolába és szakgimnáziumba járó fiúk esetében inkább egyfajta „sportolói hátrány” mutatkozik meg, a 2017-es adatokhoz képest konzisztensebb módon.

Soltész Petra

BME GTK

A SEFI konferencia PhD Workshopjának tanulságai

A SEFI 47. Konferenciája 2019. szeptember 16. és 2019. szeptember 19. között került megrendezésre. A konferenciát kiegészítendő szeptember 15-én, vasárnap egy PhD Workshop is megrendezésre került, ahol kb. 15 PhD hallgató és ugyanennyi oktató/konzulens/senior kolléga vett részt. A PhD Workshop délelőtt 10 órakor kezdődött, és ebben a részben kapott mindenki lehetőséget arra, hogy röviden bemutatkozzon egymásnak, majd ezt követően 5 csoportra lettünk osztva. Minden csoportban 3 PhD hallgató és 3 senior kolléga vett részt (egy csoportban csak 2 senior oktató volt). Ez mindenképpen jó lehetőséget adott arra, hogy a témánkban elmélyüljünk és több szempontból segítséget kaptunk. A csoportmunka megkezdése alatt lehetősége volt mindenkinek részletesen elmondani, hogy mivel foglalkozik, majd a PhD hallgatók is egyenként felvázolták a témáikat, a kérdéseiket, kétségeiket valamint mind a senior kollégáktól, mint a többi PhD hallgatótól ötleteket, segítséget kaptunk. Természetesen minden PhD hallgatónak más-más témája volt, más probléma merült fel benne. Az én csoportomban az egyik PhD hallgató a kutatási kérdésével kapcsolatban tett fel kérdéseket, valamint, hogy milyen irányba lenne érdemes elmélyülnie a témában. A másik hallgató leginkább a publikációs nehézségeit emelte ki, miszerint a témáját egyik folyóiratban sem szeretnék elfogadni, mert mindenhol határterületként értékeli. Én leginkább a környezetgazdasági témák mérnök hallgatóknak való oktatásának nehézségeiről beszéltem. Miután a csoportban megbeszéltük a felmerülő kérdéseket és választ kaptunk rá, egy ebéd keretén belül más oktatókkal és hallgatókkal is lehetőségünk nyílt beszélgetni a minket foglalkoztató témákról. Az ebédet követően pedig minden résztvevő egy ún. „speed dating”-en vett részt, ahol kb. egy-másfél órán keresztül minél több információt gyűjtöttünk a minket érintő problémákról minél több senior kollégával beszélgetve. Ezt követően pedig egy összefoglalót tartottunk, ahol mindenki összegezte, hogy mit tanult, milyen pozitív gondolatokkal, „take home message”-t viszünk haza, melyek segítenek a későbbiekben mindenki PhD témájában. Összességében elmondható, hogy a PhD Workshopból minden résztvevő profitált, széles skálán kutató és oktató kollégáktól kaphattunk visszajelzést, segítséget, de akár a kapcsolatépítés is meglehetősen fontos szerepet játszott ebben. Ezen felül a workshop ideje alatt egy közösen használt fileba mindenkinek jegyzeteltük a javaslatokat, ajánlásokat, esetleges szakirodalmakat, illetve a „take home message”-ket is rögzítettük, hogy azokat később le tudjuk menteni, és amikor szükséges, visszakeresni.

Sós Tamás

KONTIKI Szakképző Zrt.

Szakképzési és a kompetenciaalapú humánerőforrás-fejlesztés, az észak-magyarországi régió példája

A kutatásom témája a szakképzés, mint az emberi erőforrás menedzsment egy hangsúlyos területe, kereslet – kínálat változásának perspektívájában a munkaerőpiac és a szakképzés kapcsolatának vizsgálata. Célom a pályakezdő szakmunkásokhoz kötődő kompetenciaelvárások összefüggéseinek feltárása az észak-magyarországi tapasztalatok alapján.

Szakirodalmi háttérrel, a dolgozat elméleti alapját adják azok a kutatások, amelyek a szakképzés, és a foglalkoztatottság közötti összefüggések elemzéséhez nyújtanak forrást a humán fejlettség, az Ipar 4.0, a digitalizáció, a gyors technológiai változások, a kvalifikáció, nézőpontjából (Benedek,2017; Henczi,2007; Lükő, 2015; Molnár,2016; Poór,2015).

A vizsgálat során kvantitatív és kvalitatív módszereket alkalmaztam. Az irodalomelemzést követően a primer kutatás keretében – kérdőívek alapján – adatgyűjtést végeztem a hátrányos helyzetű mutatókkal rendelkező észak-magyarországi régióban. Összehasonlításokat tettem a munkaadók (N=127), a pályakezdő szakmunkások (=172), szakképző intézmények (N=107), véleménye alapján, ezt egészítették ki a fókuszcsoporthoz interjúk (N=21).

Az előadás fókuszált tárgya a pályakezdő szakmai végzettséggel rendelkező munkavállaló kiválasztása hagyományosan – évtizedekig – munkaköri leírás alapján történt, ez viszont a munkavállaló azon személyiségi jellemzőit nem tartalmazta, ami a feladatok megoldásához nélkülözhetetlenek. Az utóbbi években a leendő munkaerő alkalmasságának megítélésénél kompetenciamodell szerinti megközelítés terjedt el így az egyes tevékenységi területekhez szükséges szakmai kompetenciákon túl, a személyes, társas, és módszer kompetenciák is mérlegelésre kerülnek.

A kutatás megállapításai rávilágítanak a pályaeirányítás, az iskolai szakképzés neuralgikus pontjaira, az oktatási rendszer deficitjére, a tanulók alapképzettségének és motivációs hiányosságaira, a szakképzés valamint a munkaerőpiac közötti távolság növekedésére. A kutatás következtetése által bemutatott eredmények megerősítették, hogy a szakképzés „keretjelleget” megújulását indokolja a tudásalapú gazdaság változásai, az új munka tartalom, ami új típusú ismereteket, kompetenciákat igényel, ennek megfelelően új tananyagtartalmakra, megújuló újgenerációs megoldásokra van szükség a szakoktatásban, a munkaerő gazdálkodásban. Egyre nagyobb jelentősége van, hogy a szakoktatásban dolgozó tanárok, szakoktatók képzésük és továbbképzésük során kapják meg azokat az innovatív módszertani ismereteket, amelyekkel a szakképzés eredményességén javítani lehet. A szakmunkás pálya iránti elköteleződést indokolt tovább javítani, a diplomás életpálya programokhoz hasonlóan a szakoktatásban dolgozók mellett, a szakmunkások számára is célszerű életpálya modellt bevezetni.

Sounantha Phavadee

PPK, ELTE, Budapest

Review of the Effectiveness of Learning Styles on the Learning Satisfaction of students

In the entry of this paper focuses on the review of differential of researches and articles related to the effectiveness on learning styles of individual student uses through their satisfaction in learning. In term of learning styles are noticed that individual students have differential styles of learning. In here, I used Peter Honey and Alan Mumford's model; Kolb learning style; and Neil Fleming's VAK/VARK model are mentioned for the discussion. And which model was being used for students' effectiveness of their learning according to the researches and articles. This paper aims at general students in higher education level without specification of any stream and the overall; this is the most useful for my future research paper in the field of learning styles of students are used appropriately at different of stream, gender and nationalities.

Stummer Krisztina

Pécsi Tudományegyetem

A Pécsi Női Felső Kereskedelmi Iskola rekrutációs bázisa 1912 és 1948 között

Kulcsszavak: nőtörténet, kereskedelmi oktatás, Pécs

1912-ben Pécsen nyitja meg kapuit a Dunántúl első női felső kereskedelmi iskolája. A hároméves, kereskedelmi érettségit adó iskolatípus nagy népszerűségnek örvendett. Az államosításig a növendékek létszáma megötszöröződött, azonban ez a bővülés nem egyenletesen zajlott le. Számos külső tényező befolyásolta az intézmény látogatottságát, többek között a határátrendeződés, a gazdasági válság, az első világháború.

A tanulók többsége a közelből, Pécsről és Baranya megyéből rekrutálódott, de az egész ország területéről, sőt külföldről is érkeztek diákok. A széleskörű beiskolázási körzet okaiként megemlíthető a lányok növekvő érdeklődése a képzés iránt, hogy a Dunántúlon még évekig nem nyílt hasonló iskolatípus, illetve a további intézmények telítettsége.

A felekezeti megoszlás a vizsgált időszakban jelentős változásokon ment keresztül. Túlnyomórészt római katolikus lányok alkották az iskola bázisát (akárcsak Pécs és Baranya megye lakosságát), de arányuk ingadozott.

A téma részletes feltárása során elődleges és másodlagos írott források egyaránt fontos szerepet játszottak. Az elődleges kútfők közül a Pécsi Női Felső Kereskedelmi Iskola értesítői nyújtanak nélkülözhetetlen információforrást. A téma komplexitása széleskörű szakirodalmi áttekintést igényel. A nők helyzetének, társadalmi szerepvállalásának, művelődési lehetőségeivel foglalkozik Kéri Katalin, Rébay Magdolna, Pukánszky Béla; Nagy Adrienn kereskedelmi oktatás témakörében publikált művei globális összegzést nyújtanak; Pécs korabeli kulturális, gazdasági, oktatásügyi, vallási helyzetének leírásában Kaposi Zoltán művei iránymutatók.

Szabó Imre Gábor

PTE BTK OTNDI

Fatal exception - kivételkezelés az informatikai szakképzésben

A szakképzésben – és általában az oktatási-nevelési folyamatban – megkerülhetetlen a folyamat eredményének és ezen keresztül az eredményességének a meghatározása. Hatással van a tanulók személyiségfejlődésére, értékrendjére, motivációjára és a tanulással kapcsolatos attitűdjére.

A tanulók tanulmányi teljesítményének rendszeres és módszeres mérésének objektivitását külső és belső tényezők rontják. A mérést-értékelést, de mindenekelőtt a minősítést végző tanárra ható, a minősítés eredményét célirányosan befolyásolni próbáló befolyásolási kísérletek során többnyire a szakmailag indokolttól eltérő értékelési döntés meghozására próbálják rábírní a tanárt a tanulók egy részének értékelésekor, rontva a mérési eredmények pontosságát, ezáltal a relevanciáját, ami negatívan hat a szakképzés eredményességére. A befolyásolt értékelés, mint a rejtett tanterv egyik megjelenési formája, negatív hatással lehet a tanulóra is: tanult tehetetlenség kialakulásához, ami hátrányosan hathat a tanuló további tanulmányaira, sikerességére, motivációjára, továbbá esélyegyenlőségi kérdéseket is felvet.

Mivel empirikus kutatási eredmények még nem tárták fel a jelenséget, ezért a tanulói teljesítmények értékelésének és minősítésének szándékos és célirányos befolyásolására irányuló külső hatások fajtáinak, okainak és mértékének feltárására irányul a kutatás az állami fenntartású hazai szakgimnáziumokban folyó informatikai szakképzésben. A vizsgálat célcsoportja a hazai középfokú képzésben dolgozó, informatikai tárgya(ka)t tanító tanárok az egész országban (populáció: 1115 fő). A vizsgált időszak: a 2016-17. és 2017-18. tanév. Az online kérdőíves (N=59) és részben strukturált interjú (N=8) adatfelvétel adatainak kvantitatív és kvalitatív elemzése nyomán megállapítható, hogy a vizsgált területen a tanárok többségét befolyásolták a tanulók egy részének tanulmányi teljesítményének minősítésében. A befolyásolással főleg az intézményvezetők és az osztályfőnökök próbálkoznak (az előbbieket hatékonyabban). Az okok között az oktatási rendszer elvárásainak megfelelés kényszerét és az egzisztenciális kényszert kell megemlíteni: a limitált lemorzsolódási célszámok teljesítésével a szankciók elkerülése éppúgy erős motiválóerő, mint a tanári munkahelyek megtartásához szükséges osztály- és csoportszámok biztosítása. A kutatási eredmények nem támasztják alá sem az előítélet, sem az előítélet látszanak a kerülése (különösen a roma tanulók esetén), mint ok szignifikáns jelenlétét. A hátrányos helyzetű területeken a többi területnél kicsit gyakoribb a mentori programban (Útravaló Ösztöndíj Program) részt vevő diákok tanulmányi statisztikáinak javítását célzó befolyásolás. Az egész jelenség viszont nem mutat sem területi, sem településtípus szerinti eltérést: jól láthatóan mindenütt jelen van.

Szabóné Berki Éva

BME Műszaki Pedagógia Tanszék

A közgazdász tanárképzés a kezdetektől napjainkig

A közgazdász tanárképzés elődjeként létrejött kereskedelmi iskolai tanárképzés kialakulását leginkább a kereskedelmi iskolai szakoktatás történeti munkáiból ismerhetjük meg. (Dengl János: A hazai felsőfokú ker. okt. múltja és jelen állapota, Ker. Szakok. 1925-26. III. évf. 12. sz. 1-23.; Schnack Béla-Vincze Frigyes: A kereskedelmi okt. ügy fejlődése és mai állapota Mo-n, Bp. 1930.; Vincze Frigyes: A középfokú ker. szakokt. hazánkban és külföldön a XIX. sz. ötvenes évektől napjainkig Bp. 1930.; Vincze Frigyes: Szakoktatásunk múltja és jelen állapota, A mezőgazd., ipari és ker. okt. fejlődése 1750-től napjainkig Bp. 1930.) A kereskedelmi iskolai tanárképzés korabeli dilemmáit bemutató munkák a hazai tanárképzés egészének formálódásába is betekintést nyújtanak. (Lutter Nándor: A tanárképzés hazánkban I. II. III. IV. Közokt. 1885. évi IV. évf. 2., 3., 4. szám; Kármán Mór: A tanárképzés és az egyetemi

oktatás.Bp.1895.;Schnack Béla: Tanárképzés és tanképesítés I.-IV.Ker.Szakokt. 1896.IV. évf. I.221-225., II.271-277., III.300-309., IV.421-430.);Kereskedelmi Tanárképző Ker. Szakokt. 1897/98.VI-VII.évf.13.;A ker. iskolai tanárok képzése és képesítése hazánkban és külföldön. A Ker. Iskolai Tanárképző Értésítője,Bp.1900.; Bricht Lipót:A Ker. Isk.Tanárképző Intézet 25 éves tört. Ker.Szakokt.,XXXI. Évf.5-6.sz.1923-24.119.;Nagy J. Béla:Az osztrák középiskolai tanárképzés és tanárvizsgálatok és u.ö.: A porosz középiskolai tanárképzés és tanárvizsgálatok M.Paed.1933.1-4.sz.67-69.,174-178.;Imre Sándor:Az Országos Felső Kereskedelmi Iskolai Tanárvizsgáló Bizottság feladata Ker. Szakokt.1935/36.XLIII.évf.5.sz.189-194.) A kereskedelmi-közgazdasági tanárképzés szakrendszerének kezdeti időszakában tetten érhető a gazdasági igényeknek megfelelő szakoktatás tantárgyaihoz való illeszkedés. A kereskedelmi iskolai tanárképzés-, és tanári minősítés rendszere a gimnáziumi-, és reáliskolai tanárképzés-képesítés rendszeréhez hasonlóan jött létre. A Kereskedelmi Iskolai Tanárképző Intézet hozzájárult a gazdasági szaktanárképzés önálló Gazdasági Szaktanárképző Intézetének létrehozásához. A közgazdasági-, műszaki-, agrártudományi egyetemeken folyó szakmai tanárképzések az egyetemi képzésekhez kapcsolódóan fejlődtek. A szakmai tanárképzőknek az un. világbanki program keretében nyílt lehetőségük a kooperációra, hogy a tanárképzési követelmények változásainak megfelelő pedagógiai-, pszichológiai-, és módszertani képzési struktúrát, tartalmat hozzanak létre. A bolognai rendszerű képzéshez való alkalmazkodás motiválta a szakmai tanárképzés további innovációját, mint ahogyan a napjainkban végbemenő középfokú szakképzés intézményi-, és tartalmi változások is további kihívásokat jelentenek a szakmai tanárképzés számára. Előadásomban a közgazdász-tanár-képzés fejlődésében meghatározó jellemzőket szeretném vázolni, a teljesség igénye nélkül. A kitekintés tapasztalatai hozzájárulhatnak szakmai pedagógusképzés egységes keretrendszerének létrehozásához, a jövőbeni fejlesztésekhez.

Szarka Katarína, Juhász György

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Kémia Tanszék

A fejlesztő értékelés szerepe és gyakorlata a tanárképzésben (The Role and Practice of Assessment for Learning in Teacher Education)

Az oktatásban történő valódi reformok alulról vezéreltek: ha a tanár előtérbe helyezi a tanulási folyamatot tanítási folyamattal szemben, ha szakít a berögzült oktatási sztereotípiákkal, ha az innovatív szelleme abból a felismerésből fakad, hogy a megváltozott társadalomban felnövekvő generáció tudástranszfere az előző generációk pedagógiai megközelítésétől eltérő oktatási paradigmákat igényel, integrálva az infokommunikációs- és digitális technológiákat. Tehát az innováció kulcseleme a tanár, és annak kompetenciái. A tudásközpontú társadalom nemcsak a ma tanárára, de a felnövekvő tanárgenerációra is nagy elvárásokkal tekint. Ezért a tanárképzés sem valósítható meg a hagyományos oktatás módszereivel és formáival, hanem megköveteli az új tanulási és tanítási formák és stratégiák keresését és alkalmazását, figyelembe véve az információs társadalom kihívásait, a munkakörnyezet változásait, a társadalmi változásokat, a globalizációt, az élethosszig tartó tanulás szükségességét, a munkaerő-piaci követelményeit és oktatási célként a civilizáció fenntarthatóságát.

A tanulók valószínűleg nem válnak élethosszig tartó tanulókká, ha nem látják a tanáraikat is élethosszig tartó tanulóként (Schleicher, 2018).

Hasonlóan a felnövekvő tanárgeneráció tagjai sem rendelkeznek majd a szakmát tekintve innovatív és proaktív tanári attitűddel, ha a tanulmányaik során nem tapasztalják meg azokat a tanáraik részéről.

Tanulmányunk középpontjában a napjainkban gyakran hangsúlyozott innovációs törekvések egyik kulcsfontosságú eleme, a fejlesztő értékelés áll. Jellemezni szeretnénk a fejlesztő értékelés aspektusait

tanárképzés tekintetében, valamint bemutatni egy a fejlesztő értékelés alkalmazásának jó pedagógiai gyakorlatát, rámutatva arra, hogy hogyan ismerhetik meg a tanárképzős hallgatók saját képzésük során közvetlenül a fejlesztő értékelés gyakorlatát és hogyan válhat számukra hatékony eszközzé a jövőbeli pedagógiai gyakorlatukban.

Irodalmi forrás:

Schleicher, A. 2018. World Class: How to Build a 21st-Century School System, Strong Performers and Successful Reformers in Education. Paris : OECD Publishing, 2018. ISBN (PDF) 978-92-64-300002.

Köszönetnyilvánítás:

A tanulmány a VEGA: 1/0663/19 : Analýza prírodovedného a matematického vzdelávania na stredných školách a inovácia obsahu odborových didaktík (A középiskolai természettudományos és matematikai műveltség analízise, valamint szakdidaktikai tartalmi innovációja) projekt támogatásával valósult meg.

Horváth Ágoston, Makó Ágnes, Széll Krisztián

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (MKIK GVI)

Karrierút-mintázatok a szakképzés után

Tanulmányunkban arra kerestük a választ, hogy a szakképzésből kikerülő fiatalok a végzés után milyen karrierutat járnak be, milyen munkaerőpiaci státuszmintázatok azonosíthatók körükben. Vizsgálatunk alapját az MKIK GVI szakképzési pályakövetés vizsgálatának összekapcsolt adatbázisa adta, mely lehetővé tette a szakképzésben végzettek 2017 júniusa és 2018 decembere közötti pályautójának havi szintű elemzését. A vizsgált időszakban öt munkaerőpiaci státuszt azonosítottunk: dolgozó, munka mellett tanuló, tanuló, munkanélküli, gyermekvállalás miatt inaktív. A szakképzés-kutatásokban eddig még nem alkalmazott szekvenenciaanalízis segítségével a havi státuszok alapján kísérletet tettünk tipikus pályautmintázatok megragadására. Az elemzés eredményeként öt csoportot (klasztert) tudtunk megkülönböztetni: a tanulók, a munkaerőpiacra lépők, a munkavégzéssel párhuzamosan tanulmányokat folytatók, a dolgozók, valamint a munkanélküliek/inaktívak csoportjait. A csoportok háttérváltozók szerinti elemzése a hátrányok koncentrációjára és újratermelődésére mutat rá: a munkanélküliek, inaktívak helyzetét alapvetően meghatározzák családjuk kedvezőtlen szocioökonómiai körülményei.

Széll Krisztián

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (MKIK GVI)

Középiskolás tanulók iskola- és pályaválasztási motivációi

Az iskolaválasztást és az iskolai életutat több tényező együttesen befolyásolja. Az iskolai életút nagyon eltérően alakulhat például a szerint is, hogy egy adott diák milyen oktatási szinten és programtípusban tanul. Az előadásban arra keressük a választ, hogy milyen egyéni, családi, iskolai és társadalmi tényezők befolyásolják az iskolatípus (gimnázium, szagimnázium, szakközépiskola), illetve azon belül a konkrét középiskola választását, valamint arra, hogy melyek a tanulók legfontosabb pályá- és iskolaválasztási motivációi.

A vizsgálat alapját a MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet által 2019 szeptember 23 és október 22 között végzett kérdőíves adatfelvétel adja. Az önkitöltéses papír alapú kérdőívek segítségével végzett felmérésben 4–5 évfolyamos gimnáziumokban, szagimnáziumok nem szakképzési évfolyamán és szakközépiskolákban tanuló 9. évfolyamos (első képzési évfolyamos) nappali tagozatos diákokat kérdeztek meg. A megkérdezett tanulók száma gimnázium esetén függött az iskola településének típusától

(megyeszékhelyen található, avagy sem), szakközépiskola esetén a képzés ágazati besorolásától, míg szakközépfiskola esetén a szakmacsoporttól.

Az előadás a kérdőíves adatfelvételek első eredményeit mutatja be, kitérve a megkérdezett tanulók általános iskolai tanulmányi útjára, az általános iskola utáni továbbtanulásuk jellegzetességeire és mögöttes szempontjaira, motivációira, a tanulással kapcsolatos attitűdjeikre és jövőbeli terveikre, valamint az eltérő képzési típusok sajátosságaira is.

A kezdeti eredmények alapján általánosságban elmondható, hogy az iskola- és pályaválasztási motivációk tekintetében jelentős eltérések mutathatók ki képzési típusok szerint. A szakképzésbe (szakközépfiskolába) kerülő fiatalok esetében sokszor véletlenszerű vagy szükségből történő szakma-, illetve iskolaválasztás történik, ami a szakma iránti elkötelezettség, motiváltság hiányát eredményezheti, s ami meghatározó a későbbi iskolai életút tekintetében is.

Szentes Erzsébet

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

A pályaválasztási döntések támogatásának fontossága

Az erdélyi magyar érettségi előtt álló diákok körében rendszeresen felmértük azt, hogy hányan fontolgatták a továbbtanulás lehetőségét, milyen arányban szerettek volna továbbtanulni. Vizsgáltuk, hogy milyen tannyelvet választanak, és melyek a pályaválasztást leginkább meghatározó belső és külső tényezők. Törekedtünk összefüggéseket kimutatni a továbbtanulási szándék és a lakhely típusa, a régió, az iskolatípus, a szak, a szülők iskolai végzettsége, a tanulók családi helyzete (családszerkezet, testvérek száma), valamint a tanulási és olvasási szokások változók között, illetve legutóbbi kutatásunkban (a 2017-2018-as tanévben) a romániai magyar 10. osztályos középiskolás tanulók körében vizsgáltuk a továbbtanulási szándék, a tanulási szokások és az iskolai közérzet közötti összefüggéseket is.

Annak ellenére, hogy a tanulók úgy ítélik meg, hogy a pályaválasztással kapcsolatosan sok információhoz jutnak az internet, az iskola, a barátok és a család révén, a kutatási eredményeink sok bizonytalanságra is rávilágítanak a továbbtanulással és a szakmai tervekkel kapcsolatban. Éppen ezért tartjuk elengedhetetlennek a továbbtanulási szándék vizsgálatát, annak tudatában, hogy a mérések eredményei hasznosíthatók azon pedagógusok és iskolai tanácsadók számára, akik tudatosan szeretnének figyelni a tanulók pályaválasztással kapcsolatos képességeinek, készségeinek a fejlesztésére, tenni szeretnének azért, hogy tanítványaik sikeresen leküzdjék a pályaválasztási bizonytalanságot, és elegendő pályaválasztással kapcsolatos információra tegyenek szert, valamint támogatni kívánják a továbbtanulást tervező fiatalokat az eredményes tanulásban.

Szepessyné Judik Dorottya

Selye János Egyetem. MNL Nógrád Megyei Levéltára

"Magyar Siketnéma Oktatás" (1901-1918) Példa egy analitikus jellegű kutatás forráselemzéséhez

A történeti Magyarország területén élő hallássérültek oktatásának intézményesített formája 1802-ben, a Vácón létrehozott siketintézettel vette a kezdetét. Az intézet megalakulása Európában nem számított új keletűnek, ugyanis először Párizsban 1770-ben, Lipcsében, és Berlinben 1778-ban, Bécsben pedig 1779-ben jött létre iskola siketek számára.

A történeti Magyarországon a dualizmus kora hozta meg a látványos ugrást az oktatás területén. 1897-ig a vácival együtt nyolc intézetet ismerünk. A dualizmus végére már 16 iskola várta a siket tanulókat. A budapesti állami siketnéma-intézet igazgatója, Borbély Sándor 1900-ban felhívást és tervezetet küldött a törvényhatóságokhoz, amelyben a siketnéma-intézetek létesítésére tett javaslatokat. Az iskolák létrehozását segítette az állami szerepvállalás is.

Az állami segítségnyújtás mellett ennek a folyamatnak másik „motorja” a Siketnéma Intézeti Tanárok Országos Egyesületének aktív szerepvállalása volt. Az egyesület gondozásában havonta megjelenő Magyar Siketnéma Oktatás a sikeresen működő siketiskolai hálózat szakmai folyóirata, fóruma volt.

Hogyan jelenik meg ez a tevékeny szerepvállalás? Erre reflektálok előadásomban, ahol, mint a pedagógiai kutatás egyik forrásaként, az 1901 és 1918 közötti időszakból a Magyar Siketnéma Oktatás c. folyóiratot veszem górcső alá. A forráselemzés során sor kerül a periodika cikkeinek leíró, értelmező és összehasonlító elemzésére egyaránt.

A Borbély Sándor által szerkesztett folyóirat főbb célkitűzései között szerepelt az egységes módszertan létrehozása a hangzó beszéd elsajátítására (szájról olvasás, kiejtés megtanítása, fokozatosan bővülő nyelvtanítás) a korábban használt jelnyelven történő oktatással szemben. Ez a szisztéma megegyezett Európa német nyelvterületein használt oktatási eszközökkel, melyek a folyóiratban ismertetésre kerültek. Ebben külön szerepeltek az önálló tanulmányok, a külföldi folyóiratokban megjelent szakmai tanulmányok fordításai, a szakirodalmi és általános pedagógiai szemlék, a pedagógiai megfigyelések (!) és a kisebb terjedelmű hírek.

Szigeti Fruzsina

Debreceni Egyetem BTK, Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program

A PhD-hallgatók lemorzsolódásának prediktorai

A felsőoktatásból történő lemorzsolódás egyre inkább az oktatáspolitikai keresztműzében áll. Az OECD állásfoglalása szerint azokban az országokban, ahol a felsőoktatás 20 százalékos feletti lemorzsolási aránnyal bír, sürgős beavatkozásokra van szükség. A magyar felsőoktatást közel 40 százalékos lemorzsolódás jellemzi, ami képzési szintek szerint a tudományos képzésben a legmagasabb. A doktori iskolákba felvételt nyert hallgatók kb. egyötöde már a képzési időn belül megszakítja a tanulmányokat, abszolutóriummal mintegy kétharmad, fokozattal kevesebb mint 50 százalék rendelkezik (Fináncz, 2008; Mihály, 2013). Hátterében a tanulmány-megszakítás, a lemorzsolódás állhat, aminek makroszintű összefüggésrendszerét többnyire nem vizsgálják a felsőoktatás kutatói. Éppen ezért, az ezzel kapcsolatos kutatásokra szükség van, hiánypótlásuk indokolt.

Vizsgálatomban a PhD-hallgatók lemorzsolódás-mintázatainak feltérképezésére vállalkozom, makroszintű megközelítésből, amiben az adminisztratív célú adatgyűjtésen alapuló Felsőoktatási

Információs Rendszer (FIR) lesz segítségemre. Az adatbázisban a 2010/2011-es tanév első félévben beiratkozott PhD-hallgatók szerepelnek. Ők még a hároméves képzésben vettek részt, akiknek a passzív félév(ek) igénybe vétele nélkül feltétlenül meg kellett szerezniük a tudományos képzés befejezését igazoló abszolutóriumot a FIR adatbázis befagyasztásának időpontjában, a 2016/2017-es tanév második szemeszterben. A kutatás során lemorzsolódott PhD-hallgatóknak azokat tekintem, akiket a FIR adatbázisban lemorzsolódottaknak jelöltek meg, akik nem végezték el a hároméves képzést.

A doktoranduszok lemorzsolódásának vizsgálatakor első lépésében azt nézem meg, hogy a beiratkozott PhD-hallgatók hány százaléka nem szerzett abszolutóriumot, azaz hány százalékuk morzsolódott le ténylegesen. A kutatás következő fázisában górcső alá veszem a doktoranduszok lemorzsolódásnak prediktorait. Feltételesem szerint a szelektív doktori iskolák hallgatóinak mintegy 20 százaléka már a képzési időn belül abbahagyja a képzést, amiben szerepet játszik a szigorú követelményrendszer, az előírt kreditszám el nem érése, a passzíválás, a gyakorta igénybe vett passzív szemeszterek száma, a költségtérítéssel finanszírozási forma, továbbá a doktoranduszok tudományos kapcsolathálóba való beágyazottságának tudományterületi eltérései (Fináncz, 2008; Györffy, 2015; Mihály, 2013; Nettles & Millett, 2006; Pusztai, 2009).

A 123847 számú projekt a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a K_17 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

Szládovics Bálint

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

A szakmai tanárok tanítási módszereinek bemutatása – Melyiket válassza a pedagógus? Melyik az elterjedt a gyakorlatban? Melyiket oktatják a tanárképzésben?

Aki látja a köznevelést belülről, tudhatja, hogy a gyakorlott pedagógusokat két fő táborra lehet osztani, a dominánsan alkalmazott tanítási módszereik szerint. Egyik csoport fő véleménye az, hogy a klasszikus módokon kell eljárni, a frontális munka, a tankönyvből tanulás, az előadások azok, amelyek sikert hozhatnak hosszú távon. Őket gyakran éri az a kritika, hogy ez a hozzáállás már elavult, nem működnek hatékonyan, nem tudják motiválni a tanulókat, akár kárt is okozhatnak nekik. A másik oldal az újszerű módszereket preferálja, a reformpedagógia vívmányait alkalmazza szívesebben, jellemzően a pragmatizmust, és a konstruktív pedagógiát véve alapul. Az ő módszerük az elfogadott vélemény szerint, a valós tanítási környezetben nem alkalmazható, és a kezeik közül kikerülő fiatalok az életben nem fognak boldogulni. Felmerül a kérdés, hogy melyiküknek van igaza, melyik utat kell választani ideális esetben a tanároknak? És melyik utat kell a főiskoláknak, egyetemeknek preferálni a szakmai tanárképzés folyamatában?

Jelen előadásban egy új nézőpontot fogok prezentálni a látszólagos ellentmondás feloldására. A módszereket Nahalka István jól ismert paradigmái alapján fogom bemutatni. Ismertetem kutatásom eredményét arra vonatkozóan, hogy ezen módszerek közül melyiket kell alkalmaznia a pedagógusnak munkája során. Emellett kitérek arra, hogy a mindennapi gyakorlatban melyik az a módszer, amelyiket a közoktatásban leginkább használnak, a tanárképzésben pedig oktatnak. Munkám eredményeképpen láthatóvá válik, hogy melyek azok a különbségek, amelyek az ideális módszer, és a valóság között feszülnek, és hogyan lehetne ezeket közelebb hozni egymáshoz.

Kutatásomat egy magas elemszámú (N=436) mintán végrehajtott kérdőíves megkérdezéssel végeztem. Az oktatás működése minden társadalmi csoport, korosztály számára meghatározó, de leginkább a fiatalokat érinti, ezért vizsgálatom során az ő véleményeikre külön hangsúlyt fektettem. Az adatgyűjtést, egy erre a

célra fejlesztett mobiltelefonos applikáció segítségével hajtottam végre, és ügyeltem rá, hogy hangvételében, formájában a megkérdezettek igényeihez igazodjon.

Előadásom segítséget nyújt minden olyan tanárnak, aki szeretne jobb lenni a munkájában, attól függetlenül, hogy az oktatás melyik szintjén tevékenykedik. Ezen belül a módszerválasztás kérdésére úgy ad választ, hogy az a klasszikus-, és reformpedagógia követőinek is megelégedésére válik.

Szőke-Milinte Enikő

PPKE VJTK

Tanulási környezetek a 21. századi iskolában

A tanulási környezet fogalma nem örvend nagy népszerűségnek, nem tartják számon az alapvető didaktikai fogalomkészletben. Feltehetően az is hozzájárult ehhez, hogy egy átfogó kategóriáról beszélünk, melybe jól megférnek azok a tárgyi, technikai és szellemi tanulásszervezési összetevők, melyeket egy tanulási helyzetben külön-külön is tervezni, figyelni szoktunk, hatásukat azonban egységesen fejtik ki. Nahalka szerint, „a tanulási környezet azt a gondolatilag egységes, határozott elméleti alapokon nyugvó, a tanulási folyamatot befolyásoló összes fontos tényezőt magába integráló rendszert jelenti, amelynek keretei között a valóságos iskolai tanulás végbemegy” (Nahalka 2002, 66). A meghatározás alapján tanulási környezet mindaz, ami a tanulót és a tanárt a tanítási - tanulási folyamatban körülveszi, a tanulás eredményességét, hatékonyságát meghatározza. Brown (1992) és Collins (1990) szerint a hatékony tanulási környezetet a tanulásban, gondolkodásban és problémamegoldásban való jártasságra irányuló diszpozíció kialakulását elősegítő oktatási környezet, amely képes az ehhez szükséges elsajátítási folyamatok életre hívására és fenntartására (idézi De Corte, 2001). Ez a meghatározás a tanulási környezet lényegét hangsúlyozza, miszerint, az iskolai tanulási környezet professzionalizmusánál fogva lehet az egyik leghatékonyabb környezet a kognitív fejlődés számára. Az előadásban egy tanulási modell mint tanulási környezetszervező kerül bemutatásra, mely a közgazdaságtanból került adaptálásra (Nonoka és Konno, 1998) és adekvátn támogatja gondolkodásban és problémamegoldásban való jártasságra irányuló diszpozíciók kibontakozását.

Komenczi szerint az elektronikus tanulási környezet „olyan tanulási környezeteket jelent, ahol a tanítás és tanulás feltételrendszerének kialakításánál meghatározó szerepe van az elektronikus információ- és kommunikációtechnikai eszközöknek” (Komenczi, 2009, 114). A SECI modell (Nonoka – Konno, 1998) egy 21. századi elektronikus tanulási környezetben megvalósítva lehetővé teszi azt, hogy az iskola valódi tanuló szervezetté, a csoport, mely átlépheti az iskola falait, valódi tanuló csoporttá váljon. Az iskolai gyakorlatközösségek, tudásteremtő közösségek a 21. századi iskola valódi tanulási környezetei, amelyek funkciójukat tekintve, alapvetően különböznek a hagyományos tanulási környezetektől. Az előadás az iskolai tudásteremtő közösségekre jellemző sajátosságokat is megvizsgálja.

Sztojev-Angelov Ilona

Miskolci Egyetem Egészségügyi Kar

Hátrányos helyzetű diákok tanórai fejlesztése szociális ágazati képzésű szakközépiskolában

A szakértők egyetértenek abban, hogy a hátrányos helyzet megoldása főleg szociális kérdés, de a szociokulturálisan leszakadt tanulók esélyeit mégis jobban meghatározza az oktatási rendszer. A hátrányos és halmozottan hátrányos tanulók között sokkal nagyobb a lemorzsolódás már a 9. évfolyamon, mint középosztálybeli társaiknál. Közülük többen lesznek korai iskolaelhagyók és nekik szinte esélytelen az érettségi vizsga megszerzése, nem is beszélve a felsőoktatásba való bekerülésről.

Az önálló tanuláshoz szükséges tudás elsajátításához, mint például az értőolvasás, a tanulók nagy részénél nem elegendő az alsó tagozatban rendelkezésre álló négy év. A megfelelően elsajátított olvasás gyakorlatilag a további ismeretszerzési és elsajátítási tevékenység alapját, az ezáltal elért sikerességét s így a tanuláshoz szükséges motiváció kialakulását is jelenti.

Kutatásomban Borsod-Abaúj-Zemplén megye egy kisvárosában lévő szakközépiskola Szociális gondozó és ápoló tanulói körében szerzett tapasztalataimat dolgoztam fel. A szakközépiskolában okleveles egészségügyi tanárként Ápolási, gondozási alapismereteket és Egészségügyi alapismereteket oktatok. A szakképző intézmény első évfolyamán, a külső helyszínen teljesítendő gyakorlathoz szükséges úgynevezett szintvizsgát teljesítenie a diákoknak, mely írásbeli és szóban teljesítendő gyakorlati részből tevődik össze.

A sikeres vizsgateljesítéshez a felkészítést sokszor akadályozta a tanulók a tantárgyakhoz szükséges ismereteinek és háttértudásának illetve a kommunikációs képességeinek a hiánya.

Mind ezekhez sok esetben társult és komoly gondot okozott az írási/olvasási és szövegértési készség/képesség komoly deficitje.

Tapasztalataim szerint a szükséges tantárgyi tudás és a vizsga felkészítéshez csak ezen képesség fejlesztésén keresztül lehet eljutni. A hátrányos helyzetű diákok esetében speciális módszertannal és tanórai munkával, esetenként sajátos módszerekkel lehet a szövegértési képességeket fejleszteni.

Kutatásomban azokat a sajátos, általam alkalmazott módszereket mutatom be, amelyeket a tanulók tudásbeli felzárkóztatására és a szintvizsgára történő felkészítése folyamán használtam, természetesen párhuzamot állítva az elért eredményekkel.

Zoltán Szűts

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A Critical Approach to Digital Pedagogy – The Search for an Organic Methodology in the Information Society

This paper represents an approach to digital pedagogy that complements previous educational approaches from the field of communication and media science. It is safe to assume that over the last three decades, after the emergence of the global digital network, it has first become a vital part of the learning process, and by today it has reached the end of the experimental phase. We have to develop a complex, holistic methodology theory and prove it in practice. Our previously published book on online communication and media, *Online*, discusses some of the theoretical issues of learning from the perspective of communication and media science.

Our study states that, although we know a number of good practices, a unified methodology (later specialized in special the field of training, for example in vocational education) can only be developed if we take into consideration the well-established didactic rules that ensure the effectiveness of teaching and learning processes in the information society that exists in a constantly beta state. Although the technology: interfaces and standards are constantly changing - evolving - a methodology that critically approaches digital pedagogy should be based on both previously effective pedagogical practice and the rules of online communication.

Szűts-Novák Rita

Eszterházy Károly Egyetem, Országos Széchényi Könyvtár

A pedagógia reformja? Imre Sándor (1877–1945) gondolatai a reformpedagógiáról

„A nevelés ügyében talán soha sem volt olyan általános az újításra való törekvés, mint ma. Illetékesek és illetéktelenek alkalmas és alkalmatlan időben reformjavaslatokkal állanak elő. Kiemelkedik a Társadalomtudományi Társaság hosszan folyó vitája a középiskolai reformról, melyben a jó és rossz, új és elcsépelet kívánságok rendkívüli elegyedésben halmozódnak rakásra.” - kezdte A pedagógia reformja? című tanulmányát Imre Sándor 1905-ben.

A pedagógust foglalkoztatta a Társadalomtudományi Társaság vonatkozó polémiája, a középiskola reformjáról, amely először a Huszadik század folyóiratban zajlott, majd annak anyaga önálló kötetben is napvilágot látott. Ennek rá gyakorolt hatásáról legifj. Szász Károly miniszteri tanácsosnak is beszámolt egyik levelében:

„Vagyis meg akarom állapítani az örökös reformtörekvés okát, irányát, [...] Azért látom főként szükségesnek a kérdés kimerítését, mert a Társadalomtud. vitája, meg a legújabb miniszteri javaslat a múlttal való ismertséget épen nem bizonyítja.”

A jelenséggel kapcsolatos kéziratának, elméleti munkáinak (Pl.: Az iskolai reformtörekvések történetéből, 1908) és a korabeli sajtónak mikrotörténeti elemzése során komplex választ kaphatunk arra, hogy a magyar nevelésügyben milyen pedagógiai innovációk előzték meg, és miként jelent meg hazánkban a századfordulót követő években a nyugatról indult (Ellen Key; Cecil Redie stb.) nevelésfelfogásának alapjául Rousseau-t jelölő új irányzat, illetve milyen kérdéseket vetett fel az oktatással és társadalomtudománnyal foglalkozó szakemberek körében.

A szerző viszonyulása a korszak reformpedagógiai törekvéseihez, gyermekközpontú irányzataihoz ambivalens volt. Imre Sándor érdeklődött a pedagógiai mozgalom új eredményei iránt, és maga is tagja volt a Magyar Gyermektanulmányi Társaságnak. Munkáiban is többször hivatkozott vonatkozó magyar és nemzetközi tanulmányokra (pl.: Nagy László műveire), illetve használta Ernst Meumann vizsgálatainak az eredményeit is. Előadásomban kifejttem, miért nem azonosult mégsem a reformpedagógia hagyományos iskolát célzó radikális neveléskritikájával.

T. Kárász Judit, Takács Szabolcs

Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet, Illetve T. Kárász Judit esetében: ELTE, PPK, Neveléstudományi Doktori Iskola/Oktatási Hivatal

Nyílt és zárt végű itemek közötti kapcsolatok az Országos kompetenciamérés (2017-es) adatainak elemzése nyomán

A nyílt és zárt kérdések közötti kapcsolatok és különbségek feltárására érdekében első lépésben két kérdésre kerestük a választ. Igaz-e, hogy a mindkét, illetve kizárólag zárt kérdéstípust tartalmazó, két külön vizsgálatban számított IRT modellek pontszámai között megfelelő erősségű és irányú együttjárást tapasztalunk-e? Igaz-e az, hogy a zárt kérdések külön legalább olyan minőségben képesek mérni, mint a zárt és nyílt végű kérdések együttesen – azaz, igaz-e az, hogy a két pontszám közötti eltérés olyan mértékű, mely indokolttá teszi azt, hogy a nyílt végű kérdések bonyolultabb kódolása, de ebben rejlt információja megérje a velük végzett többletmunkát?

Vizsgálataink azt mutatták, hogy a két pontszám között jelentős együttjárás tapasztalható (tehát a nyílt és zárt végű kérdések egyaránt hasonló háttér területek mérésére szolgál, jól illeszkednek egymáshoz), valamint azt is kimutattuk, hogy a két kérdéstípus együttes mérésével valóban olyan szegmensei is mérhetővé válnak a kompetenciáknak (természetesen így többlet kódolási munkát jelentve), melyek a nyílt végű kérdések nélkül egyelőre mérhetetlennek látszanak.

A vizsgálatokat elvégeztük mind a matematikai, mind pedig a szövegértési terület rendelkezésre álló itemjeinek bevonásával.

T. Kárász Judit, Takács Szabolcs

Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet, T. Kárász Judit
esetében: ELTE, PPK, Neveléstudományi Doktori Iskola/Oktatási Hivatal

Kevert mérési területek pilot vizsgálata meredekségi és nehézségi paraméterek elemzésével az Országos kompetenciamérés 2017-es adatai alapján

A kevert mérési területen lévő itemek viselkedéséhez egy előzetes (pilot) vizsgálatot készítettünk. Kevert mérési terület esetében elmondható, hogy egy-egy feladatsorban lévő itemek lényegesen különbözhetnek egymástól (nem azonos területet mérnek), illetve ennél is fontosabb, hogy egy-egy item esetében tudható, hogy akár két vagy több területet is lefedhetnek. Érdekes egy matematikai szöveges feladatot elképzelni: az adott item megoldottságát befolyásolja a megoldó szövegértés képessége (az írott feladatot kellő formában fel tudja-e dolgozni), valamint értelemszerűen az adott terület matematikai rész-készsége.

Az ilyen feladatok esetében elemzésünkben külön vizsgáltuk a matematika és szövegértés itemek viselkedését azok nehézsége és meredeksége alapján (megoldási/nem megoldási valószínűség, illetve megoldási „készség rendelkezésre-állás”). Vizsgálataink során kimutattuk, hogy az itemek viselkedése megváltozik abban az esetben, ha kevert mérés-ként tekintünk az Országos kompetenciamérésre – azonban nem olyan mértékben, mely a mérést magát érdemben befolyásolná. Ellenben olyan irányú többlet információkkal szolgálhat a technológia komolyabb kidolgozása, mely az egyes itemekről a teszt összeállítóinak, de hosszabb távon akár pedagógusok, akár diákok számára fontos visszajelzéseként szolgálhat.

Tálos-Nezdei Adrienn

PTE Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola

Egymásnak segítő tanárok - kooperatív tanulásszervezés egy kaposvári középiskolában

A társadalom olyan készségek és képességek fejlesztését is elvárja az iskolától, amelyek a hagyományos frontális oktatás során nem aktiválódnak (Sahlberg, 2006; Cohan, 2006). A kooperatív tanulásszervezés alkalmazása lehetőséget nyújt arra, hogy a tanár és a diák között másfajta viszony alakuljon ki, mint a hagyományos oktatási keretek között. A frontális óravezetéstől eltérő technikák alkalmazása a társas kapcsolatokra is pozitív hatással van, fejlődnek a diákok szociális kompetenciái (Nagy, 2000), hozzájárul a testi-lelki egészség megőrzéséhez (Aszmann, 2001), és hozzásegít a munka világában kamatoztatható társadalmi tőke megszerzésében (Czakó, Sík, 1994). Az elsajátítás során a pozitív érzelmek átélése mellett a negatív érzelmek, frusztráció feldolgozása is fontos tapasztalat a diákok számára (Hunyady, M. Nádasi, 2011).

A kooperatív tanulás elméletének széles nemzetközi és hazai szakirodalma van. Magyarországon Horváth (1995) a hatékony nevelés eszközeként említi a kooperatív tanulást. Varga és Arató kiemelik, hogy akkor eredményes, ha érvényesülnek az alapelvek, és felhívják a figyelmet arra, hogy a kooperatív tanulásszervezés nem módszertani apparátus, hanem oktatásszervezési keret (Arató, Varga, 2008). Benda az értékelés fontosságát hangsúlyozza, valamint a pedagógus kettős szerepét, segítő és irányító funkcióját a tanulási folyamatban (Benda, 2002).

Kutatásomban a kooperatív tanulásszervezés középiskolai alkalmazását vizsgálom egy kaposvári középiskolában. A kooperativitásra vonatkozó kérdőíves felmérés elképzelése azért merült fel, mert bár a pedagógusképzésben hangsúlyos, a módszertani továbbképzésekben is jelen van, a minősítés elvárja a pedagógustól, mégis ritkán alkalmazzák a pedagógusok a mindennapi tanórai gyakorlatukban. A kérdőíves felmérésemben erre az ellentmondásra kerestem a választ, illetve arra a kérdésre, hogy mennyire vannak tisztában a tanárok a kooperatív módszerek alkalmazásának szociális készségekre, személyiségfejlődésre, valamint tantárgyi tudásra vonatkozó hatásával. A kérdőíves vizsgálatot követően interjút készítettem az adott középiskolában tanító pedagógusokkal, amelyben a kooperatív tanulásszervezéssel kapcsolatos előzetes ismereteiket, attitűdjüket térképeztem fel.

Az iskola 2019 augusztusától részt vesz a PTE által megvalósított EFOP pályázatának keretén belül egy a kooperatív tanulásszervezés gyakorlatának kialakítását elősegítő továbbképzésen. A továbbképzés során a képzésben részt vevő 25 pedagógus gyakorlati segítséget kap a tanulásszervezési eljárás mód előkészítésével, tanórai alkalmazásával kapcsolatban. Előadásomban az előzetes kérdőíves vizsgálat, az ezt követő interjúk, a tanári kar képzés közben tapasztalatait, valamint a diákok véleményét, attitűdjét elemzem.

Éva Thun

Pannon Egyetem MFTK Neveléstudományi Intézet/Institute of Education Faculty of Modern Philology and Social Sciences University of Pannonia

A Comparative Analysis of the Concepts of 'Collective Capacity Building' and 'Consciousness/Awareness Raising' in Teaching and Learning

One can find numerous interpretations and theorizations for both the concepts of capacity building and awareness raising, and it is noticeable that they tend to exhibit similar goals, namely to achieve beneficial social change. Therefore, the question can be raised what are the differences and similarities that determine the use of one or the other of the two approaches in the context of education?

When investigating mostly the English language literature, it becomes apparent that the two theories and practices are imbedded in similar contexts, i.e. social movements of the 20th and 21th century. The histories of the concepts may serve as instrumental sources to find the answers for our questions concerning the coexistence the two approaches. While both concepts originated from approximately the same time (1950s-1970s) and both focused on the self-help of communities, the term capacity building later became an international leading development concept, while the concept and practice of consciousness/awareness raising found its way into education (critical pedagogy) and later to community learning as well. The concept of capacity building is embraced almost exclusively by the (international) social policy – including educational policy – development discourses and documents, whereas the concept of awareness raising has become integral to the postmodern interdisciplinary social science theories and practices.

While there are many similarities in the practices of the two approaches to initiate change in societies, it is worthwhile to examine the differences, which can be identified in that the process and individual contribution is more in the focus in awareness raising practices, while efficiency in reaching the objectives is emphasized in capacity building.

Awareness raising gives the knowledge that one needs to create long-term changes in the community. The pedagogy involving awareness raising affirms the value of personal experience and by focusing on empowerment embodies the concept of power as energy, capacity, and potential of the individuals and communities. Thus, the individual is the agent of social change. At the same time, though, capacity

building claims that change needs to be driven from within an individual or organisation to build a self-sustaining structure, yet it targets to produce knowledge needed to change organisational and institutional contexts (in education). Here the agency – though approved by the individuals – remains with the institution.

It should be noted that the topic of ‘structure-agency dualism’ has been long debated in the sociology of education discourses without reaching a definitive conclusion. The critical comparative examination of awareness raising and capacity building approaches can enrich this debate with new knowledge concerning the persistent presence of this dualism in education.

Tibor Koltay

Eszterházy Károly University

Some viewpoints on teaching information and data literacy in higher education

The term “information literacy” was coined by Paul Zurkowski in 1974. It referred to people who are able to solve their information problems by using relevant information sources and applying relevant technology. His initial usage of the term, however, was different from its present understanding as varied new goals appeared. Perhaps most notably, the strong emphasis on problem solving was followed by varied other goals. Not unexpectedly, data literacy brought back the strong emphasis on problem solving, even if it characterizes mainly the use and management of research data not giving particular attention to citizenship issues, while it emphasizes the openness of science. Partially due to this difference, the relationship of information literacy and of data literacy to constructivist teaching approaches is different. While in the case of information literacy, at least three approaches (phenomenography, discourse analysis, and the sociocultural perspective) have the potential to enrich its education, data literacy education seems to be amenable only to the latter one.

In the light of this contradiction, this paper is going to describe the main characteristics of these two literacies. Their models will be reviewed, including data literacy’s skills based nature and embeddedness in research data management. Experiences, related to teaching both literacies in higher education will be appreciated, not forgetting about the convergences between different kinds of literacies of the digital age.

Even though it does not influence data literacy, the process of changing views on information literacy will be illustrated by the story, beginning with the appearance of the one of the most influential documents in this field, i.e. the Information Literacy Competency Standards for Higher Education, conceived by the Association for College and Research Libraries in the United States. This document has been replaced in 2015-2016 by the Information Literacy Framework for Higher Education that is based on threshold concepts and learning theory.

Tímea Krisztina Ardelean

University of Pécs

How about Learning English through Social Media? An Empirical study among Students at the Partium Christian University

Although one might think that in the 21st century everyone can easily learn English, there are still many who are struggling to learn English.

This study examines how Partium Christian University students relate to the opportunities offered by 21st century ICT tools and whether ICT tools are used in and outside the university for English language learning.

There was no question about the use of social media, so the main purpose of the research was to find out how and to what extent this popular medium can be used by students to learn English.

According to the survey, this generation needs collaborative and web-based learning and education, which could be achieved in part through the use of social media.

Tóth Adrienn Anita, Szekeres Ágota

ELTE-PPK Neveléstudományi Doktori Iskola, ELTE-BGGYK Atipikus Viselkedés és Kogníció
Gyógypedagógiai Intézet

Inklúzió, a közös esélyünk

Az elmúlt évtizedekben számos külföldi és hazai kutatás foglalkozott a sajátos nevelési igényű gyermekek szociális inklúziójának megvalósulásával a befogadó intézményekben. Ezekben a kutatásokban gyakran találkozunk a 'pedagógusok felkészületlenek', 'a tárgyi és személyi feltételek hiányoznak', 'az iskolarendszer felkészületlen', 'az integráció kényszer' kifejezésekkel. Ezek a kutatások nagyon fontos tükröt tartottak a hazai köznevelési rendszernek, és megmutatták, hogy szemléletváltásra, új vezetői stratégiákra, intézményi szervezeti átalakulásokra van szükség (például: Papp, 2001, 2004; Kőpatakiné, 2004; Balázs és Bass, 2005; Halász-Lannert, 2006).

Összességében az is kiolvasható ezekből a kutatásokból, hogy a magyar sajátos nevelési igényű gyermekek számára nehézséget jelent a többségi iskolában a beilleszkedés, nehezen, vagy alig építenek ki baráti kapcsolatokat, sokat küzdenek társaik elfogadásáért. Nehezíti helyzetüket, hogy egy hazai kutatás szerint a magyar diákok attitűdje negatívabb sajátos nevelési igényű társaikkal szemben. Ez megerősíti azt az eddigi tendenciát, hogy az osztályközösségekkel folyamatosan foglalkozni kell, a gyerekek számára alapvető segítséget jelentenek az attitűdformáló programok, melyek nemcsak a sajátos nevelési igényű gyermek elfogadását erősítik, hanem általában véve az osztályközösséget. Bár kimutatható, hogy a társadalmi részvétel során minél többet találkozunk sajátos nevelési igényű személyekkel, annál inkább pozitívabb lesz az attitűdünk irányukban, az is jól látszik, hogy csupán a jelenlét nem elegendő. Kifejezetten igaz ez az iskoláskorra, ahol szükség van célzott, az előítéleteket lebontó, az elfogadást erősítő programokra, non formális tevékenységekre a mindennapokban (Szücs 2002, 2003; Somorjai 2008; Perlusz 2008; Alt 2008; Bánfalvy, 2009; Wendy, 2011; Szekeres 2012; Schiffer, 2013; Macmillian et al., 2014; Pongrácz, 2015; Koller et al., 2018).

Az elfogadó légkör, a társak pozitív visszajelzései, a kölcsönös, nyitott kommunikáció lehetőséget teremt érzelmi kötődések, baráti kapcsolatok kialakítására, elkerülve ezzel a magányt, a perifériára szorulást, az esetleges viselkedési, pszichés problémák kialakulását, melyek befolyásolják az iskolai teljesítményt is. Ez érvényes a mozgáskorlátozott gyermekekre is, hiszen az akadálymentesített épített környezetben túl, az „akadálymentes” közösség teremti meg a lehetőségét a valódi társadalmi integrációnak. Igaz, az inklúzív környezet önmagában nem biztosítja a sikeres szociális befogadást (Per Frostad, Pijl, 2007).

Előadásunkban a mozgáskorlátozott gyermekek szociális inklúziójának kérdéseivel foglalkozunk a befogadó intézményekben, különös tekintettel a középiskolás korosztályra, akik már javában benne vannak a jövőjüket alaposan meghatározó oktatási környezetben, mely fontos mérföldköve munkavállalásuknak, továbbtanulásuknak.

Tóth Péter

Budapesti Műszaki Egyetem, GTK, Műszaki Pedagógia Tanszék

Megfigyelőképesség fejlesztése szakrajz órán

A figyelem az a képesség, melynek révén bizonyos részleteket kiemelünk, míg másokat ezzel egyidejűleg elhagyunk. A megfigyelés az emberi tapasztalatszerzésben meghatározó szerepet játszik, hiszen elvégzi az ingerek közötti szelektálást, illetve az információfeldolgozást adott helyen a meghatározott ingerekre irányítja. Azt, hogy az ingerek sokaságából mit észlelünk, a figyelem határozza meg. A megfigyelés valaminek a tudatos észlelése.

A figyelmi folyamatok két nagy területe ismert. Az alulról felfelé irányuló, úgynevezett bottom-up folyamatoknál az információ az érzékszervektől az agy felé áramlik (adatvezérelt feldolgozás). Az inger fizikai jellemzői határozzák meg a kialakult aktivitást, majd ezután lép be a folyamatba a meglévő tudás (területfüggetlen figyelem).

A felülről lefelé irányuló, úgynevezett top-down folyamatok tudás-vezéreltek (területspecifikus figyelem). A területspecifikus figyelem esetén a tudás négyféle hatást fejthet ki a folyamatokra: (1) A korábbi tapasztalataink által elősegíti az osztályozást. (2) Ellenőrzés alá vonja a figyelmet. (3) Segít a szenzoros információ megszerzésében. (4) A tudás kontextust biztosít a szenzoros információnak, hozzátehet, illetve kiegészítheti azt. Az értelmezés a kontextustól függ.

A figyelmi folyamatok mindkét alkotóelemének összehangolt működésére van szükség ahhoz, hogy fenntartsuk a hatékony felismerést, a fókuszálási képességet, a koncentráció optimális terjedelmét, az ingerszűrést és a feldolgozást.

E neurológiai, neuropszichológiai felismerések birtokában felmerül a kérdés, miként lehet fejleszteni az oktatásban, azon belül is a szakképzésben a tanulók megfigyelőképességét, különös tekintettel a szakrajz órákra.

Mivel a tárgy részeinek, jellemzőinek, összefüggéseinek érzékelése, észlelése nem lehetséges azok megfigyelése nélkül, ezért tanulmányunkban a következő módszerekre nyújtunk számos szemléletes példát: (1) a modell és vetületeinek illesztése, (2) modellek készítése, (3) problémamegoldó rajzolás.

Tóth Péter

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Komárom, Szlovákia

A hazai rajzoktatás kezdetei - Sárvári Pál és Beregszászi Pál munkássága

Debrecen a 18. század végére az ország legjelentősebb városává fejlődött. A fejlett céhes ipar igényeit kielégítendő a Városi Tanács a rajzoktatás elindításáról döntött. A Református Kollégium első rajztanára, Sárvári Pál a művészeti rajz tanítására helyezte a hangsúlyt. Igénybe véve a Kollégiumban működő rézmetsző műhelyt, a tanulás elősegítésére kétkötetes rajzkönyvet jelentetett meg. Ettől eltérően tanítványa, Beregszászi Pál a műszaki ábrázolást állította a rajztanítás középpontjába. Tanulmányunkban bepillantást engedünk a kor oktatáspolitikájába, a rajzoktatás gazdasági és társadalmi hátterébe. Ismertetjük a két tanár munkásságát, felvázoljuk tankönyveik elemzési szempontjait, pedagógiai és módszertani nézőpontból összehasonlítjuk és értékeljük két fő munkájukat (Sárvári Pál: A' rajzolás mesterségének kezdete; Beregszászi Pál: A' rajzolás tudományának kezdete).

Tóth Péter, Horváth Kinga

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Komárom, Szlovákia

Egyetemi hallgatók induktív gondolkodási képességének vizsgálata

Kutatásunk aktualitását az adja, hogy a kelet-közép európai felsőoktatásban bizonyos szakokon a lemorzsolódás mértéke, főleg a reáltárgyak vonatkozásában igen magas, melynek hátterében többek között a hallgatók igen eltérő fejlettségi színvonalú induktív gondolkodása áll.

Tanulmányunk első részében az induktív gondolkodást értelmezzük.

Ezt követően ismertetjük a kutatás során alkalmazott nem-verbális itemeket tartalmazó mérőeszközt, illetve a háttérváltozók alapján a vizsgálatban részt vevő hallgatók főbb attribútumait.

A kutatás eredményeinek interpretálása során elsőként kapcsolatot kerestünk a teszten elért nyerspontszámok, illetve a megoldásra fordított idő között. Klasztereket képeztünk, s megállapítottuk, hogy a csoportképzés egyik meghatározó tényezője a teljes időráfordítás. Mindkét változó normál eloszlásúnak tekinthető. A két változó között a lineáris regresszió módszerét alkalmazva sikerült kapcsolatot teremteni.

Mind az idő, mind pedig az összpontszám vonatkozásában kategóriákat képeztünk és a keresztábra elemzés módszerét felhasználva szignifikáns kapcsolatot sikerült kimutatni több csoport között is.

A nyerspontszámok és a matematika érettségi eredmény közötti kapcsolat révén megállapítható, hogy a jobb érettségi eredmények magasabb pontszámokat jeleztek előre a teszten, ugyanakkor aláhúzó, hogy a matematikai érettségi eredmények gyenge az előrejelző képessége.

A teszt itemenkénti elemzését is elvégezve megállapítható, hogy a teszt igen változatos feladatsorral bír, s képes differenciálni a hallgatók induktív gondolkodásának fejlettségét.

Török Tamás

Selye János Egyetem Tanárképző Kar, Komárom, Szlovákia

Lehetőségek és megoldások a pedagógushallgatók szakmai gyakorlatában

A szakmai gyakorlat egyetemünkön a pedagógusképzés kiemelten fontos részét képezi, amely a gyakorlati tevékenységek segítése által megalapozza a hallgatók szakmai személyiségfejlődését, és lehetőséget ad a pedagógusi hivatáshoz elengedhetetlenül szükséges praktikus készségek elsajátítására. A pedagógiai gyakorlat során a hallgatók megfigyelik és elemzik az oktatási folyamatot, megtanulják alkalmazni az egyetemi képzés során megszerzett elméleti ismereteiket és fokozatosan sajátítják el a tanári gyakorlathoz szükséges pedagógiai készségeket. Ennek alapfeltétele a magas szintű szakmai munkát végző gyakorlóiskolák. Gyakorlóiskolai hálózatunkat folyamatosan bővítjük. Célunk, hogy Szlovákia valamennyi magyarlakta régiójában legyen gyakorlóintézményünk. Ezzel szetnénk biztosítani, hogy a fiatalok a saját régiójukban tehessenek szert a szükséges gyakorlati ismeretekre, illetve a diplomaszerezés után majd szülőföldjükön kamatoztathassák tudásukat.

Ullmann Dóra, Gelencsérné Bakó Márta

Kaposvári Egyetem

A kutyás terápia hatása a szociális és érzelmi területek fejlődésére iskoláskorú tanulásban akadályozott gyermekeknél

A kutyák jelenléte az emberek életében az őskorig vezethető vissza, fontos szerepet tulajdonítva a biztonság és az élelem megszerzésében. Az idő múlásával ez a szerep fokozatosan változott. Számos olyan tulajdonsággal rendelkeznek, mely alkalmassá teszi őket a segítő munkára, továbbá, hogy simogatásuk az emberekben boldogságért felelős hormont termel. (Bánszky-Kardos-Rózsa-Gerevich, 2012)

Kutatásunk célja a kutyás terápia hatásának vizsgálata a tanulásban akadályozott gyermekek fejlődésére, különös tekintettel a szociális és emocionális kompetenciára. Kutatási kérdésként fogalmazódott meg: az intenzív állatasszisztált terápia milyen mértékben befolyásolja a vizsgált tanulók viselkedését, továbbá kimutatható a terápia hosszabb tartó hatása?

A longitudinális vizsgálat feltárásához kvalitatív és kvantitatív vizsgálati módszer került alkalmazásra. A többfókuszú vizsgálatnak köszönhetően több oldalról is megerősítést kaptunk a kutyás terápiát érintő pozitív hatásokról. A feltárt eredmények alapján elmondható, hogy a megkérdezett szakemberek véleménye alapján a gyermekek fejlődését több területen nagymértékben előmozdítja a kutyás terápián való részvétel. Ezt támasztotta alá a tanulókra vonatkozó Conners-féle kérdőív pozitív változást hozó eredménye, továbbá a matematikai statisztikai elemzés, mely szerint a kutyás terápia pozitívan és hosszabb tartóan befolyásolta a vizsgált gyermekek viselkedését.

Hosszú távú cél, hogy további kutatásokkal igazoljuk a kutyás terápia mellett az állattal asszisztált pedagógia fontosságát és beépítésének lehetőségét a köznevelésbe.

Vajda Barnabás

Selye János Egyetem, Észak-Komárom, Szlovákia

A történelemdidaktikai gondolkodás jelenlegi állásáról (About the current status of History Didactics)

Az előadás a történelemdidaktikai gondolkodás jelenlegi állásáról szól, mérlegre téve a történelemdidaktika mint tudományos diszciplína jelenlegi közép-európai helyzetét, irányait, kurrens törekvéseit, a szaktudományhoz való meghatározó viszonyát, nemzeti és nemzetközi szervezeti felépítését stb., valamint más tudományos területekhez (pl. public history) való viszonyát. Az előadás kiemelt figyelmet szentel a történelemtankönyv-kutatás irányainak, mindezt a történelemdidaktika tudományos keretei között gondolva végig, mégpedig azért, mivel az észak-komáromi történelemdidaktikai doktoranduszi iskolában e területre esik kiemelt figyelem.

Varga-Csikász Csenge

EKE-NTDI

A drámapedagógia szerepének alakulása közoktatási rendszerben

Ha drámáról beszélünk, akkor automatikusan az irodalom vagy művészeti órán átadott műnemre, híres ókori görög tragédiaírókra, színházi tanulmányinkra asszociálunk – legalábbis, ha a drámával kapcsolatos bármilyen típusú emlékünknél csupán az iskolában átadott információkra épült. Azok számára, akik nap, mint nap ezzel foglalkoznak (akár intézményi, akár azon kívüli körökben), nehezen kötik csak tantárgyi egységekhez a kifejezést. A drámapedagógia szava viszont már önmagában hordozza azt a nevelési módszert, amiben pedagógiai tevékenység is szoros kapcsolatban áll a drámával. „A dráma szógyöke az ógörög nyelvben valamiféle cselekvést jelentett. Amit megcsinálunk, az a bőrünkbe ég!” – írja Keresztúri József az Előzmények és mai tendenciák – drámapedagógia a közoktatás rendszerében című munkájában. A dráma nemcsak tantárgy és kulturális szórakozási vagy művelődési terület, hanem a pedagógiai módszereken át az életre nevelés biztonságos terepe.

A tanulmány egyik célja az áttekintés: korábbi írások és esszék bemutatásán keresztül feltárni a drámapedagógia múltjának és jelen helyzetének egy szeletét. A fellelt cikkek és kutatások a következő kérdésekre is keresték a válaszokat: milyen helyet foglal el a drámapedagógia a közoktatásban?; hogyan jelenik meg a dráma az osztályfőnöki munkában?; a drámapedagógia és a közoktatás egységében hol helyezkedik el a színjáték? Az eddigi eredmények is alátámasztják – az oktatási struktúrába való beépülésének alakulásán keresztül – a drámapedagógia létjogosultságának fontosságát.

Milyen irányba tart ma a dráma tantárgy és drámapedagógiai módszer? – a jelen és jövő kapcsolatát mindenképpen a napjainkban drámát művelő, a tanítási drámát tanító és a tanuló egyének kapcsolathálóiban, a diákszínjátszásban és a tanár-diák közös pedagógiai kölcsönhatásában kell keresnünk, így a mai helyzetet feltáró kérdések elengedhetetlenek a témát kutatva. A drámapedagógiai módszerek kiemelt időszerűségét jelzik a mindennapi munkában felmerülő, új generációkkal küzdő pedagógiai kihívások – szerencsés, hogy a pedagógiatörténetre visszatekintve, nem ez az első és várhatóan nem is az utolsó nagy megmérettetés. A köztudatban, internetes portálokon elhíresült „gyermekistenek kora” kifejezés a nevelő-nevelt közti kapcsolat szerepváltozására is utal. Az tanulás-tanítás-alkotás kulcsszavak célkitűzésként jelennek meg olyan szülői közösségekben, akik egyre jobban támogatják az alternatív és alapítványi iskolák létrejöttét. Mindez a pedagógusképzésben, a közoktatási szerkezetben is fordulatot eredményezhet. Ezen tények tükrében, vajon módosul-e a drámapedagógia helye a köz- és felsőoktatási rendszerben?

Vilmos Vass

Budapest Metropolitan Egyetem

The transformative role of innovation and competency development in higher education

This lecture has focused on the innovation-focused competency-based curriculum planning, learning and teaching methodologies, diagnostic and formative assessment. The context of this presentation is a challenge full “skill gap”, which is increasingly strengthening at the Age of 4th Industrial Revolution. The basic statement of this presentation that innovation has enormous transformative role in the higher education at different levels. At the curriculum development level, with increasing interdisciplinary cross-impacts among the courses, the structural planning process is dominant, which is based on the (i) needs analysis (ii) competency standards focusing on the 4C’s (Jacobs, 2010), namely critical thinking and problem solving, creativity and innovation; communication, collaboration, and the 21st century skills. (iii) the results on mapping and diagnosing the students’ prior knowledge. During the curriculum planning

process, the curriculum webbing techniques: are relevant sharing the aims and expectations, formulating the key questions, planning the students' activities and teaching methods, planning the key topics and deciding the requirements on the based on the revised Bloom's taxonomy. (Drake, 1997, Krathwohl, 2002) There are some horizontal dimensions at the curriculum planning process: new meaning of motivation, the systematic change, creativity and innovations. These horizontal dimensions have overlapped the curriculum web in order to strengthen the interdisciplinary connections on the competency-based curriculum stressing the transformative role of innovation. On the base of the structural curriculum planning process, at the learning and teaching methodological level, basically we use the project method (Dewey, Kilpatrick, 1918) . Especially, focusing on the social constructive learning philosophy, in the beginning of the courses, mapping the students' prior knowledge using brainstorming, mind mapping and question cards in order to sharing the aims and expectations, building the collaborative experience, beliefs and conceptions. The next step (expected outcome 1) is making personalized competency portfolio comparing the planned competency standards (8 competency areas). This portfolio contains personal and professional competencies (knowledge, skills and attitudes), learning strategies and the phenomena on self-directed and deep learning in order to follow the progression on the courses. From the above-mentioned horizontal points of view, the new meaning of motivation (Pink, 2011), the systematic change (Fullan, 1996, 2007, 2014), creativity and innovation (Florida, 2011), we use these horizontal topics as the tools for developing the students' competencies and introducing the projects, which are based on these dimensions (expected outcome 2). The students form the groups, choose the topics, practice the research-based information processing and project management, later the presentation skills (expected outcome 3).

Végh Ladislav, Gubo Štefan

Selye János Egyetem, Komárno, Szlovákia

Informatika szakos hallgatók algoritmikus és logikus gondolkodásának felmérése a révkomáromi Selye János Egyetemen

Az egyetemi tanulmányaikat megkezdő informatika szakos hallgatók különböző középiskolákból jönnek, különböző informatikai tudással és különböző programozói tapasztalatokkal rendelkeznek. Ahhoz, hogy a hallgatók könnyen elsajátítsák a programozás alapjait, szükséges, hogy fejlett algoritmikus és logikus gondolkodásuk legyen. A jelen tanulmányban mindenekelőtt felmértük, hogy a Selye János Egyetem első BSc. informatika szakos hallgatói milyen programozói tapasztalatokkal rendelkeznek a tanulmányaik megkezdésekor, és milyen programozási nyelveket ismernek. Ezt követően, az első és második BSc. hallgatók algoritmikus és logikus gondolkodásának felmérésére fókuszáltunk. A felmérést tizenhat feladatot tartalmazó teszt segítségével valósítottuk meg. A feladatlap tartalmazott algoritmusok végrehajtásával, elemzésével és alkotásával kapcsolatos feladatokat, továbbá logikus gondolkodással és problémamegoldással kapcsolatos feladatokat is. A felmérés kiértékeléséből kiderült, hogy az első informatika szakos hallgatóknak csupán 58%-a foglalkozott programozással az egyetemi tanulmányaik megkezdése előtt. Ezen hallgatók többségében Python, C#, C, Java, Pascal programozási nyelveket használtak. A tizenhat feladtból álló teszt kiértékeléséből kiderült, hogy bár mindkét évfolyam hallgatói összességében jó eredményeket értek el, a második hallgatók valamivel jobban teljesítettek a feladatok többségén, mint az első hallgatók. Voltak azonban olyan, elsősorban az algoritmusok alkotásával kapcsolatos feladatok, melyeken mindkét évfolyam hallgatói gyengébb eredményeket ért el.

Vereckei Judit

Tatabányai Tankerületi Központ, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Műszaki
Pedagógiai Tanszék

***Szakképzés és vezetőképzés kapcsolódása az elmúlt évtizedekben. A Műszaki Pedagógia
Tanszék tevékenységéhez kapcsolódó doktori kutatások.***

A szakképzésen belül a felnőttképzés sajátos formája a pedagógusok továbbképzési rendszere, melynek külön ágát adják a szakvizsgás képzések. A köznevelési intézmények működését szabályozó rendelet alapján intézményvezetői megbízás csak annak adható, aki szakvizsga keretében a vezetőképzést elvégezte.

Az előadás bemutatja, hogy országos szinten milyen képzési kínálat áll rendelkezésre, illetve elsősorban arra fókuszál, hogy a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem által nyújtott képzés miben egyedi, melyek a sajátosságai. Az áttekintésre az ad alapot, hogy a közoktatási vezetőképzésben hat éve tankörvezetőként dolgozom, tehát nemcsak ismerem, de aktívan részese is vagyok annak a rendszernek, mely a köznevelési vezetők képzését, pályára való felkészítését hivatott szolgálni.

A BME képzésének sajátosságát elsősorban abban látom, hogy mind megszervezésnek formájában mind tartalmában a 27 éve működő képzés aktuális és szinkron tud maradni. A konzultációs képzési helyszínek, azaz a képzés megszervezésének hálózatos formája biztosítja a hallgatók számára a lakhelyhez legközelebbi elérhetőséget. A blended learning képzésszervezés on-line része a jogszabályi és egyéb tartalmi változásokhoz rugalmasan alkalmazkodó elektronikus tananyagot kínál, míg jelenléti formája a hálózatos felépítésű képzési helyszíneken a személyes kapcsolat minden előnyét biztosítja, melyeket a tudásmegosztást koncentráltan lehetővé tévő gyakorlati és tréningelemek tovább növelnek.

Előadásomban be kívánom mutatni a végzett tankörökre, hallgatókra és helyszínekre vonatkozó adatokat, külön kitérve egy konzultációs helyszínt, a tatabányai konzultációs helyszínt adataira.

Előadásomból egyértelműen kiderül tehát, hogy napjaink intézményvezetése milyen felkészítésben vesz részt, mindez hogyan valósul meg a BME-n, illetve a már végzett intézményvezetők hogyan tudják továbbfejleszteni tudásukat, ismeretüket a BME által „ráépülésként” kínált, további képzésen.

Előadásom szakirodalmi háttérét a „Közoktatási vezetőképzés a BME-n 25 év a pedagógus továbbképzés fejlesztésében” című tanulmánykötet írásai adják (Miskolc, Magyarország: Gergely László Alapítvány, 2018). A vonatkozó szakirodalom tanulmányozása mellett adatgyűjtést kívánok végezni, melyek feldolgozása során mind a kvantitatív, mind a kvalitatív szemléletű kutatási módszereket alkalmazni fogom.

Vida Gergő

PTE BTK Neveléstudományi Intézet

SNI tanulók a középiskolában – Hol és miért ott tanul az SNI diák?

A hazai kutatások (Kópatakiné és mtsai, 2007) alapján elmondható, hogy az SNI tanulók a középiskolákban és így a felsőoktatásban is alulreprezentáltak. Tekintve a sajátos nevelési igényű tanulók diagnosztikáját és fejlesztését ellátó rendszert is terhelő fogalmi dichotómiákat (Csépe, 2008), már az SNI kategóriák tényszerű megfeleltetése a kutatási eredményeknek sem egyszerű. A jelenlegi diagnosztikus és kategorizálási gyakorlat között ellentmondások feszülnek, melyek az érintett tanulók köznevelésbe történő integrációját tovább feszítik. A középfokú oktatásban az SNI integrációra több esetben felkészületlen pedagógusok a kutatás alapján nem meglepő módon elutasító attitűddel reagáltak a jelenlegi integrációs törekvésekre.

További kutatások igazolták, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók pályaválasztását és lemorzsolódását vagy éppen a lemorzsolódással szembeni sikeres ellenállásukat döntően nem azok a háttérváltozók befolyásolják, melyek a diagnosztikus eljárások során a vizsgálat tárgyát képezik.

A pályaválasztás sajátos területi mintázatot mutatott a vizsgált megyében a sajátos nevelési igényű tanulók esetében. A KSH statisztikáival egybeesett azon tanulók száma, mindössze 2%, aki a körülmények ellenére reziliensnek bizonyult. A 2% reziliens tanuló kvantitatív vizsgálata felfedte, hogy milyen háttérváltozók mentén választanak a sajátos nevelési igényű tanulók olyan középiskolákat, ahonnan feltételezhetően a felsőoktatás felé orientálódnak. Ezen háttérváltozók összevetése a diagnosztikus protokollal utal a már korábban említett fogalmi dichotómiákra és az integráció egyéb diszfunkcióira, illetve további kutatási irányok és egy lehetséges integrációs modell alapjaira.

Vörös Katalin

PTE BTK Neveléstudományi Intézet

„[A]z iskola embere [...] az iskolai közélet munkása”. Adalékok a dualizmus kori középfokú iparoktatás szaktanári professziójának történetéhez

A 19. században lezajló modernizációs folyamatok egyik alapvető jellemzőjének tekinthető professzionalizáció és ezen belül a pedagógus szakma története, differenciálódása számos történeti és neveléstörténeti kutatás tárgyát képezte az elmúlt években. Az európai iskolaügy nagyarányú fejlődése maga után vonta az intézményrendszer minőségi és mennyiségi változását, illetve eltérő nevelési és oktatási célokat megfogalmazó, elkülönülő intézménytípusok létrejöttét. A különböző képzési profilokat megvalósító intézményeknek, ennek megfelelően, különböző, speciális képzettséggel rendelkező pedagógusokra volt szükségük. A műszaki szaktanárképzés kialakulása, illetve a szaktanári professzió sajátosságai ennek a folyamatnak a szerves részeként értelmezhetőek. A korszakban felállított középfokú ipariskolák speciális szakmai ismereteket oktató tanáraival azonban csak érintőlegesen foglalkoztak eddig a hazai kutatók (pl.: Fericsán Kálmán, Horváth Márton, Németh József; Patyi Gábor). Magyarországon az ipariskolák viszonylag alacsony létszámának is köszönhetően a műszaki tanárok nem számítottak olyan jelentős elkülönülő értelmiségi csoportnak, mint a tanítók, a kereskedelmi iskolák vagy középiskolák tanárai, de a korszak végére egyre inkább egy markáns egyedi jellemzőket mutató szakmai közösséget képeztek.

Jelen kutatás történeti forráselemzést alkalmazva a dualizmus kori középfokú ipariskolák tanári karának sajátosságait kívánja bemutatni; képzésüket, tényleges szaktanári működésüket és csoportidentitásukat erősítő törekvéseiket (pl.: szaksajtó, tanári értekezletek, továbbképzések stb.) egyaránt. Az előadás keretében a szakminisztérium fennmaradt anyagait felhasználva főként az 1890-es évek közepén formálódó képzés bemutatására fókuszálunk, a levéltári forrásbázist kiegészítve iskolai értesítők és releváns sajtótermékek elemzésével. Ezen keresztül vizsgáljuk a szaktanári ellátottság kérdését, vagyis mennyire tudta az adott képzési rendszer kielégíteni a szakmai és nemzetállami igényeket, illetve milyen problémákat vetett fel a gyakorlatból, a munka világból érkező oktatók működése.

Az így feltárt források kritikai vizsgálatával a szakképzés és a korszak művelődéstörténeti szakirodalmának értelmezési tartományát kívánjuk bővíteni.

Yin Mar Win, James Elikana Mmari

Eötvös Loránd University, Budapest

Comparative Study: Practices of Lesson Study in Asian Context and European Context

As the world becomes globalized nowadays, the transmission of effective teaching and learning practices across the different countries is occurring, with the aim of improving the education system of each country. Lesson study which is originated in Japan, an East Asian country, becomes popular all over the world due to its effectiveness in teaching and learning. Lesson study is a professional development practice for teachers. The aim of this study is to help international educators, policy makers and practitioners to get full understanding of Lesson study practice in different contexts, Asian and Europe context. This study explores the practices of lesson study in two contexts, in term of various aspects; historical background of lesson study, mechanisms of implementation, policy implications, constraints of implementation. This article also finds out the commonalities and differences of two contexts and moreover, the reasons behind them according to the specific sociocultural contexts of the regions.

Zarka Dénes

BME Mérnöktovábbképző Intézet

Szakképzés és mérnöktovábbképzés - Új perspektívák az innovatív oktatási technológiák támogatásával.

A Mérnöktovábbképző Intézet az elmúlt nyolcvan évben jelentős szerepet vállalt a felnőtt továbbképzés és munkaerőpiaci képzés területén. A rendszerváltás óta kinyílt képzési piacon folyamatos fejlesztéssel, és a BME oktatói gárdájára épített magas színvonalával biztosította meghatározó jelenlétét szakképzési, felnőttképzési területen. A tartami minőség mellett a képzés szervezésének magas színvonalát a folyamatosan továbbfejlesztett ISO szabvány szerint biztosítja. A piac megnövekedett igénye, a rugalmasság és hatékonyság elvárása és nem utolsósorban a nemrégiben átalakított OKJ rendszer az Intézetet további fejlesztésekre sarkallta.

Az Intézet 2018. óta a megszokott magas színvonal mellett a képzésszervezés digitalizálásával, az on-line jelentkezés és kapcsolattartás, vizsgáztatás és képzéértékelés bevezetésével további minőségjavító intézkedésekkel jelentkezett. A képzések támogatása az ideai akadémiai évtől egységesen a MOODLE képzési keretrendszer használatára alapul. A rendszer használatát támogatja egyrészt az anonimitást biztosító Lime Survey szoftver az igényfelmérések és a képzés értékelés területén, másrészt az idén bevezetett Adobe Connect Pro videokonferencia rendszer, mellyel több módszertani feladat is sikeresen megoldható.

A Mérnöktovábbképző intézet Magyarországon úttörő módon a tanfolyami papír alapú tanúsítványai mellett a tanfolyami látogatási igazolásokat a MOODLE által digitálisan letölthető igazolással teszi könnyen elérhetővé, a sikeres tanfolyami teljesítést pedig a Openbadge 2.0 szabvány szerinti digitális kitzűző segítségével teszi elektronikusan is gyűjthetővé, ellenőrizhetővé, hordozhatóvá és a közösségi médiában is láthatóvá.

Gyula Zilahy, Ágnes Zsóka

Budapest University of Technology and Economics, Corvinus University of Budapest

Innovative methods of teaching Sustainable Development

Solutions to problems related to Sustainable Development require a complex, multidisciplinary approach. Experts representing the fields of engineering and natural sciences, as well as social sciences should collaborate in order to achieve meaningful, long term results in the environmental, social and economic domains of sustainability. This requires a shift in how we understand problems and how we develop solutions to them.

However, current teaching practices are not able to develop the knowledge and skills required for the solution of our contemporary problems. For this reason, new, innovative methods of teaching are required, especially in higher education.

In this article we identify the most important limitations of traditional teaching methods and will also make an effort to provide an overview of available innovative methods currently used around the world. We will share our experiences with three specific innovative teaching methods we used over the last ten years: 1) role plays, which simulate negotiation processes dealing with global environmental and social problems; 2) teaching through consultation projects with the participation of civil sector organisations (NGOs) and 3) social innovation labs, which have been growing all around the world and which promote a better understanding of the environmental and social implications of new technological solutions.

Our experiences show that these methods do not only teach invaluable knowledge and skills (e.g. creativity, team decision making, negotiation skills, etc.) to the participating students, but also provide them with a once in a lifetime experience of facing real world problems and inventing solutions to them.

Zoltan Zakota

Partium Christian University

Actual Trends in the Development of the MOOCs Industry

The rapid development of technology over the past decades had a significant impact on education, including the spread of e-learning, ie. all learning activities using information and communication tools. Its use contributes to the development of the knowledge market by providing new and additional responses to meet emerging needs. The Internet, as we know it today, is not just a new technology, but also a new way of organizing social life and knowledge. It is replacing former systems based on traditional information management and communication architectures and thus rebuilding the whole structure of our society. Communication formed in the framework of social media induces a general paradigm-shift and changes, concomitantly, education in its broadest sense. Writing, editing, fixing and sharing of educational materials became one of the most important applications of web services in education. In this paper, the use of e-learning in education is explored through the presentation of the challenges of interactive learning environments. With the rapid development and the widespread use of ICT tools, formal school institutions are increasingly being replaced by virtual environments of open culture, resulting in interactive learning environments becoming outstanding issues in education. In addition, their study is important also because we can gain a more comprehensive picture of the role of e-learning in education by learning about their use and impact. The purpose of my paper is to present one of the most important elements of this field, namely the MOOCs (Massive Online Open Courses). I intend to give a general description of them, to describe their most important characteristics, to outline some classification criteria of today's MOOCs, as well as to present the actual trends in the development of this industry.

ELŐADÓK ELÉRHETŐSÉGE

Abderrahim Mamad	mstrmamad@gmail.com
Ádám Anetta	adamanetta@gmail.com
Agata Csehiova	csehiovaa@uj.s.k
Almási Brigitta	brigitta.almasi1989@gmail.com
Aranka Varga	varga.aranka@pte.hu
Attila Kóvári	kovari@uniduna.hu
Aye Aye Myint Lay	ayeayemyintlaysuo@gmail.com
Bacsa-Bán Anetta	bana@uniduna.hu
Bajusz Klára	bajusz.klara@pte.hu
Bajzáth Angéla	bajzath.angela@tok.elte.hu
Balázs Brigitta	balazs.b@index.hu
Balázs Czékmán	balazs.czekman@gmail.com
Balázs Pál	balazsp@uj.s.k
Balogh Jenifer	jenifer.balogh1995@gmail.com
Bátfai Norbert	batfai.norbert@zimbra.inf.unideb.hu
Benedek András	benedek.a@eik.bme.hu
Beregi Erika	beregierika@freemail.hu
Berezvai Szabolcs	berezvai@mm.bme.hu
Bese László	laci.bese@gmail.com
Bodnár Éva	eva.bodnar@uni-corvinus.hu
Bodnár József	
Boros Orsolya	borosorsi@gmail.com
Borsodi Csilla Noémi	borsodicsn@gmail.com
Böddi Zsófia	boddi.zsofia@tok.elte.hu
Bredács Alice	alice.bredacs@gmail.com
Bredács Alice Mária	alice.bredacs@gmail.com
Bükki Eszter	bukki.eszter@ppk.elte.hu
Casas Jennyfer	jennysita814@gmail.com
Ceglédi Tímea	ceglledi.timea@arts.unideb.hu
Chira Csongor	chiracsongor@gmail.com
Csepcsényi Lajos Lászlóné Balogh Melinda	csepcsenyine@gmail.com
Cserné Adermann Gizella	cserneadermann@gmail.com
Csilla Marianna Szabó	szabocs@uniduna.hu
Csillei Béla	belacsillei@gmail.com
Csillik Olga	olga.csillik@uni-corvinus.hu
Csima Melinda	petone.melinda@ke.hu
Csók Cintia	csokcintia@gmail.com
Daruka Magdolna	magdolna.daruka@uni-corvinus.hu
Darvay Sarolta	darvays@uj.s.k
Duchon Jenő	duchon.jeno@nav.gov.hu
Ei Phyu Chaw	eiphyuchaw05@gmail.com
Einhorn Ágnes	einhorn.agnes@inyk.bme.hu
El Phyo Maung	eiphyoemaung.suo@gmail.com
Előd Gőgh	goghtu@gmail.com
Endrődy Orsolya	endrodyorsolya@gmail.com

I. Szakképzés és Oktatás: Ma – Holnap konferencia. Fejlődés és partnerség
BME, 2019. november 20-21.

Erdei Edina-Timea	edina_eet1@yahoo.com
Erdei Gábor	erdei.gabor2@gmail.com
Erika Kopp	kopp.erika@ppk.elte.hu
Farkas Anett	farkas.anett@uni-eszterhazy.hu
Fehér Zoltán	feherz@uj.s.sk
Fehérvári Anikó	fehervari.aniko@ppk.elte.hu
Feketéné Szakos Éva	fekete.e@eik.bme.hu
Fenyő Imre	fenyo.imre@ped.unideb.hu
Fináncz Judit	financz.judit@ke.hu
Forrai Benedek	benedek.forrai@gmail.com
Füzesi Adrienn	fuzesiadrien@mvt.bme.hu
Gelencsér Kinga Virág	kinga.gelencser90@gmail.com
Gelencsérné Bakó Márta	gelencserne.marta@ke.hu
Gergely Bence	
Godó Katalin	katalin1en@gmail.com
Gordon Győri János	janos.gyori@ppk.elte.hu
Gubán Gyula	guban@uniduna.hu
Gubo Štefan	
Györgyi Zoltán	gyorgyiz@ella.hu
Győri Krisztina	gyorikrisztina97@gmail.com
Habos Dorottya	dorottya.habos@gmail.com
Harangus Katalin	katalin@ms.sapientia.ro
Hassan Elsayed	ehassan@iif.hu
Hives Áron	aron.hives@edubase.net
Horváth Ágoston	agoston.horvath@gvi.hu
Horváth Cz János	horvath.cz.j@eik.bme.hu
Horváth Dániel	daniel.horvath@edubase.net
Horváth Kinga	horvathki@uj.s.sk
Horváth Réka	horvath.reka0606@gmail.com
Horváth Zsófia-Irén	zsofiahorvath@yahoo.com
Horváth-Csikós Gabriella	horvath.csikos.gabriella@gtk.szie.hu
Hörich Balázs	horichb@gmail.com
Hrabéczy Anett	hrabeczyanett@gmail.com
Izsák Hajnalka	hajnalkaizsak@gmail.com
James Elikana Mmari	
Jármai Erzsébet	jarmai.erezsebet@uni-bge.hu
Jaruska Ladislav	jaruskal@uj.s.sk
Józsa János	rektor@mail.bme.hu
Juhász György	juhaszg@uj.s.sk
Kadocsa László	kadocsa@uniduna.hu
Kálmán Anikó	kalman.a@eik.bme.hu
Kamp Alfréd	kamp.alfred@ofi.hu
Kanczné Nagy Katalin	kancznenagyk@uj.s.sk
Karlowits-Juhász Orchidea	viresz@gmail.com
Kátai Zoltán	katai_zoltan@ms.sapientia.ro
Khin Khin Thant Sin	khinthant5@gmail.com
Kisváriné Kelemen Ágnes	kelemenur@gmail.com
Kitti Deli	deli.kitti@pte.hu

I. Szakképzés és Oktatás: Ma – Holnap konferencia. Fejlődés és partnerség
BME, 2019. november 20-21.

Klinger Csilla	klinger.csilla@ke.hu
Kocsis Zsófia	zsofikocsis6@gmail.com
Kollár Csaba	kollar.csaba@phd.uni-obuda.hu
Koltói Lilla	
Kotán Attila	kancellar@mail.bme.hu
Kovács Cintia	cintiamttk@magister.uns.ac.rs
Kovács Dóra	
Kovács Edina	kovacs.edina.12@gmail.com
Kovács Péter	kpeter@math.bme.hu
Kovácsné Duró Andrea	duro.andrea@gmail.com
Kozma Tamás	kozma.tamas@arts.unideb.hu
Köpeczi-Bócz Tamás	tamas.kopeczi.bocz@uni-corvinus.hu
Kővári Attila	kovari.a@eik.bme.hu
Kövesdi Andrea	
Krisztina Szabó	kriszti.szabo@filozofia.bme.hu
Kulcsár Nárcisz	kulcsar.narcisz@math.sze.hu
Lénárth Ádám	lenarth.adam@gmail.com
Linda Citterio	linda.citterio@mail.bme.hu
Lőrincz Gábor	lorinczg@uj.ssk
Lubinszki Mária	marialubinszki@gmail.com
Ludikné Horváth Éva	ludik@chello.hu
Lükő István	sajokaza@chello.hu
Mácsár Gábor	macsarekszer@gmail.com
Makó Ágnes	agnes.mako@gvi.hu
Makrai Kata	makrai.kata1@gmail.com
Manojlovic Heléna	helenatmanojlovic@gmail.com
Marcell Nagy Roland Molontay	marcessz@math.bme.hu
Markos Valéria	markosvaleria.90@gmail.com
Martin László	martin.laszlo@ke.hu
Máté-Szabó Barbara	
Mészáros Attila	meszaros@oktataskutato.hu
Mezeiné Rumpf Anita	mezeinerumpfanita@gmail.com
Mihalik Judit	mailbox.mihalik@gmail.com
Mike Gabriella	mike.g@eik.bme.hu
Mohammed Peshawa	peshawajalal@gmail.com
Molnár György	molnar.gy@eik.bme.hu
Moses Njenga	gundanjenga@gmail.com
Nágel Anna	nagel@metakepzes.hu
Nagy Katalin	nagy.k@eik.bme.hu
Nagy Krisztina	nagy.krisztina@eik.bme.hu
Nagy Melinda	nagym@uj.ssk
Nagy Róbert	nagy.robert@uni-eszterhazy.hu
Nagy Tamás	nagytomi@sze.hu
Nagy Tibor	big.big.tibor91@gmail.com
Nagybányai-Nagy Olivér	
Nagyné Kricsfalussy Anna	annakricsfalussy@hotmail.com
Námesztovszki Zsolt	zsolt.namesztovszki@magister.uns.ac.rs
Nyéki Emőke	emokenyeki@t-online.hu

I. Szakképzés és Oktatás: Ma – Holnap konferencia. Fejlődés és partnerség
BME, 2019. november 20-21.

Nyéki Lajos	nyeki@sze.hu
Nyíri Kristóf	knyiri@t-email.hu
Nyitrai Erika	
Ocztos István	ocztos.istvan@gmail.com
Ollé János	olle.janos@gmail.com
Orgován Vivien	orgii0719@gmail.com
Orosz Beáta	oroszbetty2369@gmail.com
Orsolya Bartal	bartal.orsolya01@gmail.com
Pálvölgyi Dániel	paal.dani@gmail.com
Pálvölgyi Krisztián	krisztian.palvolgyi@uni-corvinus.hu
Pálya Zsófia	palyazsofia@gmail.com
Papp Dávid	papp77david@gmail.com
Perge Anna	efkppanni@uni-miskolc.hu
Pintér Zoltán	zltinpintr9@gmail.com
Pletl Rita	pletlrita@freemail.hu
Pluzsik Anikó	gtarjan@epito.bme.hu
Pogátsnik Mónika	pogatsnik.monika@amk.uni-obuda.hu
Pölöskei Gáborné	gaborne.poloskei@itm.gov.hu
Pusztai Gabriella	gabriella.pusztai@iif.hu
Rácz Edit	racz.edit@hotmail.com
Rucska Andrea	rucska.andrea@uni-miskolc.hu
Saleh Sanaa	sanasaleh29@gmail.com
Sándor Mónika	sandor.monika@tok.elte.hu
Sass Judit	judit.sass@uni-corvinus.hu
Serfőző Mónika	serfozo.monika@tok.elte.hu
Sik Dávid	siktdavid@gmail.com
Simon Gabriella	
Sipos Bence	bence.sipos.sb@gmail.com
Sipos Imre	sipos.imre@ofi.hu
Sipos Szandra	sipos.szandra@uni-nke.hu
Smohai Máté	
Soltész Petra	solteszp@eik.bme.hu
Sós Tamás	info.sostamas@gmail.com
Souantha Phavadee	souanthabesss@gmail.com
Stummer Krisztina	krisztinastummer@gmail.com
Sturcz Zoltán	sturcz.z@eik.bme.hu
Szabó Imre Gábor	szaboimre.szi@freemail.hu
Szabó József	szabo.jozsef57@gmail.com
Szabóné Berki Éva	berki.e@eik.bme.hu
Szalóki Tiborné Lőrincz Éva	lorincz.e@eik.bme.hu
Szarka Katarína	szarkak@uj.sk
Szekeres Ágota	
Széll Krisztián	krisztian.szell@gvi.hu
Szentes Erzsébet	eszentes@ms.sapientia.ro
Szepessyné Judik Dorottya	szjudik.dorottya@mnl.gov.hu
Szigeti Fruzsina	szigetifruzsina.89@gmail.com
Szilágyi Brigitta	szilagyi@bme.hu
Szládovics Bálint	balint@szladovics.hu

I. Szakképzés és Oktatás: Ma – Holnap konferencia. Fejlődés és partnerség
BME, 2019. november 20-21.

Szőke-Milinte Enikő	szoke-milinte.eniko@btk.ppke.hu
Sztojev-Angelov Ilona	sztojevica69@gmail.com
Szűts Zoltán	szuts.z@eik.bme.hu
Szűts-Novák Rita	szutsnovakrita@gmail.com
T Kárász Judit	
Takács Nándor	
Takács Szabolcs	takacs.szabolcs@kre.hu
Tálos-Nezdei Adrienn	adrienn.nezdei@gmail.com
Tarján Gabriella	apluzsik@t-email.hu
Thun Éva	thun.eva@gmail.com
Tibor Koltay	koltay.tibor@uni-eszterhazy.hu
Tímea Krisztina Ardelean	timea.ardelean@gmail.com
Tóth Adrienn Anita	agota.szekeres@barczy.elte.hu
Tóth Béláné	toth.belane@tmpk.uni-obuda.hu
Tóth Dorina Anna	
Tóth Péter	tothp@eik.bme.hu
Tóth Péter	tothp@uj.s.sk
Tóth Tar Éva	tothovatarovae@uj.s.sk
Töröcsvári Zsolt	torcsvari.zsolt@uni-bge.hu
Török Tamás	torokt@uj.s.sk
Ullmann Dóra	ullmandora@gmail.com
Urbán Dorottya	urbaandorottya@gmail.com
Vajda Barnabás	vajdab@uj.s.sk
Varga-Csikász Csenge	varga.csikasz.csenge@gmail.com
Vass Vilmos	vvass@metropolitan.hu
Végh Ágnes	vegh.agnes@uni-bge.hu
Végh Ladislav	veghl@uj.s.sk gubos@uj.s.sk
Vereckei Judit	juditv@freemail.hu
Vida Gergő	vida.gergo@pte.hu
Vörös Katalin	xvoros.kata@gmail.com
Yin Mar Win	yinmar.sioe@gmail.com
Zaien Samir	zaien.samir@gtk.szie.hu
Zarka Dénes	zarka@mti.bme.hu
Zilahy Gyula	zilahy@eik.bme.hu
Zolnai Erika	zolnai.erika0213@gmail.com
Zoltan Zakota	zzakota@gmail.com
Zsóka Ágnes	agnes.zsoka@uni-corvinus.hu

SZERVEZŐBIZOTTSÁG ELÉRHETŐSÉGE

Prof. Dr. Tóth Péter (elnök)	toth.p@eik.bme.hu
Prof. Dr. Benedek András	benedek.a@eik.bme.hu
Dr. habil. Kálmán Anikó	kalman.a@eik.bme.hu
Dr. habil. Szűts Zoltán	szuts.z@eik.bme.hu
Szalóki Tiborné (titkár)	lorincz.e@eik.bme.hu
Mike Gabriella	mike.g@eik.bme.hu
Duchon Jenő	duchon.jeno@nav.gov.hu

Térkép

E épület
Szekciósülések helyszíne.
1111 Budapest, Egry
József utca 1. 8. és 11. emelet

A épület:
November 20. szerda
9-13 óráig: Megnyitó,
Plenáris ülés és az ebéd
helyszíne.
1111 Bp,
Egry József u. 20-22.
Villamossal: 4-6-os
Petőfi híd Budai hídfőtől
5 perc séta.
6-os villamossal
Budafoki út 2 perc séta

Q épület
1117 Budapest, Magyar Tudósok körútja 2.
Sturcz Quartet előadása 18:00 Heller Farkas előadóterem 3. emelet
Állófogadás: 19:00 Műszaki Pedagógia
Tanszék folyosó 1. emelet